

Sfântul Ioan Maximovici,
Arhiepiscopul Bisericii Ruse din exil,
Făcătorul de minuni a toată lumea

PREDICI ȘI ÎNDRUMĂRI DUHOVNICEȘTI

Traducere și note de Elena Dulgheru
Tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului
București, 2001

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2006

Sfântul Ioan Maximovici

Volumul poate fi distribuit liber pentru uz personal.

Această lucrare este destinată tuturor iubitorilor de spiritualitate creștină ortodoxă și de istoria neamului românesc. Ea poate fi utilizată, copiată și distribuită LIBER cu menționarea sursei.

Scanare : Corina

Corectură: Clara

Tehnoredactare: Apologeticum

Digitalizare pdf : Apologeticum

Traducerea s-a făcut după originalul în limba rusă *Sviatitel' russkogo zarubejia, vselenskii ciudotroveț Ioann*, Izdatel'stvo „Pravoslavni palomnik”, Moskva, 1997.

ISBN 973-8207-21-5

© 2006 APOLOGETICUM.

<http://apologeticum.net>

<http://www.angelfire.com/space2/carti/>

apologeticum2003@yahoo.com

Vladimir Șohin

**EPISCOPUL IOAN MAXIMOVICI,
MARELE FĂCĂTOR DE MINUNI**

Această povestire este despre un ucenic al lui Hristos care nu a ținut seama că a trebuit să viețuiască în secolul al XX-lea - în această epocă de slăbire duhovnicească și de răcire a iubirii - și a dat dovadă de o credință mai presus de orice credință și, iubindu-L pe Dumnezeu său și pe Cel zidit după chipul Său, i-a iubit pe aceștia până la sfârșit; despre cel care, fiind contemporan cu nenumărați prezicători occidentali și guru orientali, a demonstrat prin viața sa puterea tradiției arhipastorale, ascetice și mistice a Ortodoxiei; despre cel care, în vremurile deznădejdiei omenești în fața biruinței pe o scară încă nemaîntâlnită a răului mondial, le-a arătat oamenilor dovada existenței lui Dumnezeu prin viața sa ascetică și prin multele minuni pe care le-a săvârșit atât în timpul vieții, cât și după moarte. Numele său este Ioan Maximovici (1896-1966), arhiepiscop de Shanghai, al Europei de Vest și al Americii de Vest, făcător de minuni, pe care îl putem socoti ca pe una dintre cele mai vii manifestări duhovnicești din întreaga istorie a diasporei ruse.

Obârșiile

Intemeietorul neamului Maksimovici¹, Maksim Vasilkovski trăia cu soția sa, Evfrosina, în orașul Nejin, în jurul anilor 1650; în 1676 este numit „arendaș din Pecerska”, având în concesiune cârciumile și încasând impozitele din Pecerska, locul unde se afla vestita lavră. Era cunoscut și ca Maksim Pecerski și, între anii 1688-1690, s-a aflat sub protecția cunoscutului hatman Mazepa. În anul 1690 Maksim Vasilkovski primește primul „universal”² și, din acest moment, se poate vorbi de intrarea lui în rândul moșierimii Rusiei Mici³.

Maksim Vasilkovski a avut șapte fii. Cel mai mare a fost cunoscutul mitropolit Ioan de Tobolsk și Siberia, luminător duhovnicesc, scriitor și misionar (trecut în rândul sfinților în 1916). Și ceilalți urmași ai lui Maksim Vasilkovski au dat dovadă de evlavie și râvnă față de Biserică. Astfel, Grigorie, fratele luminătorului Ioan de Tobolsk, a ajuns protopop al Bisericii din Pereiaslavl, iar nepotul său, Iachint, a îmbrăcat încă din tinerețe haina monahală. Mai este cunoscut și un alt ierarh din neamul Maksimovici: Anatolie, hirotonit în 1812 ca episcop de Poltava și Pereiaslavl.

Un cunoscut urmaș al lui Maksim Vasilkovski a fost Mihail Aleksandrovici Maksimovici (1804-1879), prieten apropiat al lui Nikolai V. Gogol, botanist, zoolog, folclorist și istoric ucrainian, profesor titular la Universitatea din Kiev, membru corespondent al Academiei de științe din Sankt-Petersburg. *Cânturile Rusiei Mici*⁴, culese și comentate de el, publicate în 1827, au fost foarte apreciate de Aleksandr Sergheevici Pușkin, care a și colaborat la almanahul „Dennița” (Luceafărul) (1830-1834), editat de Mihail Maksimovici.

¹ Numele de familie al strămoșilor vlădicăi Ioan, ca și al său, este Maksimovici. După plecarea din patrie, numele este transliterat în scriere latină, devenind, astfel, Maximovici - sub care a și fost cunoscut în afara patriei.

² Act oficial conferit de un hatman al Rusiei Mici, atestând intrarea în rândurile moșierimii.

³ Denumirea Ucrainei, începând din secolul al XIV-lea și până la căderea Rusiei țariste.

⁴ Denumirea originară: *Malorossiiskie pesnij*.

Sfântul Ioan Maximovici

Tatăl vlădicăi Ioan, Boris Ivanovici (1871-1954), după ce și-a terminat studiile în corpul de cădeți Petrovsk din Poltava, s-a retras pe moșia tatălui său, consacându-se gospodăririi moșiei. Soția lui, Glafira Mihailovna (născută Sevastianovici), a fost fiica inspectorului medical din Harkov. Boris Ivanovici, un om respectabil, căpetenia moșierilor din județul Iziumsk, a reușit să le dea copiilor săi o bună educație în familie și să sădească în sufletele lor solide deprinderi evlavioase.

Tradiția neamului Maksimovici „a orientat” atât însușirile lăuntrice native, cât și ambianța înconjurătoare a vieții viitorului vlădică Ioan. El a moștenit întreaga măsură a „zestrei familiale”: mărinimia, jertfelnicia, tăria în credință, râvna față de Biserică. Nu întâmplător, mitropolitul Antonie Hrapovițki îi va da la tundere numele „unchiului” său îndepărtat, mitropolitul Ioan de Tobolsk. Luminătorul Ioan de Tobolsk a trimis o misiune la Pekin - în timp ce, peste veacuri, vlădica Ioan se va îndrepta spre prima sa catedră episcopală la Shanghai; mitropolitul Ioan se slăvise datorită trapezelor sale pentru clerici și pentru toți nevoiașii - vlădica Ioan va institui „trapezele milosteniei” în Franța; mitropolitul Ioan și-a dat obștescul sfârșit îngenunchat în rugăciune - în aceeași atitudine își va da sufletul lui Dumnezeu și vlădica, după Sfânta Liturghie, în fața icoanei Maicii Domnului Kursk-Korennia⁵.

Copilăria și tinerețea (1896-1921)

Cel căruia i-a fost dat să mărturisească sfințenia Ortodoxiei pe întinsul a trei continente s-a născut în ziua de 4 iulie a anului 1896, în satul Adamovka din Gubernia Harkov și a primit numele de botez în cinstea Sfântului Arhistrateg Mihail. Era un copil bolnăvicios, blând și tăcut. Era sociabil, dar nu se apropia de nimeni în mod deosebit, fugea de jocurile gălăgioase și îi plăcea să-și petreacă timpul cu animalele. Ca frate mai mare, avea grijă de patru frați și de o soră mai mică. De mic aduna icoane, cărți bisericești și istorice și citea mult din viețile sfinților, încă din jocurile copilăriei se dezvăluia viitoarea sa chemare: adesea îi costuma pe soldăței în călugări și din forturile de jucărie îi plăcea să construiască mănăstiri. În curând urma să întâlnească și adevărata mănăstire. Moșia de la țară a lui Boris Ivanovici se afla numai la opt verste de cunoscuta Mănăstire Sviatogorsk din județul Iziumsk, așezată pe malul împădurit al Donețului de Nord, cunoscută în istorie încă din secolul al XIV-lea. Familia Maksimovici ajuta material mănăstirea, o vizita adeseori și uneori rămâneau acolo cu toții preț de câteva zile. Mărețele catedrale, înaltul „munte Tabor”, peșterile, călugării, duhul athonit care domnea aici l-au impresionat adânc pe tânărul Mihail. Peste aproape treizeci de ani, în cuvântarea rostită cu ocazia hirotonirii sale ca episcop, el își amintea astfel de educația sa de acasă: „Din primele mele zile, de când am devenit conștient, mi-am dorit să slujesc dreptatea și adevărul. Părinții mei au aprins în mine râvna de a lupta neabătut pentru dreptate și sufletul meu a fost cucerit de pilda acelora care și-au dat viața pentru ea”.

Dar Mihail nu a pășit imediat pe calea ce i-a fost rânduită de Dumnezeu. Urmând tradițiile militare ale familiei, Boris Ivanovici îl înscrie pe fiul său la școala de cădeți din Petrovsk, pe care o absolvise și el, și tânărul va urma cursurile ei timp de șapte ani (1907-1914). Avea rezultate bune la toate disciplinele, cu excepția educației fizice, de care este până la urmă scutit, din pricina unei boli a picioarelor. Despre educația patriotică pe care Mihail a primit-o acolo mărturisește următoarea întâmplare.

Când, în 1912, regele Ferdinand al Bulgariei a început pregătirile pentru al doilea război balcanic cu frații slavi din Serbia, adolescentul revoltat pe „renegat” i-a scos fotografiile din albumele fraților mai mici și le-a ascuns într-o placă de gramofon cu imnul Bulgariei. În timpul studiilor, Mihail s-a distins de colegii săi prin tăcere și evlavie,

⁵ Icoană făcătoare de minuni descoperită prin minune dumnezeiască în anul 1295 la rădăcina unui copac, în regiunea Kursk. Este prăznuită pe 8 septembrie și în a noua vineri de după Paști.

atrăgându-și uneori ironiile și glumele lor. Odată a fost convocat la conducerea școlii pentru că-și făcuse cruce în timpul marșului, încălcând astfel disciplina militară. Despre credința vie și puternică a băiatului vorbește, printre altele, și trecerea la ortodoxie a fostei lui guvernante catolice, convertită de elevul ei, pe când acesta avea 15 ani. Este probabil că Mihail auzise încă din anii de liceu de slăvitul și marele ascet, episcopul de Harkov, Meletie Leontovici (†1840) care, renunțând la somn, își petrecea toate nopțile în rugăciune - nevoiță prin care și vlădica Ioan îl va proslăvi mai târziu pe Dumnezeu. Dar se cunoaște cu certitudine că, spre sfârșitul anilor de liceu, la școala de cădeți, Mihail îl întâlnește pe un alt celebru ierarh, episcopul Teofan Bîstrov care ocupa în perioada aceea scaunul de Poltava; acesta îl impresiona puternic pe băiat, datorită concentrării deosebite cu care săvârșea dumnezeieștile slujbe.

În anii aceia Mihail era deja pregătit sufletește să pășească pe calea preotească. El se hotărî să urmeze Academia Teologică din Kiev. Însă părinții insistară să-și desăvârșească studiile lumești, alegând pentru el cariera juridică și tânărul, din ascultare, se supuse. Astfel, următorii săi ani de viață (1914-1918) Mihail și-i petrece între zidurile Facultății de Drept a Universității din Harkov. „Studiind științele lumești - își amintește el - mă adânceam tot mai mult în studiul științei științelor: a vieții duhovnicești.” De neobișnuitul student se interesă vlădica Antonie Hrapovițki. Prima lor întâlnire a avut loc la un curs al arhierelui ținut la o adunare din Zemsk. De atunci, Maksimoviciei se întâlneau adesea cu arhipăstorul și acesta deveni practic îndrumătorul duhovnicesc al lui Mihail, iar mai târziu îl urcă pe ucenicul său pe treptele slujirii arhieresti. O altă față bisericească cu care s-a împrietenit studentul Mihail a fost preotul din Harkov, Nikolai Sangușko-Zagorovski, care la scurtă vreme urma să ajungă mărturisitor al credinței.

Aceeași încercare îl aștepta și pe Mihail. Desigur că familia de monarhiști convingși Maksimovici a primit cu mare durere evenimentele din februarie 1917. Căderea monarhiei a ridicat toate opreliștile din calea celor mai josnice și mai cinice puteri potrivnice lui Dumnezeu, pe care le-a cunoscut istoria mondială.

Despre activitățile lui Mihail după terminarea universității știm foarte puțin: avem cunoștință doar despre scurta lui slujbă la judecătoria regională din Harkov, la hatmanul P.P. Skoropadski (1918) și în armata de voluntari. În schimb, este binecunoscut că nici prin gând nu-i trecea să-și ascundă convingerile ortodoxe și monarhiste în fața criminalilor care puseseră mâinile pe putere. Astfel, el se ridică odată în mod deschis cu un protest în timpul adunării parohiale, în care toți își dădeau acordul pentru topirea clopotului bisericii, „de frica iudeilor”. Iar când începură arestările, îndemnurilor la prudență ale părinților săi el le răspunse amintindu-le de Acela Care a zis că *și perii capului, toți ne sunt numărați* (vezi Matei 10, 30)⁶. Mihail este arestat, eliberat și iarăși arestat, dar când și cekisti⁷ se lămuresc că îi este indiferent unde se află – în închisoare sau în libertate - este eliberat din nou. Însă familia lui Boris Ivanovici nu consideră această stare de fapt ca indiferentă și, în 1921, împreună cu mulți alții, s-au exilat la Belgrad. Dumnezeiasca Pronie nu a încununat nevoițele lui Mihail prin mucenicie: acestui bineplăcut al lui Dumnezeu îi stăteau înaintea alte nevoițe.

⁶ Atunci când citatul biblic din textul original este identic din punct de vedere semantic cu cel din Biblia editată de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (București, 1982), am folosit în traducere citatul corespunzător din versiunea oficială a Bibliei în limba română, mai sus menționată. Altfel, când citatul biblic din textul original diferă ca sens față de versiunea-reper în limba română, am recurs la o traducere liberă, coroborând-o cu Biblia lui Șerban de la 1688 (Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1997).

Citatele din slujbele bisericești au fost confruntate cu cele existente în cărțile de cult ale B.O.R., păstrându-se, atunci când diferențele de vocabular o impuneau, specificul variantei rusești; s-a recurs la o traducere liberă atunci când textul liturgic nu are un echivalent în textele liturgice ale B.O.R.

⁷ Membri ai C.K. - Comisia extraordinară de luptă împotriva contrarevoluției, a sabotajului și a speculei, organ polițienesc al Revoluției Roșii.

Iugoslavia (1921-1934)

Părăsindu-și patria, Mihail a avut, în schimb, posibilitatea să-și împlinească visul său de demult: să devină student al facultății de teologie. Noul student al Universității belgradene (1921-1925) era nevoit să-și ajute familia aflată la strâmtorare. Mulți emigranți își aduc aminte cum Mihail Maksimovici vindea în acei ani ziare. N. și M. Zernov își amintesc: „De statură potrivită, greoi și lat în umeri, cu obraji rotunzi și buze roșii sub mustățile roșcate ucrainene, dădea impresia unei mari forțe. Comunica foarte puțin cu ceilalți studenți. [...] Trăia într-o mare sărăcie, își susținea existența din vânzarea ziarelor. În anii aceia Belgradul era acoperit de noroaie care pe timp de ploaie deveneau de netrecut. Maksimovici purta o șubă greoaie de blană și niște vechi cizme rusești. De obicei năvălea în auditoriu cu întârziere, acoperit cu un strat gros de noroi de pe străzi, scotea din sân fără grabă un caiet soios și un ciot de creion și începea să-și noteze lecția cu scrisul său mare. Curând adormea, dar imediat ce se trezea își relua notițele. Mulți dintre noi erau curioși să afle ce fel de notițe obținea Maksimovici, dar nimeni nu îndrăznea să-i ceară caietul să le citim. Acest student ieșit din comun a devenit episcopul cel mai ieșit din comun al Bisericii în exil”.

Sinodul arhieresc și Conducerea superioară a Bisericii Ruse din străinătate (nucleul Bisericii Ruse din exil), prezidată de mitropolitul Antonie Hrapovițki, s-au stabilit în Serbia. Grupul de studenți ruși ai Facultății de teologie au inițiat un seminar pe care l-au numit „Frăția Cuviosului Serafim”. Dintre lectorii acestui cerc se evidențiază marele teolog, episcopul Teofan de Poltava, cunoscut prin cercetările sale dogmatice și, de asemeni, episcopul Gavriil Celiabinski, care era apropiat de mitropolitul Antonie și ținea cursurile: „Pildele Domnului”, „Minunile Domnului”, „Dialogurile Domnului” și altele. Alături de Mihail, din Frăție mai făceau parte și alți oameni deveniți mai târziu celebri, ca istoricul de patrologie, arhimandritul Ciprian (Kern), istoricul de filozofie rusă, protoiereul profesor V.V. Zenkovski, arhiepiscopul Ioan de San Francisco (pe atunci, cneazul Dmitri A. Șahovskoi, poet și literat) și arhiepiscopul de Chicago, Serafim. În 1924, mitropolitul Antonie, care-l cunoștea bine pe Mihail, îl numi cântăreț al Bisericii Ruse din Belgrad.

În Iugoslavia, Mihail mai face cunoștință și cu un alt viitor ierarh, Preasfințitul episcop Vasili (Rodzeanko), care îi va deveni ulterior și ucenic duhovnicesc, dar care pe atunci era elev intern la un gimnaziu din Belgrad: „[...] Pentru prima dată în viață am văzut un om cu ochi atât de plini de bunătate: era un copil mare. Era chiar mai tânăr decât mine, din acest punct de vedere, era un copil mai mic. Imediat am stabilit cu el un limbaj comun al copiilor, cu toate că el, desigur, nu mai era copil. El era cel despre care Mântuitorul a spus: *De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor* (Matei 18, 3); *a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu* (Marcu 10, 14). Și mi-a luat întreaga viață în mâinile lui, din această primă clipă sfântă și fericită și chiar până la ultima clipă când, după sfârșitul său, a venit deodată la mine. Nu știu dacă a fost vis, stare de semitrezie sau a fost aievea, țin doar minte că dimineața devreme - la Londra, eram deja preot, încă tânăr pe atunci - deodată... cineva m-a bătut în coastă, destul de puternic. Și îl văd pe vlădica: stătea în picioare - atunci era deja vlădica Ioan - mă privește cu aceiași ochi plini de bunătate, dar îmi spune sever: «Scoală-te și du-te să slujești Sfânta Liturghie, imediat!». Am sărit din pat, am plecat imediat și am slujit Sfânta Liturghie [...]”.

Între 1925-1927, Mihail, ucenicul vlădicăi Antonie predă, ca învățător de religie, într-o școală de stat din Serbia, însă nu-l mai putem numi Mihail. În 1926 mitropolitul îl tunde monah cu numele Ioan (în cinstea rudei sale, Sfântul Ioan de Tobolsk) și îl hirotonește ierodiacon. În același an, la praznicul Intrării Maicii Domnului în Biserică, episcopul Gavriil îl hirotonește ieromonah.

Părintele Ioan sporea în două domenii deodată: pedagogic-educational și teologic-apologetic, încercând să-l tăinuiască de ochii omenești pe al treilea: al nevoinței ascetice.

Unul dintre absolvenții Seminarului din Bitolia (Macedonia), unde a ajuns să predea tânărul Ioan, ne-a păstrat amintirea înfățișării acestuia. „[...] Odată sosi la Seminarul din Bitolia un călugăr foarte modest. Era ieromonahul Ioan Maximovici, rus de origine, înfățișarea sa nu producea vreo impresie deosebită, dar era în el ceva neobișnuit. Era de înălțime mijlocie, avea un păr negru, des, lung până la umeri, pe față nu avea nici un rid; ochii mari scrutau cu atenție încordată de sub clăia de păr. Pe atunci nu-i crescuse încă o barbă prea lungă. Nasul îl avea drept, maxilarul de jos era lipsit de mobilitatea necesară, devenind astfel o piedică pentru vorbire. Piciorul drept era mai scurt decât celălalt și purta un pantof ortopedic, care bocănea în timpul mersului, mai ales pe coridor sau în clasă”.

Dar Domnul, Cel ce i-a spus Sfântului Apostol Pavel: „Puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune” (II Cor. 12, 9), l-a înțeleptii și pe episcopul Nicolae Velimirovici; arhiepiscopul cărmuitor al eparhiei de Ohrida (sub a cărei ocârmuire se afla pe atunci și Seminarul din Bitolia). Încă din anii aceia acesta le spunea păstorii săi: „Dacă vreți să vedeți un sfânt în viață, mergeți la Bitolia la părintele Ioan”. Ceea ce episcopului Nicolae - propovăduitorul și inspiratorul renașterii religioase naționale în Serbia - i-a fost descoperit de intuiția sa duhovnicească neobișnuită, seminariștii din Bitolia au aflat „pe cale empirică”, prin observație.

Astfel, câțiva dintre ei au observat mai întâi că profesorul lor rămânea treaz multă vreme după ce ei plecau la culcare și avea obiceiul să treacă noaptea pe la toți seminariștii, aranjându-le păturile și însemnându-i cu semnul crucii. Apoi au descoperit că, de fapt, el nu se culca deloc, îngăduindu-și nu mai mult de un ceas-două de odihnă în timpul nopții, când ședea pe jos, în fața icoanelor. Numai după mulți ani el recunoscuse că, din momentul când a primit haina monahală, nu s-a mai culcat niciodată.

Alt lucru pe care l-au descoperit studenții bitolieni la învățătorul lor îl apropia de cel pe care-l cinstea foarte mult, dreptul și sfântul Ioan de Kronstadt. La fel ca și „părintele întregii Rusii”, părintele Ioan se străduia să săvârșească zilnic Sfânta Liturghie și să se împărtășească în fiecare zi cu sfintele Taine. Adesea, când plecau acasă în vacanță, seminariștii le povesteau apropiaților lor despre neobișnuita lui concentrare din timpul săvârșirii Jertfei celei fără de sânge.

Mai povesteau și despre postul neobișnuit pe care-l ținea învățătorul lor cel plăpând cu trupul. Pregătindu-se pentru Liturghia de duminică, el încă de joi mânca mai puțin ca de obicei, iar vinerea și sâmbăta abia se atingeau de bucate, în prima și în ultima săptămână a Marelui Post se înfrâna cu totul de la mâncare și numai Liturghia Pascală îi înviora, în sfârșit, trupul istovit de post și fața i se lumina de strălucire cerească.

În fine, seminariștii bitolieni au descoperit că, la orice oră din noapte, părintele Ioan putea fi găsit citind Biblia, astfel încât întruchipa în sine modelul dreptului despre care s-a spus: *Ci în legea Domnului e voia lui și la legea Lui va cugeta ziua și noaptea* (Ps. 1, 2). Rezultatul strădaniilor lui neobosite fu că, după expresia Cuviosului Serafim, mintea lui a ajuns parcă „să înoate” în cuvintele Sfintei Scripturi. Bunăoară, făcea referire fără greutate la capitole din cărțile Noului Testament, adesea citând după număr și versetele lor. Nici nu-și puteau închipui studenții câte rugăciuni știa pe de rost.

Așa era părintele Ioan în timpul profesoratului său la Seminarul din Bitolia (1928-1934), care întreținea patru-cinci sute de studenți (mai ales albanezi, cehi, ruși, sârbi). El îi învăța mai întâi de toate prin exemplul său personal „știința științelor”, pe care o studia întotdeauna. Lecțiile părintelui Ioan erau eficiente și datorită bunei lui pregătiri, căci de mic cunoștea bine limbile europene, la Universitate le-a deprins pe cele vechi și era un excelent cunoscător al literaturii patristice.

Îngrijindu-se de seminariștii săi, tânărul ieromonah nu uita nici de nevoile duhovnicești ale Bisericii. Și aici el urmează exemplul Sfinților Părinți care, materializând în viața și în păstoria lor „teologia practică”, apelau și la cea teoretică, apărând tradiția dogmatică de mai „recentele” false învățături. În vremea Sinoadelor ecumenice aceste false învățături atentau la învățătura Bisericii despre Persoanele Sfintei Treimi și despre taina

întrupării lui Dumnezeu; în epoca isihastă, atentau la învățatura despre energiile necreate și despre harul Sfântului Duh, iar în perioada părintelui Ioan ele deformau învățatura Bisericii (despre Maica Domnului, care a fost sancționată de catolicism în 1854 cu o nouă dogmă, iar în filozofia rusă au fost reprezentate de curentul destul de încălzit din punct de vedere conceptual, dar suficient de influent, al sofologiei. Acest curent, a cărui esență constă în ipostazierea (ontologizarea) chipului „înțelepciunii dumnezeiești” în persoana (Sofiei - energia feminină Universală, privită în calitate de „persoană” a lumii create și, în același timp, introdusă în însăși alcătuirea firii dumnezeiești (Sofia creată și Sofia necreată) -, a fost practic deja prezentat în formă finală în numeroasele opere ale lui Vladimir Soloviov. Apoi a fost amintit în scrierile de tinerețe ale părintelui Pavel Florenski, a fost romanțat în „imnurile sofianice” ale lui L. Karsavin și apoi propus spre revizuirea ca sistem a dogmaticii ortodoxe de protoiereul Serghei Bulgakov. Cu acesta din urmă intră în polemică modestul învățător al Seminarului din Bitolia.

În articolul publicat în 1928, „Cinstirea Maicii Domnului și a lui Ioan Botezătorul și noua orientare a gândirii teologice ruse”, părintele Ioan dovedește cu ajutorul textelor Sfinților Părinți inconsistența încercării părintelui S. Bulgakov de a-și fundamenta prin trimiteri patristice fanteziile mariologice, legate de „extragerea” inițială a Fecioarei Maria din firea omenească „comună” și de așezarea ei „pe aceeași treaptă” cu Mântuitorul (în calitate de mijlocitoare între firile dumnezeiască și omenească, de co-ispășitoare a neamului omenesc și, finalmente, de cvasi-zeitate feminină sui-generis, „care să stabilească echilibrul” cu El, considerat ca divinitate „masculină”). De asemeni, părintele Ioan arată lipsa de temei a încercării lui Bulgakov de a-l prezenta pe Sfântul Ioan Înaintemergătorul ca fiind două aspecte ale Sofiei.

În lucrarea apărută în același an, „Cum Sfânta Biserică Ortodoxă a cinstit-o și o cinstește pe Maica Domnului”, părintele Ioan se oprește în mod intenționat la mariologia neocatolică, arătând că, atribuind Maicii Domnului cinstiri dumnezeiești, „râvnitorii lipsiți de dreaptă socotință” îi micșorează de fapt meritele (eliminând, astfel, nevoița sfințeniei ei) și pune în relație aceste tendințe cu mai sus menționatele inovații ale sofologilor ruși (care se delimitează, în cuvinte, de învățatura neocatolică).

În fine, în articolul din 1930, „Învățatura despre Sofia, Înțelepciunea dumnezeiască” profesorul din Bitolia, bazându-se pe scrierile liturgice și pe textele biblice, dovedește nefundamentarea ipostazierii înțelepciunii dumnezeiești, care indică lămurit asupra Celui de-Al Doilea Ipostas al Sfintei Treimi. Observând, în locuri concrete, apropierea sofologilor de gnosticiei secolelor II-III, părintele Ioan evidențiază esența fenomenului sofologiei: „Mai mult decât formal, noii filozofi se apropie de ereticii de demult, gnosticii. Și aceia, și aceștia au tendința de a cunoaște toate tainele lumii de sus, de a localiza exact fiecare lucru într-o schemă născocită de ei. Cea care-i conduce și prevalează este rațiunea omenească. Sfânta Scriptură, adevărurile revelate sunt adaptate la învățături create de fantezia omenească și din ele se ia numai ceea ce se potrivește și este în acord cu aceste învățături...”

Nu este de mirare că un luminător atât de strălucitor nu a putut rămâne multă vreme sub obroc. O cunoștință de-a părintelui Ioan, sora Maria Dmitrievna Pavlenko, povestește că, întâlnindu-l în 1934 într-un tramvai din Belgrad, acesta i s-a plâns că fusese convocat din greșeală în capitală, în locul unui alt ieromonah Ioan, care urma să fie hirotonit episcop. A doua zi părintele îi spuse că lucrurile s-au agravat mai rău decât crezuse el, întrucât el era cel pe care doreau să-l facă episcop. Ca răspuns la obiecțiunile lui, legate în primul rând de defectele de vorbire, în Sinod a fost făcută observația spirituală că și Moise suferise de astfel de dificultăți.

Astfel, pe 28 mai 1934 Ioan deveni ultimul dintre episcopii hirotoniți de mitropolitul Antonie. Ca răspuns la propunerea de a se retrage la odihnă în China, ierarhul îi scria destinatarului său: „Dar în locul meu vi-l trimit, ca pe propriul meu suflet, ca pe inima mea, pe episcopul Ioan. Acest om mărunț, plâpând, aproape un copil ca înfățișare, este de fapt, în

vremurile noastre de slăbire duhovnicească generală, un model de tărie și severitate ascetică”. Și episcopul Ioan se îndreptă spre Shanghai.

China (1934-1949)

Vlădica sosi la locul noii sale slujiri în aceeași zi în care, cu opt ani în urmă, avusese loc hirotonirea sa ca preot - era praznicul Intrării Maicii Domnului în Biserică. Dar sarcinile care-i stăteau în față erau incomparabil mai serioase: catedra vacantă a episcopului Simon îi lăsa o mulțime de datorii. Prima lui misiune a fost refacerea zdruncinatei unități bisericești cu grecii, sârbii și ucrainenii. Pe ultimii pur și simplu îi alipi în mod remarcabil Bisericii Ruse din exil, convingându-i că și el era, din naștere, ucrainean și avea și o foarte lungă genealogie ucraineană. În același timp s-a apucat de terminarea lucrărilor de construire a mării catedrale în cinstea icoanei Maici Domnului „Mijlocitoarea păcătoșilor”, care a fost repede terminată (împreună cu casa parohială și cu clopotnița) și a devenit una dintre cele mai impresionante biserici ortodoxe ale diasporei ruse (mai târziu, în perioada „revoluției culturale”, a fost distrusă). Noul arhipăstor trecu la organizarea învățământului religios și își luă ca regulă să asiste la examenele orale de catehism și la alte materii din toate școlile ortodoxe din Shanghai. În paralel, vlădica Ioan se ocupă de construirea unui spital, a unor azile de bătrâni, a unei școli de comerț, a unui gimnaziu pentru fete, a unei cantine sociale. De o deosebită grijă din partea lui se bucură întemnițatii, pentru care slujește Sfânta Liturghie pe o masă sărăcăcioasă din închisoare. Este așteptat întotdeauna cu nerăbdare și de bolnavii de la spitalul de alienați psihic din împrejurimile Shanghaiului care, spre surprinderea generală, îl primesc cu blândețe și îi dau ascultare (ca și posedatii, cărora le dădea Sfintele Taine). În plus, când îi vizita pe bolnavi în marele oraș Shanghai, vlădica umbla întotdeauna pe jos, refuzând să se folosească de ricișe.

Pe lângă bolile trupești și sufletești, vlădica Ioan începu să le vindece și pe cele sociale, îngrozindu-se de sărăcia disperată care domnea în mahalalele din Shanghai și văzând copii aruncați în stradă (unii dintre ei deveneau hrană pentru câinii vagabonzi), el nu se mulțumi cu măsurile individuale (se cunosc cazuri când le împărțea cerșetorilor toate lucrurile sale, rămânând chiar fără sandale) și, asemeni Sfântului și dreptului Ioan de Kronstadt, pe care-l cinstea foarte mult, întemeietorul celebrei Case a hărniciei, deschise în 1935 un Orfelinat al Sfântului Tihon din Zadonsk. Aici i-a adunat pe copiii orfani și pe cei ai părinților nevoiași (pe o fetiță „a cumpărat-o” de la un chinez contra unei sticle de vodcă) și nu le dădea doar mâncare, ci se ocupa și de educația lor, le organiza serbări de Crăciun și, desigur, îi obișnuia cu viața Bisericii. La scurtă vreme după înființarea sa, orfelinatul putea întreține până la o sută de copii simultan, iar în total trecură prin el în jur de trei mii și jumătate de copii. Uneori proviziile se subțiau și odată, în anii războiului, se terminară cu totul. Când vlădica a fost înștiințat că nu mai aveau cu ce hrăni copiii, el a spus: „Dumnezeu ne va trimite” și petrecu toată noaptea în picioare, la rugăciune. A doua zi, în zorii dimineții sună soneria și în ușă apăru reprezentantul unei organizații, cu o donație consistentă pentru orfelinat. Cei care au trecut prin orfelinat nu-l uitau niciodată pe episcopul și părintele lor, păstrând legătura cu el și după ce acesta părăsi China.

Vlădica Ioan iubea foarte mult dumnezeieștile slujbe și rânduiala bisericii. În fiecare joi, în Shanghai se ținea consfătuirea preoților. Dacă cineva lipsea, vlădica îi cerea un raport explicativ. La aceste consfătuiri, cea mai mare parte a timpului era dedicată problemelor liturgice. Vlădica îi întreba pe preoți despre particularitățile slujbelor pe care urmau să le săvârșească, verificându-le cunoștințele. El însuși săvârșea, fără excepție, toate slujbele de pe parcursul unei zile, neacceptând nici un fel de prescurtări, nici pe cele mai comune și mai „raționale”. Uneori citea la pavecerniță câte cinci și chiar mai multe canoane (ca să-i cinstească pe toți sfinții pomeniți), rămânând adesea în altar și după Liturghie până la orele 3-4 după amiază, întrucât, cum singur mărturisea, îi era greu să se desprindă de rugăciune și să

treacă la „cele pământești”. Odată, fiindcă a stat mult în picioare, piciorul i s-a umflat așa de tare, încât consiliul medicilor, temându-se de cangrenă, i-a prescris spitalizare urgentă, pe care el, desigur, a refuzat-o. Când, în sfârșit, membrii comitetului parohial reușiră, după îndelungi rugăminți și amenințări, să-l spitalizeze cu forța (într-o dimineață, în ajunul înălțării Sfintei Cruci), ei triumfară înainte de vreme. La începutul slujbei de priveghere a miezonopticii, „prizonierul” evada cu succes din spital și săvârși întreaga slujbă, evident, fără prescurtări. A doua zi piciorul îi trecu...

Nici în nevoințele sale dinainte, din Serbia, vlădica nu-și îngăduia vreo înlesnire: continuând să privegheze în timpul nopților, el se uda cu apă rece, „ca să se îmbospăteze” și își înăsprea postul, hrănindu-se în Marele Post și în cel al Crăciunului cu o prescură. Nemicșorând nimic din cele dinainte, și-a mai introdus o regulă nouă: în zilele de pomenire ale unor sfinți a început să slujească desculț (mai târziu ajunse să se îndeletnicească tot mai mult cu această nevoie specifică nebunilor întru Hristos).

O dată cu nevoințele ascetice creștea și râvna lui în credință. Protoiereul Gheorghe Larin a fost martorul unui astfel de eveniment neobișnuit: „Odată, într-o seară, în timpul unei discuții în cabinetul său, vlădica a răspuns la telefonul care sunase pe birou. Nu știu cine îl sunase, dar nu voi uita niciodată cum, continuând să vorbească, vlădica scăpă receptorul și ațipi. Receptorul stătea pe genunchii săi, pe anterieu, iar el, moțâind, continuă încă multă vreme să asculte și să vorbească cu cel care îl sunase. După legile naturii, era cu totul imposibil și ca vlădica să-l audă pe acela care îl sunase, și ca acela să audă ce i se răspundea. Însă, după durata și sensul celor spuse de vlădica Ioan, îmi era clar că - în chip minunat - dialogul se producea”.

O cunoștință apropiată de-a vlădicăi, O. Skopichenko povestește că o femeie, Menșikova, a fost mușcată de un câine turbat și, neglijând regulile elementare legate de tratamentul mușcăturilor, s-a îmbolnăvit de turbare. Când vlădica a împărtășit-o pe muribundă, ea fu cuprinsă de una din crizele specifice bolii și, dând afară spumă pe gură, ea scuipă și Sfânta împărtășanie. Dar Sfintele Taine trebuie consumate, așa că vlădica le-a ridicat de pe jos și le-a înghițit, însoțitorii care erau cu el n-au apucat decât să strige: „Ce faceți? Turbarea este foarte molipsitoare!”. Dar vlădica le-a răspuns liniștit: „N-o să se întâmple nimic, doar sunt Sfintele Taine”. Și, într-adevăr, nu i se întâmplă nimic.

Bărbăția arhipăstorului din Shanghai putea fi mărturisită nu numai de slujitorii săi, ci și de cei care atentaseră la turma sa. Primii au fost puterile ocupante japoneze care cuceriseră Shanghai-ul, când cel mai mare oraș chinezesc deveni teatrul acțiunilor militare ale celui de-al doilea război mondial. Imediat după ocupație, japonezii au hotărât să „mature” și colonia rusă din Shanghai, făcând presiuni foarte dure asupra Comitetului de emigrare: doi activiști ai Comitetului au fost uciși. „Shanghai-ul rusesc” a fost cuprins de panică și vlădica Ioan hotărî să facă următorul gest nebunesc: se declară în mod public comandantul interimar al coloniei ruse. Mai mult decât atât, el continuă să-și viziteze zilnic bolnavii, la orice oră din zi și din noapte, ignorând cu totul patrulele și orele de interdicție a circulației.

Odată - își amintește un „rus shanghaiian” - în timpul unui schimb de focuri de armă dintre chinezi și japonezi prin teritoriul britanic, vlădica dori să viziteze biserica ortodoxă, amplasată într-o mare clădire lângă malul râului Vampu. Era miezul nopții. El fu oprit de patrula japoneză și traducătorul îl preveni că merge la moarte sigură, însă episcopul îi ceru un bilet de trecere pentru străzile Concesiunii și coborî liniștit în zona focului deschis. Focul încetă tocmai când el traversa strada și fu reluat abia după trecerea lui. Când se întoarse, la trecerea podului, patrula japoneză îi prezentă onorul: japonezii erau uimiți de cele petrecute și spuneau că Dumnezeu era Cel Care l-a condus, și la dus, și la întors.

Japonezii plecară, dar sosiră alte încercări nu mai puțin primejdioase, întrucât aduceau discordii și ispite în Colonia shanghaiiană. Imediat după război, în 1946, agenții staliști au început o agitație susținută în sânul emigrației ruse din China, provocând un întreg val de repatrieri. Episcopul de Shanghai, înțelegând consecințele reale ale acestei campanii, se împotrivi cu îndârjire. Nu o dată au avut loc atentate împotriva lui și „shanghaienii” apropiați

organizare un pluton de pază permanentă, format din câteva persoane, care alcătuiau un cordon strâns în jurul său. Situația s-a complicat și mai mult când arhiepiscopul întâistător al Bisericii Ruse din exil, arhiepiscopul Victor, a fost numit reprezentantul Patriarhului Aleksei I în Orientul Depărtat și când toți episcopii Orientului Depărtat s-au supus hotărârii acestuia de a trece sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Ruse⁸. Vlădica Ioan nu îi urmă indicația. Pentru refuzul de a-și declina jurământul față de Sinodul Bisericii Ruse din exil, arhiepiscopul Victor l-a „îndepărtat” pe vlădica printr-un decret special, interzicându-i să săvârșească sfintele slujbe; în același timp, Sinodul Bisericii Ruse din exil promulgă numirea vlădicăi Ioan în funcția de arhiepiscop cu supunere nemijlocită față de Sinod. Îndepărtarea vlădicăi Ioan a avut o consecință la care arhiepiscopul Victor nu se așteptase. În loc să părăsească Sinodul, arhiepiscopul de Shanghai urcă în amvon și își exprimă public fidelitatea față de jurământul dat Bisericii Ruse din exil, adăugând, referitor la edictul cu privire la îndepărtarea sa: „Mă voi supune acestui edict numai atunci când mi se va demonstra cu ajutorul Sfintei Scripturi și a legilor oricărei țări că sperjurul este o virtute, iar fidelețea față de jurământ, un păcat grav”. Această manifestare publică a vlădicăi a salvat viețile multor ruși din China, întrucât foarte mulți dintre cei repatriați în acea perioadă și-au regretat apoi naivitatea.

Pe japonezi trebuia să-i obligi să te respecte, pe agenții staliști trebuia să-i suporti, dar al treilea dușman era cel mai greu de învins, deoarece cu el trebuia să conviețuiești. Dramatismul situației era legat de faptul că dușmanii vlădicăi Ioan nu erau „serghieni”, ci „ai noștri”, cei care aveau o atitudine extrem de critică chiar față de „serghieni”, convinși fiind că numai ei sunt purtătorii „purității ortodoxe”. Această discordie dintre vlădica Ioan și o parte a ierarhilor Bisericii Ruse din exil, care își începuseră activitatea în Iugoslavia, o dată cu el, în timpul mitropolitului Antonie, a apărut o dată cu sosirea sa la Shanghai. Când, în 1938, vlădica Ioan a sosit din Shanghai în Iugoslavia, la Consfătuirea Bisericească a clericilor și mirenilor ruși de pretutindeni, au apărut deja declarații mincinoase împotriva sa. El însuși, la o sesiune a consfătuirii, a citit o astfel de clevertire, care nu a fost luată în serios - fapt la care a contribuit și primirea din Shanghai a unui „raport” total diferit, care exprima recunoștința și dragostea păstoriților - atât ruși, cât și chinezi - față de episcopul lor.

Părintele Gheorghi Larin a fost martorul unui astfel de episod ieșit din comun. Era o zi obișnuită și Sfânta Liturghie era săvârșită de un preot al catedralei din Shanghai. În timpul predicii, acesta îl critică pe vlădica, arătându-l cu degetul și folosind cuvinte ca „șarpe”, „scorpion”, „broască”, „fariseu” și altele. Multă lume fu consternată de comportamentul preotului și îl rugă pe vlădica să-l pedepsească pe îndrăzneț, dar acesta nu întreprinse nici o măsură, spunând că este problema sa personală.

Însă polemicile perioadei Shanghai reprezentau doar primul act al tragediei, desfășurate ulterior și încheiate cu aproape cel mai întunecat eveniment din istoria exilului rus. Începând să-l ispitească pe vlădica prin confrății săi mincinoși, vrăjmașul neamului omenesc hotărî ca, prin mijlocirea celor aflați deja în stăpânirea lui, să se descotorosească de-a dreptul de vlădica. Astfel, un preot posedat încercă de două ori să îl otrăvească, preot care apoi a scris articole veninoase despre el în diferite ziare. Prima dată, suspectând că ceva era în neregulă, vlădica a refuzat să mănânce, a doua oară otrava a fost pusă în sticla folosită pentru clătirea sfântului potir, după Liturghie. (Pe patul morții, bolnav de cancer, smintitul mărturisi cu pocăință arhiepiscopului Ioan păcatele pe care le făcuse față de el.)

Dar povara urii cu care dreptul este înconjurat de puterile întunericului este întotdeauna compensată de darurile harului care i se dau. În Shanghai încep minunile vestite în toată lumea ale vlădicăi Ioan.

Medicul N.N. Barabanov ne-a povestit că, odată, vlădica a fost chemat la un copil muribund. Intrând în apartament, episcopul se îndreptă direct spre camera în care zăcea copilul, cu toate că nimeni nu apucase să i-o arate. Fără să mai cerceteze copilul, el căzu în

⁸ Celei din U.R.S.S. O dată cu Revoluția Roșie și cu masiva emigrare a unei părți a ierarhilor și a credincioșilor ruși, Biserica Ortodoxă Rusă se scindează, ca jurisdicție (nu și dogmatic), în Biserica din țară și cea din exil.

genunchi în fața icoanei și se rugă îndelung, apoi îi încredința pe adulți că totul va fi bine. Spre dimineață, copilul se simți mai bine și curând s-a vindecat complet.

Iată o mărturie din arhiva spitalului regional din Shanghai. Liudmila Dmitrievna Sadkovskaia, pasionată de călărie, a fost odată azvârlită jos de pe cal și, lovindu-se zdravăn cu capul de o piatră, și-a pierdut cunoștința. Consiliul de specialiști ai spitalului a declarat-o irecuperabilă, dându-i foarte mici șanse de supraviețuire chiar până a doua zi: pulsul aproape că nu se auzea, capul era spart, așchii rupte din craniu presau asupra creierului. Chiar dacă inima ar fi suportat operația (ceea ce era foarte puțin probabil), femeia ar fi rămas surdă, oarbă și mută. Sora ei l-a implorat pe arhiepiscopul Ioan să vină la spital. Vlădica Ioan le porunci tuturor să iasă afară din salon și, timp de vreo două ore, se rugă lângă capul femeii. Apoi chemă medicul și-l rugă să examineze bolnava. Cu uimire, medicul constată că avea pulsul unui om sănătos și fu de acord să înceapă imediat operația, dar numai în prezența arhiepiscopului. După operație, Sadkovskaia își veni în fire și ceru să bea. Ea vedea și auzea totul, iar apoi a putut chiar să vorbească. După asta, a mai trăit câteva zeci de ani.

Doamna E.M. Brinner ne-a comunicat ce i-a povestit sora de caritate a spitalului Frăției Ortodoxe Ruse. Odată, pe la orele 3 noaptea, a fost chemată de un grav bolnav, dare o rugă să-l cheme numai de cât pe vlădica, întrucât îi era foarte rău și vroia ca arhiepiscopul să-l împărtășească. În acea noapte se iscuse o furtună năprasnică - un taifun, însoțit de ploaie torențială și vijelia a rupt toate cablurile aeriene. Sora i-a răspuns muribundului că nu putea să-i îndeplinească cererea, întrucât telefonul nu funcționa și nu putea părăsi spitalul până la orele 6 dimineața. Dar bolnavul nu se liniștea. Și iată că, peste 30-40 de minute, se auzi un ciocănit puternic în poartă; portarul, întrebând cine este, auzi: „Deschideți, sunt arhiepiscopul Ioan, am fost chemat aici, sunt așteptat”. Și, văzând-o pe soră, el o întrebă: „Unde e acel grav bolnav care mă așteaptă? Conduceți-mă la el”.

Un caz similar de clarviziune a arhipăstorului shanghaiian a fost consemnat de medicul Spitalului rusesc (dr. Bill). Era odată internată acolo o femeie foarte grav bolnavă, care îi ruga pe toți să-l cheme pe vlădica Ioan, ca s-o împărtășească și să se roage pentru ea. Medicul de salon le-a spus infirmierelor să nu-i tulbure pe vlădica, întrucât bolnava tot avea să moară. A doua zi vlădica sosi la spital și se îndreptă exact spre salonul cu pricina, spunându-i bolnavei: „De ce mă deranjezi din rugăciune? Acum trebuie să săvârșesc Sfânta Liturghie”. El o împărtăși cu Sfintele Taine, îi dădu blagoslovenie și plecă. Spre surprinderea medicilor, bolnava începu repede să se însănătoșească.

Ana Petrovna Lușnikova era profesoară de canto și s-a ocupat odată de corectarea dicției lui vlădica, pentru care el îi lăsa regulat câte o bancnotă de 20 de dolari. În 1945, în timpul războiului, ea era pe moarte în Spitalul francez. Seara târziu, fiind în agonie, ea îl chemă pe vlădica Ioan, dar vlădica nu putea fi atunci chemat în spital, întrucât în timpul războiului, spitalul se încuia pe timp de noapte. Nici un fel de înduplecări nu avură efect, ci ea continua să-l cheme: „Vlădică, vino! Vlădică, vino!”. Și iată că la apogeul furtunii (și atunci era un taifun însoțit de ploaie torențială), ea văzu cum, prin ușa deschisă a salonului, apăru vlădica, ud learcă, și se apropie de ea. Vrând să se convingă că era el, ea îl atinse și îl întrebă dacă era realitate sau vedenie. Vlădica zâmbi și o încredința că era „realitate”, o împărtăși, după care bolnava dormi 18 ore. În același salon mai era o bolnavă, care a văzut cum vlădica a împărtășit-o pe Lușnikova. Dar ceilalți n-au crezut-o și spuneau că vlădica nu avea cum să intre noaptea în spitalul încuiat. Nu a crezut-o nici sora, până când, făcând patul, nu a descoperit sub pernă o bancnotă de 20 de dolari, pe care vlădica a lăsat-o special, ca semn al vizitei sale, știind câtă trebuință de bani avea Lușnikova în spital.

Mai puțin cunoscut este un caz de clarviziune a vlădicăi care, după opinia noastră, le întrece pe multe din cele cunoscute. Una dintre ucenicele din Shanghai ale arhiepiscopului Ioan, Vera Terehova povestește că prietena ei, Ana Leonova, și-a pierdut soțul în anul 1945: pe când era la Mukden, a fost capturat de agenții sovietici și trimis într-un lagăr de concentrare din Siberia. Când, peste trei ani, fiind deja în Filipine, ea s-a dus la arhiepiscopul Ioan, ca să-i ceară binecuvântare să înceapă acțiunea de divorț (întrucât, oricum, speranțe să-și

întâlnească soțul nu erau), el i-a spus: „Dacă vrei, poți începe acțiunea, dar vă veți mai vedea soțul”. El nu s-a înșelat nici de această dată: peste douăzeci și opt de ani, căutările fiicei ei s-au încheiat cu succes și soțul ei sosi la San Francisco.

Și iată cum vlădica a întărit odată credința unei femei, care ulterior a intrat în monahism, devenind maica Augusta. În 1939, fiica ei plecă în Italia, la soțul ei. Dar viața ei nu s-a aranjat acolo: soțul mai locui cu ea doar unsprezece zile; apoi plecă în Africa, lăsând-o cu părinții lui, care au izgonit-o în stradă, fără nici o sursă de existență; nici măcar nu cunoștea limba. Ea se hotărî să nu mai meargă la biserică dar, auzind de pe stradă cântările din catedrală, în timp ce se îndrepta spre niște prieteni, intră totuși în catedrală. Tocmai slujea vlădica, altarul era deschis. Și iată că vlădica rosti: „Veniți, mâncați, acesta este Trupul Meu” și „Acesta este Sângele Meu...” - și făcu o plecăciune până la pământ, în acest moment, după cuvintele vlădicăi, ea văzu cum apare o flăcăruie care se coboară în potir forma flăcăruiei era asemănătoare unei flori de lealea, dar mai mare. Niciodată nu și-a închipuit că va vedea sfințirea cu foc a Sfințelilor Daruri. Din acel moment credința se încălzi în ea, de la focul credinței arhiepiscopului Ioan.

Lidia Liu i-a scris odată o scrisoare vlădicăi, cerându-i ajutor pentru o văduvă cu copii, dar nu a primit nici un răspuns. Trecu un an și vlădica sosi în Hong-Kong, o descoperi pe femeie în mulțimea de oameni și îi spuse: „Sunteți cea care mi-ați scris o scrisoare!”. Ea a rămas înmărmurită, întrucât știa că vlădica nu o mai văzuse niciodată. Dar i-a fost dat să vadă și mai mult. Când, stând în fața analogului, vlădica a început să predice, ea a văzut, împreună cu mama ei, că era înconjurat de o lumină pogorâtă de sus, a cărei strălucire „era lată de un picior”⁹. Și soțul ei, care stătea puțin mai departe, a văzut acea lumină și mulți alți credincioși.

Lumina care-l înconjura pe vlădica era văzută doar de cei credincioși, dar lumina lui Hristos strălucea, prin el, tuturor. Odată, în Săptămâna Luminată, vlădica a sosit la spital să-i viziteze pe câțiva ruși de acolo. Trecând printr-unul dintre saloane, el s-a oprit în fața unui paravan care acoperea un pat; pe pat zăcea o bătrână evreică muribundă. Vlădica a ridicat crucifixul deasupra paravanului și a strigat cu glas tare: „Hristos a înviat!”. După aceasta ea începu treptat să se vindece și curând părăsi spitalul. Acesta nu este singurul caz de vindecare a iudeilor (unii dintre ei au trecut după vindecare la Ortodoxie).

Arhipelagul Filipinez (1949-1951)

O dată cu venirea la putere a comunistilor, în fața vlădicăi Ioan se ridica o nouă problemă: turma rămasă trebuia grabnic evacuată. Calea spre libertate trecea prin Arhipelagul Filipinez.

Nu s-au păstrat mărturii amănunțite despre cum acest „nou Moise gângav” l-a scos pe „Israelul său” afară din „casa de robie” a Chinei comuniste, dar se știe cu certitudine că insulele Pacificului, care ar fi trebuit să li se pară păstoriiților săi, după coșmarul chinezesc, un fel de pământ al făgăduinței, primiseră deja în anul 1949 până la cinci mii de refugiați. Au fost nevoiți să se instaleze pe insula Tubabao, în lagărul Organizației internaționale a refugiaților, și să trăiască în corturi și în condițiile cele mai primitive, sub amenințarea permanentă a taifunurilor sezoniere.

Vlădica Ioan avea viza americană, dar a-și părăsi copiii din Orfelinatul Sfântului Tihon era pentru el la fel de neimaginat ca și a renunța să mai slujească Sfânta Liturghie. Astfel, în scurtă vreme viața bisericească de pe insulă intră în ritmul normal. În timpul cel mai scurt a fost organizată cancelaria eparhială temporară, s-a întemeiat o mănăstire de călugărițe, s-au deschis trei biserici, iar într-o baracă militară (din incinta mănăstirii) s-a instaurat catedrala, încununată pentru Pastele care se apropia cu o cupolă artiizanală în stil rusesc¹⁰.

⁹ Un picior: 30,48 cm.

¹⁰ În formă de bulb.

Însă era clar de la bun început că primitoarele dar primejdioasele insule de la capătul pământului nu puteau constitui un adăpost permanent pentru refugiați și în scurtă vreme vlădica a început să se ocupe de obținerea permisului pentru trecerea lor în America. La consulatul S.U.A., din Manila a fost primit neprietenos și reieși chiar că, pentru împlinirea cererilor lui, aproape c-ar fi fost nevoie de schimbarea legilor americane de imigrare. Ajungând apoi la Washington, vlădica hotărî să nu se miște din loc, până când cererea nu îi va fi satisfăcută, întors la Manila, încăpățânatul arhiepiscop se îndrepta a doua zi spre Ministerul Afacerilor Interne. V.A. Reyer, care-l cunoștea foarte bine, își amintește că i se fixase audiență la Minister a doua zi la orele 9, iar la orele 8 acesta l-a surprins încă dormind în genunchi. Vlădica s-a sculat imediat și peste câteva minute stătea, nepieptănat, în fața ușilor ministerului. Argumentele lui Reyer că la un ministru trebuie să te prezinți într-o ținută cuviincioasă nu avură nici un efect asupra lui - fiul de mareșal al nobilimii nu dădea importanță unor asemenea amănunte (nici luând în considerare faptul că ar fi trebuit „înmulțite” cu o întârziere de aproape o oră). Și vlădica avu dreptate: ministrul era întruchiparea amabilității și i-a promis să facă tot posibilul pentru ușurarea situației jalnice a refugiaților ruși de pe insula Samar. „Pentru mine a devenit evident - spune Reyer referitor la aceasta - că vlădica nu putea fi nici zugrăvit, nici măsurat cu măsuri omenești. Domnul îl însoțea în toate treburile lui și ceea ce nouă ni se părea imposibil nu reprezenta o piedică pe drumurile lui.” Nici filipinezii nu puteau să nu simtă aceasta, știind, mai ales, și despre „puterile” eliberate de el pe insulele lor. Mulți cunoșteau cazul vindecării la Manila a fiului unei persoane foarte sus puse.

Si mai mult îl proslăvi Dumnezeu pe bineplăcutul său în orașul Guan, într-un spital filipinez unde se aflau și ruși grav bolnavi. Vlădica mergea adesea acolo, de obicei îl însoțea cu aceste ocazii viitorul preot G. Larin, care ne-a povestit următoarea întâmplare. Într-una dintre vizitele lor, intrând în salon, ei au auzit venind de departe țipete sfâșietoare. Interesându-se despre ce era vorba, ei au aflat că o bolnavă în stare disperată fusese mutată în spitalul vecin american, ca să nu-i tulbure pe alții cu țipetele ei. Vlădica hotărî să se ducă la ea imediat, iar ca răspuns la sfaturile insistente ale sorei medicale ruse de a nu se duce la ea, întrucât bolnava emana o duhoare respingătoare, el zise: „Asta nu înseamnă nimic”. Vlădica a pus sfânta cruce pe capul femeii și a început să se roage, apoi a spovedit-o și a împărțit-o și când era gata de plecare femeia nu mai țipa, ci doar gemea încetitor. Când, într-una dintre vizitele lor următoare, Larin cu vlădica tocmai se urcau într-un jeep în curtea spitalului, femeia țâșni din clădire ca un fulger și se aruncă la picioarele arhiepiscopului. Era acea bolnavă „incurabilă”.

Rugăciunea vlădicăi Ioan domolea chiar și stihiiile. Când refugiații ruși se interesau la băștinași de pericolul taifunelor, aceia se mirau de întrebările lor, răspunzându-le că nu aveau de ce să se teamă, întrucât „Sfântul vostru dă ocol în fiecare noapte întregului lagăr și îl acoperă cu semnul crucii din cele patru direcții”. Și, într-adevăr, de-a lungul celor douăzeci și șapte de luni de ședere a rușilor în Tubabao, o singură dată au avut ocazia să vadă taifunul, dar și acela își schimbă cursul, ocolind insula. Dar imediat ce majoritatea rușilor au părăsit insula, aceasta a fost lovită de uragan, care a măturat totul în calea sa.

Europa de Vest (1951-1962)

Următorul capitol din viața vlădicăi Ioan prezintă pentru cronicar o dificultate deosebită. Sunt foarte multe evenimente care se suprapun permanent și în timp, și în spațiu.

În 1951, Sinodul arhieresc l-a numit pe vlădica întâistătător al eparhiei Europei de Vest. Călătorește neîncetat la New York, la ședințele Sinodului și adesea nu se știe clar unde s-au petrecut evenimentele relatate de martori: în Lumea Veche sau în Lumea Nouă, sau în timpul vreunui zbor de-al vlădicăi cu avionul dintr-o „Lume” în alta? La început, sediul activității sale este stabilit la Paris, apoi este mutat la Bruxelles, apoi iarăși la Paris. Dar și la

Paris locuiește cu întreruperi: reședința sa principală devine Școala de cadeți de la Versailles și foarte adesea poate fi întâlnit la Medon sau la Provemon (unde a fost mutată cunoscuta mănăstire de călugărițe Lesninsk), la Cannes, dar și în toate celelalte orașe ale Franței în care s-au păstrat parohii ruse ortodoxe, azile și cămine de copii. Astfel că în Franța este cunoscut de toată lumea, dar cu mare greutate poate fi întâlnit: căci trebuie să viziteze și parohiile din Germania, să asiste și la conferințele episcopale de la Geneva, să le poarte de grijă emigranților ruși din Italia (mai ales din Trieste, unde fugiseră de comuniștii iugoslavi, precum confracții lor din Asia, de comuniștii chinezi), să susțină și Biserica Ortodoxă din Olanda sau să participe la o sfântă slujbă în Africa de Nord. Apoi, iarăși Parisul, Bruxelles, călătoria dus-întors cu avionul la New York...

Ca și în China de după război, diaspora rusă din Europa de Vest a devenit arena unor dure conflicte jurisdicționale. Parohiile Bisericii Ruse din exil din Europa Centrală au trecut sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei, iar cele din Franța erau tot mai des „cucerite” de Patriarhia de Constantinopol de care, începând din 1947, după multe peripeții, se atașaseră definitiv partizanii mitropolitului Evloghie. Biserica Rusă din exil avea de suferit și destule dificultăți de ordin material, însuși vlădica Ioan rămânea deseori „fără acoperiș” și doar grație ajutorului surorilor Mănăstirii Lesninsk a putut cumpăra o casă micuță la Paris, pe strada Claude Lorrain, în care a deschis o biserică. Acest paraclis miniatural în cinstea Tuturor Sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei este în prezent singura parohie a Bisericii în Exil din Paris.

Legendele despre vlădica Ioan sunt încă vii până astăzi și la Bruxelles, mai ales în biserica-memorial în cinstea Sfântului Iov Mulpătimitorul și spre pomenirea¹¹ lui Nikolai al II-lea, a familiei țariste și „a tuturor rușilor uciși în vremurile de restriște de stăpânirea atee”, sfințită în 1950, unde a fost, de asemeni, întâiul paroh. Rușii emigranți își amintesc de slujbele săvârșite de vlădica la Cannes și la Mănăstirile Provemont și Fourquet; există de asemenea și o fotografie de-a sa în timpul săvârșirii Sfintei Liturghii la Tunis (între doi slujitori, înconjurat de o aureolă strălucitoare).

Episcopul Vasili (Rodzeanko) (pe atunci, doar preot de mir) își amintește de o întâmplare minunată, petrecută pe când păstora în Europa Occidentală:

„Ne întorceam la Paris de la Londra, unde am petrecut perioada de vară, ca să ne întâlnim cu sora mea, care locuia în acea vreme la Londra, și cu multe alte rude și prieteni. Și preoteasa mea, Dumnezeu s-o ierte, s-a îmbolnăvit dintr-o dată. Nu știu cum s-a întâmplat: avea o durere groaznică în șold, nu mai putea să pășească, nu putea să se miște, și abia am adus-o la școala unde locuiam, de la Versailles. Imediat am chemat un medic francez. Medicul a examinat-o îndelung, a clătinat din cap, m-a luat deoparte și mi-a zis: «Trebuie să vă obișnuți cu ideea că niciodată nu va mai putea merge. Va trebui să-i cumpărați un fotoliu special, cu rotile și asta, pentru întreaga viață. Totuși, o vom trimite la spital pentru un examen complet și definitiv». Puteți să vă închipuiți: după toate încercările prin ; care am trecut, după ce am stat în închisoare (în Iugoslavia comunistă), după toate greutățile prin care a trecut și soția, vă închipuiți așa ceva?!

În acest timp, vlădica Ioan era plecat din oraș. Când s-a întors, a aflat despre cele întâmplate, m-a chemat imediat și mi-a spus: «Nu te îngrijora. Mâine o să vin și o s-o împărtășesc. Apoi puteți s-o duceți la spital». El a slujit singur Liturghia (care se ținea într-o casă, amenajată ca biserică a școlii), căci eu am rămas cu șotia. Și iată că, imediat după Sfânta Liturghie, el a venit complet îmbrăcat, ținând în mâini sfântul potir. S-a oprit în dreptul ușii și a strigat: «Maria, scoală-te! Vino să te împărtășești». Și, deodată, ea se sculă și veni. El a întreat-o: «Te doare?». «Nu». «Ei, atunci vino și te împărtășește». «Te-ai împărtășit? Acum du-te iarăși și te culcă». Ea se culcă. Parcă era în vis. Vlădica a plecat înapoi în biserică, să se împărtășească și el, iar eu am rămas cu ea. Maria îmi spuse: «Mi-a trecut durerea. Nu mai

¹¹ Fiind construită și sfințită înainte de proslăvirea țarului martir Nikolai al II-lea și a întregii familii țariste, numele țarului și al familiei sale nu puteau constitui nume de hram.

simt nimic». Cu toate acestea, după amiază a sosit salvarea și a dus-o la spital. A stat acolo câteva zile, iar apoi au trimis-o acasă, cu un bilet din partea medicului: «La ce ne-ați trimis-o? E sănătoasă tun, n-are nimic». Ce-a fost, cum a fost - numai Dumnezeu știe. Eu doar povestesc ce a fost».

Fiica duhovnicească a vlădicăi, Zinaida Guilleme își amintește cum, împreună cu un ucenic al vlădicăi, părintele Mitrofan (care a fost tuns de el), dădeau noaptea împreună ocol caselor și cartierelor pariziene din apropierea bisericii, pe care vlădica le stropea pe fiecare în parte cu sfântă agheazmă (la fel făcea și cu cutiile poștale). Mulți parizieni, care-și aduceau copiii ca să fie stropiți cu agheazmă, își aminteau vreme îndelungată de aceasta (iar când îl înștiințau pe vlădica de însănătoșirea copiilor lor, acesta se făcea că nu înțelege despre ce-i vorba). Una dintre slujbele lui săvârșite în stradă a fost reținută și de reporteri. S-a întâmplat la Marsilia, unde vlădica a hotărât să săvârșească o pomenire pe locul uciderii regelui sârb Aleksandr I Karagheorghевичi († 1934). Din timiditate, nimeni dintre subalternii săi nu a voit să slujească împreună cu el. Fără șovăire, vlădica a plecat singur, s-a oprit la locul cu pricina, a curățat cu mătura un petic de trotuar, și-a deschis micul geamantan și, spre uimirea marseillezi-lor, așezând pe locul măturat vulturul episcopal¹², a aprins cădelnița și a început să slujească.

Una dintre lucrările cele mai importante ale vlădicăi Ioan din perioada păstoririi lui europene a fost restabilirea cinstirii în Biserica Ortodoxă a sfinților de demult ai Apusului. Este vorba despre acei cuvioși care s-au nevoit în țările apusene până la desprinderea catolicilor de Ortodoxie în 1054 și care n-au fost incluși în calendarele ortodoxe.

El a prezidat Consfătuirea Episcopilor de la Geneva din 29-30 septembrie 1952, care a adoptat rezoluția referitoare la cinstirea sfinților din Apus. Vlădica a întocmit un raport despre Sfântul Ansgarie, luminător al Danemarcei și al Suediei (†865) și a susținut cinstirea lui, remarcând că, „de vreme ce însuși Domnul l-a proslăvit, ar fi o îndrăzneală din partea noastră să nu-i cinstim ca pe un sfânt”. Tot atunci s-a pus problema cinstirii și a altor sfinți de demult ai Apusului. Lista lor este prezentată în rezoluție:

1. Sfântul Victor, mucenic al Marsiliei (†304);
2. Sfântul Pothinus, sfințit mucenic, predecesorul Sfântului Irineu al Lyonului la scaunul lui (†177);
3. Alți mucenici ai Lyonului, care au suferit, totodată, în timpul domniei lui Marc Aureliu: Sfinții Alexandru și Epipodie (au primit mucenicia la scurtă vreme după Sfântul Pofin), Sfânta Blandina (†177) și alții;
4. Sfântul Felician, sfințit mucenic, episcop al Umbriei (†252);
5. Sfânta Genoveva, ocrotitoarea Parisului (†512);
6. Sfântul Gherman de Auxerres, episcop, a eliberat Bretania de erezia pelagiană (†488);
7. Sfântul Lup de Troyes, camarad al Sfântului Gherman în lupta împotriva ereziei pelagiene în Bretania (†479)
8. Sfântul Gherman al Parisului (†576);
9. Sfântul Clod, preot și mărturisitor (†560);
10. Propovăduitorii în Irlanda, apoi în Franța, Elveția și Italia: Sfântul Columban, abate, întemeietor al mănăstirilor Lux, Bobbio și altele (†615); Sfântul Fridolin, monah, misionar în Elveția și pe Rinul Superior († sec. VII); Sfântul Gali, ucenic al Sfântului Columban, sihastru din Elveția (†646);
11. Sfânta Clotilda, regină a Franței, în urma rugăciunilor ei, soțul ei, Clovis¹³ (Clodvig), regele francilor, a primit credința creștină (†545);
12. Sfântul Ilarie de Poitiers, episcop și mărturisitor, s-a luptat cu erezia ariană (†368);

¹² Covorul cu vultur brodat, unul dintre însemnele episcopale.

¹³ Grafierie după *Petit Larousse Illustré*, Librairie Larousse, 1976.

13. Sfântul Honorat al Lerinului, întemeietorul mănăstirii Lerin, apoi arhiepiscop de Arles (†429);

14. Sfântul Vichentie de Lerin, învățător al Bisericii, autor al cunoscutei lucrări *Commonitorul (Memorii)*, în care este expusă învățătura ortodoxă despre Biserică (†450);

15. Sfântul Patrichie, luminătorul Irlandei (†461).

Rezoluția s-a încheiat cu un apel făcut preoților și credincioșilor să-i cinstească pe vechii sfinți ai Apusului numiți aici și pe alții, ale căror nume îi sunt cunoscute lui Dumnezeu, și să apeleze în rugăciuni la ocrotirea lor.

Dar activitatea vlădicăi referitoare la restabilirea pomenirii sfinților de demult nu s-a oprit aici. Astfel, sosind în 1954 la Trieste (Italia de nord) la vechiul său prieten care era preot acolo, ieromonahul Spiridon (Efimov), el și-a exprimat indignarea că în oraș nu se cinstească sfinții locali - Sfântul Mucenic Iust (după numele lui, orașul Trieste se numise înainte Iustinopolis), Sfântul Mucenic Serghie și Sfântul Frugifer (†524), primul episcop al orașului. Fără să stea mult pe gânduri, vlădica s-a coborât împreună cu părintele Spiridon în subsolurile bisericilor, unde (după cercetările lui preliminare) trebuiau să se odihnească moaștele sfinților din Trieste și acolo, cu crucea și cu cădelnița, le-a cântat tropare și condace, rugându-i să ocrotească orașul. Apoi a trecut la discuții cu clerul catolic, cerând îngăduință pentru ortodocși ca să se închine la moaștele acestor cuvioși.

Episodul Trieste arată foarte limpede că vlădica Ioan nu numai că-i cinstea pe sfinții din vechime, dar trăia într-o neîncetată și reală comuniune cu ei. Văzând cu ochii săi duhovnicești importanța deosebită a ajutorului sfinților pentru creștinii vremurilor din urmă, el a dorit să sublinieze necesitatea înțelegerii mai profunde a actului de canonizare, ca o mare Taină a Bisericii.

Restaurând cinstirea sfinților dreptmăritori din vechime ai Apusului, vlădica a contribuit și la întărirea Ortodoxiei în Occidentul contemporan. Istoria Bisericii Ortodoxe din Țările de Jos începe din 1697, când Petru cel Mare, în perioada „marii sale solii”, a întemeiat o mică biserică la Amsterdam (în numele marinarilor ruși). În anii '40, Biserica Ortodoxă din Olanda s-a extins foarte mult, datorită celui de-al doilea val de emigranți ruși (de după război) [...].

În 1952, ca arhiepiscop de Bruxelles și al Europei de Vest, vlădica vizitează din proprie inițiativă mănăstirea din Olanda, ia cunoștință de activitatea misionară a ieromonahului Iacob (Akkevsdyke) și a prietenului său, părintele Adrian. [...] În 1954, vlădica răspunde cererii olandezilor ortodocși de a-i lua sub omoforul său. Ajutorul său este foarte activ: el susține folosirea limbii olandeze în săvârșirea sfintelor slujbe, ca și, în general, necesitatea luării în considerare a condițiilor locale, organizează viața călugărilor de acolo, îi îndrumă pe olandezi cu maximă atenție în privința folosirii Tipicului (ulterior, acesta a fost tradus integral în limba olandeză).

Nu întâmplător, comunitatea ortodoxă olandeză aproape că a fost prima care, în anul morții vlădicăi, a publicat o biografie amănunțită a lui și în același an au văzut lumina tiparului memoriile despre el scrise de egumenul Adrian. Mulți olandezi și-au trimis amintirile despre părintele lor (așa îl numeau pe vlădica) Frăției Cuviosului Gherman din Alaska. Și mai mulți sunt cei care îi păstrează icoanele¹⁴.

Un nou obiect al grijii arhipăstorului a devenit Biserica Ortodoxă Franceză „extra-jurisdicțională”¹⁵, pentru care a militat neobosit.

¹⁴ Aici și mai departe este vorba de cinstirea locală a vlădicăi Ioan. 1991, cu ocazia a 25 de ani de la mutarea lui la cele veșnice, în Biserica Rusă din diaspora s-a constituit o Comisie pentru canonizarea lui în întreaga Biserică, (nota redacției ruse)

¹⁵ Este vorba de o serie de parohii care au reinstaurat ritul galican - un vechi ritual de slujire bisericească, existent în Biserica Apusului până la căderea ei din Ortodoxie. După sfârșitul vlădicăi Ioan, Sinodul a exercitat presiuni puternice asupra Bisericii Ortodoxe Franceze, în scopul întoarcerii ei la ritul răsăritean. În 1970, mulți „galicani” s-au adresat Patriarhiei Române, care i-a preluat sub jurisdicția ei. Actualmente, numai în Franța

Puterea personalității lui harismatice, prin care harul dumnezeiesc transfigura totul, nu doar „pe cele sufletești și pe cele lăuntrice”, ci și „pe cele trupești și pe cele din afară” - cum spune Sfântul Teofan Zăvorâtul - era înțeleasă nu doar de cei care îi împărtășeau convingerile. Despre felul cum acest har era resimțit de oamenii cei mai diverși dau mărturie multe amintiri ale contemporanilor săi: iată un preot din Paris care-l roagă să se roage pentru un fiu de-al său duhovnicesc, bolnav; dispecerul gării Saint-Lazare, care întârzie ordinul de pornire a trenului, observând de departe silueta mărunță a ierarhului, care trebuie să mai schimbe câteva cuvinte cu cineva; un vagabond din Lyon, care vorbește cu cinism despre toți, în afară de vlădica, despre care povestește cu evlavie. Dar credem că cel mai bine a vorbit despre arhiepiscop parohul unei biserici catolice din Paris, care s-a adresat tineretului sceptic în problema credinței cu următoarele cuvinte: „Voi cereți dovezi, voi spuneți că azi nu se mai întâmplă minuni, că nu mai sunt sfinți. De ce să vă aduc dovezi teoretice, când acum pe străzile Parisului umblă un sfânt: Saint Jean Nus Pieds (Sfântul Ioan cel Desculț)?!”

Excepționalul scriitor duhovnicesc, schiarhimandritul Sofronie (†1993), cel care l-a descoperit lumii pe marele sfânt al secolului XX, starețul Siluan Athonitul († 1938), spune că nu este ușor să trăiești lângă sfinți. Nu le era ușor oamenilor obișnuiți să trăiască alături de vlădica Ioan, care avea deschidere spre „suprafiresc”. Unul dintre foștii săi enoriași din Bruxelles i-a povestit autorului acestor rânduri că vlădica, cu slujbele lui prelungite - cum se exprima el -, „îi extenua în rugăciune”; iar fosta secretară a arhiepiscopului, contesa M.N. Apraksina, observa că era foarte pretențios față de preoți și față de toți cei ce slujeau în biserică. Erau multe lucruri pe care vlădica nu le îngăduia: pe femeile cu buzele rujate le oprea să se apropie de sfânta cruce, interzicea mutarea lumânărilor dintr-un loc în altul sau scoaterea lor înainte de a arde până la capăt; pe paraclisieri îi oprea să poarte cravată în timpul sfinteii slujbe. Vlădica era foarte sever și în unele probleme de principiu, în primul rând, referitor la menținerea calendarului vechi (de aici, o nouă opreliște: nu se îngăduia punerea bradului de Crăciunul heterodox). Ieromonahul Petru își amintește cum odată, la un examen la religie, când o fată a tras un bilet despre Patriarhul Nikon (pe care vlădica îl cinstea foarte mult), arhierul a întrebat-o dacă îl considera pe patriarh o mare personalitate. Nemulțumit de răspunsul fetei, el i-a poruncit cu asprime să-l considere de acum înainte pe Nikon drept „cel mai mare dintre patriarhii ruși”.

O trăsătură specială a caracterului său era atitudinea neobișnuită față de obiecte aparent comune. Astfel, el insista ca secretarii lui să se poarte cu mare atenție cu plicurile primite, folosind pentru deschiderea lor un cuțitaș special („Numai Stalin rupe plicurile”, glumea el mereu în astfel de cazuri). Cu nu mai puțină „pietate” se purta cu cutiile poștale: pe orice vreme, chiar și iarna, traversa strada desculț, doar ca să pună o scrisoare, și niciodată nu lăsa această treabă pe seama altcuiva. Umblatul desculț al vlădicăi le crea multe griji apropiaților săi. De câte ori încercase Zinaida Guilleme să-i aștearnă un covoraș peste podeaua rece de ciment, dar el întotdeauna, zâmbind, găsea mijlocul să stea desculț direct pe podea. În fine, după ce s-a rănit grav la picior într-un colț de pietriș din parcul Versailles, conducerea [Bisericii] îi interzise să mai umble fără pantofi.

Protopresbiterul M. Znosko-Borovski povestește: „Mulți parizieni nu-l înțelegeau pe vlădica, îi stingherea înfățișarea lui, faptul că umbla desculț. Au existat și plângeri la adresa lui, trimise mitropolitului Anastasie. Într-una dintre plângeri se cerea ca întâistătătorul să-i poruncească vlădicăi Ioan să poarte pantofi. Mitropolitul Anastasie răspunse la această cerere și îi scrisse vlădicăi o scrisoare. Iar enoriașii bucuroși se grăbiră să-i aducă arhipăstorului lor o pereche de pantofi noi. Vlădica primi cadoul, le mulțumi, dar nu-i încălță, ci purta pantofii... sub braț. O nouă plângere la mitropolit, acesta iarăși îi scrie vlădicăi despre ascultare și primește acest răspuns: «Am împlinit prescrierea înalt Preasfinției Voastre, mi-ați scris să port

există în jur de optzeci de astfel de parohii; există parohii „galicane” și în alte țări ale Europei și în America, (n. redacției ruse).

pantofi, dar nu mi-ați scris să-i încălț, așa că i-am purtat, acum însă îi voi încălță». Și vlădica pășea prin Paris în pantofi”.

Despre această „particularitate” a vlădicăi Ioan își amintește și doamna E.G. Certkova: „Am fost de câteva ori să-l vizitez pe vlădica. El locuia la Corpul de cadeti de lângă Paris, la Versailles. Avea o micuță chilie la catul de sus al clădirii. Nu exista pat în chilie: vlădica nu se culca niciodată. Uneori, când stăm cu el de vorbă, șezând în fotoliu, ațipea ușor. Atunci eu mă opream, dar el spunea imediat: «Continuați, continuați! Vă ascult». Și, într-adevăr, vlădica îmi răspundea la toate întrebările. Vlădica se ruga toată noaptea, rezemându-se pe un baston înalt cu o mică stinghie fixată de-a curmezișul capătului de sus. Uneori se ruga în genunchi, desigur, atunci când făcea metanii, iar uneori ațipea pentru scurtă vreme pe jos, în această poziție.

Când nu slujea și era la el acasă, se străduia tot timpul să umble desculț, chiar și pe gerurile cele mai aprige. Se întâmpla ca pe vreme de ger să meargă desculț din Corpul de cadeti până la biserică, pe drum pietruit. Odată și-a vătămat piciorul și era în pericol să-și infecteze sângele. A trebuit să fie internat la spital, dar el nu voia să se culce în pat. Neavând cum să stea acolo altminteri, la urma urmelor vlădica se supuse, dar își puse o cizmă sub el, ca să-i fie incomod să stea culcat. Surorile medicale franțuzoaice spuneau: «Ne-ați adus un sfânt». În fiecare dimineață sosea la el un preot și slujea Sfânta Liturghie, iar vlădica se împărtășea”.

Este momentul să povestim despre minunile vlădicăi Ioan, din care actualmente în Europa sunt atestate și mai multe decât în China. Ele sunt atât de numeroase, încât vă vom aduce la cunoștință doar o parte. Vom începe cu mărturiile Zinaidei Guilleme, vom continua cu scrisorile trimise de diferite persoane Frăției Sfântului Gherman și vom încheia cu câteva mărturii pe care am reușit să le obținem de la martori direcți.

Prima dată când Zinaida s-a dus singură la vlădica (până atunci îl mai vizitase împreună cu soția preotului Solodovnikov), era pentru a cere binecuvântare să se angajeze la serviciu, în orașul Mongeron. Vlădica, cugetând un pic (de regulă, nu răspundea niciodată imediat), îi spuse: „Nu, mai bine mergi la Chalifer”, și începu să-și răfoiască agenda. În acea clipă Zinaida gândi: „Ce păcat că nu l-am cunoscut când tata era bolnav, cu rugăciunile lui i-ar fi obținut vindecarea”. Atunci vlădica îi răspunse: „Dar știți că l-am vizitat pe tatăl dumneavoastră la spital?” Și, deschizând o carte, citi clar: „Iată, am găsit: Vasili Maksimovici Guilleme”. Așa o recunosc vlădica pe Zinaida, al cărei nume de familie nu-i știa până atunci. A doua zi Solodovnikova (soția preotului Solodovnikov), neștiind nimic de întâlnirea lor, îi propuse să se angajeze în orașul Chalifer. Dar era jenant să renunțe acum la serviciul de la Mongeron. Când însă Zinaida sosi la doamna care-i propusese slujba de la Mongeron, aceasta i-a răspuns că femeia care se hotărâse să plece de acolo se răzgândise. Și Zinaida porni spre Chalifer, după cuvântul vlădicăi Ioan.

Odată (era la începutul anilor '60) Zinaida, privind pe geam, văzu în fața intrării [clădirii în care locuia], între două mașini, un obiect foarte ciudat, lung de circa un picior și cu un diametru de patru țoli, asemănător unui sul de hârtie. Curiozitatea a biruit-o și s-a hotărât să cerceteze obiectul. Tocmai când se pregătea să iasă, fu întreruptă de vlădica Ioan, care sună la ușă și intră în cameră, se așeză în fotoliu și stătu așa vreo cinci minute, fără să spună *nimic*, în timp ce Zinaida trebăluia în jurul lui. Apoi se ridică, o binecuvântă în tăcere și ieși. În acest răstimp, în curte a intrat o mașină a poliției și câțiva oameni ieșiră din ea, ridicând cu mare atenție obiectul respectiv, pe care îl puseră în mașină. S-a aflat că fusese o bombă, strecurată de teroriștii opozanți ai guvernului De Gaulle. Astfel, vlădica a salvat-o pe Zinaida de la moarte sigură.

Odată, preoteasa Solodovnikova sosi la vlădica Ioan cu fiul ei Aleksei, să ceară binecuvântare pentru o călătorie în Rusia. La început vlădica nu a vrut să le dea binecuvântare, dar apoi „s-a predat” (în astfel de cazuri, vlădica se distingea printr-o neobișnuită delicatețe și, de regulă, ceda insistenței imprudenților). Când aceștia plecară, el a petrecut întreaga noapte în rugăciune, iar peste câteva zile, neprimind încă nici un fel de vești

de la Solodovnikova, pe când săvârșea pomenirea la proscomidie, s-a rugat cu glas tare pentru „Elena și Aleksei, aflați în grea suferință”. A doua zi a sosit o telegramă care anunța că Solodovnikova căzuse la Moscova de pe scara rulată a metroului și se afla la spital.

Adesea Zinaida voia să-l întrebe ceva pe vlădica, dar nu apuca în timpul zilei, întrucât după Liturghie el era tot timpul ocupat cu câte ceva, ori pur și simplu se retrăgea în chilia lui, iar seara, când era mai liber, ea deja uita, luată de treburi, ce voise să-l întrebe. Și nu o singură dată se întâmpla ca vlădica, aplecat deasupra farfuriei în timpul trapezei (el cina, de obicei, în jurul orelor 11 seara), într-o doară, de parcă nu vorbea cu ea, să-i răspundă înmărmuritei Zinaida la toate întrebările pe care aceasta nu apucase să i le pună.

Odată, la biserica lor din Paris sosi din Elveția un om în vârstă, care se numea Grigorie. Într-o zi, acesta citea ceasurile în strană, iar vlădica săvârșea proscomidia în altar, iar ușa laterală era întredeschisă. Terminând de citit, Grigorie se apropie de ușa altarului și înmărmuri. El îl văzu pe vlădica învâluit în lumină strălucitoare ca soarele, stând ridicat în aer, la un picior deasupra pământului. Grigorie se îndepărtă repede și nu putu să rostească nici un cuvânt, iar vlădica își continuă slujba, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Același lucru l-a văzut și o monahie foarte bătrână din mănăstirea Lesninsk - acolo, acest fenomen se petrecuse cu vlădica în timp ce se ruga în fața icoanei Ivirite a Maicii Domnului, la care avea mare evlavie.

Elena Pavlova, o prietenă de-a Zinaidei Guilleme, care îl cinstea foarte mult pe vlădica, se plânse odată că îi apăruse o excrescență în talpă, pentru care era deja nevoie de intervenție chirurgicală, dar ei îi era frică să se interneze pentru operație. Zinaida chiar se miră că nu îi vorbise de asta până atunci vlădicăi (după care ar fi putut merge liniștită la operație). Cu simplitate copilărească, Elena i se adresă în gând vlădicăi, cu rugămintea de a evita cu totul operația. Din ceasul acela excrescența îi dispăru pentru totdeauna.

Pe 6 ianuarie 1958, francezii nou-converțiți la ortodoxie Emile Mouana și Pauline Richer a fost încercați de „ispita focului”. La orele 10 fix dimineata, în drum spre mănăstirea Fourquet, unde se pregătea să slujească vlădica, ei au ajuns victimele unei catastrofe automobilistice. Au fost aduși la spitalul Saint-Germain. Emile, care era în stare de inconștiență, avea ambii genunchi zdrobiți, coastele fracturate și vătămări foarte grave ale capului și stomacului, iar Pauline avea câteva fracturi ale mâinii și piciorului drept (după operație a pierdut mult sânge). Emile s-a vindecat la scurtă vreme după ce vlădica i-a poruncit unei maici din Fourquet să-i aducă la spital pâine sfințită, iar Pauline, când însuși vlădica a vizitat-o, i-a cuprins mâinile și, tăcând vreme îndelungată, le-a ținut într-ale sale. Emile spunea că numeroase vindecări făcute de vlădica vor rămâne necunoscute, întrucât pe mulți bolnavi îi vizita „foarte discret”. El ne mai înștiința că, în timpul întâlnirii cu vlădica la Versailles, unii au văzut cum capul și umerii săi erau înconjurați de un nimb albastru.

Nikolai Ivanovici Bucinski, care trăiește în Franța, ne povestește două întâmplări. Prima sa întâlnire cu vlădica s-a produs pe când era enoriaș al bisericii ruse de pe strada Ribera din Paris (venind de la Versailles, vlădica săvârșea acolo slujba de duminică). Pe atunci, ca foarte mulți alți emigranți, Nikolai Ivanovici lucra ca șofer de taxi: lua o mașină dintr-un garaj și-i plătea proprietarului un procent din câștigul zilnic, într-o duminică, parohul bisericii i-a propus să-l conducă pe vlădica înapoi la Versailles. Pe drum, ei și-au amintit cu plăcere de tinerețea lor de cadeți (și Nikolai Ivanovici fusese cadet, dar nu al Corpului din Poltava, ci al Corpului Vladimiro-Kievski); ajunși la Versailles, vlădica, blagoslovind, îl lăsă să plece. De abia din acest moment a început ziua de lucru a lui Nikolai Ivanovici (căci, pe deasupra, după Liturghia de la Paris, vlădica întârziase foarte mult în biserică). Și Nikolai Ivanovici își făcea griji dacă va reuși, după ce pierduse atâtea ore, să-i plătească șefului suma pretinsă. Dar blagoslovenia vlădicăi compensa totul: treaba a mers atât de spornic, încât în scurtă vreme a câștigat mai mult ca de obicei. De atunci nu se mai tulbura niciodată când trebuia să-l conducă pe vlădica: în acele zile era deosebit de norocos.

Bucinski își amintește și de un alt episod, când parohia lor a fost mutată pe strada Claude Lorrain. Un enoriaș a ajuns la spital, unde medicii au stabilit că singurul mod de a-i

salva viața era o operație urgentă. Soția lui a sosit la biserică și parohul, părintele Mitrofan, i-a făgăduit că îi va povesti despre bolnav vlădicăi, care îl suna zilnic de la Bruxelles. Vlădica Ioan îi răspunse: „Nu e nevoie de operație, se va vindeca”. A doua zi dimineața bolnavul a refuzat operația și a fost externat din spital. El s-a făcut bine și a mai trăit mulți ani.

Familia doamnei Sirakuzova s-a mutat din China în America și s-a stabilit în Monterey. Fiul ei, Vladimir, care mai înainte a fost paracliserul vlădicăi, slujea acum ca băiat de altar în biserica locală a Sfântului Serafim. În parohie s-au petrecut câteva incidente neplăcute, dar întrucât vlădica îi scrisese tânărului să nu părăsească biserica, acesta îl asculta. Dar mama cârtea. Și într-o bună zi, când i se aminti că trebuia să meargă la biserică, ea protestă, spunând că, în condițiile mării penurii de benzină, va fi doar o cheltuială inutilă. Pe 2 mai 1954, pe când ștergea petele de benzină de pe o pelerină de cauciuc, iar toate geamurile erau deschise și gazul aprins, s-a produs o explozie. Luând foc, ea sări pe geam și se aruncă într-un iaz. Medicul de la urgențe i-a spus că doar printr-o minune i-au rămas ochii nevătămați, întrucât au fost arse chiar și sticlele geamurilor. Ea a zăcut câteva zile la spital și câteva luni acasă. Îi rămăseseră arsuri pe mâini și pe picioare, pe față și pe gât, supurau întruna și nu se vindecau, bandajele pe care medicul i le schimba zilnic nu-i erau de folos, somnul a părăsit-o cu totul. Abia după aceasta ea își aminti de vlădica și îi scrisese în Europa, în a cincea seară după trimiterea scrisorii, ea îi spuse soțului că, după ce vlădica va primi scrisoarea, se va ruga pentru ea și că îi va fi mai bine. Acea noapte a fost prima în care a reușit să adoarmă, iar spre dimineață picioarele îi erau deja mai bine. Când veni medicul a doua zi ca să-i facă obișnuitul bandaj, el îi spuse că s-a petrecut o minune. Sirakuzova a început repede să se vindece. Mai târziu s-a aflat că vlădica primise, într-adevăr, scrisoarea și că s-a rugat pentru ea.

Surorile mănăstirii Lesninsk povestesc că, atunci când la Medon (lângă Paris), a murit Lidia S., vlădica era plecat și nu știa nimic despre ea. O soră din mănăstire plecă la Medon să citească Psaltirea deasupra răposatei. Când vlădica s-a înapoiat la Versailles, secretarul său P.S. Lopuhin a început să-i dea raportul: „La Medon a murit...” Episcopul l-a întrerupt: „Știu, Lidia. Iar din Psaltire a citit o călugăriță din mănăstirea Lesninsk”.

În mănăstirea Lesninsk trăia un tânăr, într-un corp de clădiri de lângă gardul mănăstirii. Vlădica îl adusesse din China. Tânărul avea tot trupul chircit, mergea șchiopătând puternic, vorbea prost, avea mâinile schimonosite. Avea înfățișarea unui om anormal, dar era în toate mințile. Era mereu zâmbitor și lumea îl iubea. Odată a ajuns la spital (se pare că i se descoperise o meningită). Lui vlădica i s-a spus că era fără scăpare și avea slabe șanse să trăiască până a doua zi. Vlădica a plecat imediat la el, s-a rugat mult deasupra capului său, iar a doua zi tânărul a fost eliberat din spital, sănătos.

Între anii 1960-1961, Nadejda Vladimirovna Levițkaia, care locuia în Franța, își aștepta fiica din America; într-o zi de luni a primit de la fiica ei o scrisoare, cu rugămintea s-o întâmpine duminica următoare. Dar în aceeași zi a căzut la pat cu temperatura de 40°, având toate simptomele de pneumonie sau pleurită. În pofida tuturor străduințelor medicilor, îmbunătățiri ale stării de sănătate nu apăreau și Nadejda Vladimirovna căzu în deznădejde că nu va putea merge să-și întâmpine fiica. Vineri dimineața începu să-l cheme insistent în gând pe vlădica. Și iată că după-amiază vede limpede cum vlădica, complet înveșmântat și cu toiag, intră în camera ei și se așază pe un scaun lângă pat. Ea își întinse mâinile către el pentru; binecuvântare, dar vlădica dispăru. Peste un minut iar apăru în fața ei, înveșmântat și cu toiag. Nadejda Vladimirovna a adormit cu fericita presimțire că totul va fi bine. A doua zi temperatura i-a scăzut treptat de la 40 la 37 de grade, iar boala a trecut fără urme.

Contesa M.N. Apraksina și fratele ei V.N. Kotliarevski, secretarul bisericii stavropighiale din Bruxelles, cu hramul Dreptului Iov Multpătimitorul, i-au adus la cunoștință autorului acestor rânduri trei întâmplări.

V.A. Stadnițki-Kolendo a căzut de la etajul unu cu capul în jos și și-a spart capul. Medicii i-au apreciat starea ca lipsită de orice speranță. Vlădica se așază la rugăciune [lângă el] și accidentatul se făcu bine.

Lui F.A. Gering i s-a descoperit un cancer al amigdalelor. După o rugăciune făcută de vlădica, medicii au constatat că boala a dispărut.

Cunoscutul ostenitor pentru Biserică, N.M. Kotlearevski (tatăl celor care ne-au furnizat aceste mărturii) a plecat într-o stațiune balneo-climaterică din orașul Spaa (Belgia), să se trateze de inimă și hipertensiune dar, chiar în timpul tratamentului, i-a fost detectat un infarct. Medicii i-au spus că nu era nici o speranță. Vlădica a început să se roage pentru el într-o sâmbătă, iar luni bolnavului i se constată doar „o stare de slăbiciune”.

I.V. Ostașnikov ne-a relatat că, după ce vlădica a vizitat-o pe mama sa, în aceeași zi ea a simțit pentru prima dată în viață că nu o mai doare spatele, fracturat demult, în copilărie.

Preotul Raionului din Paris al Bisericii Ruse din exil, cuviosul protoiereu Veniamin Jukov mărturisește ce s-a întâmplat odată cu protodiaconul G.N. Riabinin. În anii '50 a avut loc un parastas în timpul căruia acesta slujea pe lângă vlădica și un alt arhiereu. Când mergeau în urma coșciugului, protodiaconul s-a ispitit să-și închipuie cum îi va face parastas lui vlădica însuși. Citindu-i gândurile, vlădica s-a întors către el și i-a spus: „încetează!”.

Întâmplările arătate aici sunt doar puțin din ce ar putea înșira povestitorul despre viața vlădicăi Ioan în Europa de Vest. Dar sunt mai mult decât îndeajuns pentru a înțelege acea forță de respingere pe care duhurile căzute, care sârguiesc spre pierzania omenirii, au aflat-o în faptele vlădicăi. Unii dintre cei ce l-au cunoscut pe vlădica mărturisesc că demonii i se arătau chiar pe față¹⁶. Dar mult mai multe se cunosc despre lucrările lor prin mijlocitori, pe care îi aleg aproape întotdeauna în asemenea cazuri dintre oamenii care nu se îndoiesc nici pentru o clipă că îl slujesc pe Dumnezeu mai bine ca oricine.

Astfel, în urma clevetirilor, vlădica este transferat pentru câțeva vreme de la Paris la Bruxelles (unde e „mai multă liniște” și turma e mai mică). Ura față de vlădica i-a lovit și pe unii arhieriei care-i erau apropiați. Așa, de exemplu, Episcopul Leontie (Bartașevici) al Genevei a fost otrăvit. Dar acestea sunt numai preludii la tragedia al cărei deznodământ a venit în curând.

În 1962, marele prieten al vlădicăi, arhiepiscopul Tihon, întâistătorul scaunului din San Francisco, s-a retras la odihnă la mănăstire, pe motive de boală. În lipsa lui, din pricina unui conflict care a împărțit în două lumea bisericească, este întreruptă construcția unei noi catedrale. Ca răspuns la cererile miilor de enoriași din San Francisco (majoritatea provenind din fosta obște din Shanghai), Sinodul îl numește pe vlădica Ioan ca întâistător al acestei imense eparhii a Bisericii Ruse din diaspora. Lui i-a revenit ca sarcină să stingă incendiul.

America (1962-1966)

Vlădica Ioan a sosit la ultima sa catedră în aceeași zi, ca și la prima, cea din Shanghai: de praznicul Intrării Maicii Domnului în Biserică, și iarăși era o biserică neterminată, închinată Maicii Domnului. În primele luni însă el a fost conducătorul eparhiei Americii de Vest, rămânând și arhiepiscop al Europei de Vest. Ieromonahul Petru mărturisește că, până ce nu a fost numit oficial la noua catedră, vlădica și-a păstrat și ceasul potrivit după ora Europei de Vest. Lumea râdea de el, dar lui nu-i păsa deloc, întrucât continua să trăiască cu turma lui de până atunci, nesupunându-se spațiului și timpului. Când a fost „dezbrăcat” în altar, după Liturgia din Sâmbăta Mare din 1963, el, privindu-și ceasul „european” și făcându-și semnul crucii, a spus: „La Paris a început Utrenia” (Zinaida Guilleme își amintește cum imediat după aceasta el le-a telefonat la Paris ca să-i felicite de Paști). Nici după aceea el nu și-a schimbat mersul ceasului după ora de vară, repetând zâmbitor că soarele nu se supune legilor Americii.

¹⁶ Ieromonahul Petru își amintește cum, împreună cu episcopul Nectarie și cu vlădica, auzind din mașină zgomotul pătrunzător al sirenelor automobilistice, ei au început să discute despre asocierile de idei pe care le-ar putea trezi acest sunet. „Vlădica Nectarie ne spuse: «Nu știu cum urlă duhurile rele, n-am avut ocazia să le aud». Vlădica Ioan ascultă în tăcere, apoi spuse încet: «Să nu dea Dumnezeu să auzi cum urlă dracii». Apoi eu și vlădica Nectarie ne-am spus că, din aceste vorbe ale vlădicăi, amândoi am avut impresia că el i-a auzit”, (n.r.r.)

Soarele, într-adevăr, putea să nu se supună legilor Americii, dar vlădica a fost nevoit să nu se supună când, la San Francisco, pe 9 iulie 1963 a început procesul împotriva sa, urzit de mâinile nelegiuiților. „Afacerea San Francisco” nu este una dintre cele mai cercetate momente ale biografiei arhiepiscopului Ioan și este într-un tot de înțeles, de vreme ce până acum mai sunt destule persoane influente interesate, dacă nu direct, cel puțin indirect de persistența acestor „pete albe”. Și ele vor rămâne, cu siguranță, așa până când nu vor fi investigate special protocoalele și stenogramele procesului de la San Francisco. Dar câteva schițe despre această chestiune și forțele bisericești și publice care au provocat-o se conturează totuși din publicațiile Frăției Sfântului Gherman.

Ca pretext pentru declanșarea afacerii a slujit conflictul legat de construcția bisericii „Bucuria tuturor necăjiților”, în desfășurarea căreia s-au constituit două partide neîmpăcate: unul considera că era nevoie doar de definitivarea construcției catedralei, iar celălalt insista pentru înnoirea ei (această idee era susținută și de vlădica). Nu știm cine avea mai multă dreptate de fapt și de drept, dar știm că, la apelul vlădicăi, donațiile au început să curgă șuvoi. Și acest șuvoi a devenit uleiul turnat peste focul urii dușmanilor vlădicăi [...]. Unele indicații indirecte ne-au făcut să presupunem că participanții la campania de acuzare îl învinuiau pe vlădica Ioan că ar fi pregătit o dezbinare în Biserica Rusă din diaspora: o versiune pretindea că ar fi voit să treacă sub jurisdicția Patriarhiei Serbiei, cealaltă versiune, că se pregătea să devină el însuși prim ierarh. Mai erau și alte învinuiri, care aruncau o umbră de îndoială în privința fidelității vlădicăi față de Sinod. În fine, se strecurau prin ziare și învinuiri cu totul imorale. Vlădica înțelegea perfect situația și i-a scris în raportul său întâiului Ierarh al Sinodului, mitropolitul Anastasie [...] că se încearcă o tentativă conștientă și bine plănuită de desființare a lui¹⁷.

Într-adevăr, vlădica era cel mai autoritar și mai popular arhipăstor al Sinodului, și numirea lui la conducerea celei mai mari eparhii sinodale din San Francisco (în condițiile păstrării arhiepiscopiei Europei de Vest) putea face cu ușurință să se vadă în el candidatul cel mai potrivit ca întâi Ierarh. Nu întâmplător a fost propus printre candidați, după retragerea la odihnă a mitropolitului Anastasie. [...]

Însă dușmanii vlădicăi nu puteau să se prezinte la judecată cu adevăratele lor pretenții: trebuiau prezentate motive mai „obiective”. De aceea, ei s-au folosit de conflictul legat de construcția catedralei, aducând împotriva vlădicăi acuzația fără precedent de a-și fi însușit banii eparhiei (această învinuire era adusă unui om care nici măcar nu-și putea închipui că un preot poate spune neadevărul!). Pentru a face aceasta, ei au încălcat în mod deschis canoanele bisericești potrivit cărora un episcop poate fi deferit justiției civile numai după ce este privat

¹⁷ Motive pentru urmărirea vlădicăi din punctul de vedere al „gândirii sinodale” erau destule. Cinstindu-i pe sfinții de demult ai Apusului (mai ales pe Fericitul Augustin), din punctul de vedere al „zeloților” sinodali, el aducea o lovitură „purității ortodoxe”; nu voia să-i considere pe „neostiliști” ca neortodocși (fiind el însuși, în același timp, un mare râvnitor al vechiului calendar); atrăgea suspiciuni datorită legăturii ascunse cu grecii renegați; slujind de câteva ori împreună cu clerul de la Patriarhie, l-a pomenit pe Patriarhul Moscovei alături de întâiul Ierarh al Sfântului Sinod, ceea ce l-a făcut țintă reproșurilor de complicitate cu „serghianiștii” (în pofida hotărâtei sale acuzări a Declarației mitropolitului Serghie* și a faptului că rămăsese singurul arhiereu din Orientul îndepărtat, credincios Sinodului în anii '40). (Citat din cartea „*Fericitul Ioan Făcătorul de minuni*”, de ieromonahul Serafim Rose și egumenul Gherman (Podmoșenski)). (n.r.f.)

* Mitropolitul Serghie (Voskresenski), 1897-1944: mitropolit de Vilnius și Lituania, exarh de Letonia și Estonia. Arestat de mai multe ori de puterea sovietică. „*Declarația sa de loialitate față de statul sovietic*” a fost emisă, într-o primă variantă, în 1926ș prin aceasta, el făgăduia totală loialitate față de stat și neamestecul în politică, subliniind, totodată, că Biserica nu-și asumă răspunderea atitudinii politice a clerului din Rusia sau din străinătate. (Totuși, în același mesaj, ca și în cel din același an adresat bisericilor din emigrație, mitropolitul Serghie le sugerează să se separe de Moscova și să intre în componența Bisericilor locale.) Istoria Bisericii Ruse din deceniile imediat următoare Revoluției Roșii este deosebit de complicată și reflectă încercările cele mai variate de a supraviețui dogmatic, jurisdicțional și fizic, în condițiile în care statul făcea tot posibilul să o dezbină, să o compromită și chiar să o desființeze fizic.

de rangul său. Însă judecătorul, care avea mare respect pentru vlădica, s-a dovedit mult mai drept și mai evlavios decât acuzatorii, chiar dacă era de altă confesiune (aceasta este valabil și pentru alți membri ai comisiei de judecată).

Dușmanii vlădicăi au pierdut procesul - o contribuție importantă au avut și partizanii vlădicăi, dintre care mulți, ca, de pildă, primul său biograf, episcopul Sava, aveau o bună pregătire juridică. Dar dușmanii vlădicăi desigur că nici nu-și propuseseră să câștige formal procesul (absurditatea învinuirilor le era și lor evidentă). Sarcina lor era să-i zdruncine sănătatea și să-i scurteze viața (despre asta vlădica îi scrisese mitropolitului Anastasie), și această sarcină au îndeplinit-o cu brio. Acest lucru ar fi putut să fie confirmat și de fiii săi duhovnicești din Paris, care nu-i mai văzuseră niciodată într-o asemenea stare ca în timpul ultimei vizite la ei, înainte de proces, și cărora el însuși le scrisese: „Dacă veți auzi că am murit, să știți că am fost omorât”.

Este greu să spunem acum dacă vlădica Ioan a simțit legătura dintre procesul desfășurat atunci și scandalul urmat după canonizarea mult-iubitului său episcop Ioan de Tobolsk, pe când vlădica avea doar nouăsprezece ani. Declanșatorii aceluia scandal erau persoane foarte respectabile, incluzându-i pe Noul Mucenic, episcopul Vladimir al Kievului și pe ober-procurorul Sfântului Sinod, A.D. Samarin. Ei pretindeau anularea canonizării episcopului de Tobolsk aprobate la cel mai înalt nivel, socotind-o ca o concesie față de Rasputin și de „protejatul” său, Preasfințitul Varnava. Și doar intervenția suveranului a reușit să calmeze patimile. Fără îndoială că această poveste a lăsat pentru totdeauna o urmă dureroasă în sufletul vlădicăi Ioan. Dar nu numai atât. Aceasta a fost pentru el, după cum vedem acum, un fel de avertisment trimis de sus. Vlădica a trebuit să îndure în timpul vieții o ocară asemenea celei îndurate de strămoșul său episcop după moarte.

Protoiereul Serafim Slobodskoi povestește cum l-a întrebat odată pe vlădica: „Cine este vinovat de acea tristă tulburare iscată în jurul catedralei care se construiește la San Francisco?”. Vlădica a răspuns foarte simplu: „Diavolul”.

Cu toate că vlădica a fost nevoit să activeze în condiții atât de dificile, el a rămas fidel propriilor convingeri în toate. În 1964, catedrala era deja terminată și împodobită cu cinci cupole - ridicarea imenselor cruci a fost precedată de o procesiune ceremonială la care au participat o mulțime de credincioși. Ieromonahul Petru își amintește că vlădica a dat un edict prin care toate cele șaptesprezece spitale din San Francisco erau împărțite între preoți, care aveau datoria să viziteze spitalele repartizate cel puțin o dată pe săptămână și să dea raporturi lunare, iar vlădica însuși vizita toate spitalele în decurs de o lună.

El a organizat și cursuri de teologie la San Francisco, unde, în afară de el, predau și câțiva preoți. Vlădica urmărea desfășurarea cursurilor și îngăduia anularea lor doar dacă în seara respectivă se ținea miezonoptica. El a mai organizat, pe socoteală proprie, și seri de întâlnire pentru tineretul rus, în Casa de oaspeți a Sfântului Tihon. Auzind odată că tinerii se pregăteau să meargă la cinema, el s-a interesat de conținutul filmului și, aflând că era un film istoric, le-a dat bani de bilete, îi plăcea uneori să glumească (pe paraclisierii care mai greșeau îi lovea ușor peste frunte, repetând: „Toiagul arhieresc se simte singur atras spre capul sec”).

Dar se întâmpla să fie și aspru. Când catedrala nu avea încă un citeț permanent, într-o zi din Săptămâna Patimilor citea un om oarecare. Știind că era mult de citit, acesta, crezând că vlădica nu va observa, a întors două pagini deodată. Vlădica, stând în mijlocul bisericii și fără să aibă sfânta carte în față, a murmurat dezaprobator. Citețul s-a oprit și vlădica a recitat din memorie tot ce sărise celălalt. Aceasta i-a fost o lecție pentru întreaga viață.

Mulți martori își amintesc de sfânta mânie a vlădicăi când, în ajunul unei duminici din 1964, în timpul săvârșirii miezonopticii pentru Sfântul Ioan de Kronstadt, proslăvit cu câteva zile mai înainte, enoriașii catedralei au plecat la Centrul rus, la un bal mascat, cu ocazia sărbătorii americane tradiționale Halloween (în această zi ei au obiceiul să se mascheze în draci, vrăjitoare și altele asemenea). Vlădica a sosit la bal și a înconjurat sala într-o tăcere deplină; mulți au văzut cum oameni în vârstă și funcționari publici se ascundeau, literalmente, pe sub mese. Vlădica i-a aruncat fiecăruia în parte o privire înfricoșătoare și a părăsit sala fără

un cuvânt. A doua zi dimineată a emis un edict potrivit căruia toți slujitorii bisericii (până la parolisieri și cântăreți) care în ajun au participat la o petrecere nu au voie să ia parte la slujbă în ziua următoare.

Acum este momentul să vorbim despre unele întâmplări minunate petrecute în timpul arhipăstoririi lui în America.

Doamna L.A. Liu povestește că atunci când soțul ei s-a îmbolnăvit, el a rugat să fie chemat fiul lor din statul New York, unde acesta avea atunci de susținut examene. Ea nu știa ce să facă: în cazul unui sfârșit nefericit, fiul n-ar fi iertat-o că nu a fost chemat, iar dacă l-ar fi întrerupt din examene, ar fi pierdut un an de studiu. Ea l-a sunat pe vlădica care a rugat-o să mai telefoneze o dată chiar la catedrală, după terminarea Sfintei Liturghii. Când ea l-a sunat a doua oară, spre marea ei bucurie, el a încredințat-o: „Nu vă chemați fiul, va da Dumnezeu și soțul dumneavoastră se va face bine!”. Și el se vindecă, cu rugăciunile vlădicăi Ioan.

N.S. Makovaia (din Los Angeles) ne scrie că lucra la o uzină de produse electronice, unde trebuia să șlefuiască cele mai mărunte detalii cu o curea electrică de șlefuit: în jur de trei mii de bucăți pe zi. Pentru degete, acesta era un efort peste puteri, încât au început să-i iasă afară încheieturile, ceea ce era foarte dureros. N-a ajutat-o nici un fel de tratament. După a doua operație era deja disperată, în acea vreme a sosit în oraș arhiepiscopul Ioan, și ea s-a dus să-l întâmpine, dar nu a putut să treacă de marea înghesuială din jurul lui. A ajutat-o părintele Boris Kritski. Apropiindu-se de arhiepiscop, femeia i-a povestit despre boala ei, rugându-l cu lacrimi în ochi să se roage pentru ea. Când, peste ceva vreme, părintele Boris a întrebato despre degete, ea s-a și mirat de întrebare, întrucât uitase complet de boală.

Iată scrisoarea unui băiat, Sașa Țibruk, scrisă pe 18 august 1963 părintelui Aleksandr Sklearov: „Dragă și iubite părinte Aleksandr! Mama mi-a spus că doriți să vă povestesc despre prietenul meu, Marcu. După cum îmi aduc aminte, toată lumea râdea de el. Marcu avea pe ochi o mare albeață și, pe deasupra, șchiopăta foarte tare. Atunci m-am gândit că-l pot ruga pe vlădica Ioan de Shanghai să se roage pentru el, pentru că știam mulți oameni care s-au vindecat după ce vlădica s-a rugat pentru ei. La vreo două săptămâni sau mai mult după ce i-am scris vlădicăi, am văzut că Marcu a început să alerge mai repede și chiar prietenul meu, Dima, a observat acest lucru. Marcu a devenit un băiat vesel și a încetat să mai șchiopăteze, căci înainte își târșea piciorul în urma lui. Dar cel mai important este că i-a trecut albeața de pe ochi. Doctorii se mirau cum de-a scăpat de această albeață. Am aflat că vlădica este acum la New York și tata mă va duce la el. Vreau foarte mult să-l văd. Cred că vom sosi în curând la dumneavoastră la biserică și vă voi vedea și pe dumneavoastră. Transmiteți-i salutări Măicuței. Sașa Țibruk, care vă iubește”.

În luna mai 1963, doi parolisieri de-ai vlădicăi, Mihail Viisusev și Gheorghii Nazarenko, suferiră, lângă San-Rafael, o catastrofă rutieră: mașina lor intră, în plină viteză, în caroseria unei alte mașini răsturnate. Gheorghii avea nasul zdrobit și fața rănită, iar Mihail și-a vătămat grav partea dreaptă a capului, iar ochiul drept i-a ieșit din orbită. Mama lui Mihail a fost chemată la spitalul din localitate, căci viața fiului ei era în mare pericol. Când a sosit, spre mirarea ei, vlădica era deja acolo. Doamna Viisusev era foarte stânjenită, căci știa că vlădica era din cale afară de ocupat. El a încredințat-o că totul va fi în ordine cu fiul ei și că „Dumnezeu îi va salva ochiul”, iar la scuzele ei i-a răspuns că datoria lui directă este să se roage pentru bolnavi și că a asistat personal la operație. Sub „supravegherea” vlădicăi, medicul i-a aplicat lui Mihail treizeci și șase de cusături, iar părinților săi, înțelegând situația emigranților, le-a cerut în loc de 23000 de dolari numai 2000.

Vindecarea lui Vladimir Naumov, care-l cunoștea pe vlădica încă din Shanghai, a avut loc imediat înaintea începerii procesului de la San Francisco. În acel an Naumov s-a îmbolnăvit de artrită și când, într-o zi de iunie, familia sa a plecat în afara orașului iar el a rămas acasă, crizele i s-au îndesit atât de tare, încât a fost nevoit să telefoneze noaptea la spitalul Kaiser, unde a fost instalat imediat la secția de reanimare. Tocmai atunci vlădica se afla pe bancheta acuzaților. Dar chiar și în acest timp el îl vizită de câteva ori pe Naumov, o dată venind cu icoana Maicii Domnului Kursk-Korenaia. Bolnavul se stingeă văzând cu

ochii: nu putea să mănânce nimic, a ajuns la greutatea de 94 de funți, durerile erau insuportabile. Și iată că la apogeul durerii, vlădica îl încredința: „Totul este în ordine, mâine vă veți simți mai bine”. A doua zi durerea i-a dispărut cu totul. Naumov își amintește de uimirea medicilor care, după ce l-au mai ținut în spital trei zile, doar ca să se supună regulamentului spitalicesc, i-au dat drumul acasă. Această minune i-a impresionat pe toți cei care-l cunoșteau pe Naumov și el însuși, încă din spital, a făgăduit ca, în caz de însănătoșire, să-și dea toate puterile spre slujirea Bisericii. Naumov a participat activ în Comitetul însărcinat cu construcția catedralei și îl ducea pe vlădica pretutindeni unde erau bolnavi la fel de disperați, cum fusese și el până nu demult.

Truda de arhipăstor a vlădicăi s-a încheiat cu călătoria sa la Seattle, la sfârșitul lui iunie 1966. Cel căruia i s-a dat adesea să cunoască gândurile și destinul oamenilor, pe care i le făcea cunoscute Pronia lui Dumnezeu, a fost înștiințat și de apropierea propriului său sfârșit.

Astfel, în vara anului 1966, când directorul căminului de copii - cămin de care vlădica s-a îngrijit până în ultimele sale zile - l-a înștiințat că peste trei ani va avea loc congresul eparhial, vlădica i-a răspuns că atunci nu va mai fi aici.

În luna mai a aceluiași an, o femeie care îl cunoștea pe vlădica de doisprezece ani, a cărei mărturie - după părerea mitropolitului Filaret - „este demnă de toată încrederea”, a auzit de la vlădica: „Voi muri în curând, la sfârșitul lui iunie... Nu la San Francisco, ci la Seattle...”

În fine, însuși mitropolitul Filaret povestește despre neobișnuita sa despărțire de arhiepiscop, după o ședință a Sinodului, când acesta săvârși rugăciunea de drum înaintea plecării lui la San Francisco. Vlădica și-a luat rămas bun de la el într-un mod neobișnuit: în loc să ia mănunchiul de busuioac și să se stropească cu agheazmă, așa cum se cuvine unui arhieru, el, plecându-se cu smerenie, l-a rugat pe mitropolit să-l stropească, iar apoi, în locul obișnuitei sărutări reciproce a mâinilor, el i-a sărutat mâna mitropolitului, smulgându-și-o cu hotărâre pe a sa. Acela l-a amenințat cu degetul și ambii zâmbiră. Atunci, mitropolitul nu a dat o importanță deosebită acestui gest, dar când vlădica a murit, el a înțeles că așa și-a luat arhiepiscopul rămas bun de la el.

Se mai știe, de asemeni, că în seara din ajunul plecării la Seattle, vlădica i-a spus unui om pentru care săvârșise o rugăciune: „De acum, n-ai să te mai atingi de mâna mea”.

Ceea ce însuși vlădica a prevăzut, dar pentru care nu erau deloc pregătiți toți cei care-l cunoșteau, s-a petrecut în locul și la timpul pe care el le-a prezis. Moartea a survenit la Seattle, pe 2 iulie (19 iunie pe stil vechi), unde, după ce a săvârșit Sfânta Liturghie la biserica Nikolsk, vlădica a plecat însoțit de prietenul său apropiat, vlădica Nectarie, având cu sine icoana Kursk-Korenaia a Maicii Domnului. Rămânând în altar în jur de încă trei ore după sfârșitul Liturghiei, vlădica a mai vizitat-o pe văduva unui protoieru (având cu el icoana Kursk-Korenaia) și s-a întors în apartamentul său, pregătindu-se să meargă la cimitir (era sâmbătă). Deodată, cei de jos l-au auzit căzând.

Urcând în goană la etaj, însoțitorii lui de la Seattle, I. Kalfov și I. Hruscirov l-au găsit zăcând în pragul chiliei. L-au așezat în fotoliu și, la orele 15,50 el își dădu sufletul Domnului, încheindu-și calea pământească, la fel ca și strămoșul său, episcopul Ioan de Tobolsk: în fața icoanei făcătoare de minuni. Nu putem să nu vedem legătura directă între nevoința sa de o viață întregă, de a se înfrâna de la dormitul în pat, și sfârșitul în poziție așezată. Căci, după ce a fost întins în patul aflat în cameră, vlădica și-a primit pacea trupească - judecând după toate, pentru prima oară, din ziua în care și-a dat făgăduințele călugărești...

„Cu toate că am murit, sunt viu”

Imediat ce tragica veste a ajuns la San Francisco, în locuința arhierului adormit - Casa Sfântului Tihon din Zadonsk - i s-a slujit prima panihidă. În seara aceleiași zile s-au slujit panihide în toate bisericile din San Francisco, în toate jurisdicțiile ortodoxe. [...] Trupul răposatului a fost lăsat la Seattle, în grija episcopului Nectarie. [...]

În dimineața zilei de 3 iulie - era duminică - trupul ierarhului a fost adus în biserica din Seattle. Cu toate că Liturghia a fost anunțată la orele 7, biserica era deja plină la această oră atât de matinală. După orele 15, sicriul cu trupul vlădicăi a sosit cu un avion de pasageri la San Francisco, unde a fost întâmpinat de reprezentanții clerului, ai obștilor de călugărițe și ai tuturor organizațiilor ortodoxe rusești [...]. La aeroport s-a slujit o scurtă litie. În fața noii catedrale episcopale aștepta o mulțime uriașă de oameni. Prima panhidă lângă sicriul vlădicăi a fost slujită de episcopul Nectarie, care, printr-un edict al mitropolitului Filaret, fusese atunci numit conducător interimar al eparhiei Americii de Vest. După slujbă el i-a chemat pe toți credincioșii să se atingă de „moaștele” episcopului și, după declarațiile martorilor, acest cuvânt a fost înțeles de toată lumea ca însemnând „trupul sfântului”. La sicriul arhiepiscopului ortodox soseau și clerici de alte confesiuni, și preoții catolici spuneau limpede: „Vrem și noi să ne rugăm la sicriul sfântului vostru”.

Luni, pe 4 iulie, în catedrala episcopală a sosit episcopul Sava de Edmonton, care l-a numit pe vlădica „Fericitul” și, cu mai multă îndrăzneală, „făcător de minuni al epocii sale” și a poruncit turmei să i se roage de acum ca unui sfânt.

Miercuri, din mănăstirea Sfintei Treimi din Jordanville (statul New York) au sosit arhiepiscopii Leontie de Chile și Averchie de Siracuza și Troițk care, cu trei ani în urmă, șezuseră alături de vlădica în sala judecătorei din San Francisco. Astfel, în acea zi la sicriul arhiepiscopului Ioan au slujit ierarhii cei mai apropiați din diaspora rusă.

Dar deosebit de sărbătorească a fost slujba de pe 7 iulie, când la catedrala episcopală a sosit întâistătătorul, mitropolitul Filaret, ca să înceapă ceremonia de priveghere cuprinzând cele șase ceasuri. Pe lângă cei 5 ierarhi, au mai participat 24 de preoți, nenumărați paraclisieri și 1500 de mireni, astfel încât nici cea mai mare catedrală sinodală nu a putut să-i încapă pe toți cei veniți să cinstească memoria întemeietorului ei. Cei ce se rugau pentru pacea sufletului vlădicăi au început acum să i se roage chiar lui. Când a început ultima sărutare a trupului, la miezul nopții de 9 iulie [...], oamenii deja recunoscătoare, practic, sfințenia „moaștelor” adormitului, atingând de sicriul său icoane, cruci și flori, arhieriei, engolpioane și chiar pe copii, dorind să-i sfințească prin atingerea de trupul sfințit.

Râvna credincioșilor față de trupul adormitului ierarh avea cel mai real temei, în ciuda căldurii de iulie din San Francisco, trupul neîmbălsămat nu arăta semne de putrezire. Începând de duminică, reprezentanții biroului orașenesc de pompe funebre măsurau zilnic temperatura trupului, la fiecare trei ore și nu au descoperit nici un fel de modificări. Vădita neputrezire a „moaștelor” arhipăstorului rus a produs o puternică impresie vice-președintelui biroului de pompe funebre.

Conducerea de stat americană i-a dat cinstirea cuvenită vlădicăi, împlinind ultima dorință a turmei sale cu privire la el. Legile țării nu presupuneau posibilitatea înmormântării trupului unui episcop la temelia unei catedrale zidite de el. Pentru aceasta era nevoie de introducerea unui amendament în legislație. Dar organizatorul înmormântării a fost susținut, în afară de comunitatea rusă ortodoxă, și de avocatul O'Hara, care îl cinstea mult pe vlădica, și de alți funcționari americani. Mulțumită strădaniilor lor, deja pe 5 iulie președintele comisiei de supraveghetori a acceptat rugămintea miilor de ortodocși, dând permisiunea înmormântării trupului episcopului în catedrală, iar pe 11 iulie comisia a promulgat în unanimitate o hotărâre care satisfăcea această rugămintă. Astfel, vlădica Ioan, după ce și-a demonstrat în timpul vieții capacitatea de a schimba legile americane - când se hotăra problema refugiaților ruși din Orientul Depărtat -, și-a confirmat „împuternicirile extraordinare” în Lumea Nouă și după sfârșitul său.

Pe 4 septembrie, în ziua pomenirii sfântului prooroc Moise, văzătorul de Dumnezeu, la care vlădica avea mare evlavie, directoarea așezământului Sfântului Tihon, M.A. Șahmatova, a avut un vis. Se făcea că din catedrală spre așezământ se îndrepta o mare procesiune, cu steaguri bisericești, purtând chipul și sicriul vlădicăi și cântând. Când sicriul a fost adus în casă, vlădica a ieșit din camera lui, îmbrăcat în rasă, purtând un omofor violet și epitrahil și, apropiindu-se de ușile împărătești, a început să-i ungă pe toți cei adunați cu mir sfințit (la fel

cum făcea și în timpul vieții). După miruire, oamenii au început să se risipească și, după plecarea lor, s-a apropiat și Șahmatova, iar vlădica, miruind-o și pe ea, i-a repetat de două ori: „Spuneți lumii că, deși am murit, sunt viu”. Trezindu-se, ea și-a notat cu emoție aceste cuvinte, spuse atât de hotărât și convingător. Ea le-a înțeles ca pe o chemare a vlădicăi ca lumea să-i ceară ajutorul și după plecarea lui la cele veșnice.

Faptele minunate săvârșite de vlădica după moarte, pe care le cunoaștem, sunt și mai multe decât cele din timpul vieții. Ele s-au săvârșit și prin arătarea sa directă oamenilor, ca răspuns la rugăciunile lor, și după ce i se slujeau panihide, și prin harul uleiului sfințit și a altor obiecte sfințite luate din cripta lui de la temelie a catedralei din San Francisco.

Vom începe cu mărturia Zinaidei Guilleme. Unul dintre enoriașii catedralei din San Francisco, căsătorit cu o franțuzoaică, avea trei copii. Fiicei sale mai mari, de 16 ani, care părăsise întotdeauna o tânără sănătoasă și înfloritoare, i s-a descoperit o tumoare malignă. Ea a fost operată, dar a reieșit că începuse metastaza și era atinsă o parte din plămân. Tatăl, disperat, i-a cerut vlădicăi Ioan să se roage pentru el. Preotul, împreună cu Zinaida, a slujit o panihidă arhiepiscopului. Când, după aceasta, preotul a vizitat-o pe fată la spital, medicii i-au spus că avea speranțe de vindecare.

Liudmila Leonidovna Holtz și mama ei aveau mare evlavie față de arhiepiscopul Ioan. Conform tradiției de familie, ei au adus în dar pentru cripta lui, după făgăduință, o icoană a Intrării Maicii Domnului în Biserică. Fiul Liudmilei Leonidovna, care știa multe despre vlădica, a fost chemat în armată în timpul războiului din Vietnam. Cu puțină vreme înainte de plecarea sa pe front, el a venit la criptă și a așezat o fotografie de-a vlădicăi sub mitra de pe catafalcul dreptului, ca să o ia apoi pe front, ca o binecuvântare de la adormitul arhieru. După ce s-a rugat, și-a pus fotografia pe piept, ca să-l apere de „glonțul inamicului”. Și - ne mărturisește mama lui - chipul Preasfințitului l-a păzit întotdeauna: și când în jurul lui toți cădeau morți, iar el rămânea nevătămat, și când a fost singurul supraviețuitor dintr-un detașament întreg, împotmolit într-o misiune de recunoaștere, și când a fost singurul rămas nevătămat de o mină care a explodat în baraca lor, și mai târziu când, nimerind într-o capcană a inamicului, a reușit să se salveze.

Timofei Gorohov, care îl cinstea pe vlădica încă din timpul vieții, cobora adesea în cripta lui și citea acolo Psaltirea. Odată a început să se roage vlădicăi cu înflăcărare pentru sora sa care voia foarte mult să se mărite, dar, din pricina unei boli îndelungate, nu reușea să-și aranjeze viața. Era într-o duminică seara. Chiar a doua zi, sora lui i-a spus lui Timofei că a făcut cunoștință cu un tânăr și s-au plăcut. La scurtă vreme s-au căsătorit, li s-a născut un copil și a avut o căsătorie fericită.

Pe 2 noiembrie 1977, tatăl Nonei Katzenstein a suferit un atac de apoplexie, a paralizat și a zăcut inconștient timp de cinci zile. Un consiliu format din doisprezece medici a anunțat-o în unanimitate: „Pregătiți-vă pentru tot ce-i mai rău”. Nona a plecat cu avionul la San Francisco, s-a rugat în cripta vlădicăi și a primit de la un cuplu care era foarte apropiat de vlădica o prescură și o decorație de ciocolată pentru brad, din criptă. Ea a pus o hârtiuță cu numele tatălui ei sub mitra arhiepiscopului Ioan. La scurtă vreme tatăl ei a început să se ridice din pat, de Crăciun l-au adus acasă din spital, iar la sfârșitul lunii ianuarie deja deslușea cuvintele, putea să vorbească și să joace șah. Medicii nu aveau altă explicație decât că s-a petrecut o minune.

Monahia Nadejda (o americană trecută la Ortodoxie) ne scrie despre două vindecări făcute cu ajutorul uleiului sfințit din cripta vlădicăi. În primul caz, așa s-a vindecat citețul Timothy Lockheed, căruia i se desoperiseră pe neașteptate o mulțime de celule maligne, ca urmare a unei dezvoltări congenitale defectuoase a creierului. După ce a fost uns în spital de părintele Lazar, care s-a și rugat vlădicăi pentru el, radiografia creierului a arătat că celulele maligne au dispărut. Un băiat grec în vârstă de opt ani, Anastasie Cortessis, din parohia Sfântului Tihon a fost vindecat cu ulei sfințit de o insuficiență renală, debutată pe neașteptate.

Soțul Ecaterinei Nikolaevna Verhitskaia, profesor de medicină în vârstă de 89 de ani, suferea de foarte multă vreme cu plămânii. Când și-a văzut ultima radiografie, el a stabilit

singur că emfizemul lui cronic este incurabil. I s-a propus o operație, dar toată lumea știa foarte bine că o intervenție chirurgicală, în condițiile măririi celulelor pulmonare, și mai ales la această vârstă, este departe de a garanta un rezultat pozitiv și, pe deasupra, o astfel de operație era accesibilă doar oamenilor foarte bogați. Atunci ei au primit o bucățică de vată cu ulei de la candela din cripta arhiepiscopului Ioan, care le-a fost trimisă cu porunca să se roage Domnului nostru Iisus Hristos, „cu rugăciunile Fericitului Ioan de Shanghai și ale protoiereului Mitrofan, martirizat de bolșevici”. Ecaterina Nikolaevna a început să ungă pieptul și spatele soțului, de asemeni și fruntea, însoțind ungerea cu rugăciunea care i se poruncise, în a treizecea zi soțului i s-a ușurat considerabil respirația, sufocările au dispărut, conștiința i-a devenit clară și, în curând, s-a vindecat complet.

Și oameni de altă profesiune au primit ajutor de la vlădica Ioan. Elein Gerdnon (statul Indiana) ne-a comunicat că, atunci când tatălui „pastorului” lor, reverendul J., i s-a descoperit un cancer și medicii i-au apreciat ca șanse între șase luni și doi ani de viață, comunitatea a început să citească pentru el în fiecare săptămână canonul Fericitului Ioan. Într-o noapte - imediat după ce au terminat citirea canonului - le-a telefonat mama lui J. și i-a anunțat că, cu toate că soțul ei era într-o stare critică, ea se simte întru totul împăcată sufletește și este pregătită pentru orice ar trebui să îndure (într-atât era de deznădăjduită). Și Domnul privi spre credința și smerenia ei. În următoarea zi ea a anunțat că soțul este într-o stare de „îmbunătățire incredibilă” și că a început să se însănătoșească. Elein i-a dat lui J. o icoană a arhiepiscopului Ioan, pe care acesta i-a trimis-o tatălui său, împreună cu o sticlucă de ulei de la cripta vlădicăi. Întreaga familie a lui J. a hotărât să se roage fierbinte arhiepiscopului Ioan, întrucât îi simțise în mod real ajutorul.

Este remarcabilă mărturia protoiereului Ștefan Pavlenko, a cărui mamă, sora Maria, a fost prietenă încă din copilărie cu vlădica. „Fratele meu, Pavel, nefiind militar, a trăit câțiva ani la rând în Vietnam. Acolo îi căuta pe copiii răniți sau rămași orfani în timpul războiului, care încă nu se sfârșise, și le găsea locuri în azile și în spitale. Acolo a făcut cunoștință cu vietnameza Kim En, viitoarea lui soție. Fratele meu i-a povestit despre credința ortodoxă, despre Cuviosul Serafim de Sarov și despre alți bineplăcuți ai lui Dumnezeu, în diferite momente grele ale vieții, ei i se înfățișa în vis un bătrân care îi arăta ce să facă și care o liniștea. Odată i-am trimis fratelui meu, pentru Paști, casete cu cântări mănăstirești și câteva cărți și reviste duhovnicești. Ei i-a arătat lui Kim literatura duhovnicească și a fost foarte mirat când ea, văzând coperta unei reviste, i-a spus: «Iată starețul care mi se arată în somn și mă liniștește». Era o cunoscută fotografie a vlădicăi Ioan, printre mormintele cimitirului Noul-Diveevo (Novo-Diveevskii) din Spring Valley. Ulterior, Kim s-a botezat în Biserica Ortodoxă, primind numele Chira.”

Nina Pașcenko (din statul Alabama) a plecat odată în vizită la prietena ei, o americană bătrână paralizată. Pe când se pregătea de plecare, a rugat-o pe o doamnă s-o conducă până acasă. Coborând din mașină în grabă, considerând că și așa își reținuse prea mult însoțitoarea, ea și-a prins în portiera mașinii trei degete de la mâna dreaptă. Acasă sângele a răbufnit, încheieturile degetelor s-au umflat și s-au învinețit și femeia se îngrozi la gândul că, din cauza acestei traume, își va pierde serviciul (lucra ca pianistă la o școală de balet și trebuia să cânte multe ore pe zi). Ea se rugă cu lacrimi vlădicăi Ioan: „Vezi, vlădică, ce s-a întâmplat cu mâna mea. În timpul vieții ți-a plăcut să-i vizitezi pe bolnavi. Și mie îmi place foarte mult și iată că acum pot să-mi pierd serviciul”. Ea a adormit cu lacrimi în ochi, așezându-și mâna bolnavă pe portretul vlădicăi. Către dimineață umflătura a dispărut, vinețea trecu, întreaga duminică ea îi mulțumi vlădicăi și îi ceru vindecare deplină. Până luni totul îi trecuse fără urme și a putut să-și reia activitatea muzicală, de ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Vera Vetlughina (din San Francisco) își amintește că, în ajunul Crăciunului occidental, pe 24 decembrie 1967, ea îl văzu în vis pe vlădica Ioan că intră în restaurantul ei, îmbrăcat complet în negru, se oprește în fața pianului, apoi o apucă și o așază repede în spatele său, ca și cum ar feri-o de ceva. Toată ziua a fost tulburată, iar spre seară neliniștea i se agrava, în

acest timp, în restaurant, un tânăr rus se ciorovăi cu un american, ieși în stradă și se întoarse, amenințând cu un pistol. Când Vera s-a aruncat între cei doi, pistolul era deja îndreptat în direcția ei. În acest moment cineva a sărit de la o masă vecină și a apucat să întoarcă mâna cu revolverul. Asta s-a întâmplat tocmai în locul unde îl văzuse în vis pe arhiepiscopul Ioan. Tânărul, enervat, ieși din restaurant și își descarcă revolverul în prima mașină întâlnită în parcare (era chiar mașina soțului Verei).

Aceeași Vera Vetlughina ne-a comunicat cum, în 1968, într-un magazin de băcănie, despărțit printr-un simplu gard de restaurantul ei, s-a produs un incendiu, care s-a extins cu mare repeziciune, încât nu numai restaurantul s-a umplut de nori groși de fum, dar a fost cuprins și întregul bulevard Harrie pe care se aflau cele două clădiri. Focul s-a extins fulgerător și pe străzile învecinate. Când Vera a ajuns în mijlocul bulevardului, peste tot era plin de lume iar ea, întorcându-se în direcția catedralei episcopale, strigă cu glas tare către vlădica: „Dreptule ierarh! Oprește focul, oprește vântul!”. Și în aceeași clipă vântul s-a oprit, supunându-se, parcă, poruncii. Focul, lipsit de „aliatul” său, vântul, a fost repede domolit. Iar restaurantul a rămas nevătămat (focul parcă ar fi sărit peste el direct în Avenue 17) și chiar instalațiile de răcire, care se atingeau de magazinul incendiat, erau neatinsse. Doar mirosul, care nu a reușit să se risipească timp de un an încheiat, mai amintea de minunea întâmplată.

Episcopul Benedict din mănăstirea Nou-Sarov din orașul Blanco (statul Texas), pe 22 octombrie 1986, noaptea, a suferit o perforare a intestinului gros [...]. În spitalul din San Antonio s-a stabilit că din momentul perforării trecuseră deja 17-18 ore și că se declanșase peritonita, astfel încât nu mai erau speranțe de supraviețuire după operație. Episcopul a înțeles că trebuia să moară, s-a spovedit și a dat ultimele indicații referitoare la viitorul mănăstirii. Dar iată că, pregătindu-se totuși pentru operație, pe când se afla în stare de leșin, l-a văzut pe vlădica Ioan (la a cărui proslăvire locală participase nu demult), care i-a spus: „încă nu ți-a venit sorocul”. Dar nu numai el a observat prezența vlădicăi: mulți i s-au rugat pentru reușita operației. A doua zi febra a dispărut și bătălia cu peritonita era câștigată. Peste vreo cinsprezece zile episcopul a fost externat din spital.

Zinaida Guilleme s-a rugat de două ori vlădicăi Ioan pentru a primi câte o sumă de bani de care avea nevoie. Prima dată i s-a întâmplat să cheltuiască prea mult cu ocazia unor trapeze de binefacere la biserică, pentru care primea regulat câte 20 de dolari de la „Fondul Ioan Maximovici”. Însă atunci primi înștiințare pentru 70 de dolari, ceea ce corespundea întocmai sumei lipsă (după care continuă să primească tot câte 20 de dolari). A doua oară l-a rugat pe vlădica să o ajute să facă rost de bani pentru o călătorie din Franța în Statele Unite și în aceeași zi i-a venit înștiințare pentru cei 7700 de franci de care avea nevoie.

Doamna Z. Silvonik (din Los Angeles) nu-l cunoscuse pe vlădica în timpul vieții, dar aflase despre cinstirea lui. Fiica ei mai mare căutase multă vreme de lucru cu sârguință și, negăsind nimic, căzuse în totală deznădejde. Odată, la mijlocul săptămânii, i-a trecut prin minte să-i ceară ajutor vlădicăi Ioan și i se rugă în genunchi. În sâmbăta aceleiași săptămâni a aflat de la fiica ei că apăruse un loc de muncă, dar că mai concurau încă zece fete pentru el. Mama ei i-a spus să vină grabnic ca să se roage împreună dreptului Ioan. La sosire, ea îi spuse: „Fiica mea! Tu ești catolică, dar vlădica se roagă pentru toți” și i-a arătat fotografia lui dintr-o revistă. „Hai să ne rugăm împreună.” S-au rugat cum s-au priceput, stând în genunchi și plângând. Luni fiica a sunat-o: „Mamă, am fost angajată! Merg la serviciu”.

Aducând aceste mărturii despre faptele minunate săvârșite de vlădica Ioan, suntem nevoiți să ne mărginim la puțin dintr-o mulțime imensă. Dar este îndeajuns ca să înțelegem că vlădica a fost trimis în lumea aceasta, în vremuri apropiate nouă, ca să-i convingă cât se poate de limpede pe toți creștinii - în pofida tuturor fenomenelor care, aparent, o contrazic - că și pentru vremurile noastre se potrivește fundamentala idee creștină, conform căreia *Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același*” (Evr. 13, 8) și că și în vremurile din urmă El continuă să săvârșească, prin cuvioșii Săi, ceea ce a săvârșit în zilele primei Sale veniri pe pământ. Prin faptele noului făcător de minuni se confirmă încă o dată învățătura Părinților Bisericii, potrivit căreia omul cu adevărat îndumnezeit primește prin har ceea ce Dumnezeu

Predici și îndrumări duhovnicești

are prin fire. În persoana vlădicăi Ioan avem un model al sfințeniei ruse care, după harul arătat în el, poate fi pus față în față cu toată tradiția sfințeniei ruse, de la primii cuvioși părinți ai Lavrei Pecerska a Kievului, până la Sfântul și dreptul Ioan de Kronstadt. Ne rămâne să ne exprimăm nădejdea că în scurtă vreme vlădica Ioan va fi cinstit de întreaga Biserică, întrucât, așa cum putem spune chiar cu cuvintele vlădicăi referitoare la Sfântul Ansgarie, luminătorul țărilor scandinave: „De vreme ce însuși Domnul l-a proslăvit, ar fi o îndrăzneală din partea noastră să nu-i cinstim ca pe un sfânt”.

Ieromonahul SERAFIM ROSE¹⁸

**ÎNVĂȚĂTURĂ ORTODOXĂ
A FERICITULUI ARHIEPISCOP IOAN MAXIMOVICI**

Cu câțiva ani în urmă stareța unei mănăstiri a Bisericii Ruse din diaspora, o femeie cu o viață cucernică, a rostit un cuvânt de învățătură în biserica așezământului, cu ocazia praznicului de hram al Adormirii Maicii Domnului. Ea îi îndupleca cu lacrimi în ochi pe surorile și închinătorii adunați la praznic să primească în întregime și fără rezerve învățătura transmisă de Sfânta Biserică, pe care aceasta a păstrat-o cu atâta grijă timp de veacuri la rând și să nu hotărâm noi singuri ceea ce este „important” și ceea ce este „secundar” pentru noi; căci, socotindu-ne mai înțelepți decât Sfânta Tradiție, am putea să o pierdem de tot.

Astfel, când Biserica ne aduce la cunoștință prin cântările ei și prin sfintele icoane că sfinții apostoli s-au adunat în chip minunat din toate colțurile lumii ca să asiste la Adormirea și înmormântarea Maicii Domnului, noi, fiind creștini ortodocși, nu suntem liberi să tăgăduim sau să răstălmăcim acest fapt, ci trebuie să credem predaniei Bisericii, cu simplitate și cu inimă curată.

Un tânăr american trecut la Ortodoxie, care a învățat limba rusă, a asistat la acest cuvânt de învățătură. Privind icoanele pictate în stil tradițional, în care apostolii erau zugrăviți pe nori care îi aduceau la Adormirea Maicii Domnului, el tocmai își punea această problemă. Se punea întrebarea dacă trebuie, într-adevăr, să înțelegem aceasta ca pe un eveniment miraculos sau este doar o tâlcuire poetică a adunării tuturor apostolilor la acest eveniment sau, poate, este doar un fel de originală imagine idealizată a unui eveniment, care nici nu a avut loc. (Astfel sunt, într-adevăr, problemele care îi preocupă de unii dintre „teologii ortodocși” contemporani.) Cuvintele drepte egumene l-au zguduit profund pe tânărul neofit american și el a înțeles clar că există ceva mai adânc în înțelegerea și în simțirea Ortodoxiei decât ceea ce ne dezvăluie mintea și simțurile noastre. În acea clipă, Tradiția ortodoxă i se transmitea nu prin cărți, ci printr-un vas viu, plin de această învățătură și de Sfânta Tradiție, și trebuia să le primească nu numai cu mintea sau cu simțurile ci, mai întâi de toate, cu inima, care începea, în acest fel, să se pătrundă mai adânc de Ortodoxie.

Ulterior, tânărul neofit a făcut cunoștință, prin cărți și personal, cu mulți creștini ortodocși instruiți teologic. Este vorba de teologii noștri contemporani, care au studiat în instituții de învățământ ortodoxe și au devenit „specialiști în teologie”. De obicei, ei tâlcuiau cu plăcere ce e ortodox și ce e heterodox, ce e important și ce e secundar în Ortodoxie, și unii dintre ei se mândreau cu „conservatorismul” sau „tradiționalismul” lor în problemele credinței. Dar la nici unul dintre ei nu se simțea autoritatea acelei starețe simple care îi vorbise inimii lui, în pofida „neinstruirii ei teologice”.

Și inima acestui neofit, care abia începea o viață ortodoxă conștientă, era însetată să înțeleagă *cum trebuie să creadă*, ceea ce însemna și *pe cine să creadă*. Prea era întru totul un om al timpurilor noastre și cu o educație modernă ca să poată pur și simplu să se debaraseze de raționamentele sale proprii și să creadă orbește tot ce i se spune; dar este absolut evident că Ortodoxia nici nu cere așa ceva: înseși operele Sfinților Părinți sunt o mărturie vie a strădaniilor minții omenești, luminate de harul lui Dumnezeu. Dar, de asemeni, este evident și un anumit neajuns al „teologilor” contemporani, care, în pofida întregii „logici”, coerențe și

¹⁸ Ieromonahul Serafim i-a fost ucenic duhovnicesc arhiepiscopului Ioan.

cunoașteri a textelor patristice care-i caracterizează, nu au putut transmite duhul, caracterul și farmecul Ortodoxiei, așa cum a putut simpla și neînvățata stareță.

Căutările neofitului nostru, căutările unui contact cu Predania ortodoxă vie și adevărată s-au încheiat o dată cu întâlnirea arhiepiscopului Ioan (Maximovici). În acesta el găsi teologul cultivat al școlii „vechi”, care, în același timp, era foarte bine pus la punct în privința criticii acestui tip de teologie din gândirea teologică contemporană și care, cu mintea sa pătrunzătoare, putea desluși adevărul acolo unde acesta putea fi pus la îndoială. Dar mai era în el ceva ce le lipsea tuturor „înțelepților” teologi ai veacului nostru: simplitatea și evlavia acelei starețe care zguduise atât de profund inima căutătorului de Dumnezeu. Vlădica Ioan i-a cucerit mintea și inima nu pentru că era „fără de păcat” - în Biserica lui Hristos nu există așa ceva -, ci pentru că a văzut în acest episcop pilda Ortodoxiei, pe adevăratul teolog a cărui teologie era urmarea unei vieți drepte și adânc înrădăcinate în Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe... Și tânărul nostru neofit descoperi că, în pofida minții lui agere și a gândirii critice, cuvintele vlădicăi Ioan se puneau mult mai des în acord cu cuvintele simplei egumene, decât cu cuvintele celor mai erudiți teologi contemporani.

Operele teologice ale vlădicăi Ioan nu aparțin unei anumite școli, în ele nu se vede influența nici unui teolog din trecutul apropiat. Este adevărat că vlădica Ioan a fost chemat la teologhisire în același sens în care a fost chemat la călugărie și la slujirea Bisericii - de marele său învățător, mitropolitul Antonie (Hrapovițki) și este tot atât de adevărat că și-a însușit pe deplin tendința îndrumătorului său, de susținere a necesității „întoarcerii la Sfinții Părinți” și la o teologie fundamentată, în primul rând, pe o viață morală și duhovnicească, decât strict academică. Dar operele teologice ale mitropolitului Hrapovițki sunt foarte diferite și în duh, și în concepție, și în conținut. El se învărtise mult în cercurile academice și intelectuale ale vremii lui și multe dintre lucrările lui sunt consacrate unor argumente și apologetici aplicabile în cercurile pe care le cunoștea. În lucrările vlădicăi Ioan, dimpotrivă, apologetica lipsește cu desăvârșire, ele nu sunt deschise pentru discuții. El nu *intra în dispută*, ci pur și simplu expunea învățătura ortodoxă. Când exista necesitatea de a respinge învățăturile mincinoase (cel mai grăitor exemplu îl constituie cele două mari articole ale sale referitoare la sofianismul lui Serghei Bulgakov), cuvintele sale convingeau nu prin coerența sau logica argumentației, ci prin însăși puterea învățăturii patristice expuse și a textelor citate de el. El nu se adresa unui public academic sau cultivat, ci conștiinței ortodoxe nealterate și nu vorbea despre „întoarcerea la sfinții părinți”, întrucât ceea ce a scris el este pur și simplu o nouă rostire și o transmitere a Predaniei patristice, fără nici o tentativă de a justifica sau a scuza acest fel de abordare.

Izvoarele teologiei vlădicăi Ioan sunt foarte simple: Sfânta Scriptură, scrierile patristice (mai ales ale marilor părinți ai secolelor IV și V) și, ceea ce-l scoate cel mai mult în evidență, textele slujbelor ortodoxe. Ultimele, care arareori au fost folosite în asemenea măsură de teologii contemporani, indică abordarea mai degrabă practică decât științifică a teologiei de către vlădica Ioan. Este evident că era în totalitate absorbit de sfânta slujire a Bisericii Ortodoxe și că teologia lui este inspirată direct de acest izvor. Inspirația nu îi venea în timpul orelor de meditație, rezervate teologhisirii, ci în timpul *prezenței sale zilnice la toate slujbele bisericești*. El înțelegea teologia ca pe o parte inseparabilă a vieții obișnuite și, neîndoielnic, aceasta l-a făcut teolog într-o mult mai mare măsură decât cursurile formale de teologie.

Ca urmare, nu vom descoperi la vlădica Ioan un „sistem teologic”. Nu trebuie să vedem în aceasta un protest împotriva marilor lucrări de teologie sistematică din Rusia secolului al XIX-lea; fără nici o îndoială, vlădica s-a folosit de catehismele sistematice ale acelei epoci în activitatea lui misionară. (La fel cum au făcut mulți mari luminători ai Greciei și ai Rusiei secolelor XIX și XX, considerând aceste catehisme ca fiind niște îndrumare excelente pentru educarea ortodoxă a popoarelor lor.) Sub acest aspect, vlădica nu urma modei și nu a aparținut vreunui curent de-al teologilor și al învățăceilor lor, nici din trecut, nici din prezent, întrucât prea adesea acestea dau o importanță exagerată câte unei abordări

particulare a teologiei ortodoxe. El îi respecta în egală măsură pe mitropolitul Antonie (Hrapovițki), cu „tendința lui antioccidentală” și pe mitropolitul Petru (Movilă), care ar fi fost, chipurile, prea „influențat” de Occident. Când i se vorbea despre neajunsurile acestor mari luminători și apărători ai Ortodoxiei, vlădica respingea această idee și spunea că „nu sunt lucruri importante”, căci el se gândea în primul rând la marea moștenire patristică pe care acești teologi au reușit s-o transmită cu bine, trecând cu vederea neajunsurile lor. Mulți tineri teologi contemporani, care abordează adesea prea abstract teologia ortodoxă, prea teoretic, polemic și unilateral, ar putea să ia lecții de la vlădica.

Pentru vlădica Ioan, categoriile teologice, chiar ale celor mai înțelepți erudiți teologi, erau „neimportante”; mai precis, erau neimportante dacă nu transmiteau adevărul și esența lucrurilor, ci pur și simplu se împotmoleau în erudiție. O întâmplare petrecută pe când vlădica era la Shanghai caracterizează foarte viu libertatea gândirii sale teologice. Odată, asistând la examenele orale de religie ale unei clase superioare a școlii de pe lângă catedrala episcopală, el a întrerupt înșiruirea fără greș a „profetilor secundari” ai Vechiului Testament cu o observație dură și categorică: „Nu există profeți «secundari!»”. Se înțelege că părintele învățător al clasei s-a supărat că vlădica i-a subminat autoritatea profesorală, dar probabil că până în ziua de azi elevii țin minte această aparent ciudată respingere a categoriilor și poate că unii dintre ei au înțeles ceea ce a vrut să spună vlădica Ioan: la Dumnezeu, toți profeții sunt mari și importanți și acest fapt contează mult mai mult decât toate „categoriile” cunoștințelor noastre despre ei, oricât ar fi ele de corecte în sine.

Adesea, în articolele sale teologice, vlădica Ioan ne deschide, cu o asemenea turnură neașteptată a gândirii, un nou aspect sau o semnificație mai profundă a subiectului discutat. Evident că pentru el teologia nu era doar o știință omenească, pământească, ale cărei bogății pot fi epuizate de interpretările noastre raționaliste sau în care putem deveni „experți” mulțumiți de sine, ci era ceva care duce spre cer, care trebuie să ne atragă mințile spre Dumnezeu și spre realitățile cerești, ce nu pot fi cuprinse cu sistemele logice ale gândirii.

Cunoscutul istoric bisericesc rus N. Talberg ne propune să-l privim pe vlădica Ioan mai întâi de toate, ca pe „un nebun întru Hristos, rămas astfel și în rangul de episcop” și, în această calitate, îl compară cu Sfântul Grigorie Teologul care, în aceeași privință ca și vlădica Ioan, nu corespundea conceptului standard al imaginii unui episcop. Tocmai această „nebunie” (în concepția lumească) conferă tonul caracteristic și operelor teologice ale Sfântului Grigorie, și celor ale vlădicăi Ioan; și unul, și altul se îndepărtează de părerea comună, de felul cum „gândește” lumea și, astfel, nu depind de vreun curent sau vreo școală. Ei abordează problemele teologice dintr-un punct de vedere elevat, dar nu academic și astfel evită certurile mărunte și duhul gâlcevii. Cu noile, neașteptate turnuri ale gândului, operele lor devin, în primul rând, un izvor de inspirație și de mai profundă înțelegere a revelației dumnezeiești.

Cred că cel mai mult impresionează absoluta *simplicitate* a operelor vlădicăi. De la bun început este limpede că el îmbrățișează Tradiția ortodoxă direct și necondiționat, fără nici un fel de gânduri „duplicare” despre cum să faci ca să crezi în această Tradiție și, în același timp, să rămâi un om „multilateral și cult”. El cunoștea critica contemporană și, fiind întrebat, și-a putut expune motivele concrete, exacte ale dezacordului său, în majoritatea privințelor. El a cercetat amănunțit problema influenței occidentale în Ortodoxie de-a lungul veacurilor și și-a menținut un punct de vedere lucid, echilibrat, discernând cu atenție între ceea ce trebuie respins ca nepotrivit pentru Ortodoxie și care nu trebuie recomandat, dar pentru care nu trebuie nici să „ne înfierbântăm”, și ceea ce poate fi acceptat ca potrivit modului de viață și evlaviei ortodoxe. Dar, în pofida tuturor cunoștințelor lui și a științei de a judeca critic, el continua să creadă cu simplitate în Predania ortodoxă, așa cum ne-a fost dată de Biserică.

Majoritatea teologilor ortodocși contemporani, chiar dacă nu sunt influențați de cel mai extremist mod de gândire protestant-reformat, totuși privesc Tradiția ortodoxă printr-o prismă academică care le este familiară. Dar pentru vlădica Ioan erau familiare, mai întâi de toate, slujbele ortodoxe, cărora le dedica multe ore în fiecare zi, și astfel la el lipsește cel mai

mic iz de raționalism (nu neapărat în sensul rău al acestui cuvânt), pe care-l găsim chiar la cei mai reprezentativi teologi academici, în operele lui nu există „probleme”; numeroasele sale citate indică doar locul unde se află învățătura Bisericii. În acest sens, el este cu totul în acord cu gândirea sfinților părinți și ni se pare a fi parcă unul dintre ei, iar nu un simplu comentator al teologiei trecutului.

Operele teologice ale vlădicăi Ioan, tipărite în diverse publicații periodice bisericesti de-a lungul a patru decenii, n-au fost niciodată strânse într-un singur volum. [...] Deosebit de valoroase sunt cele două articole referitoare la sofianismul lui Bulgakov, dintre care unul arată foarte convingător și obiectiv totala incultură a lui Bulgakov în domeniul patristicii, iar celălalt este și mai valoros, fiind o expunere clasică a învățaturii Sfinților Părinți despre înțelepciunea lui Dumnezeu. Dintre operele lui târzii trebuie să amintim un articol despre arta icoanei ortodoxe (în care el se dovedește mai bine informat în privința influenței occidentale în arta icoanei decât învățătorul său, mitropolitul Antonie), seria de predici, numită „Trei praznice evanghelice”, în care dezvăluie o mai profundă semnificație a câtorva sărbători bisericesti „secundare” și articolul „Biserica - Trupul lui Hristos”. Articolele și predicile mai scurte ale vlădicăi Ioan sunt și ele pătrunse de teologie.

Una din predici începe cu „Imnul către Dumnezeu” al Sfântului Grigorie Teologul și, pe același ton elevat și patristic, demască lipsa de credință din zilele noastre. În altă predică, rostită în Vinerea Mare a anului 1936, vlădica îi vorbește lui Hristos, mort și așezat în mormânt. Ea ar fi putut fi rostită foarte bine de același Sfânt Părinte.

Prefață la ediția: „Fericitul arhiepiscop Ioan (Maximovici), „Cinstirea ortodoxă a Maicii Domnului”, Willmoisson, Sankt Petersburg, 1992.

PREDICI ȘI CUVÂNTĂRI ALE EPISCOPULUI IOAN

I. Despre Rusia

950 de ani de la încreștinarea Rusiei

„Mărește cu glasuri de laudă Țara Rîmleană pe Petru și Pavel, prin care ai crezut în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu; Asia, Efesul, Patmosul - pe Ioan de Dumnezeu Cuvântătorul; India - pe Toma; Egiptul - pe Marcu; toate țările și cetățile și oamenii îi cinstesc și îi slăvesc pe fiecare din învățătorii lor, care i-au învățat credința dreptmaritoare. Să-l laudăm și noi, după puterile noastre, cu umile cuvinte de laudă, pe cel ce mărește și minunate fapte a săvârșit, învățătorul și dascălul nostru, Marele Kagan (Cneaz) al pământului nostru, Volodimir, nepotul bătrânului Igor.”

Așa glăsuia Sfântul Ilarion, mitropolitul Kievului, la mijlocul veacului al XI-lea, când trecuse ceva mai bine de jumătate de veac de la încreștinarea Rusiei. Încă de atunci, sfântul bărbat vedea cu vederea lui pătrunzătoare măreția faptei Sfântului Vladimir și chema Rusia să-l proslăvească după vrednicie. Cu ce fel de cuvinte vom putea exprima ceea ce a făcut Sfântul Vladimir, încreștinând Rusia, noi, cei ce am ajuns la aniversarea a 950 de ani de la acest luminos eveniment? Să ne amintim ce era Rusia până la cneazul Vladimir și ce a devenit ea după încreștinarea ei de către Sfântul Vladimir.

Iată Rusia vremurilor lui Igor celui de demult sau a lui Sviatoslav, tatăl lui Vladimir. Fiecare trib trăia o viață izolată. Seminții diferite se dușmăneau adesea, se răzbunau unele pe altele și adesea se decimau reciproc, urmând legile răzburării sângeroase. Cnejii ruși de până la Vladimir erau mai mult conducători de oști și cuceritori decât părinți și binefăcători ai poporului lor. Campaniile militare și prada îi atrăgeau mai mult decât grija pentru supuși. Multe triburi aveau un nivel foarte coborât de dezvoltare morală și culturală; unele dintre ele practicau, de pildă, obiceiul răpirii fetelor, în scopul căsătoriei.

Dar ar fi greșit să credem că slavii aveau doar însușiri negative și erau doar o masă de oameni aproape sălbatici. Dimpotrivă, firea lor avea și multe calități. Erau primitivi, curajoși și cinstiți. Soțiile erau tovarășe credincioase soților lor, rămânându-le adesea fidele și după moartea acestora. Slavii își cinsteau bătrânii și le dădeau ascultare în probleme personale și colective. Dar, pe lângă acestea, se mai făceau simțite și trădarea, cruzimea, viclenia. Din timp în timp, mai ales în vreme de război, erau de temut pentru toți vecinii lor. Pașnicul slav devenea o fiară sălbatică. Vai de aceia asupra cărora se aținea furia lui, care nu cruța pe nimeni! Bizanțul tremura în fața vecinilor săi de la miazănoapte, în timp ce ei înșiși adesea se temeau unii de alții.

Așa stătea lumea slavă, la răspântia dintre bine și rău, ba dezvăluind minunatele însușiri ale omului creat după chipul lui Dumnezeu, ba vădind semnele înfricoșătoare ale fiarei cu chip omenesc.

Care puteau fi idealurile cele mai înalte ale slavilor? Spre ce puteau să li se îndrepte gândurile și sentimentele? Ce anume îi putea însufleți și spre cine să-și fi îndreptat privirile?

Zei în care credeau posedau toate însușirile adoratorilor lor, erau întruparea atributelor lor pozitive și negative. Slavii slujeau unor zei născociți de ei, întărindu-și astfel în ei propriile lipsuri, căci își aveau ca îndreptățire zeii lor. Slujind temutului Perun, slavii duceau războaie necruțătoare, nimicindu-și vecinii din jur. Este greu de spus în ce s-ar fi transformat Europa de Răsărit dacă Sfinții Chiril și Metodie nu ar fi revărsat lumina lui

Hristos peste lumea slavă și dacă n-ar fi pus piatra de temelie pentru luminarea popoarelor slave.

Sfinții Chiril și Metodie, împreună cu ucenicii lor, au luminat cu învățătura creștină o parte a lumii slave. Influența creștinismului și-a spus neîntârziat cuvântul asupra slavilor și i-a introdus în familia popoarelor creștine. În scurtă vreme țările care au primit creștinismul s-au schimbat la față. Dar principala masă a slavilor, slavii de răsărit, continuau să aibă același mod de viață. Din când în când apărea primejdia ca războinicii lor cneji, de felul lui Sviatoslav, să nimicească chiar și tinerele vlăstare crescute pe ogorul udat de creștinism al fraților lor. Întinericul în care erau cufundate triburile răsăritene ale slavilor era atât de adânc și de nepătruns, încât Olga, prima cneaghină rusă creștină care a strălucit pe tronul voievodal, ca o stea de dimineață în zare, nu l-a putut risipi. Trebuia să răsară soarele cel mai strălucitor și astfel a fost pentru Rusia nepotul cneaghinei Olga, marele Cneaz Vladimir.

Primind de la bunica sa începătura credinței lui Hristos, dar înăbușindu-o în tinerețe în desfrâul patimilor, Vladimir, cutremurat până în adâncul inimii de moartea mucenicească a boierilor varegi Feodor și Ioan, se hotărăște să-și schimbe modul de viață. După o cercetare amănunțită a problemei credinței - căci viața lui Vladimir era strâns legată de convingerile lui -, Vladimir face alegerea. Fiind, din fire, un om integru și direct, el nu se oprește la mijlocul drumului și ia ceea ce este mai bun. Se luminează cu lumina Ortodoxiei și, botezându-se, devine un împlinitor plin de râvnă al poruncilor lui Hristos. Prin pilda și chemările sale îi atrage după el și pe supușii săi. Este izbitoare schimbarea produsă în Vladimir care, dintr-un tânăr iubitor de plăceri și nestăpânit, devine un sfânt bărbat.

Dar nu mai puțin izbitoare este schimbarea produsă în Rusia proaspăt botezată. Botezul Kievului și, după el, al întregii Rusii deschide o viață nouă pentru slavii de răsărit și devine izvorul măreței lor istorii. O dată cu primirea creștinismului, triburile slave dezbinat, care alcătuiau teritoriul stăpânit de Vladimir, și-au simțit unitatea. Conștiința unității era îndeosebi întărită de faptul că, timp de secole întregi, din punctul de vedere al Bisericii, Rusia a constituit o singură mitropolie, în pofida ulterioarei ei separări în regiuni.

Biserica a avut o înrâurire copleșitoare asupra unificării Rusiei într-un singur stat. Nu numai triburile slave, ci și alte triburi care trăiau în Europa Răsăriteană, o dată cu răspândirea în rândul lor a Ortodoxiei, se contopeau într-un singur tot cu poporul rus. Având o acțiune pacificatoare în timpul frământărilor feudale, Biserica a isuflat în același timp convingerea că poporul rus este unul și, de aceea, trebuie să fie în toate un singur tot. Sub umbrirea Sfintei Biserici dreptmăritoare s-a constituit Rusia, a crescut și s-a întărit, devenind un mare stat, ocupând a șasea parte din întinderea lumii. Poporul rus, care a primit creștinismul nu în mod silnic, ci de bunăvoie, s-a străduit chiar din primii ai de după încreștinare să întrupeze în viața sa învățătura evanghelică. Oamenii care înainte aveau o inimă abrutizată au renăscut și au fost preschimbați launtric prin încreștinare. Păstrându-și bunele însușiri de dinainte, ei se eliberează de cele rele pe care le aveau. Lupta dintre bine și rău se purta nu numai în sufletul lui Vladimir, ci și în întregul popor văzut ca un tot, și s-a încheiat cu o victorie din partea binelui. Poporul rus de după încreștinare nu mai era același ca până atunci. Era cu adevărat un alt popor, erau oameni noi.

Asta nu înseamnă că brusc toți au devenit desăvârșiți, că răul a dispărut din sufletul fiecăruia și din întreaga Rusie. Nu, răul continua să existe, continuându-și lupta cu binele în sufletul fiecărui om. Dar forța conducătoare a poporului rus era Ortodoxia care îmbrățișa toate laturile vieții individuale, sociale și de stat. Viața de familie și viața obștească se pătrundeau de duhul Evangheliei; **concepțiile se formau sub influența regulilor Bisericii, iar legile statului erau în acord cu canoanele.** Orientarea generală a poporului rus era căutarea dreptății lui Dumnezeu.

De năzuința punerii în viață a dreptății lui Dumnezeu erau pătrunse și legislația, și împlinirea justiției și acțiunile statului. Aceeși năzuință de a-l sluji pe Dumnezeu caracteriza și viața intelectuală și spirituală a poporului rus. Aproape toate laturile vieții lui culturale și-au primit începutul din viața Bisericii și s-au dezvoltat sub înrâurirea ei.

Cărturăria și arta rusă au început în mănăstiri și erau atât de pătrunse de duhul creștin, încât nici scriitorii vremurilor de mai târziu, care au avut ca țel lupta cu învățătura Bisericii, nu s-au putut elibera pe deplin de sub influența acestui duh. Înșiși înalții conducători ai Rusiei, marii cneji și țarii întregii Rusii erau conștienți de răspunderea lor în fața împăratului împăraților și se priveau pe sine ca pe niște slujitori ai lui Dumnezeu, la fel fiind și în ochii supușilor lor. De aceea, conducătorii Rusiei nu erau „țari din voia poporului”, ci „țari prin mila lui Dumnezeu”.

Desigur, nu se potrivea totul în Rusia acestei tendințe generale. Multe rele s-au săvârșit de-a lungul veacurilor. Căci dacă „nu este om care să fie viu și să nu greșescă”, cu atât mai mult nu se poate să nu existe păcate și răutăți în viața și în istoria unui popor, însă, așa cum pentru definirea caracterului unui om contează calitățile care sunt mai puternice în el și le biruiesc pe celelalte, la fel și pentru caracterul unui popor trebuie stabilită trăsătura dominantă a vieții lui spirituale. Pentru Rusia și pentru poporul rus, în pofida tuturor abaterilor și chiar a căderilor petrecute, dominantă era slujirea dreptății și așezarea în adevăr.

Când ne amintim de Grecia antică, ne vin în minte cuvintele Sfântului Apostol Pavel despre vechii greci: „elinii caută înțelepciune”, cu toate că și printre ei erau desigur mulți care nu căutau înțelepciune. Gândul la Sparta îl asociem cu dezvoltarea condiției fizice. Fenicia și-a legat numele de negoț. Roma se lauda prin vitejia cetățenilor ei. Dar poporul rus și-a câștigat numele de popor purtător de Dumnezeu, iar pământul rus, de pământ al Sfintei Rusii.

Rusia este sfântă prin mulțimea cuvioșilor care au strălucit pe pământul ei. Începând cu fiii Sfântului Vladimir, binecredincioșii cneji Boris și Gleb, primii care s-au proslăvit în Rusia prin minuni, și cu însuși botezătorul Rusiei, Sfântul Vladimir și bunica sa, cuvioasa cneaghină Olga, o mulțime nesfârșită de sfinți au trăit și s-au proslăvit prin sfințenie și minuni pe pământul Rusiei. Acești sfinți cuvioși erau „rodul cel frumos” al dreptmăritoarei Rusii, carne din carnea și os din osul poporului rus. Ei nu erau străini de popor prin credințele și prin modul lor de viață, ci erau doar expresia mai puternică, mai vie a năzuințelor întregului popor.

De la încreștinarea Rusiei și până în zilele noastre nu a existat, se pare, nici un singur ceas în care să nu fi trăit pe undeva pe pământul Rusiei vreun sfânt, care după sfârșitul său să nu se facă mijlocitor pentru pământul Rusiei. Toate regiunile Rusiei, de la Rusia Subcarpatică¹⁹ (Cuvioșii Moise Ugrin și Efrem Novotorjski), până la Alaska, ce aparținuse până nu demult Rusiei (Cuviosul Gherman), și-au avut nevoitorii lor. Fiecare parte a Rusiei, aproape fiecare oraș important își avea sfinții lui. Centrele ei spirituale erau mănăstirile care influențau și satele, și orașele. Fiecare colț de pământ, fiecare grai s-a sfințit prin slujirea lui Dumnezeu. Istoria Rusiei, plină de dovezi minunate ale grijii lui Dumnezeu față de ea, este istoria chivernisirii lui Dumnezeu, este noua istorie sfântă. Înraurirea sfinților bărbați ai Rusiei asupra evenimentelor istorice este atât de copleșitoare, încât istoria statului rus nu poate fi despărțită de istoria Bisericii. Toată orânduirea și modul de viață al poporului rus erau pătrunse de duhul Bisericii. Chiar și politica externă a Rusiei era, în mare măsură, o expresie a chipului ei duhovnicesc.

Așa a fost odinioară... Dar unde ești tu acum, Sfântă Rusie? Ori nu mai exiști? A căzut tronul Sfântului Vladimir, au fost batjocorite odoarele, se dărâmă bisericile. S-a transformat oare în fiară poporul purtător de Dumnezeu, ori balaurul roșu a mistuit Sfânta Rusie? Cum a devenit pământul nevoițelor duhovnicești, pământ de crime mârșave, și locul unde se mântuiau sfinții este stăpânit acum de tâlhari? Oare într-adevăr nu mai există și nu va mai exista Sfânta Rusie, sau poate că nici nu a existat, ci doar purta un acoperământ de sfințenie, căzut de acum pentru totdeauna?

Nu! Sfânta Rusie nu este o autoînșelare sau un miraj, ci este realitatea cea mai adevărată! Nu pregetă să se ridice spre cer tămâia rugăciunilor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei și care și astăzi se roagă pentru ea în fața Tronului Ceresc. Dar nu numai în cer, ci și aici, pe pământul plin de păcate, Sfânta Rusie continuă să dăinuiască. Stăpânirea

¹⁹ Ucraina de vest.

potrivnicilor lui Dumnezeu doar a înrobitor, dar nu a nimicitor. Sfatul nelegiuitorilor care au pus stăpânire pe poporul rus îi este străin poporului, căci nu are nimic în comun cu firea Rusiei. Puterea internațională străină și-a aruncat jugul peste ea, dar continuă să-i rămână vrăjmașă. Chiar și aceia dintre ei care mai înainte se numeau pe sine ruși, fiind astfel după sânge, astăzi și-au pierdut acest nume, căci s-au înstrăinat cu duhul de Rusia. „Dintre noi au ieșit, dar nu erau de-ai noștri” (I In. 2, 19), Ei au căzut din poporul rus, s-au făcut asupritori ai Rusiei. Respingându-L pe Dumnezeu, ei s-au dezis de asemănarea cu Dumnezeu și au întrecut fiarele sălbatice prin cruzime și silnicie.

Dar Rusia continuă să rămână sfântă. Ceata apostolilor nu s-a micșorat când Iuda a căzut dintre ei, nici strălucirea cinului îngeresc nu s-a întunecat când satana împreună cu îngerii care i s-au supus au căzut.

Așa cum din rândul îngerilor trebuia să apară diavolul, dar prin căderea Luceafărului de dimineață și a adepților lui, ceilalți îngeri s-au aprins și mai tare de flacăra iubirii de Dumnezeu și au strălucit pe cer și mai aprins, la fel și potrivnicii lui Dumnezeu au apărut din rândul poporului rus, dar căderea lor a vădit și mai tare sfințenia Rusiei și a proslăvit-o și în ceruri, și în toată lumea de sub cer.

O ceată nenumărată de noi mucenici și-au mărturisit credința în Hristos. Poporul rus în întregime, îndurând cu negrăită răbdare suferințele - suferințe cum nu a îndurat încă nici un popor din lume -, a dat o mulțime nesfârșită de alte dovezi de statornicie în credință, în pofida urmărilor celor mai aspre, Biserica rămâne neînfrântă. Cu toate că a fost distrusă o mulțime de biserici, astfel încât din întregul șir de orașe mai înainte împodobite de biserici mărețe, astăzi nu a mai rămas nici unul, totuși credincioșii se adună în taină și se roagă lui Dumnezeu. Au înviat pentru Rusia vremurile catacombelor pe care mai înainte nu le cunoscuse, căci nu a cunoscut niciodată în trecut prigoana credinței.

În marea ceată a bineplăcuților lui Dumnezeu proslăviți în Rusia au fost mulți ierarhi, cuvioși, dreپți și nebuni întru Hristos. Dar mucenici pe pământul Rusiei au fost doar câțiva, de-a lungul întregii istorii de până acum. „Prealuminoasa oștire a mucenicilor”, al cărei sânge a devenit sămânța creștinismului în întreaga lume și este proslăvită aproape zilnic de Biserica pământească, aproape că nu a existat în Biserica Rusă cerească. A venit vremea să fie completate aceste rânduri.

La numărul mic de mucenici și pătimitori de chinuri care au suferit în veacurile trecute s-a adăugat astăzi un număr nemăsurat de noi mucenici și martiri. Printre ei se află și țarul purtător de cunună, urmaș și continuator al botezătorului Rusiei, Vladimir, cu întreaga sa familie, și tizul botezătorului Rusiei, întâiul ierarh al cristelniței Rusiei²⁰, și ierarhi, cneji, boieri, ostași, preoți, călugări, cărturari și neînvățați, orășeni și săteni, oameni de vază și oameni simpli. Orice vârstă, orice orânduire socială, orice colț al Rusiei a dat noi mucenici, întreaga Rusie s-a umplut de sânge mucenicesc, toată țara s-a sfințit de acest sânge.

O, minunată și slăvită oștire a noilor pătimitori! Cine vă va putea proslăvi cum se cuvine? Cu adevărat, „fericit este pământul care s-a pătruns de sânghiurile voastre, și sfinte sunt așezările care au primit trupurile voastre”.

Fericit ești tu, pământ al Rusiei, curățit de focul suferinței! Ai trecut prin apa botezului, acum treci prin focul pătimirii și vei ajunge și tu la liniște. Odinioară creștinii adunau cu evlavie nisipul din Colosseum, plin de sânge mucenicesc. Locurile unde au suferit și au murit mucenicii deveneau locuri sfinte și cinstite cu deosebire. Iar acum întreaga Rusie este un loc al pătimitorilor de chinuri. Pământul ei s-a sfințit de sângele lor, iar aerul ei, de înălțarea la cer a sufletelor lor. Sfințită ești, Rusie! A avut dreptate scriitorul din vechime²¹ care a spus că tu ești a treia Romă și că a patra nu va mai fi. Tu ai întrecut vechea Romă prin

²⁰ Sfântul Mucenic Vladimir, mitropolit al Kievului și al Caliciei, împușcat de bolșevici pe 26 ianuarie/8 februarie 1918. Este prăznuit la Soborul noilor mucenici și martiri ruși, pe 29 ianuarie/11 februarie.

²¹ Călugărul Filotei din Pskov, într-o scrisoare către marele cneaz Vasili al III-lea (începutul secolului al XVI-lea). Ideea a fost reluată și de alți scriitori bisericești.

mulțimea de pătimiri ale mucenicilor, ai întrecut și Roma care te-a botezat prin statornicia ta în Ortodoxie și vei rămâne neîntrecută până la sfârșitul lumii. Doar glia sfințită de suferințele și de viața pământească a Dumnezeuului-Om este mai sfântă decât tine în ochii drept-credincioșilor.

Fii ai Rusiei! Scuturați-vă din somnul lăncezelii și al lenevirii! Priviți la slava suferințelor ei și curățiți-vă, spălați-vă de păcatele voastre! Întăriți-vă în credința ortodoxă ca să fiți vrednici să locuiți în lăcașul Domnului și să vă sălășluiți în sfânt muntele Său! Vino-ți în fire, trezește-te, trezește-te, Rusie, tu, care din mâinile Domnului ai băut paharul mâniei Lui! Când se vor fi sfârșit suferințele tale, dreptatea ta va merge cu tine și slava Domnului te va însoți. Popoarele vor veni la lumina ta și împărații la strălucirea răsărită deasupra ta. Atunci îți vei ridica ochii în jurul tău și vei vedea că fiii tăi vor veni la tine de la apus și de la miazănoapte, de la mare și de la răsărit, binecuvântându-L în tine pe Hristos, în veci! (Canonul pascal, cântarea a 8-a).

[Rusia] Ziua tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei

Ziua sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei ne arată cerul duhovnicesc sub care s-a întemeiat pământul rusesc. Până la Sfântul cneaz Vladimir pe pământul Rusiei au trăit triburi păgâne, răzlețe, care se vrăjmașeau între ele. Sfântul cneaz Vladimir le-a adus o nouă credință, o nouă conștiință de sine, un sens al vieții, o nouă stare lăuntrică, le-a dat un nou duh al vieții, care să-i unească pe toți și astfel s-a format un popor unic.

Însăși existența poporului rus este legată de încolțirea în sânul lui a vieții duhovnicești, de însușirea temeiurilor concepției de viață creștine: este lipsit de sens să cauți rostul și țelul vieții în viața aceasta, care se termină o dată cu moartea. Trebuie să te străduiești să-ți însușești viața dumnezeiască, harică, veșnică, și atunci și aceasta trecătoare, pământească se va rândui cum se cuvine: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33).

Credința și Biserica Ortodoxă au unit triburile disparate într-un singur popor, poporul rus, a cărui însușire fundamentală era tocmai credința în împărăția lui Dumnezeu, căutarea ei, căutarea dreptății lui Dumnezeu.

Pentru împărăția lui Dumnezeu, pentru părtășia la ea, pentru a se ruga, asceții ruși părăseau deșertăciunea lumească și plecau în codri, pe insule nelocuite. Ei căutau doar împărăția lui Dumnezeu, nu doreau să întemeieze și să zidească nimic, fugeau dintre oameni, dar oamenii îi urmau, pentru împărăția lui Dumnezeu, care apărea pe acele insule și în pădurile din jurul dreptilor, și așa se dezvoltau lavrele și sfintele lăcașuri.

Căutarea dreptății dumnezeiești este firul călăuzitor al vieții poporului rus și nu este întâmplător că primul cod scris de legi, care trebuia să reglementeze viața poporului, a fost numit „Dreptatea Rusă”.

Dar la cer și la împărăția lui Dumnezeu nu cugetau doar cei ce plecau din lume și dintre oameni, ci toți credincioșii ruși înțelegeau adevăratul sens al vieții. Toți cei ce au contribuit într-adevăr la făurirea Rusiei ca stat, trăind în lume și împlinindu-și datoriile, considerau, de asemeni, că cel mai important lucru era să fii credincios împărăției lui Dumnezeu și dreptății lui Dumnezeu. În Rusia au existat cneji, conducători de oști, gospodari, oameni de toate felurile și ocupațiile, dar concepția lor fundamentală, năzuința și sensul vieții lor erau, de asemeni, dobândirea împărăției lui Dumnezeu, părtășia la împărăție.

Sfântul Aleksandr Nevski și-a petrecut întreaga viață în acțiuni militare și în treburi de stat, a traversat călare întreaga Siberie spre hanatul tătarăsc, pentru a face pace în Rusia, s-a proslăvit prin victorii în luptă, dar când s-a îmbolnăvit și a ajuns la ceasul morții, el a primit-o ca pe o izbăvire de greutățile vieții pământești; iar înainte de moarte s-a afierosit pe sine

chemării celei mai scumpe sufletului său: a primit tunderea²², pentru a intra în mult râvnita împărăție a lui Dumnezeu nu ca ostaș pământesc, ci ca ostaș al lui Hristos.

De asemeni, și cneazul Smolenskului, Feodor, a primit înainte de moarte cinul monahal. Acești conducători spirituali ai poporului rus, în năzuința lor spre împărăția lui Dumnezeu, sunt cea mai bună expresie a trăsăturii principale a vieții spirituale a poporului rus, a forței fundamentale care dirija viața istoriei sale.

Primirea credinței creștine i-a renăscut și pe cnejii ruși. Puterea este întotdeauna expresia conștiinței de sine și a voinței. Puterea se orientează întotdeauna, în activitatea ei, după o filozofie sau alta, după un mod sau altul de înțelegere a scopului și sensului vieții.

Până la Vladimir cel Sfânt, cnejii ruși erau conducătorii unor triburi ce se războiau între ele și purtau bătălii de dragul prăzilor de război și al slavei. Creștinându-se, ei au devenit conducătorii unor părți distincte ale unui singur popor. O dată cu primirea creștinismului, s-a născut conștiința de sine și conștiința unității. Dreptatea însemna frăția dintre cnejii, iar luptele feudale erau, de acum, nedreptatea.

Sfântul cneaz Vladimir a dat poporului rus un nou sens al vieții și o nouă putere de viață. Nenorocirile, nereușitele, înfrângerile sunt neputincioase în fața principalei forțe a vieții, sunt neputincioase în fața vieții duhovnicești. Împărăția lui Dumnezeu, bucuria duhovnicească a părtășiei la împărăție rămân nevătămate de acestea. Furtuna înfricoșată trece, și omul trăiește din nou. De aceea zâmbeau mucenicii în timpul chinurilor celor mai crude, datorită simțirii îmbucurătoare a harului lui Dumnezeu.

De aici vine puterea de viață a Rusiei. Nenorocirile nu-i vătăma inima. Tătarii pârjolesc întreaga Rusie. Kievul cade și se ridică în același an. Novgorodul și marele comandant de oști și conducător al poporului rus, binecredinciosul cneaz Aleksandr Nevski ridică poporul rus la luptă nu cu tătarii, care torturau trupul Rusiei, **ci cu suedezii catolici care, profitând de nenorocirile Rusiei, râvneau să înrobească sufletul oamenilor și săucidă puterea spirituală a poporului rus și a Rusiei.** Pentru Aleksandr Nevski era important, în primul rând, să păstreze această forță spirituală.

Istoria ridicării Moscovei este o puternică întărire a acestei idei. La zămislirea ei, Moscova era o mică grupare de localități. Dar întâistătătorii ei sunt cnejii binecredincioși care și-au însușit înțelesul dreptmăritor al dreptății. De aceea, când Preasfințitul mitropolit Petru îi spune cneazului că Moscova va fi proslăvită și că însuși Preasfințitul va locui în ea și că tot acolo va fi înmormântat, dacă el va zidi casă în Moscova Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, atunci cneazul împlinește porunca. Cu alte cuvinte, Preasfințitul Petru a spus că: „Dacă vei fi credincios Ortodoxiei până la sfârșit și vei căuta, înainte de toate, împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, atunci toate acestea, toate cele lumești, toate ale vieții acesteia și ale statului ți se vor adăuga ție”.

Astfel a fost zămislirea Moscovei și ea a rămas credincioasă poruncii Sfântului Petru, și strigarea de noapte a paznicilor de pe zidurile Kremlinului se făcea cu cuvintele: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!”.

Asta nu înseamnă că viața și oamenii erau sfinți. Da' de unde! Oamenii sunt întotdeauna păcătoși, dar este izbăvitor când există conștiința binelui și a răului, când există năzuința spre dreptatea lui Dumnezeu, căci atunci poate exista renaștere.

²² A primit tunderea cu numele Aleksei. A murit pe 14 noiembrie 1263, fiind înmormântat în mănăstirea Nașterii Maicii Domnului din orașul Vladimir. A fost trecut în rândul sfinților pentru virtuțile sale creștine și pentru minunile săvârșite. Astfel, cronicile relatează că, în timpul domniei marelui cneaz Dmitri Donskoi, în biserica în care era înmormântat trupul cneazului Aleksandr, într-o noapte, lumânările s-au aprins singure; doi stareți au ieșit din altar și s-au apropiat de mormântul cneazului, spunând: „Aleksandre! Scoală-te și mântuiește-l pe strănepotul tău Dimitrie, încolțit de străini!”. Aleksandr se sculă din mormânt și plecă însoțit de cei doi monahi; întâmplarea a fost văzută de paraclisier, care a povestit-o superiorilor săi. Ca urmare, moaștele neputrezite ale Sfântului au fost așezate în raclă, fiind vindecătoare pentru bolnavii care se atingeau de ele cu credință. În cinstea lui, în secolul XVIII, Petru I a întemeiat mănăstirea de pe malurile Nevei, unde au fost mutate moaștele binecredinciosului cneaz. Este prăznuit pe 30 august, în ziua în care a încheiat tratatul de pace cu suedezii, și pe 23 noiembrie, ziua înmormântării lui.

Moscova cea păcătoasă, capitala păcătoasei Rusii, de-a lungul istoriei se întâmpla să se prăbușească până la fund, dar apoi iarăși se scula, pentru că nu i se stingea conștiința dreptății în fața lui Dumnezeu.

A fost o vreme de tulburări când Rusia a căzut atât de mult, încât dușmanii ei erau încredințați că este lovită de moarte, în Rusia nu era țar, conducere și armată²³. La Moscova, puterea era în mâinile străinilor. Oamenii s-au împușinat sufletește, au slăbit cu duhul și așteptau salvarea de la străini, în fața cărora începeau să se lingusească. Pieirea era de neînlăturat, și Rusia ar fi pierit inevitabil dacă ar fi fost pierdută complet conștiința dreptății în fața lui Dumnezeu. Dar Rusia și poporul rus au fost izbăvite de Sfântul Ermoghen. Dușmanii Rusiei îl țineau într-un beci din Kremlin, își băteau joc de el, îl torturau, se străduiau să-l facă să li se supună, să trădeze înțelegerea teologică a dreptății, proprie poporului său. Sfântul Ermoghen a fost torturat până la moarte, dar nu s-a predat cu duhul și a chemat Rusia pe drumul ei istoric, de stat creștin cu o conducere creștină, a chemat-o să țină minte adevărul și să-i rămână credincioasă.

Înalt Preasfințitul Ermoghen a renăscut spiritual și moral poporul rus în credință și în mărturisire, și Rusia s-a așezat din nou pe calea căutării împărăției lui Dumnezeu și a dreptății Lui, a dreptății înțelese ca supunere a vieții de stat pământești începăturii duhovnicești. Și Rusia se ridică. Nu se poate găsi în istorie o asemenea cădere a statului și o asemenea grabnică și minunată ridicare, într-un singur an, când oamenii renăscură spiritual și moral. Aceasta este istoria Rusiei, acesta este drumul ei.

După Petru I viața socială a Rusiei se abătu de pe drumul ei. Cu toate că nu s-a abătut până la capăt, a pierdut conștiința duhovnicească a dreptății, claritatea credinței în adevărul evanghelic: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă.*

Grelele suferințe ale poporului rus sunt urmarea faptului că Rusia s-a trădat pe sine, și-a trădat drumul și chemarea. Dar aceste suferințe anevoioase, chinul vieții sub stăpânirea cruzilor atei mărturisesc că poporul rus nu și-a pierdut definitiv conștiința duhovnicească a dreptății, că în plan spiritual și moral îi este greu de îndurat nedreptatea statului ateu nelegiuit și a stăpânirii vrăjmașe lui Dumnezeu.

Rusia se va ridica la fel cum s-a ridicat și altă dată. Se va ridica atunci când se va aprinde credința, când oamenii se vor scula duhovnicește, când iarăși le va fi scumpă credința clară și puternică în dreptatea cuvintelor Mântuitorului: *„Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă”*. Rusia se va scula când va îndrăgi din nou credința și mărturisirea Ortodoxiei, când îi va vedea și îi va iubi pe dreptii și mărturisitorii ortodocși.

Astăzi, în Ziua tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei, Biserica ni-i arată și ortodocșii văd, cu mare bucurie duhovnicească, cât sunt de mulți aceștia în împărăția lui Dumnezeu! Și câți sunt încă neproslăviți, că nu se pot număra!

Iată cum, netulburat și fără să spună nici un cuvânt, merge la moarte mitropolitul Kievului, Vladimir! Ucigașii îl scot afară pe porțile Lavrei, ca să-l omoare în afara orașului, cum L-au omorât și pe Mântuitorul, și, tăcând ca mielul înjunghiat, înalt Preasfințitul primește moartea pentru Hristos, pentru credință, pentru Biserica Rusă, deoarece a căutat, mai înainte de toate, împărăția lui Dumnezeu și viața veșnică.

Iată o mulțime de martiri și mărturisitori, și vedem din nou binecuvântarea lui Dumnezeu peste nevoița credinței lor, și iată iarăși moaște neputrezite: sunt trupurile dreptilor, care trăiesc deja după legile vieții viitoare, unde nu există suferință, nici stricăciune, iar neputrezirea moaștelor o mărturisește aceasta. Astfel, rămășițele neputrezite ale marii

²³ Referire la perioada considerată de istoriografi ca cea mai neagră din istoria Rusiei, supranumită „vremurile de restriște” sau „vremurile tulburi” (*“smutnoe vremia”*), de la moartea țarului Ivan al IV-lea Groznai (1584), până la urcarea pe tron a lui Mihail Feodorovici Romanov (1613).

cneaghine Elisaveta Feodorovna²⁴, care odihnesc în mănăstirea Ghetsimani, ne dau mărturie despre viața ei dreaptă în ochii lui Dumnezeu.

Rusia va renaște când își va ridica privirea și va vedea că toți sfinții care au strălucit pe pământul ei sunt vii în împărăția lui Dumnezeu, că în ei se află duhul vieții veșnice și că trebuie să fim împreună cu ei, să ne atingem duhovnicește de ei și să ne împărtășim de viața lor veșnică. În aceasta stă mântuirea Rusiei și a întregii lumi.

Din Rusia lipsește duhul vieții, lipsește bucuria vieții. Toți se tem acolo de acest duh, ca de draci. Tot așa, Rusia era odinioară înfricoșătoare pentru alte state, dar atunci pentru că atrăgea popoarele spre ea.

Fidelitatea față de porunca „*Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui*” a născut smerenia rușilor și a smerit și puterea, iar în zilele celei mai mărețe gloriei pământești, conducerea Rusiei, prin gura împăratului Aleksandr I, s-a mărturisit pe sine ca putere creștină și a scris pe monumentul gloriei sale: *Nu nouă, nu nouă, ci numelui Tău* (vezi Ps. 113, 9).

Cerul Rusiei, sfinții ruși ne cheamă să fim împreună cu ei, la fel cum și ei sunt cu noi. Ne cheamă să ne împărtășim de duhul vieții veșnice, căci acesta este duhul de care însetează întreaga lume. De Rusia renăscută are nevoie întreaga lume - lume de care s-a depărtat duhul vieții, care se clatină toată, cuprinsă de spaimă, ca înaintea unui cutremur.

Rusia așteaptă o oștire iubitoare de Hristos, așteaptă împărați și conducători iubitori de Hristos care să călăuzească poporul rus nu pentru slavă pământească, ci pentru credințioșia față de drumul teologic al dreptății ruse. *Nu nouă, nu nouă, ci numelui Tău*. Fie ca prin pocăință, prin credință, prin curățire să se înnoiască pământul Rusiei și să renască Sfânta Rusie.

Pavăza Rusiei pe fluviul Neva

Anul 1240. Este distrusă cetatea de scaun, mama tuturor cetăților Rusiei: Kievul. Mulțimi nenumărate de tătari năvălesc pe pământul rusec, nimicind orașele și pârjolind satele. Pier, una după alta, oștirile răzlețelor cnezate rusești, care cutezaseră să se ridice la luptă împotriva tătarilor.

Dar iată că apare o altă nenorocire: dinspre apus pornesc alți vrăjmași ai Rusiei dreptslăvitoare. Suedezii își trimit oștirile spre ea, iar în urma lor cavalerii teutoni și livoni²⁵ își ascut săbiile. Ei au un scop comun: să pună stăpânire nu numai pe pământul, ci și pe sufletul poporului rus, să înrobească trupurile oamenilor unei puteri străine, iar sufletele, tronului papal.

Iată că sosește clipa hotărâtoare. Oștirile suedeze au debarcat deja în împrejurimile Novgorodului. Ce-i de făcut? Să-și plece capul sau să pornească la luptă, riscând să piară întreaga mică oștire novgorodeană?

Conducător al Novgorodului era atunci binecinstitorul cneaz Aleksandr Iaroslavovici. El a înțeles că, dacă s-ar fi supus, ar fi salvat viețile și averile novgorodenilor, dar ar fi pierdut nu numai libertatea statală, ci și pe cea spirituală; el a înțeles că străinii - când prin silnicie, când prin viclenie - vor prinde sufletul rus în mrejele Romei și că Rusia își va pierde credința dreptmăritoare. Cneazul Aleksandr știe că Ortodoxia este adevărul și că este mărgăritarul cel neprețuit, pentru care trebuie să jertfească totul. El crede că Dumnezeu nu-i va lăsa pe cei care s-au nevoit pentru adevăr și dreptate și hotărăște să pornească la luptă.

²⁴ Cea întocmai cu mucenicii, ucisă de bolșevici, împreună cu alți membri ai familiei țariste, pe 29 ianuarie/11 februarie 1918. Este prăznuită la Soborul noilor mucenici și martiri ruși, pe 29 ianuarie/11 februarie.

²⁵ Cavaleri din Ordinul livon - ordin catolic, aparținând Ordinului teuton, în secolele XII-XVI a existat un stat al livonilor, Livonia, pe actualul teritoriu al Lituaniei și Estoniei. Aliați, adesea, cu polonezii și suedezii, livonii au constituit, practic, pe toată perioada existenței lor ca stat, o continuă amenințare pentru Rusia, urmărind expansiunea teritorială, în general, și a catolicismului, în special.

Pe 15 iulie 1240, în ziua adormirii creștinătorului Rusiei, marele cneaz Vladimir, cneazul Aleksandr atacă oștirea suedeză tocmai debarcată și, cu ajutorul lui Dumnezeu, o spulberă pe capete²⁶. Rămășițele oștirii venetice părăsesc în grabă pământul rusesc; la scurtă vreme, cneazul Aleksandr respinge și alți vrăjmași veniți din apus²⁷.

În acest timp, dinspre răsărit pornesc către Rusia noi oștiri tătarești. Dar Aleksandr nu se sperie de ele: tătarii, împresurând populația rusă cu biruri, nu se amestecau în treburile ei interne. Cneazul Aleksandr înțelege că nu era cu puțință, în momentul acela, să se lupte cu ei prin forță, dar știe că, dacă sufletul ortodox al poporului va fi păstrat nealterat, va veni și vremea când țara se va scutura de jugul tătareșc.

El vede în tătari biciul lui Dumnezeu trimis peste Rusia pentru păcatele ei și se hotărăște să îndure cu smerenie încercarea trimisă de Dumnezeu. Așa că se duce umil la Hoardă, împlinește toate poruncile hanului, îi convinge pe ruși să nu se împotrivescă stăpânirii tătare, ci să adune în ei puteri duhovnicești și să-și pună nădejdea în Dumnezeu.

Nu i-a fost ușor gloriosului biruitor de pe Neva să se înjosească în fața hanului, nu i-a fost ușor nici să-i convingă pe ruși să-i urmeze exemplul. Dar faptele eroice ale Sfântului și Marelui Cneaz Aleksandr, bărbăția sa în susținerea cauzei credinței ortodoxe și smerenia în fața încercării trimise de Dumnezeu și-au dat roadele, chiar dacă nu imediat. Păstrător al dreptei credințe, poporul rus s-a întărit, chiar sub jugul tătarilor, care slăbi treptat.

Și a venit ziua când Rusia dreptmăritoare își îndreptă spatele și se scutură de sub jugul tătar. Și purtând lumina Ortodoxiei, rușii porniră ei înșiși peste locurile în care se așezaseră tătarii²⁸.

Astfel, în ziua Acoperământului Maicii Domnului a căzut și cel mai puternic bastion al imperiului tătareșc, orașul Kazan. Imediat după alipirea Kazanului, sosiră acolo propovăduitori ortodocși și mulți tătari primiră sfântul botez.

Au trecut aproape 27 de ani de la cucerirea Kazanului și o fecioară binecredincioasă cu numele Matrona a văzut-o în vis pe Preacurata Maică a Domnului, care i-a poruncit să le vestească conducătorilor Bisericii și cetății să-i dezgroape icoana dintr-un loc indicat de ea. Această vedenie s-a repetat de trei ori, și fata împlini porunca. Când, pe 8 iulie 1579 au fost făcute săpături în locul indicat de Preasfânta Născătoare, s-a găsit o icoană îngropată. Părintele Ermolai, care slujea la biserica Sfântul Nicolae, a dezgropat icoana din țărână și a adus-o în biserica sa. La scurtă vreme, această icoană s-a proslăvit prin multe minuni și a devenit vestită în întreaga Rusie, sub numele de Icoana făcătoare de minuni din Kazan (Kazanskaia).

²⁶ Referire la marea bătălie de pe fluviul Neva, de unde și supranumele „Nevski” atribuit cneazului Aleksandr. În privința ajutorului ceresc primit de marele cneaz, un letopiseț al vremii consemnează vedenia căpeteniei armatei marine, care a zărit la orizont o luntre ușoară, condusă de văslași „în veșminte de ceață” și în care stăteau doi viteji foarte strălucitori, înveșmântați în purpură, semănând cu Sfinții Mucenici Boris și Gleb, așa cum sunt înfățișați în icoane. Căpetenia oștirii marine l-a auzit pe cel mai mare dintre ei spunând: „Hai să-i ajutăm fratelui nostru, Aleksandr!”. Pe lângă aceasta, dincolo de un râu aflat în afara câmpului de luptă a fost găsită o mulțime de suedezi morți - uciși, fără îndoială, de îngeri, mai notează cronicarul.

²⁷ Între 1240-1242, cavalerii cruciați germani, danezi și suedezi, profitând de slăbirea dinspre est a Rusiei, datorată presiunilor tătaro-mongole, atacă sistematic granițele de nord-vest, ocupă câteva cetăți și, în 1241, plănuiesc să cucerească Novgorodul, Karelia și malurile Nevei. În același an, Aleksandr Nevski eliberează o parte din teritoriile ocupate (printre care și Pskovul), după care, pe 5 aprilie 1242, repurtează o victorie decisivă asupra cavalerilor livono-germani, în bătălia de pe lacul înghețat Ciud (de lângă lacul Ladoga).

Observăm că Fericitul Ioan, urmând, pe de o parte, modelul de relatare evanghelică a pildei „Dreptului Lazăr și a bogatului nemilostiv”, iar pe de altă parte, adresându-se unui public istoricește avizat, evită în mod repetat, în relatările sale istorice, să pomenească numele agresorilor. Respectând atitudinea istoriografică a povestitorului, vom evita și noi precizările onomastice neesențiale, oferind totuși cititorului român un minimum de informații pentru înțelegerea tabloului istoric evocat.

²⁸ Este vorba de campaniile asupra Kazanului, reședința hanatului tătarăsc, desfășurate la mijlocul secolului al XVI-lea. Primele campanii (1545-1550) nu obțin rezultatul scontat, dar în 1552, sub domnia lui Ivan al IV-lea, Kazanul este asediat pe 2 octombrie și cucerit în aceeași zi.

Părintele Ermolai, rămas văduv, la scurtă vreme intră în viața monahală cu numele Ermoghen, mai târziu a ajuns mitropolit al Kazanului, iar în „vremurile de restriște” a devenit Patriarh al întregii Rusii și stâlp al pământului rusc. Abia după ce, fiind torturat prin înfometare de vrăjmașii Rusiei pentru statornicia lui, Sfântul Ermoghen și-a dat sfârșitul, epistolele sale, trimise în toată Rusia, împreună cu scrisorile arhimandritului Lavrei Sfintei Treimi a Sfântului Serghie, Cuviosul Dionisie, și-au împlinit lucrarea. Ele au pus țara în mișcare și, din Novgorodul de Jos (Nijni Novgorod), se ridică oștirea să elibereze Rusia de ocupanții ei polonezi. Armata luă cu sine Icoana Maicii Domnului adusă din Kazan, descoperită odinioară de Sfântul Ermoghen. Cu această icoană armata rusă eliberă Moscova și intră în oraș în procesiune triumfală, purtând în față Icoana făcătoare de minuni din Kazan. Era pe 22 octombrie 1612, zi care de atunci a început să fie sărbătorită și este prăznuită până astăzi de întreaga Rusie.

În amintirea acelei zile, la Moscova a fost construită o biserică în care a fost așezată o copie întocmai a icoanei din Kazan. Iar când țarul Petru i-a înapoiat Rusiei malurile Nevei, pierdute în anii de restriște, și a înălțat acolo o nouă cetate de scaun, el ridică tot acolo și o mănăstire în cinstea Sfântului Aleksandr Nevski. Acolo, pe malurile proslăvite prin bărbăția cneazului Aleksandr, au fost mutate din Vladimir sfintele sale moaște. Iar în marea catedrală ridicată în cinstea Maicii Domnului din Kazan a fost așezată icoana ei făcătoare de minuni, găsită în fosta capitală a hanatului tătăresc, în fața căruia se smerise odinioară marele cneaz Aleksandr, pregătind cu smerenia sa biruința, unirea și slava pământului rusc.

Cuvânt în Săptămâna tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei

Astăzi este praznicul tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei, al tuturor sfinților pe care i-au crescut Biserica Rusă și pământul rusc. Astăzi este praznicul cerului duhovnicesc de deasupra Rusiei. Acest cer se întinde de demult, de la sfântul cneaz Vladimir și fericita cneaghină Olga. Ei au fost într-un fel rădăcinile tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei. Din ei a crescut o imensă mulțime, un mare pom al sfințeniei. Este adevărat că și până la marele cneaz Vladimir au existat sfinți și drepti care au strălucit în locuri pe care se întinde astăzi pământul rus. Acele părți care sunt astăzi îngrădite de hotarele Rusiei, încă dinainte să fi fost pământ rus au strălucit prin sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu.

Hersonul se laudă cu șapte episcopi care, încă de la începuturile creștinismului, au cercetat acel ținut; de asemeni, mai târziu, Sfinții Chiril și Metodie au propovăduit acolo. În Herson s-a botezat Sfântul cneaz Vladimir, care apoi a adus în Kiev, împreună cu moaștele Sfințitului Mucenic din vechime Clement Romanul, credința ortodoxă și a pus acolo început bun creșterii Bisericii Ruse.

Astăzi îi prăznuim pe toți acei bineplăcuți ai lui Dumnezeu: pe cuvioșii Antonie și Teodosie și pe mulți alți făcători de minuni ai Lavrei Pecerska, pe toți cuvioșii care au strălucit pe pământul Rusiei, pe sfinții episcopi care au întărit Ortodoxia și care au adus pământului rus creștinismul, care au întărit în popor credința și cucernicia; îi prăznuim pe sfinții care s-au prefăcut nebuni, fiind, de fapt, înțelepți și care prin aparent comicele lor purtări își smereau mândria, îi învățau pe copii să se închine în fața sfințeniei și să urmeze Evanghelia, îi proslăvim pe mulți cuvioși ai lui Dumnezeu care au strălucit pe diferite meleaguri ale pământului rus; pe pătimitorii de chinuri care au îndurat cu răbdare suferințele trimise și, în sfârșit, pe mucenicii care au strălucit în număr mic în vechime, dar care acum au udat din belșug cu sângele lor fiecare petic de pământ rus. Glia s-a sfințit prin sângele lor, văzduhul s-a sfințit prin înălțarea sufletelor lor la cer. Cerul de deasupra Rusiei s-a sfințit prin această ceată de sfinți cuvioși ai lui Dumnezeu, care strălucesc deasupra ei. Mulțimea lor este nenumărată.

Există o carte extraordinară, scrisă de curând, intitulată *Sfânta Rusie*. Crucea sfințeniei ruse este descrisă acolo amănunțit. Din această carte putem afla cum s-a înrădăcinat sfințenia

și a crescut în Rusia, cum din unii sfinți se nășteau duhovnicește alții, cum erau legați între ei, și toate acestea constituie într-adevăr lanțul de aur al sfințeniei pământului rus.

Pe toți aceștia îi prăznuim noi astăzi, pe toți aceștia pe care e imposibil să-i înșirăm. Îi vedem pe minunații ierarhi care au susținut ideea rusă prin lucrarea lor păstorească. Vedem cum pământul rus s-a preamărit nu numai prin faptele de vitejie ale împăraților, boierilor, conducătorilor de arme, dar și cum pământurile Rusiei, pe măsura maturizării lor, se legau duhovnicește între ele prin această sfințenie. Iată de ce se numea Rusia „Sfânta Rusie”, nu pentru că n-ar fi avut păcate, că n-ar fi existat nelegiuiri, căci oriunde există oameni au fost și vor fi păcate și nelegiuiri.

O dată cu căderea în păcat a strămoșilor noștri, în lume a pătruns răul, dar nici un rău nu a reprezentat vreodată idealul în Rusia și nici măcar nu era îngăduit. Existau fapte rele, dar după aceea oamenii se căiau. Se căiau chiar și tâlharii; cei care își sfârșeau viața la eșafod, chiar și aceia, în majoritatea cazurilor, înainte de moarte își aduceau aminte de Domnul Iisus Hristos, se închinau poporului, cerându-și iertare de crimele prin care au adus ispită în lume și le cereau oamenilor să se roage pentru împăcarea sufletelor lor. Așa era în vechime, și această sfințenie este păstrată și astăzi de pământul rusesc. Și îi laudăm pe toți sfinții care prin faptele lor și prin întreaga lor viață i-au arătat pământului rus pilda acestei sfințenii.

Iată-i pe Sfântul cneaz Vladimir și pe fericita cneaghină Olga - iată istoria cnejilor care au strălucit ca bineplăcuți ai lui Dumnezeu. De ce? Deoarece, cu toate că de demult aveau în mâinile lor puterea și stăpâneau mari bogății, nu s-au înrobit bogăției, nu i s-au făcut prizonieri. Bogăția și puterea le-au folosit ori ca să facă bine, ori ca să le dea altora posibilitatea să trăiască după poruncile lui Dumnezeu.

Alți cuvioși ai lui Dumnezeu se retrăgeau în peșteri, se îndepărtau în codri de netrecut, în pustiri, dar acolo deveneau magneți care îi atrăgeau duhovnicește pe cei ce căutau să-și întărească sufletele. Iar cuvioșii care se ascundeau de lume și se străduiau să rămână neștiuți de nimeni deveneau cunoscuți și oamenii alergau la ei. Din negura veacurilor, ei ne luminează nouă și vremurilor noastre. Domnul le-a proslăvit faptele, le-a proslăvit sfintele moaște prin minuni, și ei sunt propovăduitori până astăzi întru slava lui Dumnezeu.

Câți ani a trăit singur Cuviosul Serghie în inima codrului de nepătruns, unde nu se afla țipenie de om, ci numai fiare! Dar până astăzi Lavra Sfintei Treimi a Cuviosului Serghie atrage credincioși nu numai din toate colțurile Rusiei dar și din toate marginile și hotarele lumii. Și nu se slăvește cu nimic altceva decât cu nevoița Cuviosului Serghie și a sfinților care s-au mântuit prin învățătura lui. Și acum ea este într-un fel inima pământului rus, împreună cu prima noastră cetate de scaun, Moscova, care strălucește nu numai de bogății și de edificii străvechi, ci și prin sfințenia cuvioșilor care s-au nevoit și ale căror moaște odihnesc acolo.

Îi proslăvim astăzi pe toți cei care, pe diferite meleaguri ale pământului rus, au întărit creștinismul și l-au propovăduit celor care încă nu-i cunoșteau. Rusia i-a reunit pe toți sub un singur acoperământ, nu atât prin hotare, cât prin chemarea la sfințenie lansată de sfinții care au strălucit pe pământul ei. Multe nume au intrat în istoria poporului rus. Și cu toate că la temelie se află poporul slav, în componența lui sunt o mulțime de nume [seminții] diferite și nimeni nu era socotit străin din momentul în care primea credința creștină. Credința ortodoxă a salvat Rusia. Credința ortodoxă a sfințit-o. Credința ortodoxă a întărit-o. Cum se mântuiau oamenii în vremurile grele ale jugului tăăresc? Numai prin credința în Dumnezeu. Și atunci, în acele vremuri grele, se construiau mai multe biserici, se ridicau mai multe mănăstiri. Și în acele vremuri grele oamenii îl chemau întotdeauna mai aprig pe Dumnezeu și atunci Rusia învia duhovnicește.

Încă cu multă vreme înaintea nenorocirilor din zilele noastre au existat și în afara hotarelor Rusiei sfinți care aparțineau poporului rus, care au răsărit în Rusia, dar au strălucit pe alte țărâmurii. Iată, în Grecia, cine este unul dintre cuvioșii slăviți ai lui Dumnezeu? Ioan Rusul, care a fost rob pe vremea lui Petru cel Mare, a trăit printre turci și s-a arătat atât de tare în credința creștină, încât, văzându-i viața cea dreaptă, musulmanii s-au închinat în fața lui.

Au încercat să-l convertească la religia musulmană, dar el a rămas neclintit; atunci nu au mai insistat, ci doar se minunau, văzând viața dreaptă a celui rus care mai înainte se aflase printre ei ca un rob, dar a ajuns să domnească cu duhul peste ei. Când grecii au trebuit să părăsească Asia Mică, ei au dus moaștele Cuviosului Ioan Rusul într-o biserică de pe insula Eubea, nu departe de Atena. Acum această biserică este un loc spre care se îndreaptă emigranții pelerini, atât greci, iar în ultima vreme și ruși.

Tot dincolo de hotarele Rusiei s-a nevoit și Paisie Velicikovski, care nu a fost proslăvit încă²⁹, dar care a devenit părintele duhovnicesc al multor drepti, ajunși îndrumători duhovnicești în Rusia vremurilor din urmă. Pe toți aceștia îi prăznuim astăzi.

Cât de diferite sunt viețile lor! Unii au fost cneji, alții, oameni simpli. Unii au ocupat ranguri importante, alții cutreierau străzile, pe jumătate dezbrăcați, și, în același timp, de cuvântul lor ascultau împărații! Ivan cel Groaznic, în fața căruia toți tremurau, începând cu membrii propriei familii, și care l-a surghiunit pe mitropolitul Filip, un sfânt bărbat care îl dăduse în vileag, asculta de Fericitul Vasili (Blajenii), care umbla pe jumătate gol. Odată, Ivan cel Groaznic stătea în biserică și, ieșind afară, l-a văzut pe Vasili Blajenii. El i-a spus: „Vasili, nu te-am observat, nu te-am văzut în biserică”. „Iar eu, țarul, te-am văzut, dar nu aici, în biserică, ci cum te plimbai pe dealurile Vorobiovî” Și s-a intimidat țarul Ioan: „Da - spuse el - în timpul obedniței mă gândeam cum să construiesc un palat pe dealurile Vorobiovî”. Țarul Ioan a zdrobit marele Novgorod. S-a apropiat și de Pskov, dar un alt nebun întru Hristos, fericitul Nikolai, a venit la el și i-a oferit carne. „Nu mănânc astăzi carne, este vineri”, a spus Ivan cel Groaznic. „Dar tu faci mai rău decât atât, tu bei sânge de om - i-a răspuns fericitul Nikolai. Pleacă cât mai repede din oraș! Dacă mai întârzi, n-ai să ai cu ce să fugi de aici!”. Și Ivan cel Groaznic a fost oprit de cuvintele fericitului. Imediat au început să se împlinescă cuvintele lui, căci imediat țarului i-a dispărut fără veste calul iubit. Ivan cel Groaznic a părăsit Pskovul în grabă, renunțând la orice răfuială. Astfel, sfințenia biruia pretutindeni.

Din vremuri apropiate de ale noastre, țarul Nikolai I sosește la Kiev. Acolo îl întâmpină fericitul Teofil, șezând pe podea, un alt cuvios încă neproslăvit al pământului Rusiei³⁰. Teofil îi dă diverse povețe și țarul, suveranul autoritar în fața căruia Europa tremură, îi dă ascultare.

Până în vremurile din urmă pământul Rusiei și-a avut dreptii săi. Mulți dintre ei au fost proslăviți și sunt cunoscuți întregii lumi, mulți alții au rămas necunoscuți până azi și vor străluci lumii dacă așa va voi Dumnezeu, atunci când va veni vremea pentru aceasta. Sfântul Ermoghen, de pildă, timp de trei sute de ani după nevoiața lui a dormit neproslăvit. Dumnezeu le rânduieste astfel ca noi să privim spre diferite exemple și nu numai să-i preamărim pe sfinți în ziua de azi, iar apoi, ieșind din biserică, să ne vedem de ale noastre și să-i uităm. Trebuie mai degrabă ca sfinții să fie marii noștri călăuzitori, trebuie să-i avem mereu în fața ochilor noștri.

Aici, în străinătate, avem încă în zilele noastre drepti, chiar dacă n-au fost proslăviți, dar de la care oamenii au primit semne minunate. Iată, bunăoară, episcopul Iona al Manciuriei³¹, Simte că i se apropie sfârșitul vieții pământești. Cheamă un preot și începe singur să citească rugăciunea pentru ieșirea sufletului, în clipa când sufletul i se ridică spre cer, un băiat din același oraș, care zăcea bolnav de picioare și de multă vreme nu putea să

²⁹ Este vorba de perioada în care a fost rostită această predică. Între timp, Cuviosul Paisie Velicikovski a fost proslăvit local de Biserica Rusă din diaspora, în schitul Sfântul Ilie de la Muntele Athos, în 1982, iar apoi și de întreaga Biserică, împreună cu stareții de la Optina, în 1990. În Rusia, Cuviosul Paisie Velicikovski a fost proslăvit la Sinodul Local al Bisericii Ortodoxe Ruse din 1988, închinat jubileului a o mie de ani de la încreștinarea Rusiei, (n.r.r.)

³⁰ Fericitul Teofil a fost proslăvit de Biserica Ortodoxă Rusă în Ucraina în 1993, ca un cuvios cu cinstire locală, al Lavrei Pecerska a Kievului, (n.r.r.)

³¹ Sfântul Iona (Pokrovski), episcop de Hankoussk și Manciuria, 17/20 octombrie 1925, proslăvit de Biserica Rusă din exil în 1996. (n.r.r.)

Sfântul Ioan Maximovici

meargă, începe să alerge și să strige: „Mamă, mamă, mi s-a arătat acum episcopul Iona și mi-a spus: Iată, eu nu mai am nevoie de picioare, primește picioarele astea!”. Băiatul, care zăcuse la pat fără să se poată mișca, acum aleargă! Și tocmai în acel moment trece vestea sfârșitului vlădicăi Iona, în același moment.

În Franța, cu câțiva ani în urmă, la mutarea unui cimitir, când a fost deschis un mormânt, muncitorii au sărit deodată în lături, îngroziți, în groapă zăcea, înveșmântat complet, un preot ortodox și a reieșit că preotul zăcuse acolo mai mult de șaisprezece ani. Murise de cancer, boală în care omul de obicei se descompune de viu, iar el zăcea acolo întreg și neputrezit; acum trupul lui a fost mutat în împrejurimile Parisului.

Strălucesc cuvioșii lui Dumnezeu în vremurile noastre! Și câți nu sunt în nefericita, chinuita noastră patrie! Câți sfinți mucenici nu sunt acolo! Câți pătimitori de chinuri! Nimeni nu poate să-i numere. Câți arhierii n-au fost deportați în diferite locuri, unde și-au dat sfârșitul și care, prin viața lor, sunt asemenea arhierilor prigoniiți în vremurile iconoclaste și ale altor erezii! Și Petru al Krutițkului, și Chiril al Kazanului și mulți alții, care și-au dat sfârșitul în locuri de nimeni știute, ale căror moaște poate că nici nu vor fi vreodată găsite, dar care strălucesc ca lumina cea mai aprinsă în fața ochilor noștri duhovnicești, pe cerul Rusiei. Toți acești sfinți cuvioși ai lui Dumnezeu, proslăviți și neproslăviți, se roagă pentru noi și ne arată pilda lor.

Repet: întotdeauna au existat păcate și nelegiuiri în Rusia. Au existat din vremurile cele mai străvechi, întrucât răul a umplut pământul din momentul când strămoșii noștri au păcătuit în rai. Dar păcatul nu trebuie să rămână păcat și dacă cineva se călește, din criminal devine sfânt. Cât de păcătoasă a fost Maria Egipteanca, alții au fost tâlhari iar apoi au devenit cuvioși.

Să ne rugăm acum ca Domnul să ne trimită în inimi duhul lor. Pentru ca noi, cei din străinătate, urmându-le pilda, să ținem minte că nu degeaba purtăm numele de fii ai Rusiei. Că nu degeaba Dumnezeu ne-a dat darul de a avea rădăcini, și unora le-a dăruit să crească în patrie, iar altora să se nască din părinți ruși. Pentru că, dacă are vreo țară cu ce să se laude, pământul Rusiei se laudă cu sfințenia. „Splendida Franță” - se spune. Diferitelor țări li s-au dat diferite supranume, după ceea ce era deosebit la fiecare popor. Dar pământul Rusiei este numit mai ales „Sfânta Rusie”. Numai o singură țară mai este astfel numită: Sfântul Pământ, în care a strălucit Domnul nostru. Nici o altă țară, nici un alt popor nu și-a atribuit acest nume. De ce? Pentru că tot ce e mai important pentru noi, tot ce ne este mai scump, mai măreț, este sfințenia. Acesta este idealul, aceasta este nivelul de aspirație al poporului rus. Noi uităm, adesea, să năzuim spre cerul duhovnicesc, dar eu nădăjduiesc că nu am uitat pentru totdeauna. Așa cum călătorii care merg noaptea prin deșert privesc cerul și își află calea după stele, la fel și noi trebuie să privim la cerul nostru rusesc, pentru ca Domnul să ne arate calea și să ne aducă la pace și la unitate aici, în străinătate, pentru ca Domnul să schimbe la față inimile rușilor din exil; și atunci, biruite de tensiunea duhului, vor cădea și lanțurile distanțelor care ne separă. Și Rusia va învia în toată slava și măreția ei. Bindecuvântarea Domnului să fie cu voi.

Cuviosul Serafim de Sarov

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

„În timpul verii se vor cânta cântece de Paști” - s-a spus odinioară în Sarov. Au trecut 70 de ani de la moartea aceluia care a rostit aceste cuvinte. Pe 19 iulie 1903, întreaga Rusie s-a adunat într-un singur glas în cântări de laudă, proslăvind pe Dumnezeu și pe bineplăcutul Său. Într-adevăr, întreaga Rusie jubila atunci ca de Sfintele Paști, ba chiar mai mult.

Apoi au venit vremuri groaznice pentru Rusia, dar amintirea Cuviosului Serafim nu s-a stins și nici nu s-a împutinat. La fel vin la el rușii și îl proslăvesc atât pe pământul sfâșiat al patriei, cât și în toate colțurile lumii pe unde s-au împrăștiat. Și alte popoare încep să cunoască

viața Cuviosului Serafim; viața lui este tradusă în diferite limbi, stârnind nu numai însuflețire, ci și dorința multora de a aplica în propria lor viață învățăturile pe care le aflăm din biografia Cuviosului Serafim. Astfel, în pofida tuturor schimbărilor produse în lume, amintirea Cuviosului Serafim nu numai că nu slăbește, ci rămâne ca o făclie luminând din ce în ce mai puternic omenirii.

La fel s-a întâmplat și în zilele vieții lui pământești. Se dărâmau orașe, se restaurau imperii, Napoleon însoțit de douăsprezece popoare venea peste Rusia, iar apoi cu rușine o părăsea, Moscova ardea incendiată și apoi iar se ridica din cenușă, decembriștii organizau rebeliunea și apoi erau judecați, iar pe Cuviosul Serafim parcă nici nu-l interesau aceste evenimente. El era în întregime ocupat de dobândirea „singurului lucru de trebuință”, își lucra „creșterea duhovnicească”. „Egoist, închis în sine”, „incult, care nu se interesează de nimic, în afară de cele ce-l privesc pe el personal” - așa l-ar fi caracterizat mulți gânditori dintre cei care nu vor să vadă nici un folos în nevoințele desăvârșirii de sine. Dar iată că moare fratele Serafim. S-ar fi părut că trebuia să se șteargă cu totul din memoria lumii chipul acestui stareț care fugise atât de aprig de lume. Dar iată că începe un întreg pelerinaj la mormântul lui, oameni veniți de pe toate meleagurile Rusiei primesc de la el ajutor, mângâiere și înțelepțire, iar cinstirea lui începe să se răspândească și printre alte popoare.

În ce constă, așadar, puterea Cuviosului Serafim? În ce constă nevoința lui? El a năzuit spre împlinirea poruncii lui Hristos: „Fiți desăvârșiți, după cum Tatăl vostru ceresc desăvârșit este”; el s-a străduit să refacă în sine chipul primordial al omului, care mai apoi a fost urâțit de păcat. Cuviosul Serafim și-a atins scopul: a biruit păcatul și a devenit asemenea, după har, lui Dumnezeu, s-a făcut cu adevărat asemănare a lui Dumnezeu. Noi nu-l putem vedea pe Dumnezeu Cel nevăzut. Dar Domnul ne dă posibilitatea să-l vedem în asemănările Lui, în bineplăcuții Săi. Și iată că unul dintre aceste asemănări a devenit Cuviosul Serafim. În el vedem firea omenească restaurată, eliberată de robia păcatului. El este întruchiparea biruinței veșnicului asupra trecătorului, a sfințeniei asupra păcatului, a binelui în fața răului. Prin exemplul său, Cuviosul Serafim îi cheamă pe toți să-l urmeze pe calea arătată de Hristos. El ne cheamă să ne luptăm cu păcatul și cu neajunsurile noastre, fiind far și luminător tuturor căutătorilor mântuirii. Cuviosul Serafim ne cheamă să căutăm binele desăvârșit, roada duhului, despre care Sfântul Apostol Pavel a spus: *Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea* (Gal. 5, 22-23). Dar pentru acestea trebuie să *îți răstignești carnea cu patimile și cu poftele* (Gal. 5, 24).

Anevoioasă este calea către împărăția Cerurilor, căci păcatul a pus stăpânire pe firea omului și a stricat-o. Fiecare dintre noi are păcatele lui proprii, personale. Dar există și păcate colective, pentru care este vinovat întregul popor. Astfel, întregul popor rus este vinovat că a părăsit viața și obiceiurile evlavioase ale strămoșilor săi și că a început să facă și să caute cele ce-i sunt străine, neortodoxe, că s-a încrezut în clevetirile răspândite despre Unsul lui Dumnezeu și a îngăduit ca mai întâi să-i fie ruptă cununa, iar apoi să fie ucis binecredinciosul țar, împreună cu toată familia sa, primul care s-a închinat proslăvitelor moaște ale Cuviosului Serafim.

Cuviosul Serafim ne cheamă pe toți la pocăință și la îndreptarea vieții, și a celei personale, și a celei colective. Chiar dacă e anevoioasă calea aceasta, bineplăcutul lui Dumnezeu ne va ajuta. Cuviosul Serafim ne este far și luminător pe această cale; el ne este și ajutorul.

Cu rugăciunile cuviosului Tău, ale părintelui nostru Serafim, Doamne, dăruiește-ne pocăință și biruință asupra păcatului, nouă, păcătoșilor, și adu-ne în cereasca Ta împărăție. Amin.

Serbia, 1928

În amintirea Mucenicilor

Cuvânt ținut înainte de slujba parastasului pentru suveranul Nikolai al II-lea și a celor uciși împreună cu el

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Mâine (4/17 iulie), Sfânta Biserică îl proslăvește pe Preasfințitul Andrei, episcopul Cretei, autorul marelui Canon de pocăință, iar noi ne-am adunat aici ca să ne rugăm pentru împăcarea sufletelor țarului mucenic și a celor uciși împreună cu el. La fel se adunau și în Rusia în fiecare an oamenii în biserici, de ziua Sfântului Andrei Criteanul, dar nu a celui proslăvit mâine, ci a lui Andrei, Cuviosul Mucenic, martirizat pentru mărturisirea lui Hristos și a adevărului lui Hristos³². În această zi a Cuviosului Mucenic Andrei, oamenii se adunau în Rusia cu simțăminte de bucurie ca să-i mulțumească Domnului pentru minunata salvare a suveranului Aleksandr al III-lea în Borki, pe 17 octombrie 1888. În timpul călătoriei lui s-a petrecut o îngrozitoare catastrofă feroviară, toate vagoanele au fost distruse, în afara unuia singur, în care se afla țarul cu familia sa.

Astfel, în ziua Cuviosului Mucenic Andrei Criteanul - martirizat de vrăjmașii lui Hristos și ai Bisericii Lui - a fost salvat moștenitorul, iar mai târziu suveranul Nikolai Aleksandrovici; tot așa, în ziua Sfântului Andrei Criteanul - cel care și-a sfârșit în mod pașnic zilele - suveranul a fost ucis de ateii și de trădători. Tot în ziua Cuviosului Andrei Mucenicul, Rusia îl proslăvea și pe prăznitul în aceeași zi, Proorocul Osia, care a prezis învierea lui Hristos. În cinstea lor s-au înălțat biserici, în care poporul rus îi mulțumea lui Dumnezeu pentru izbăvirea suveranului său. Iar peste treizeci de ani, în ziua Sfântului Andrei, învățătorul pocăinței, suveranul a fost ucis în fața întregului popor, care n-a făcut nici cea mai mică încercare de a-l salva. Aceasta este cu atât mai înfricoșător și de neînțeles cu cât suveranul Nikolai Aleksandrovici a întruchipat în sine cele mai bune calități ale țarilor cunoscuți, iubiți și cinstiți de poporul rus.

Țarul mucenic s-a asemănat cel mai bine cu țarul Aleksei Mihailovici *Tăcutul*, dar l-a depășit prin blândețea lui de nezdruncinat. Rusia l-a cunoscut pe Aleksandr al II-lea *Eliberatorul*, dar țarul Nikolai al II-lea a eliberat și mai multe popoare-surori din seminiția slavă. Rusia l-a cunoscut pe Aleksandr al III-lea *Pacificatorul*, dar suveranul Nikolai al II-lea nu s-a limitat doar la a avea grijă de liniștea zilelor sale, ci a făcut un pas major pentru ca toate popoarele Europei și ale întregii lumi să trăiască în bună înțelegere și să-și rezolve disensiunile pe cale pașnică. În acest scop, din inițiativa sa personală, dezinteresată și nobilă, a fost convocată Conferința de la Haga. Rusia a fost entuziasmată de Aleksandr I și l-a numit *Binecuvântatul*, pentru că a eliberat Europa de sub stăpânirea străină a unui om. Suveranul Nikolai al II-lea, în condiții de multe ori mai dificile, s-a ridicat împotriva unei încercări similare a altui om de a-și extinde stăpânirea asupra unui popor slav, care îi era străin după sânge și după credință și, în apărarea lui [a poporului], a dovedit o tărie neștiutoare de compromisuri. Rusia l-a cunoscut pe marele reformator Petru I, dar dacă ar fi să amintim toate reformele lui Nikolai al II-lea, nu vom ști cui să dăm întâietate, mai ales că reformele celui din urmă au fost făcute cu mai multă grijă, au fost mai bine gândite și au fost aplicate fără brutalitate. Pe Ioan Kalita și Ioan al III-lea, Rusia i-a cunoscut ca unificatori ai țării, dar lucrarea lor a fost dusă la bun sfârșit de suveranul Nikolai al II-lea când, în 1915, chiar dacă pentru scurtă vreme, acesta i-a reîntors Rusiei toți fiii. Suveran al întregii Rusii - a fost primul și singurul țar al întregii Rusii. Portretul său launtric, spiritual și moral a fost atât de minunat, încât chiar bolșevicii, dorind să-l urătească, îi pot reproșa un singur lucru: evlavia.

Știm, fără putință de tăgadă, că întotdeauna își începea și își sfârșea ziua cu rugăciune, întotdeauna la toate marile praznice bisericesti se împărțea și, în plus, uneori se amesteca în

³² Cuviosul Mucenic Andrei din Creta, care a pățit pentru icoane, † 17 octombrie.

mulțimea care se apropia de Marea Taină, așa cum s-a întâmplat la descoperirea moaștelor Cuviosului Serafim. Era întruchiparea castității și capul unei familii ortodoxe exemplare, și-a educat copiii pentru a fi gata să slujească poporului rus și i-a pregătit cu severitate pentru muncile și nevoia care îi așteptau. Era profund sensibil față de nevoile supușilor săi, voind să le cunoască precis și îndeaproape activitatea și slujirea. Tuturor le este cunoscut cazul când a parcurs singur multe verste îmbrăcat în tot echipamentul militar, ca să înțeleagă mai îndeaproape condițiile slujirii soldățești. Drumul l-a făcut atunci de unul singur și astfel sunt vădit rușinați defăimătorii care susțineau că țarul s-ar fi temut pentru viața sa. Dacă Petru I a spus: „Iar despre Petru, știut să vă fie că viața nu-i e scumpă, ci Rusia de-ar trăi” - putem spune că suveranul Nikolai Aleksandrovici a împlinit cu adevărat acest cuvânt. Se zice că era încrezător. Dar marele părinte al Bisericii, Sfântul Grigorie cel Mare spunea că, cu cât inima e mai curată, cu atât e mai încrezătoare.

Cum i-a răsplătit Rusia suveranului ei cel curat cu inima și care a iubit-o mai mult decât propria viață?

Cu cleветiri. El a fost de o înaltă ținută morală - au început să se vorbească despre el lucruri imorale. El iubea Rusia - a început să se vorbească despre trădare. Chiar dintre apropiații suveranului erau mulți care repetau această calomnie, transmițând unul altuia zvonuri și vorbe defăimătoare. Sub influența relei intenții a unora, a desfrâului altora, zvonurile se întindeau și iubirea poporului față de țar a început să slăbească. Apoi a început să se vorbească despre pericolul care pândea Rusia și să fie dezbătute metodele de depășire a unui pericolul inexistent; se răspândea ideea că, pasămite, în numele salvării Rusiei, trebuia îndepărtat suveranul. Răutatea calculată își împlini lucrarea: ea despărți Rusia de țarul ei. Astfel, la Pskov, în clipa cea înfricoșătoare, el a rămas singur. Fără nici un fel de apropiați. Mai existau și supușii, dar nu au fost lăsați să vină la el. Groaznica părăsire a țarului... Dar nu el este cel care părăsește Rusia, ci Rusia îl părăsește pe el, pe cel care o iubea mai mult decât propria viață. Văzând aceasta și nădăjduind că autoînjosirea sa va liniști și va împăca patimile dezlănțuite ale poporului, suveranul renunță la tron. **Dar patima niciodată nu se liniștește când a atins ceea ce și-a dorit, ci se aprinde și mai tare.** Și a sosit ceasul jubilarii acelor care doriseră prăbușirea suveranului. Ceilalți tăceau. A urmat arestarea suveranului și evenimentele ulterioare au devenit inevitabile. Dacă lăsăm un om într-o cușcă cu fiare, mai devreme sau mai târziu acestea îl vor sfâșia. Suveranul era ucis și Rusia tăcea. Nu s-a auzit nici o indignare, nici un protest în timp ce avea loc această îngrozitoare ticăloșie; această tăcere este marele păcat al poporului rus, săvârșit în ziua Sfântului Andrei Criteanul, autorul marelui Canon de pocăință care se citește în Marele Post...

Sub bolta beciului din Ekaterinburg a fost ucis Cărmuitorul Rusiei, prin meschinărie omenească, a fost lipsit de cununa imperială; dar, prin dreptatea dumnezeiască, nu și de sfânta mirungere. Toate regicidurile din istoria Rusiei au fost comise de o mică clică de oameni, iar nu de popor. Când a fost ucis Pavel I, poporul nici nu știa, iar după ce a aflat, mulți ani la rând și-a adus prinosul de compătimire și rugăciuni la mormântul lui. Uciderea lui Aleksandr al II - lea a stârnit în Rusia o furtună de indignări, care a însănoșit starea morală a poporului, fapt care a avut urmări asupra domniei lui Aleksandr al III-lea. Poporul nu a fost pătat de sângele țarului-eliberator. Pe când acum tot poporul este vinovat în vărsarea sângelui țarului său. Unii l-au ucis, alții au încuviințat uciderea, săvârșind astfel un păcat la fel de mare, iar alții nu i-au împiedicat cu nimic pe ucigași. Cu toții suntem vinovați și, cu adevărat, trebuie să spunem: „Sângele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!” (Matei 27, 25). Trădare, încălcarea jurământului de credință făcut țarului Mihail Feodorovici și urmașilor săi, pasivitate și împietrire, nesimțire - iată din ce a împletit poporul rus cununa cu care și-a încununat țarul.

Astăzi este zi de întristare și de pocăință. De ce - vom întreba - Domnul l-a izbăvit pe țar în ziua Mucenicului Andrei, dar nu l-a izbăvit în ziua celuiilalt Andrei, învățătorul pocăinței? Cu adâncă întristare vom răspunde: Da, Domnul l-ar fi putut izbăvi și în această zi, dar poporul rus nu a meritat-o.

Acum suveranul și-a primit cununa mucenicească, dar aceasta nu ne este o scuză, nu este spre micșorarea vinovăției noastre, după cum nu sunt îndreptățiți, ci încă mai tare sunt învinuiți prin învierea lui Hristos, Iuda, Pilat și Caiafa și cei care i-au cerut lui Pilat uciderea lui Hristos.

Este un mare păcat să ridici mâna asupra Unsului lui Dumnezeu. Când regele David a primit înștiințarea despre uciderea lui Saul, el a poruncit să fie omorât vestitorul, cu toate că nu luase parte la uciderea lui, ci doar s-a grăbit să aducă această veste și să-și atribuie sieși uciderea regelui. Nici cea mai mică părtășie cu acest păcat nu rămâne nepedepsită. Cu durere rostim: „Sângele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!”.

Dar să ținem minte că această nelegiuire a întregului popor a fost săvârșită în ziua Sfântului Andrei Criteanul, care ne cheamă la adâncă pocăință. Să ținem minte că nu există nici un păcat care să nu poată fi spălat prin pocăință. Dar pocăința noastră trebuie să fie deplină, fără nici o dezvinovățire, fără rezerve, osândindu-ne pe noi și toată nelegiuirea noastră, de la începutul ei.

După salvarea familiei imperiale la Borki, a fost desenată o icoană reprezentându-i pe sfinții ai căror nume erau purtate de membrii familiei imperiale. Poate că va veni vremea când nu numai ocrotitorii lor cerești, ci înșiși mucenicii imperiali vor fi reprezentați în icoane, în amintirea evenimentului pomenit. Dar acum ne vom ruga pentru împăcarea sufletelor lor și să-i cerem Domnului adâncă pocăință cu lacrimi și iertare pentru noi și pentru întregul popor rus.

Cuvânt înaintea slujbei de parastas pentru țarul mucenic

Cu patruzeci de ani în urmă, într-o singură zi s-a prăbușit măreția și slava împărăției rusești, reazemul păcii din întreaga lume. Semnătura împăratului suveran Nikolai Aleksandrovici pe actul de renunțare la tron este granița istorică care desparte trecutul măreț și glorios al Rusiei de starea ei întunecată și chinuitoare de azi.

Tot greul răului actualei puteri și organizări a vieții este îndreptat împotriva oamenilor cinstiți, bine intenționați și evlavioși și întregul popor este subjugat și se află într-o permanentă stare de teamă. Oamenii se tem de propriul lor gând, nedivulgat nimănui, se tem ca gândul să nu li se citească pe față.

Ce s-a întâmplat în ziua aceea, cu patruzeci de ani în urmă? Poporul s-a despărțit de Unsul lui Dumnezeu, s-a despărțit de stăpânirea supusă lui Dumnezeu, s-a despărțit de jurământul de credință față de suveran, Unsul lui Dumnezeu, făcut în fața lui Dumnezeu, și l-a condamnat pe acesta la moarte. Acela care, în numele lui Dumnezeu, și-a folosit toată puterea spre slujirea Rusiei a fost lipsit de putere, iar apoi și de libertate. Decenii întregi forțele întunecate ale răului au dus lupta împotriva Unsului lui Dumnezeu, împotriva puterii de stat credincioase lui Dumnezeu. Aceleași forțe l-au ucis și pe împăratul suveran Aleksandr Nikolaevici, țarul-eliberator. Acea crimă a trezit poporul, a scuturat întreaga țară, și acea revenire morală a dat posibilitatea împăratului suveran Aleksandr al III-lea Pacificatorul să conducă Rusia cu o mână puternică. Au trecut două decenii de viață pașnică și de dezvoltare în Rusia și s-a urzit un nou complot împotriva tronului imperial. Era complotul dușmanilor Rusiei. Chiar în Rusia se desfășura lupta împotriva propriei ei ființe și, după ce au distrus tronul, vrăjmașii Rusiei i-au nimicit până și numele.

Acum toată lumea poate vedea cât sunt de legate între ele puterea imperială credincioasă lui Dumnezeu și Rusia. A dispărut țarul, a dispărut și Rusia. Lupta împotriva țarului și a Rusiei era dusă de ateismul ascuns, care apoi și-a arătat fața în mod deschis. Aceasta este esența luptei împotriva țarului și a Rusiei, împotriva temeliei vieții ei și a progresului istoric. Acestea sunt sensul și țelul acelei lupte, care poate că nu au fost conștientizate de toți complicii ei. Împotriva țarului și a Rusiei a fost ațâțat tot ce este murdar, nemernic și păcătos în sufletul omenesc. Toate acestea se ridicau din toate puterile la luptă

împotriva coroanei imperiale încununată de Cruce, căci slujirea împărătească este purtare de Cruce. Întotdeauna oamenii sunt ridicați împotriva Crucii prin clevetire și minciună, făcând lucrarea diavolului, căci, după cuvântul Domnului Iisus Hristos: *El este minciună și tatăl minciunii și când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale* (In. 8, 44).

Toate au fost asmuțite împotriva celui mai blând, mai curat și mai plin de iubire dintre țări, pentru ca în ceasul cumplit al luptei împotriva lui, el să rămână singur. În prealabil au fost răspândite zvonuri murdare despre țar și familia sa, pentru ca poporul să se răcească față de el. Aliații necredincioși au luat parte la complot. Atunci când suveranul a avut nevoie de susținere morală, colaboratorii săi cei mai apropiați nu i-au oferit-o și astfel și-au încălcat jurământul. Unii, luând parte la complot, alții, din slăbiciune, sfătuindu-l să abdice. Suveranul a rămas cu desăvârșire singur, iar în jurul său era doar „trădare, mârșăvie și lașitate”.

Din ziua abdicării toate au început să se surpe, una după alta. Altminteri nici nu putea fi. A fost dat jos cel care unea totul, stând în apărarea dreptății. A fost săvârșit păcatul și s-a deschis calea păcatului. Degeaba vor unii să despartă evenimentele din februarie de cele din octombrie: unul a fost consecința directă a celuilalt.

În acele zile din martie, Pskovul a fost Ghetsimani pentru suveran, iar Ekaterinburgul a devenit Golgota sa. Suveranul Nikolai Aleksandrovici și-a dat sfârșitul ca un mucenic, cu credință nezdrușcinată și cu răbdare, înghițind paharul suferinței până la fund.

Păcatul împotriva lui și a Rusiei a fost săvârșit de toți cei care, într-un fel sau altul, au acționat împotriva lui, nu s-au împotrivit celor întâmplare sau chiar numai au simpatizat cu evenimentele petrecute cu patruzeci de ani în urmă. Acest păcat apasă asupra tuturor, câtă vreme nu va fi spălat prin sinceră pocăință.

Înălțând rugăciuni pentru împăcarea sufletului său, ne rugăm și pentru țarii Pavel Petrovici și Aleksandr Nikolaevici, uciși tot în zilele lui martie. Și ne rugăm ca să-i fie iertate poporului rus grelele păcate ale trădării și al regicidului. Vai celor care numesc răul bine și binele rău. Pentru noi, pentru poporul rus, calea renașterii este calea recunoașterii păcatului și a pocăinței. Pentru renașterea Rusiei sunt inutile toate alianțele politice și uniunile de programe: Rusia are nevoie de înnoirea morală a poporului rus.

Trebuie să ne rugăm pentru iertarea păcatelor noastre și pentru miluirea Patriei noastre, la fel cum Domnul Dumnezeu, după ce a eliberat Israelul din robia babiloneană, a refăcut și dărâmată cetate a Ierusalimului.

Păcatul regicidului

După moartea lui Saul, care a căzut în propria lui sabie în timpul luptei cu filistineii, un amalecit a fugit să-i vestească aceasta lui David, care era pe atunci prigonit de Saul. Presupunând că David va fi foarte bucuros de vestea adusă, el a hotărât să se dea drept ucigașul lui Saul, ca să-și mărească astfel răsplata. Însă, ascultând povestirea născocită de amalecit, cum, la rugămintea lui Saul care ar fi fost rănit, acesta l-a omorât, David își smulse hainele și la fel făcură toți cei care erau cu el. Ei au plâns și s-au jeliuit și au postit până seara. Și i-a spus David tânărului care îi povestise acestea: „De unde ești?”. Acesta i-a răspuns: „Sunt fiul unui străin amalecit”. Atunci David l-a întrebat: „Cum de nu te-ai temut tu să ridici mâna ca să-l ucizi pe Unsul Domnului?” și i-a poruncit uneia dintre slugi să-l omoare. În acest timp David a spus: *Sângele tău să fie pe capul tău, căci buzele tale au mărturisit împotriva ta, când ai zis: Eu am ucis pe unsul Domnului* (II Reg. 1, 1-16).

Așa a fost pedepsit străinul care s-a dat drept ucigașul lui Saul. El a fost supus unei pedepse crunte, cu toate că Saul făcuse mult rău, fapt pentru care Domnul S-a depărtat de la el și Saul a ajuns prigonitorul nevinovatului David.

Din cuvintele lui David vedem că el se îndoia de adevărul povestirii amalecitului și nu era convins că acesta era ucigașul lui Saul; cu toate acestea, l-a condamnat la moarte,

considerând vrednic de moarte chiar simplul fapt de a se numi pe sine ucigaș de rege și a se lauda cu o asemenea faptă.

De câte ori este mai grea, așadar, și mai păcătoasă uciderea dreptcredinciosului Uns al lui Dumnezeu? De câte ori este mai mare pedeapsa care trebuie să atârne asupra ucigașilor țarului Nikolai al II-lea și ai familiei sale?!

Spre deosebire de Saul, care s-a depărtat de la Dumnezeu și care pentru aceasta a fost părăsit de El, țarul Nikolai al II-lea este modelul evlaviei și al totalei supuneri în fața voii lui Dumnezeu.

Primind nu ungera cu mir veterotestamentară, ci pecetea harică a Duhului Sfânt în taina mirungerii, împăratul Nikolai al II-lea a fost credincios până la sfârșitul vieții înaltei sale chemări și și-a înțeles toată responsabilitatea în fața lui Dumnezeu. Prin fiecare faptă, împăratul Nikolai al II-lea dădea seamă în fața propriei conștiințe, „umbla înaintea Domnului”. Blagocestiv nu doar cu numele, ci și cu faptele în zilele bunăstării sale pământești, în zilele de ispită a dovedit o răbdare asemenea răbdării dreptului Iov. Asupra unui asemenea țar s-au ridicat mâinile criminalilor și tocmai când, în urma suferințelor prin care a fost încercat, el s-a curățit ca aurul în foc, devenind un patimilor nevinovat în deplinul înțeles al acestui cuvânt.

Crima împotriva țarului Nikolai al II-lea este cu atât mai cumplită și mai păcătoasă, cu cât împreună cu el a fost ucisă întreaga sa familie, copiii cu nimic vinovați! Astfel de crime nu rămân nepedepsite. Ele strigă la cer și pogoară mânia lui Dumnezeu asupra pământului. Dacă un străin a fost condamnat la moarte - presupusul ucigaș al lui Saul -, pentru uciderea țarului patimilor lipsit de apărare și a familiei sale suferă astăzi întregul popor rus, care a îngăduit această groaznică nelegiuire și a tăcut când țarul a fost umilit și privat de libertate.

Dreptatea lui Dumnezeu ne cere o adâncă recunoaștere a păcătoșeniei faptelor săvârșite și pocăință în fața memoriei țarului mucenic.

Amintirea cnejilor nevinovați, Sfinții Boris și Gleb, a trezit conștiința rușilor în timpul tulburărilor feudale și i-a rușinat pe cnejii care începuseră dezbinarea. Sângele Sfântului și Marelui Cneaz Igor a produs o transformare sufletească în inimile kievenilor și a unit Kievul și Cernigovul în cinstirea sfântului cneaz ucis.

Sfântul Andrei Bogoliubski a sfințit cu sângele său unitatea de stat a Rusiei, instaurată la destul de multă vreme după sfârșitul său mucenicesc.

Cinstirea în întreaga țară a Sfântului Mihail al Tverului a vindecat rănilor de pe corpul Rusiei, pricinuite de luptele dintre Moscova și Tver.

Proslăvirea Sfântului țar Dimitrie a luminat conștiința rușilor, le-a înprospătat forțele morale și, după zdruncinări anevoioase, a dus la renașterea Rusiei.

Țarul mucenic Nikolai al II-lea cu familia sa multpătimitoare intră astăzi în rândul acelor pătimitori de chinuri. Crima majoră săvârșită față de el trebuie să fie ștearsă prin cinstirea lui arzătoare și prin proslăvirea nevoinței sale. În fața înjositului, Defăimatului și Chinuitului trebuie să se plece Rusia, așa cum odinioară s-au plecat kievenii în fața Cuviosului Cneaz Igor cel martirizat de ei, la fel cum locuitorii Vladimirului și ai Suzdalului s-au plecat în fața marelui cneaz ucis, Andrei Bogoliubski!

Atunci țarul patimilor va căpăta îndrăzneală la Dumnezeu și rugăciunea lui va mântui pământul Rusiei de nenorocirile pe care le îndură. Atunci Țarul Mucenic și cei pătimitori împreună cu el vor deveni noii apărători cerești ai Sfintei Rusii. Sângele vărsat nevinovat va face Rusia să renască și o va acoperi cu o nouă slavă!

Sângele lui asupra noastră!
Cuvânt rostit în biserica-memorial din Bruxelles

Uciderea împăratului Nikolai al II-lea și a familiei sale este un fapt nemaiîntâlnit, atât prin vinovăția poporului rus, cât și prin consecințele lui. Ea nu s-a produs dintr-o dată, ci a fost pregătită pas cu pas.

Mârșava defăimare a clătinat devotamentul față de țar și chiar încrederea în el a unei părți considerabile a societății ruse. În legătură cu aceasta, rebeliunea care a izbucnit, provocată în mod artificial, nu și-a primit riposta cuvenită nici din partea stăpânirii, nici din cea a societății. Ambele au dovedit în cel mai înalt grad șovăială, frică, mișelie și trădare. Mulți s-au grăbit să caute încredere și milă la criminalii sosiți la putere. La început, „poporul tăcu”, iar apoi începu rapid să se folosească de noile condiții create. Fiecare își căuta propriul câștig, călcând în picioare poruncile lui Dumnezeu și legile omenești. Nu s-a făcut nimic în mod deschis pentru apărarea suveranului și a tronului. Știrea despre privarea de libertate a țarului și a familiei sale a fost întâmpinată în tăcere. Cei mulți, care nu s-au lăsat pradă ispitei generale și înțelegeau crima acelor fapte, doar în ascuns rosteau rugăciuni și suspine. De aceea, suveranul a rămas cu totul prizonier în mâinile temnicerilor săi și ale noii stăpâniri, care știa că poate face tot ce dorește.

Crima s-a cuibărit în conștiința și în sufletul întregului popor. Vinovați sunt toți, într-o măsură mai mare sau mai mică: unii, de răzmerița propriu-zisă, alții de pregătirea ei, alții de duplicitate și de trădare, alții de justificarea celor petrecute sau de exploatarea faptelor în interesul lor personal. Uciderea țarului mucenic este urmarea directă a acestora.

Sângele lui este asupra noastră și asupra copiilor noștri. Și nu numai asupra generației actuale, ci și asupra celei viitoare, întrucât aceasta va fi educată în spiritul simpatiei față de crimele și orientările care au condus la regicid. Doar totala ruptură spirituală de ele, recunoașterea crimei și a păcatului săvârșit și pocăința pentru noi înșine și pentru strămoșii noștri vor izbăvi Rusia de păcatul ce apasă asupra ei.

Biserica-memorial ne cheamă la aceasta, ea ne vestește acest lucru. Această biserică este o lumânare aprinsă de întreaga diasporă rusă pentru țarul mucenic al întregii Rusii, pentru familia țaristă și pentru toți cei ce au suferit în anii de restriște. Zilnic se înalță aici rugăciuni pentru ei. Această biserică îi unește în duh pe toți cei devotați memoriei țarului mucenic și credincioși patriei noastre suferinde și reprezintă un simbolic memorial funerar al familiei imperiale și al tuturor celor ce au pățimit împreună cu ea și pentru cauza ei. Și așa va rămâne până când, cu mila lui Dumnezeu, nu se va înalța din partea întregului popor rus o măreață catedrală deasupra groaznicului beci din Ekaterinburg.

Bruxelles, 1962

Starea spirituală a emigrației ruse
Dare de seamă la Sinodul întregii Biserici din exil, din 1938

Ca urmare a prăbușirii Statului rus, a apărut Rusia din diasporă. Mai mult de un milion de ruși au fost nevoiți să-și părăsească patria și să se răspândească pe toată întinderea globului pământesc. Viețuind în condiții noi, printre alte popoare, mulți ruși, cu trecerea anilor, au ajuns aproape să-și uite patria, limba și obiceiurile și să se contopească cu masa în mijlocul căreia trăiau. Majoritatea copleșitoare însă nu numai că și-a păstrat specificul național, dar chiar trăiește cu speranță întoarcerii în patrie, după căderea puterii de acum. Actualmente rușii trăiesc în toate colțurile lumii. Nu există vreun petec de pământ unde să nu fie ruși, într-un număr mai mic sau mai mare. Importantă este întrebarea: ce reprezintă din punct de vedere spiritual rușii din diaspora?

O parte însemnată a rușilor plecați în străinătate aparține acelei pătri a intelectualității care trăise, în ultima vreme, cu ideile Apusului. Numărându-se printre fiii Bisericii Ortodoxe, declarându-se ortodocși, oamenii acestei categorii, în modul lor de a privi lumea, s-au abătut mult de la Ortodoxie. Principalul lor păcat a fost faptul că nu-și întemeiau convingerile și rânduiala vieții pe credința ortodoxă, ci se străduiau ca regulile și învățăturile Bisericii Ortodoxe să le pună în acord cu propriile lor dorințe și obiceiuri. De aceea, pe de o parte, ei se interesau destul de puțin de esența învățaturii ortodoxe, adesea considerând învățătura dogmatică a Bisericii ca fiind cu totul nereală, iar pe de altă parte, respectau cerințele și obiceiurile Bisericii Ortodoxe, dar doar în măsura în care aceasta nu le stingherea modul de viață mai mult european decât rusesc. De aici atitudinea neglijentă față de posturi, mersul la biserică doar pentru răgazuri scurte, și acelea mai mult pentru satisfacerea unor sentimente estetice decât a celor religioase, și o totală neînțelegere a religiei ca fundament principal al vieții spirituale a omului. Mulți, desigur, aveau o altă orientare lăuntrică, dar puțini au avut destulă putere de spirit și pricepere ca să exprime acest lucru în viață.

În sfera vieții publice, această pătură trăia tot cu ideile Apusului. Nelăsând nici un loc în viața ei influenței Bisericii, această categorie se străduia să reconstruiască întreaga viață a Rusiei, mai ales în sfera conducerii de stat, după modele occidentale. De aceea, în ultima vreme s-a dus o luptă deosebit de crâncenă cu puterea de stat; în plus, necesitatea reformelor liberale și a unui sistem democratic în Rusia a devenit pentru ei un fel de nouă credință, pe care dacă n-o mărturiseai, însemna că ești înapoiat. Folosindu-se, pentru lupta cu monarhia, de clevetirile la adresa familiei imperiale, larg răspândite în întreaga Rusie și fiind, în același timp, stăpânită de setea conducerii, intelectualitatea a contribuit la prăbușirea Rusiei imperiale și a pregătit terenul pentru puterea comunistă. Apoi, neîmpăcându-se cu gândul pierderii atât de îndelung așteptatei puteri, ea a declarat război comuniștilor, având ca motiv principal, la început, refuzul de a le ceda lor puterea. Apoi, bătălia împotriva puterii sovietice a cuprins cercuri largi ale populației, atrăgând, mai ales, tineretul care, într-un elan arzător, dorea să refacă „o Rusie unică și indivizibilă” cu prețul propriei vieți. S-au făcut multe fapte de vitejie, care au întipărit în istorie eroismul armatei ruse iubitoare de Dumnezeu, însă poporul rus s-a dovedit încă nepregătit pentru eliberare, și comuniștii au fost biruitori.

Parțial, intelectualitatea a fost nimicită, parțial, a fugit peste graniță, salvându-și viața, între timp, comuniștii și-au dat întreaga aramă pe față și, în afară de intelectualitate, o mare mulțime de oameni din alte categorii a părăsit Rusia, pe de o parte salvându-și viața, pe de altă parte nedorind să slujească ideologic comunismul.

Ajunși în străinătate, rușii au avut de îndurat zguduirii sufletești și mai puternice. În sufletul majorității s-a produs o ruptură semnificativă, manifestată prin întoarcerea, în masă, a intelectualității la Biserică. Multe biserici din străinătate sunt umplute mai ales de intelectuali. Intelectualitatea a început să se intereseze de problemele vieții spirituale și a început să participe activ la acțiunile Bisericii. S-au format o mulțime de cercuri și societăți cu obiective religios-educative, ai căror membri studiază Sfânta Scriptură, operele Sfinților Părinți și, în general, viața duhovnicească și problemele teologice. Mulți dintre aceștia au intrat în rândul preoțimii.

Însă toate aceste fenomene îmbucurătoare au avut și o față negativă. De departe, nu toți cei care s-au întors la credință au primit-o în toată deplinătatea învățaturii ortodoxe. Minte orgolioasă nu s-a putut împăca cu faptul că, până acum, se aflase pe o cale greșită. Așa că apărură tendințe de a pune în acord învățătura creștină cu părerile și ideile dinainte ale proaspeților reveniți la credință. De aici, apariția unui șir de noi curente religios-filozofice, adesea total străine de învățătura Bisericii. Dintre acestea, o deosebită răspândire a căpătat sofianismul, bazat pe recunoașterea valorii de sine stătătoare a omului și exprimând psihologia intelectualității.

Sofianismul ca învățătură este cunoscut unui cerc relativ restrâns de persoane, dar îl respectă în mod deschis foarte puțini, însă o parte importantă a intelectualității din emigrație îi este înrudită spiritual, întrucât psihologia sofianismului constă în cinstirea omului considerat

nu ca rob smerit al lui Dumnezeu, ci ca fiind el însuși un mic dumnezeu, care nu are nevoie să se supună orbește lui Dumnezeu. Sentimentul unui orgoliu subtil, legat de credința în posibilitatea omului de a trăi după propria înțelepciune, este foarte caracteristic multor oameni de cultură în sensul actual al cuvântului, care își așază mai presus de toate propriile concluzii și nu doresc să asculte întru totul de învățătura Bisericii, având față de aceasta o atitudine tolerant-condescendentă.

Din această pricină, Biserica din diaspora a fost zguduită de o serie de schisme care i-au dăunat până în ziua de astăzi și care au atras după ele chiar și o parte a ierarhiei. Acest sentiment al valorii personale se manifestă și în treburile publice, unde oricine care a ieșit cât de cât din rând sau care doar crede că a ieșit în față își așază propria părere mai presus de toate și se străduiește să ajungă conducător. Din acest motiv, societatea rusă s-a împărțit într-o sumedenie de partide și grupări, vrăjmașe neîmpăcate între ele și care se străduiesc să-și pună în practică numai propriile programe, care uneori reprezintă un sistem foarte elaborat, iar altele un simplu apel de a urma o personalitate publică sau pe o alta.

Sperând să salveze și să renască Rusia prin punerea în practică a programelor lor, activiștii sociali trec cu vederea aproape întotdeauna că în evenimentele istorice, în afară de faptele omenești, se manifestă și Degetul lui Dumnezeu. Poporul rus în întregime a săvârșit păcate imense, care au ajuns pricina nenorocirilor de acum: acestea sunt sperjurul și regicidul. Conducătorii obștești și militari au refuzat ascultarea și fidelitatea față de Țar, încă înainte ca el să abdice, obligându-l pe suveran - care nu dorea vărsare de sânge în țară - la acest gest, iar poporul a salutat pe față și zgomotos cele întâmplate, nemanifestându-și public dezacordul. Astfel, s-a încălcat jurământul făcut față de suveran și de moștenitorii săi legali; în plus, peste capetele celor ce au comis aceste crime au căzut și blestemele strămoșilor - ale Sinodului Local din 1613, care și-a pecetluit hotărârile prin blestemul celor care le-ar încălca.

De păcatul regicidului s-au făcut vinovați nu doar executanții fizici ai crimei, ci întregul popor care a jubilat cu ocazia detronării țarului și care a îngăduit înjosirea lui - arestarea și deportarea, lăsându-l fără apărare în mâinile criminalilor, fapt care, prin el însuși, îi pecetluia sfârșitul. În acest fel, nenorocirea venită peste Rusia este o urmare directă a acestor grele păcate și renașterea ei este posibilă numai după curățarea de ele. Însă, până acum, nu a existat pocăință adevărată, n-au fost acuzate cu claritate crimele comise, iar mulți participanți activi la revoluție continuă și acum să susțină că nu s-a putut proceda altfel.

Neexprimând o acuză directă a revoluției din februarie, a revoltei împotriva Unsului lui Dumnezeu, poporul rus continuă să se facă părtaș la păcat, mai ales când apără roadele revoluției, căci, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel, sunt cu deosebire păcătoși cei care *deși au cunoscut... că cei ce fac unele ca acestea sunt vrednici de moarte, nu numai că fac ei acestea, ci le și încuviințează celor care le fac* (Romani 1, 32).

Pedepsindu-l, Dumnezeu îi arată în același timp poporului rus calea spre mântuire, făcându-l propovăduitor al Ortodoxiei în întreaga lume. Rușii împrăștiați pretutindeni au vestit Ortodoxia în toate colțurile lumii, căci masa emigranților ruși este, în mare măsură fără știința ei, propovăduitoare a drepte credințe. Oriunde în lume trăiesc ruși, ei construiesc mici biserici ale emigranților sau chiar catedrale mărețe, iar adesea, în lipsa acestora, fac slujbe chiar și în spații improvizate.

Majoritatea emigranților ruși nu au cunoștință de curentele religioase din rândul intelectualității și se hrănesc cu rezervele spirituale acumulate în patrie. Mase largi de emigranți merg la sfintele slujbe, unii participă activ la ele, cântând sau citind la strană sau dând ajutor în biserică. Pe lângă biserici s-au constituit comitete bisericesti care poartă grijă de întreținerea și bunăstarea bisericilor, iar adesea se ocupă și cu activități de binefacere.

Privind mulțimea de credincioși care umplu bisericile până la refuz în zilele de sărbătoare, s-ar putea crede că, într-adevăr, poporul rus s-a întors la Biserică și se căiește de păcatele lui. Însă, dacă vom compara numărul rușilor care merg la biserică cu numărul celor care trăiesc într-o anumită localitate, vom vedea că merge regulat la biserică în jur de o zecime din populația rusă, în jur de tot atâția vin la biserică cu ocazia marilor praznice, iar

ceilalți ori vin foarte rar, pentru motive excepționale și din când în când mai fac câte o rugăciune acasă, ori s-au îndepărtat cu totul de Biserică. Ultima categorie se află uneori conștient sub influență sectară sau a altor mișcări antireligioase, dar în majoritatea cazurilor oamenii pur și simplu nu-și pun probleme spirituale, se usucă și se abrutizează sufletește și nu rareori ajung până la cel mai autentic nihilism.

În imensa lor majoritate, rușii duc o viață grea, plină de grele suferințe sufletești și lipsuri materiale. Oricât de ospitaliere ar fi cu noi unele țări, mai ales Iugoslavia soră, al cărei guvern și popor fac tot posibilul ca să-și arate iubirea față de Rusia și să ușureze suferința surghiuniților ruși, rușii simt pretutindeni durerea despărțirii de patrie. Toată conjunctura din jurul lor le amintește că sunt venetici și că trebuie să se acomodeze cu obiceiurile care adesea le sunt străine, hrănindu-se cu firimiturile care cad de la masa celor ce-i adăpostesc. Chiar și în țările unde suntem tratați cu toată bunăvoința, la împărțirea locurilor de muncă se dă întâietate, în mod firesc, stăpânilor țării, iar veneticii, în dificila situație actuală a majorității țărilor, adesea nu pot primi un loc de muncă. Iar aceia dintre ei care trăiesc într-o relativă bunăstare, sunt nevoiți totuși să resimtă în permanență lipsa de drepturi și absența organelor care să-i apere de injustiții. Doar o relativ infimă parte a lor s-a contopit total cu societatea locală, dar această stare este adesea legată de o totală înstrăinare față de poporul natal și de țară.

În această situație dificilă din toate punctele de vedere, rușii din exil au dovedit răbdarea ieșită din comun, puterea de a îndura și spiritul de sacrificiu. Ca și cum ar fi uitat de condițiile de viață prospere de odinioară, de meritele lor față de patrie și față de țările aliate cu ea în timpul marelui război³³, ca și cum ar fi uitat de studiile pe care le au și de toate celelalte aspecte care le-ar fi putut trezi dorința dobândirii unui confort în viață, rușii din exil s-au apucat de orice fel de muncă sau ocupație, numai ca să-și asigure existența în străinătate. Foștii aristocrați și generali s-au făcut simpli muncitori, meseriași și mici negustori, nescărbindu-se de nici un fel de muncă și ținând minte că nici o muncă nu e înjositoare, dacă nu este legată de fapte imorale. În această privință, intelectualitatea rusă a dat dovadă nu numai de capacitatea de a-și păstra energia vitală în orice situație și de a învinge tot ce stătea în calea existenței și dezvoltării ei, dar a scos la iveală și înaltele calități sufletești pe care le avea: puterea de a se smeri și de a răbda. Pe mulți, școala de viață a surghiunului i-a renăscut moralicește și i-a înălțat.

Trebuie să le dăm cinstirea și respectul cuvenite celor care își duc crucea surghiunului lor, împlinind munci neobișnuit de grele pentru ei, trăind în condiții care înainte le-au fost total necunoscute și la care nu se gândiseră, rămânând în același timp tari cu duhul, păstrându-și noblețea sufletească și iubirea de patrie și îndurând fără cârtire încercarea, în căință pentru greșelile din trecut. Mulți dintre ei, bărbați și femei, în necinstea lor de acum sunt cu adevărat mai slăviți decât în vremurile slavei lor; și bogăția sufletească dobândită de ei este mai de preț decât bogăția materială lăsată în patrie, iar sufletele lor, asemenea aurului curățat prin foc, s-au curățat în focul suferințelor și ard acum ca niște candelă strălucitoare.

Dar cu durere trebuie să observăm că nu asupra tuturor suferințele au avut acest efect. Mulți s-au dovedit a fi nu aur sau metal prețios, ci trestie și paie care sunt nimicite de foc. Mulți nu s-au curățat și au încărunțit în suferință dar, neîndurând încercările, s-au făcut mai răi decât erau înainte.

Unii s-au învățat cu inima și nu au înțeles că, fiind pedepsiți de Dumnezeu, trebuie să ne mângâiem și să ținem minte că nu există copii care să nu fi fost vreodată pedepsiți; și că Dumnezeu, muștrându-ne, ne cercetează ca pe fii și pe fiice care trebuie îndreptați prin ocară. Unii ca aceștia, uitându-și păcatele dinainte, în loc de pocăință, adaugă păcat peste păcat, susținând că nu este folositor să fii drept, că Dumnezeu ori nu privește spre treburile omenești, întorcându-și fața de la oameni, ori chiar că *nu este Dumnezeu* (Ps. 13, 1; 52, 1). Socotind, în pretinsa lor dreptate, că suferă ca nevinovați, aceștia sunt mai mândri cu inima decât fariseul

³³ Primul război mondial, dacă ținem seama că document a fost alcătuit în 1938.

lăudăros, iar adesea, prin nelegiuirile lor, îi întrec și pe vameși, în învârtoșarea lor împotriva lui Dumnezeu ei nu sunt cu nimic mai prejos decât prigonitorii credinței din patria noastră și, prin felul lor de a gândi, s-au înrudit pe deplin cu aceștia. De aceea, unii dintre dușmanii lor cei mai înfocați le-au devenit aici, în exil, prieteni, au devenit slujitorii lor ascunși sau declarați și se străduiesc să-și ademenească frații. Iar alții nu mai văd, în genere, nici un sens pentru a mai trăi și se dedau viciilor în mod conștient ori, nemaigăsind bucurie în nimic, își sfârșesc viața prin sinucidere.

Mai sunt și alții care nu și-au pierdut credința în Dumnezeu și conștiința propriei păcătoșenii. Dar voința le este cu desăvârșire zdrobită și s-au făcut asemenea trestiei bătute de vânt. Pe dinafară sunt asemeni celor dinainte, despre care tocmai am vorbit, dar pe dinăuntru diferă de aceștia prin recunoașterea mârșăviei purtării lor... Negăsind însă forța să se lupte cu propriile slăbiciuni, ei se coboară tot mai jos, făcându-se robi băuturilor îmbătătoare sau dedându-se narcoticelor și devin, astfel, incapabili de orice muncă. Cu durere putem vedea cum unii oameni, odată demni și respectabili, se coboară aproape de nivelul necuvântătoarelor și își pun întregul sens al existenței în satisfacerea slăbiciunilor lor, având ca unică ocupație căutarea surselor pentru acest scop. Nemaifiind capabili de un câștig propriu, ei privesc adesea cu lăcomie la mâinile trecătorilor și, primind câte ceva de pomană, se grăbesc imediat să-și satisfacă patima. Numai credința, ascunsă în străfundul sufletului multor astfel de decăzuți, împreună cu învinuirea de sine ne pot da speranța că nu toți dintre ei sunt pierduți definitiv pentru veșnicie.

Mai buni decât ei, pe dinafară, dar poate că mai răi pe dinăuntru sunt mulți care trăiesc respectând toate regulile buneii cuviințe și decenței, dar și-au ars conștiința. Ocupând uneori poziții foarte bine plătite, reușind chiar să-și câștige un loc în societatea în care trăiesc, aceștia, parcă împreună cu patria lor, și-au pierdut legea morală lăuntrică. Plini de iubire de sine până în măduva oaselor, ei sunt gata să facă rău oricui ar sta în calea succeselor lor. Ei sunt surzi la suferințele compatrioților lor, străduindu-se uneori să pară că n-ar avea cu ei nimic în comun. Fără rușine, ei urzesc intrigi împotriva altora și îi clevetesc ca să-i înde-părteze din calea lor și fac asta unora la fel ca ei, unor surghiuniți din patrie, ca unor oameni lipsiți de apărare.

Sunt unii care se străduiesc să pară total ruși de fosta lor patrie, ca să câștige bunăvoința noilor concetățeni. De obicei, acești oameni cu sufletul pustiit nu au înlăuntrul lor nici o barieră morală, motiv pentru care sunt capabili de orice fel de nelegiuiri, în urma cărora ar avea de câștigat avantaje dacă nu vor fi descoperiți.

De aceea, spre rușinea noastră, aproape în toate țările împrăștierii noastre se comit multe delictе și crime de către oameni cu nume rusești, motiv pentru care lumea a început să-și piardă încrederea în ruși și, din pricina unora ca aceștia, numele nostru este hulit între neamuri.

Decăderea noastră morală își spune deosebit de limpede cuvântul în privința relațiilor de familie. Acolo se petrec lucruri cărora nimeni nu le-ar fi dat crezare acum vreo douăzeci și cinci de ani. Sfânta Taină a căsătoriei parcă a încetat să mai existe și căsătoria s-a transformat într-o banală convenție. O mulțime de soți respectabili, care timp de decenii au trăit într-o căsnicie care părea fericită și trainică, și-au rupt lanțurile căsătoriei și s-au legat cu altele noi. Unii au făcut aceasta fiind stăpâniți de patimă, alții, pentru avantajele oferite de noua căsătorie. Se caută orice fel de motive și de temeuri pentru desfacerea căsătoriilor și, pe deasupra, se declară neadevărul chiar sub jurământ.

Căsătoriile nou-înființate, atât la oamenii în vârstă, cât și la tineri, nu se remarcă prin nici o trăinicie. Au devenit un fenomen obișnuit cererile de desfacere a căsătoriei la câteva luni după întemeierea ei. Cea mai mărunță neînțelegere, cel mai mic dezacord au ajuns astăzi motiv pentru încetarea uniunii conjugale, pentru că s-a pierdut conștiința păcatului desfacerii căsătoriei. În schimb, desfrâul se pare că nu cunoaște nici un fel de stavile, depășind chiar și regulile existente în lumea de azi. După desfacerea căsătoriei, se trece repede la o alta, la fel de șubredă ca și prima, iar apoi, adesea, și la o a treia.

Neavând posibilitatea să-și satisfacă toate poftele prin legarea de căsătorii și trecând cu vederea orice legi, bisericești și morale, mulți merg și mai departe, neconsiderând că ar fi nevoie să apeleze la Biserică pentru binecuvântarea legăturii lor. În țările în care legile civile permit înregistrarea căsătoriilor fără a pretinde obligativitatea căsătoriei religioase, se trece tot mai adesea la traiul în comun fără cununie religioasă, ca și la desfacerea legăturilor de familie prin divorț civil, chiar dacă s-a făcut cununie în biserică. În acest timp se uită că păcatul faptei nu se micșorează din motiv că i s-a dat o denumire mai cuviincioasă și că orice trai împreună nesfântit prin cununie religioasă este curvie și preacurvie. Mulți trăiesc în mod deschis în legături nelegiuite, neîngrijindu-se deloc să-și acopere în vreun fel văditul desfrâu. Unii se poartă așa fiind robiți de patimă, alții, pentru interesul obținut din concubinaj; înăbușind în ei orice rușine, ei nu se rușinează să se afișeze oriunde în societate cu concubinii și concubinele lor, pe care îndrăznesc, pe deasupra, să-i numească și soți.

Deosebit de dureros este că în ultima vreme lumea a început să privească cu indiferență la aceste fenomene, neexprimându-și nici un fel de reprobare, motiv pentru care ele se înmulțesc pe zi ce trece, întrucât nu mai există frâne care să le oprească. Fapta pentru care, după legile Bisericii, se cuvine oprirea de la sfânta împărtășanie timp de șapte ani și mai mult, iar după legile civile, limitarea drepturilor cetățenești, iar societatea, până nu demult, o înfiera cu dispreț, astăzi a devenit un fenomen obișnuit, chiar printre oamenii care vin regulat la biserică și doresc să participe la treburile parohiale - ceea ce, după pravilele Bisericii, nu au dreptul, dacă duc o asemenea viață.

Ce să mai vorbim despre cei care se supun mai puțin influenței Bisericii! Cât de mult a decăzut moralitatea unei părți a compatrioților noștri, care au ajuns să frecventeze regulat locurile în care femeile locuiesc în speluncile de desfrâu! Dedându-se unei vieți mai rele decât a animalelor, ei își necinstesc numele de rus și atrag mânia lui Dumnezeu asupra generației actuale.

Generația viitoare, copiii și tineretul, cresc, urmărind aceste lecții de imoralitate din partea adulților. Dar și în afară de aceasta, generația actuală comite un mare păcat față de întreaga generație viitoare în totalitate, conferind prea puțină atenție educației ei. Dacă mai înainte, în patrie, o mare înrâurire asupra educației copiilor o aveau moravurile cotidiene și modul de viață al societății, astăzi, lipsind toate acestea, copiii ar putea fi crescuți cum se cuvine doar printr-o atenție sporită acordată educației din partea părinților și a vârstnicilor. În același timp, putem observa contrariul: se acordă o atenție cu totul redusă educației copiilor, nu numai din partea părinților, adesea ocupați cu căutarea mijloacelor de trai, dar și din partea întregii societăți ruse din străinătate, în genere. Chiar dacă în unele locuri s-au organizat școli în limba rusă - care însă nu întotdeauna își împlinesc menirea - în majoritatea lor copiii ruși din diaspora studiază în școli străine, unde nu învață nici legea dreptslăvitoare a lui Dumnezeu, nici limba rusă. Ei cresc complet străini față de Rusia, necunoscându-i adevărata bogăție. În unele localități există școli de duminică sau alte școli ruse, pentru dobândirea cunoștințelor pe care copiii nu le pot primi în școlile străine; există și unele organizații care se ocupă, în parte, de aceasta. Dar suntem nevoiți să recunoaștem cu tristețe că părinții se îngrijesc prea puțin să-și trimită copiii la aceste școli, și de aceasta se fac vinovați nu doar părinții săraci, ci, încă mai mult, cei bogați.

În anii care au trecut, în pofida condițiilor anevoioase pentru ei, mulți ruși au reușit totuși să-și agonisească sau să-și creeze o situație apreciabilă. Sunt printre noi și dintre cei care au putut scoate din Rusia sume de bani substanțiale sau au avut încă dinainte capital în străinătate și l-au păstrat până azi. Cu toate că mulți dintre aceștia își ajută cu mărinimie confrății și cauza generală a rușilor [emigranți], totuși majoritatea se ocupă numai de problemele personale. Tratând cu indiferență necazurile compatrioților lor, pe care-i privesc de sus, ei sunt preocupați de sporirea propriilor avuții, iar timpul liber și-l consumă în distracții și petreceri luxoase, nu rareori uimindu-i pe străini prin nechibzuința cu care-și risipesc banii - străini care refuză să creadă că există și ruși nevoiași, de vreme ce sunt printre ei asemenea bogătași, și se indignează apoi când vin la ei ruși să le ceară ajutor. Într-adevăr,

dacă ar exista mai multă conștiință națională și înțelegere a datoriei față de patrie, s-ar mai putea face încă multe lucruri bune în diaspora.

Astăzi avem doar o parte cu totul neînsemnată din ceea ce am fi putut avea, dar chiar și acele puține organizații de binefacere și educaționale pe care le avem sunt susținute mai mult prin donațiile străinilor, decât prin ale noastre. De aceea, majoritatea instituțiilor noastre nu dețin destule mijloace, iar rușii avuți, în loc să le vină în ajutor, preferă să se folosească de instituțiile străine analoage, investindu-și capitalul în acestea, iar de instituțiile rusești se folosesc cei mai puțin înstăriți. Este o rușine pentru noi că rușii înstăriți își dau adesea copiii la studii în școli străine, care, oricât de bine ar fi situate, nu le pot oferi nimic copiilor pentru o înțelegere creștin-ortodoxă a lumii și pentru cunoașterea patriei lor. Ei [rușii înstăriți] nu oferă nici un fel de ajutor școlilor ruse și nici nu se îngrijesc să le completeze copiilor lor golurile în privința educației naționale, având totuși posibilități materiale să o facă. Mulți părinți sunt cu totul indiferenți față de viitoarea concepție despre lume și viață a copiilor lor, și unii din sărăcie, pentru a profita de burse, iar alții, cu toate că au fonduri considerabile, își dau copiii la instituții de învățământ al căror scop declarat este formarea copiilor într-un duh potrivit Ortodoxiei. Diferite colegii unde se desfășoară o anumită educație religioasă, dar diferită de cea ortodoxă, sunt pline de copii ruși, înscriși acolo ori de părinți bogați, care văd în educație doar partea de suprafață, ori de părinți săraci, ademeniți de educația gratuită a copiilor lor și care pentru aceasta își oferă copiii instituției, pentru a fi formați după dorința acesteia.

Suntem nevoiți să prevedem că, în viitor, din diaspora [rusă] se vor ridica mulți lucrători conștienți împotriva Rusiei pravoslavnice, **care se vor strădui să o catolicizeze sau să semene în ea diferite secte**, sau dintre cei care, rămânând ruși și ortodocși pe dinafară, vor activa în ascuns împotriva Rusiei. **Mulți dintre cei care astăzi învață în școli străine, mai ales în cele din cadrul mănăstirilor [heterodoxe]** - dar desigur că, în nici un caz, toți - **vor deveni trădători ai credinței și ai patriei lor**. VINOVAȚI DE ACEASTA NU VOR FI NUMAI EI, CI ȘI MAI VINOVAȚI VOR FI PĂRINȚII LOR, CARE NU I-AU PĂZIT DE ACEST DRUM ȘI CARE N-AU SEMĂNAT ÎN SUFLETELE LOR UN DEVOTAMENT STATORNIC FAȚĂ DE ORTODOXIE.

Străduindu-se să-și asigure doar material copiii în viața aceasta și, de aceea, alegându-le școli care, după părerea lor, le-ar putea asigura un viitor mai bun, acești părinți nu sunt atenți la sufletele copiilor lor și se fac vinovați de viitoarea lor cădere și trădare a credinței și a patriei. Acești părinți sunt criminali pentru Rusia, criminali mai mari decât copiii lor, care adesea la o vârstă încă inconștientă sunt ademeniți la o altă credință, iar apoi sunt educați într-un duh de ură față de Ortodoxie. La fel de criminali, pe deasupra vrednici de cel mai adânc dispreț, sunt cei care se leapădă singuri de credința dreptslăvitoare, ca să-și asigure o situație mai avantajoasă sau un loc de muncă bine plătit. Păcatul lor este păcatul trădătorului Iuda, iar situația sau avantajele câștigate prin lepădarea credinței sunt argintii lui Iuda. Să nu susțină unii ca aceștia că au procedat așa din convingerea că Ortodoxia nu este adevărul și că se vor strădui să slujească Rusiei, în noua lor credință. Rusia s-a întemeiat și s-a preamărit prin Ortodoxie și numai Ortodoxia o va mântui. Asemeni celor ce au trădat-o în vremurile de restriște din anul 1612, noii trădători nu trebuie să fie admiși la zidirea noii Rusii și chiar nu trebuie lăsați să intre în hotarele ei. Și, în general, ce poate oferi străinătatea viitorului, în condițiile descompunerii care domnește în ea? Nu va deveni ea oare un nou focar de infecție când ne vom întoarce în patrie?

Starea rușilor aflați în străinătate ar fi fost disperată din punct de vedere moral dacă, alături de tristele fenomene arătate, nu am vedea și fenomenul unei mari înălțări spirituale și al unui deosebit spirit de sacrificiu.

În pofida condițiilor de viață grele, sub toate aspectele, ale surghiuniților ruși, ei găsesc surse pentru construirea și împodobirea bisericilor, pentru întreținerea clerului și, de asemenea, pentru acoperirea parțială a lipsurilor celor nevoiași. Alături de cei ce și-au învățat inimile și care nu contribuie cu nimic la cauza generală, există oameni care rezervă acestor necesități o parte considerabilă a venitului lor. Au mai rămas printre noi oameni care jertfesc bucuroși pentru Biserică - unii, sume importante din averea lor cu greu agonisită, alții,

oboluri mărunte, dar care reprezintă aproape întregul lor venit, asemeni obolului sărmanei văduve. Jertfelnicia se manifestă nu numai în daruri materiale, ci și printr-o muncă neobosită în folosul Bisericii și al aproapelui - lucrare căreia i s-au consacrat mulți, care trudesă cu râvnă în diverse organizații bisericești și de binefacere, sau pe cont propriu, îngreunați și fără asta de o mulțime de treburi de serviciu sau legate de căutarea celor necesare traiului, ei își dăruiesă acestei lucrări timpul lor liber, energia și puterile, renunțând din dragoste la odihna necesară și dovedind, în aceste condiții, chibzuința caracteristică, în cazul bărbaților, și dragostea proprie inimii lor, în cazul femeilor.

Grijile rușilor din străinătate îmbrățișează nu numai nevoile diasporei ruse. Există și viteji luptători pentru patrie, care îi pregătesă eliberarea, unii dintre ei trecându-i, pentru aceasta, hotarele și îndreptându-se aproape la moarte sigură. Dragostea de patrie i-a mișcat pe unii să săvârșească și în străinătate fapte pentru care au trebuit să sufere grele încercări, dar pe care istoria le va consemna ca acte de eroism.

Multă râvnă și destoinicie a fost dovedită în lupta pentru dreptatea Bisericii. Un fenomen deosebit de îmbucurător îl prezintă o parte a tineretului, devotată fierbinte Bisericii și patriei - niciodată văzută, dar iubită cu toată ființa lor.

Aceste exemple și altele asemenea, alături de vocea necurmată a conștiinței, ne dau speranța că se vor mai găsi încă acei zece drepți pentru care Domnul a fost gata să cruțe Sodoma și Gomora; ele arată calea diasporei ruse.

Rușilor din exil le este dat să lumineze întreaga lume cu lumina Ortodoxiei, pentru ca și celelalte popoare, văzându-le faptele bune, să-l proslăvească pe Tatăl nostru Care este în ceruri, și prin aceasta să-și afle mântuirea. Neîmplinindu-și misiunea și chiar înjosind Ortodoxia prin viața pe care o duce, diaspora noastră are în față două căi: ori să se întoarcă pe calea pocăinței și, implorând iertare de la Dumnezeu și renăscând cu duhul, să devină în stare să ajute la renașterea suferindei noastre patrii, ori să fie definitiv respinsă de Dumnezeu și să rămână în exil, prigonită de toți, până când nu va decădea treptat și nu va dispărea de pe fața pământului.

Scrisoare către generalul Raier, referitoare la atitudinea față de conducătorii Mișcării Albe

Întrebați despre posibilitatea de pomenire a conducătorilor Armatei albe din Războiul Civil și, de asemeni, puneți problema articolelor din presă care îi ponegresă.

Desigur că nu numai că avem voie să ne rugăm pentru ei, ci chiar suntem datori, atât în rugăciunile de acasă, cât și în biserică. Ei au fost ortodocși și au rămas astfel până la sfârșitul vieții; toți au păcate, iar pentru cei care au păcătuit mai mult trebuie să ne și rugăm mai mult. De asemeni, nu pot fi aprobate în nici un fel articolele din presă îndreptate împotriva lor. Ei le sunt dragi multor camarazi de arme și le sunt dragi pentru calitățile lor. Astfel de articole *lezează* sentimentele multor oameni și îi jignesc, creând o discordie dăunătoare între ruși.

Noi însă trebuie să avem clare în minte nu numai aspectele laudabile ale activității lor, ci și pe cele negative, ca să cunoaștem cauzele nenorocirilor noastre și ca să nu facem și noi ca ei; iar dacă și noi suntem vinovați în vreun fel, să încercăm sincer să îndreptăm ce se mai poate. Dar sub nici o formă nu avem voie să îndreptăm răul și cu atât mai puțin să-l înnobilăm. *Vai de cei ce zic răului bine și binelui rău... care socotesc amarul dulce și dulcele amar!* (Is. 5, 20).

Scrieți că mulți îl socotesc vinovat pe suveran de nereușitele noastre și, de aceea, consideră că au dreptul să-și încalce jurământul. Jurământul este o sfântă făgăduință făcută în fața Crucii și a Evangheliei și încălcarea lui se numește sperjur. Și chiar dacă, într-adevăr, împlinirea jurământului ar putea avea urmări cu totul nefaste sau ar fi evident imorală, chiar și atunci cel ce l-a încălcat nu se poate socoti pe deplin nevinovat și ar trebui să ceară dezlegare

de jurământ de la Biserică. Iar dacă și cel ce l-a încălcat din motive bine întemeiate, este totuși parțial vinovat și trebuie să se curate de acest păcat, cu cât mai vinovați sunt cei ce s-au dat clevetirii și minciunii! Căci Comisia de anchetă, numită de Guvernul Provizoriu, nu a găsit dovezi pentru învinuirile aduse familiei imperiale și a fost nevoită să recunoască aceasta. „Cui i s-a dat mai mult, de la acela se va și cere mai mult” și, de aceea, cu cât este mai înalt locul de răspundere ocupat de cineva, cu atât este mai vinovat de neîmplinirea datoriei sale.

Dacă mai-marii armatei și funcționarii publici, în loc să-l implore „în genunchi” pe suveran să abdice, și-ar fi împlinit datoria cuvenită potrivit jurământului, revolta declanșată artificial la Petrograd ar fi fost înăbușită, iar Rusia, salvată. Nu demult, Franța s-a aflat într-o situație dificilă. Pentru mulți francezi, declarația lui De Gaulle referitoare la autodeterminarea algerienilor, mai ales pentru cei născuți și crescuți în Alger, a sunat ca o trădare și s-a iscat o revoltă care cerea ca „trădătorul” să fie dat jos și pedepsit. Dar majoritatea persoanelor cu funcții de răspundere au rămas credincioase datoriei lor și Franța, care se îndrepta spre neant, a fost salvată. La fel s-ar fi întâmplat și la noi dacă conducătorii armatei și ai societății ar fi rămas fideli jurământului făcut și datoriei.

S-a săvârșit un groaznic păcat în fața lui Dumnezeu și o mare crimă de stat. În ce măsură și-a îndreptat fiecare păcatul, aceasta numai Dumnezeu o știe. Dar aproape nimeni nu a manifestat o pocăință declarată. Chemarea la luptă pentru Rusia, după căderea Guvernului Provizoriu și pierderea puterii aproape câștigate, cu toate că multora le-a stârnit sentimente de recunoștință și a dus la o mișcare corespunzătoare, nu a fost totuși o expresie a pocăinței din partea principalilor vinovați, care continuau să se considere eroi și salvatori ai Rusiei.

În același timp, în memoriile sale, Troțki recunoaște că Sovietele se temeau cel mai tare ca nu cumva să fie proclamat Țarul, căci atunci căderea puterii sovietice ar fi fost inevitabilă, însă aceasta nu s-a întâmplat, „conducătorii” temându-se de același lucru. Ei i-au însuflețit pe mulți la luptă, dar chemarea lor întârziată și vitejia lor n-au salvat Rusia. Unii dintre ei și-au pus viața și și-au vărsat sângele pentru lupta aceea, dar cu mult mai mult este sângele nevinovat care continuă să se verse în întreaga Rusie și care strigă la cer.

De aceea, atitudinea față de ei, ca și față de toți activiștii de stat ai Rusiei trebuie să fie cea exprimată de Pușkin, prin vorbele cronicarului: „Pentru slava lor, pentru faptele bune, lăudați-i, iar pentru păcate, pentru faptele întunecate, cu smerenie rugați-vă Mântuitorului...”; adică nici să nu încercăm să-i îndreptăm în vreun fel, dar nici să nu-i acuzăm în gura mare, căci ceea ce s-a întâmplat este spre rușinea noastră a tuturor, este rușinea și nenorocirea Rusiei.

3 martie 1960

II. CICLUL PRAZNICAL

Înțelepciunea și-a făcut sieși casă *Cuvânt la Nașterea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu*

Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut! (Ps. 103, 25) exclama încă în vechime Psalmistul. Ce este, așadar, acea înțelepciune (sau, pe grecește, *sophia*), prin care s-au făcut toate?

În alt psalm se spune: *Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu duhul gurii Lui toată puterea lor* (Ps. 32, 6). Iar Sfântul Evanghelist Ioan Teologul glăsuiește: *La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut* (In. 1, 1-3).

Înțelepciunea lui Dumnezeu sau Cuvântul lui Dumnezeu, prin care toate s-au făcut de Dumnezeu nu este doar un concept abstract al unei însușiri a lui Dumnezeu. Același evanghelist glăsuiește mai departe: *Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl* (In. 1, 14). Așadar, Cuvântul prin Care toate s-au făcut este Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, a doua Persoană a Sfintei Treimi. El se mai numește și „înțelepciunea lui Dumnezeu”, așa cum spune în epistola sa Sfântul Apostol Pavel: *Fiindcă și iudeii cer semne, iar elinii caută înțelepciune, însă noi propovăduim pe Hristos cel răstignit... puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 22-24).

Fiul lui Dumnezeu Se numește Cuvântul și înțelepciunea lui Dumnezeu pentru că Dumnezeu-Tatăl pe toate le săvârșește prin Fiul Său. În acest fel, prin Fiul lui Dumnezeu, Tatăl ni Se vestește prin faptele Sale și prin El [Fiul] s-a arătat în diversitatea ei înțelepciunea lui Dumnezeu.

Înțelepciunea lui Dumnezeu s-a manifestat prima oară la crearea lumii văzute și nevăzute. Noi vedem acum lumea ajunsă la starea păcătoasă, după ce și-a pierdut bunătatea dintru început, dar lumea este minunată, chiar și stricată de păcat și răsfrânge în ea înalta înțelepciune a Creatorului. Dacă vom privi cerul, vom vedea mișcările armonioase ale luminătorilor cerești, totul se mișcă după legi veșnice, date naturii de Ziditor, la facerea ei. Dacă vom privi în jurul nostru, în fiecare plantă, în fiecare animal, chiar și în oricare pietricică vom vedea înțelepciunea Celui ce le-a zidit!

Fiecare vietate, până la cele mai mici insecte, este înzestrată cu toate însușirile necesare pentru supraviețuirea, apărarea și dezvoltarea vieții sale și pentru înmulțirea speciei. Fiecare corp însuflețit și neînsuflețit din natură este compus din particule minuscule, distribuite armonios, care alcătuiesc o zidire minunată, o țesătură grațioasă a Marelui Artist și Ziditor. Să ne uităm în noi înșine, ce combinație minunată și înțeleaptă a nevăzutului cu văzutul alcătuim! Prin trupul nostru aparținând lumii zidite, noi alcătuim cea mai meșteșugită zidire, în care fiecare celulă își are menirea ei.

Cu cât știința pătrunde mai adânc în tainele naturii, cu atât devine mai evident că natura este zidirea unei preamărețe înțelepciuni și cu atât mai sus se înalță ochiul minții noastre, în cunoașterea Creatorului său.

Despre înalta înțelepciune a lui Dumnezeu mărturisește cu deosebire duhul nostru cel după asemănarea lui Dumnezeu³⁴, care-l înalță pe om deasupra pământului și a mării vieții acesteia și ne dă putința să ne împărtășim chiar și în viața aceasta de puterile înaltului.

³⁴ Asemenea lui Dumnezeu, în textul rusesc: *Bogopodobnâi*.

Toate acestea le avem chiar și acum, în starea noastră păcătoasă, a omului căzut, supusă stricăciunii naturii. Cum a fost, dar, frumusețea și bunătatea lumii la zidirea ei! Încântat de propria frumusețe, primul dintre îngeri, Luceafărul de dimineață, s-a mândrit și, dorind să se facă deopotrivă cu Cel Preaînalt, a căzut de la Dumnezeu. Alungat din cer, el l-a pizmuit pe omul creat și l-a ademenit să încalce porunca lui Dumnezeu.

Păcătuiind Adam, cel întâi zidit, o dată cu el întreaga omenire s-a lipsit de slava și de cinstea ei cea dintru început. Minte omului s-a întunecat, voința i-a slăbit, simțurile i s-au întinat. Omul s-a lipsit de comuniunea harică cu Dumnezeu, Izvorul vieții, și a devenit muritor.

Pierzând omul cununa zidirii, s-a produs o schimbare în întreaga lume, căci urmările păcatului s-au simțit peste tot. Întreaga lume a devenit stricăcioasă și păcătoasă. Natura, începând cu animalele, a început să-i facă rău omului, iar omul, înlăuntrul său, era chinuit de despărțirea de Dumnezeu.

Însă Preaînțeleptul Dumnezeu, încă înainte de zidirea lumii, nu numai că a prevăzut căderea omului pe care urma să-l zidească, dar a și hotărât dinainte cum să-l îndrepteze. Înainte ca lumea să fie zidită. În Sfatul Sfintei Treimi a fost dinainte rânduit că a doua Persoană a Sfintei Treimi, Fiul lui Dumnezeu, va deveni om și va lua asupra Lui păcatele lumii, îndreptând greșala lui Adam.

Nimănui nu i-a fost dezvăluit leacul pregătit pentru boala omenească; hotărârea Sfatului Sfintei Treimi a rămas o taină pentru întreaga lume zidită. Trebuia pregătit pe pământ un adăpost vrednic să-l primească pe Fiul lui Dumnezeu, Cel ce urma să Se întrupeze. În neamul omenească stricat de păcat trebuia găsit un vas nepângărit, în care să Se coboare Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Care pe toate le-a zidit și, cu trupul primit, să Se sălășluiască printre oameni, El însuși devenind om. De multe veacuri a fost nevoie ca să se pregătească împlinirea preaînțeleptei chivernisiri a lui Dumnezeu. Și a apărut o Fecioară Curată, vrednică a deveni Maica după trup a Aceluia prin Care s-au făcut cerul și pământul și prin Care urmau să se împlinească cele dinainte hotărâte de Preaînțeleapta Treime, pentru mântuirea lumii.

Când a venit plinirea vremii (Gal. 4, 4) și a venit sorocul ca să Se întrupeze Fiul lui Dumnezeu pe pământ, taina minunatului Sfat al Sfintei Treimi a fost dezvăluită de Dumnezeu Arhanghelului Gavriil, care a fost trimis în Nazaret să-i binevestească Preacuratei Fecioare Maria despre nașterea Mântuitorului lumii, ce avea să se petreacă de la ea.

„Sfatul cel mai dinainte de veci descoperindu-l Pruncei, Gavriil se înfățișă” Preacuratei, vestindu-i: *Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei. Vei naște Fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema* (Lc. 1, 28-32). S-a tulburat smerita copilă auzind această prevestire. De la vârsta de trei ani ea se afla la templu, fiind dată de părinți și petrecând neconținut în rugăciune, a fost crescută în Sfânta Sfintelor, unde a auzit glasurile locuitorilor cerești, dar cu toate acestea n-ar fi putut gândi să devină Maica Răscumpărătorului, dând în același timp și făgăduința de a rămâne Fecioară.

„*Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema*” - rosti îngerul, răspunzându-i la întrebarea: „*Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?*” - „*Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!*” - răspunse Maria cu smerenie și cu supunere față de voia lui Dumnezeu (Lc. 1, 35-38). Atunci Cuvântul lui Dumnezeu, Fiul Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu Se sălășlui în Maria. Cel pe Care cerul și cerurile cerurilor nu-L încap (III Regi 8, 27; II Paralipomena 6, 18), Căruia *Cerul îi este scaun și pământul așternut picioarelor* (Isaia 66, Fapt. 7, 49), Și-a ales ca sălăș o Fecioară, din pântecul (vintrele) ei făcându-Și Prestol și pântecul ei mai mult decât cerurile lărgindu-l. „*Mai întinsă decât cerurile*” s-a făcut Fecioara Maria.

Peste nouă luni ea a născut un Fiu, pe Dumnezeu arătat în trup. „*Taina cea ascunsă din veac și de îngeri neștiută, prin Născătoarea de Dumnezeu, Dumnezeu Se arată pe pământ, în unire neamestecată întrupat.*”

Însă Fecioria Maria și întruparea, prin ea, a Fiului lui Dumnezeu au rămas o taină pentru diavol, până când Domnul nu a împlinit lucrarea mântuirii noastre. „Primind de bunăvoie pentru noi crucea asupra Sa”, suferind moarte și înviind din morți, Domnul Iisus Hristos a dăruit viață neamului omenesc și i-a deschis raiul care fusese pecetluit [pentru el].

Întrupându-se din Fecioara Născătoare de Dumnezeu, „Adam s-a chemat, Eva s-a slobozit, blestemul s-a sfârșit, moartea s-a omorât și noi am înviat”.

Împreună cu omul, întreaga lume este izbăvită de stricăciune, pregătindu-se de acum pentru ziua când lumea va fi curățată prin foc, când toată făptura va fi slobozită de robia stricăciunii, când cerul cel nou și pământul cel nou vor dezvălui zidirea lui Dumnezeu în toată frumusețea și bunătatea ei.

Astfel, este sfârșită uneltirea răutății diavolești și Ziditorul lumii, cu înalta Sa înțelepciune, le îndreaptă pe toate după voia Sa pentru binele întregii făpturi. Așa cum Dumnezeu a creat la început lumea prin Cuvântul Său, adică prin Fiul Său, la fel prin Fiul lui Dumnezeu lumea este renăscută după căderea în păcat. Prin Cel prin care s-a arătat înțelepciunea lui Dumnezeu în zidire, tot prin Acela s-a descoperit înțelepciunea lui Dumnezeu și în restaurarea lumii distruse de păcat și în întoarcerea bunăvoirii lui Dumnezeu asupra lumii.

De aceea, Fiul lui Dumnezeu este numit înțelepciunea lui Dumnezeu sau, în grecește, *Sophia*, pentru că prin El noi L-am cunoscut și îl cunoaștem pe Preaînțeleptul Dumnezeu. Iisus Hristos *pentru noi S-a făcut înțelepciune de la Dumnezeu și dreptate și sfințire și răscumpărare* (I Cor. 1, 30).

Preacurata Fecioară, prin care S-a întrupat Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Ziditorul și Mântuitorul nostru, ca să ne dăruiască viața veșnică, a fost scara pe care Dumnezeu S-a coborât pe pământ și a devenit pentru noi puntea pe care urcăm la cer.

Cu mult înainte de întruparea lui Hristos au prevestit despre ea proorocii, cei care profeteau venirea lui Mesia. Profetul Iezechiel o vede ca pe o poartă închisă la răsărit, prin care trece Domnul și care rămâne închisă, ceea ce înseamnă că până la naștere, în timpul nașterii și după naștere, Maria a rămas Fecioară. Profetul Daniel, tâlcuind misteriosul vis al lui Nabucodonosor, o preînchipuie ca pe un munte feciorelnic din care o piatră se desprinde de la sine, fără ajutorul vreunei mâini omenești, și umple pământul, ceea ce iarăși înseamnă nașterea fără de sămânță și neprihănită a lui Hristos din Fecioară. *Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel, care se tâlcuieste: Cu noi este Dumnezeu* (Isaia 7, 14; Matei 1, 23).

Strămoșul Iacov a văzut în vechime în vis o scară sprijinită pe pământ, al cărei vârf ajungea la ceruri și care o preînchipuia pe cea prin care S-a pogorât pe pământ Fiul lui Dumnezeu. Regele David, Psalmistul, o cântă ca pe o Regină așezată de-a dreapta Regelui, îmbrăcată în veșminte de aur și împodobită, a cărei întreagă slavă se află în lăuntru ei. Iar înțeleptul Solomon vorbește despre ea în Cartea Pildelor ca despre Casa înțelepciunii: *înțelepciunea și-a zidit casă rezemată pe șapte stâlpi* (Pilde 9, 1). Iar casa în care S-a sălășluit Preaveșnica înțelepciune la întrupare este tocmai Preacurata Fecioară Maria. Stâlpii acestei case sunt virtuțile ei. La popoarele orientale din vechime, cifra șapte simboliza desăvârșirea, și cei șapte stâlpi ai casei închipuie desăvârșirea în bine a Maicii Domnului. De aceea, în icoane este reprezentată înțelepciunea lui Dumnezeu - Fiul lui Dumnezeu pe tron, ca și cum S-ar afla într-o clădire așezată pe șapte stâlpi, care o închipuie pe Preacurata Sa Maică. Deasupra sunt șapte arhangheli, de amândouă părțile stau șapte prooroci cu suluri de hârtie acoperite cu profeții despre Maica Domnului, iar dedesubt sunt numele celor șapte virtuți. Cifra șapte repetată de multe ori închipuie desăvârșirea duhovnicească a Preasfintei Fecioare.

Astăzi, când cântăm „Nașterea ta, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, a vestit bucurie întregii făpturi”, se chivernisește Casă pământeană pentru înțelepciunea Cea veșnică, se pregătește lăcaș pentru Fiul lui Dumnezeu, Cel ce vine din ceruri pentru mântuirea neamului omenesc.

„Pe Hristos din ceruri întâmpinați-l.” Pentru întâmpinarea Lui se zidește o Cămară însuflețită, o Biserică sfințită, în care Se va sălășlui Cuvântul lui Dumnezeu Cel dinaintea de veci, coborât pe pământ, pentru ca de aici să înceapă rezidirea lumii, ca să unească din nou cerul cu pământul.

Să ne bucurăm, așadar, și să ne veselim de Nașterea Alesei de Dumnezeu Prunce Maria, să o laudăm pe cea mai cinstită decât oștirile cerești, Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, Casa înțelepciunii dumnezeiești, să dăm cinstirea cuvenită dreptilor ei părinți și împăratului veacurilor, Celui Nestricăcios, Nevăzutului, Singurul Dumnezeu Preaînțelept, prin Iisus Hristos, Căruia I se cuvine cinstea și slava în vecii vecilor (I Tim. 1, 17). Amin.

Cindao, 1948

Epistolă la Nașterea Domnului

„În peșteră Te-ai sălășluit, Hristoase
Dumnezeule, ieslea Te-a primit,
păstorii și magii Ți s-au închinat”
(Stihiră la stihavnă)

Văzând neamul omenesc pierind din pricina păcatelor, Fiul lui Dumnezeu Se pogoară pe pământ. *Iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, Unul-Născut*³⁵ ... *Ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere*” (Gal. 4, 4-5). Pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire S-a coborât El din ceruri pe pământ. Fiul lui Dumnezeu va primi firea omenească, pentru ca pe om să-l unească din nou cu Dumnezeu. El a coborât pe pământ când omenirea ajunsese la cea mai josnică decadere morală, când oamenii se chinuiau nevăzând nici o ieșire.

Iudeii îl așteptau pe făgăduitul Mesia. Și păgânii așteptau ceva extraordinar, care trebuia să preschimbe totul. „Sau Dumnezeu va veni pe pământ, sau lumea va pieri” - a spus celebrul filozof roman al acelor vremuri, Seneca.

După proorocii, iudeii puteau vedea limpede că venise vremea împlinirii [făgăduinței] lor. Se sfârșeau cele șaptezeci de săptămâni [de ani] de la refacerea Ierusalimului, când - așa cum i-a vestit Arhanghelul Gavriil profetului Daniel - va veni vremea sosirii Unului lui Dumnezeu și a sfârșirii Vechiului Legământ (vezi Daniel cap. 9). Dar, în pofida suferinței duhovnicești de obște și a așteptării neobișnuitului prunc, prin a cărui naștere urma să înceapă „veacul de aur” pe pământ, mult-așteptatul Prunc a fost recunoscut și salutat de puțini atunci când s-a născut.

Mai mult, nici loc nu s-a găsit pentru El în casele oamenilor. *Maria a născut pe Fiul său, Cel Unul-Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei* (Lc. 2, 7). Și când păstorii, auzind cântările îngeresti, veniră să-l vadă pe Cel pe care cerul îl proslăvea, ei „au aflat pe Prunc culcat în iesle”. Cu multă vreme înainte de venirea lui Hristos, stând la dumnezeiască priveghere, a prevăzut aceasta cu ochii săi duhovnicești de Dumnezeu cuvântătorul Avacum: „Doamne, am înțeles lucrurile Tale și m-am îngrozit: între două animale vei fi cunoscut”³⁶ (Avacum 3, 2-3). Între dobitoace stătea culcat împăratul întregii lumi, venit să mântuiască lumea, întrucât oamenii se depărtaseră de El foarte.

³⁵ În Biblia editată de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982 (pe scurt, Biblia B.O.R.): *născut din femeie*”.

³⁶ Biblia B.O.R. prezintă un text având un totul alt înțeles: *Doamne, auzit-am de faima Ta și m-am temut de punerile Tale la cale, Dumnezeule ! Fă să trăiască, în cursul anilor, lucrarea Ta și, în trecerea vremii, fă-o să fie cunoscută!* (Avacum 3, 2-3). „Biblia de la 1688” prezintă un text cu un sens mult apropiat celui din citatul rusec: *Doamne, socotiiu faptele Tale și mă spăimîntaiu. În mijlocul a doao viețuitoare Te vei cunoaște, apropiindu-se anii Te vei mai cunoaște, sosind vreamea Te vei arăta când să va tulbura sufletul meu, cu urgie de milă îți vei aduce aminte* (Avacum 3,1-2).

De mă voi sui în cer, Tu acolo ești. De mă voi coborî în iad, de față ești (Ps. 138, 8), striga odinioară Psalmistul.

Doar în oamenii înrobiți păcatului nu locuiește Dumnezeu. *Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup* (Fac. 6, 3), a spus Domnul Dumnezeu, când pământul s-a stricat și s-a umplut de nedreptate, înainte de potop.

Și iarăși omenirea a devenit „trup” înainte de venirea Mântuitorului pe pământ. Cea mai mare parte a omenirii „cugeta pământește”, unii dedându-se fără frâu plăcerilor trupului și altor păcate, iar alții chiar și în cele mai bune năzuințe ale lor căutând doar cele pământești. Puțini erau cei care căutau împărăția lui Dumnezeu, pregătită oamenilor de la facerea lumii.

De aceea, nu s-a găsit loc în casele oamenilor pentru împăratul cerurilor, ci L-au primit dobitoacele necuvântătoare, care au rămas credincioase firii lor. „Fiul omului nu avea unde să-și plece capul” nici atunci când mii de oameni mergeau în urma Lui și toți încercau să se atingă de El, pentru *că putere ieșea din El și-i vindeca pe toți* (Luca 6, 19), iar El sătura cu câteva pâini o mulțime de oameni. Pentru ca *să sfințească poporul cu sângele Său*, Iisus a *pătimit în afara porții* (Evr. 13, 12), căci vierii iudei L-au scos afară din cetate de Fiul lui Dumnezeu, ca să-L răstignească.

Dar Mântuitorul Cel înălțat de pe pământ pe Cruce le-a atras pe toate la Sine. Așa cum păstorii cei cu inima neîntinată și magii pregătiți să dea totul pentru Adevăr L-au recunoscut pe Cel culcat în iesle, la fel toți cei ce caută mântuirea L-au recunoscut pe Dumnezeu în Cel Răstignit. Și la fel cum Pruncul născut la Bethleem de Preacurata Fecioară a fost prigonit, tot așa a fost prigonită și Neprihănită Lui Mireasă, Sfânta Biserică, în zilele prunciei ei, iar cei ce i se închinau erau nevoiți să se ascundă de stăpânitori, ca magii de Irod. Era nevoie de un nou semn pe cer, pentru ca Biserica să triumfe asupra prigonitorilor; și, în locul stelei de la Bethleem, pe cer apăru Crucea, prin care cerul le propovăduia tuturor pe Cel Răstignit și pe regi îi aducea la Hristos, ca să i se închine cu credință, „întreg pământul s-a umplut de cunoașterea lui Dumnezeu” și nu numai „din toată Iudeea și din Ierusalim și din părțile Tirului și ale Sidonului”, ci și din toate colțurile lumii o mulțime nesfârșită de oameni se grăbea să asculte și să împlinescă învățătura lui Hristos, tămăduindu-se nu atât de neputințele trupești, cât de cele sufletești, biruind duhurile necurate și făcându-se înfricoșători pentru ele.

Însă stăpânitorul lumii acesteia nu voiește să renunțe cu ușurință la stăpânire și își adună toate forțele ca să-i țină pe fiii oamenilor în jurul său. Pretutindeni seamănă neghină, pentru ca, prin ea, să înăbușe grâul lui Hristos, pentru ca să stârneasce patimi păcătoase în inimi cucernice și mai ales să-și asmuță supușii ca să urmărească tot ce poartă numele lui Hristos.

Lupta dintre Cel ce a adus pe pământ pacea cerească și stăpânitorii întunericului veacului acestuia, duhurile răutății cele de sub cer, începută la Bethleem, se desfășoară fără întrerupere și cu putere tot mai întesită. Ea este purtată în toată lumea, în fiecare loc. Ea împarte omenirea, ea îi desparte pe oamenii care au fost mai înainte prieteni, ea are loc înlăuntrul fiecărui om, până când nu va birui definitiv în el binele sau răul.

Astăzi mai mult ca oricând poate fi resimțită dezbinarea (Luca 12, 51) pe care a vestit-o Cel proslăvit acum de cântarea îngerească: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu Și pe pământ pace, între oameni bunăvoire* (Luca 2, 14). Sabia adusă pe pământ de Pruncul culcat în iesle (Matei 10, 34) desparte și dezbină pe tată de fiu, pe mamă de fiică, pe soacră de noră. Cu adevărat se împlinesc întocmai cuvintele: *dușmanii omului (vor fi) casnicii lui* (Matei 10, 36), prevestite încă de profetul Miheia, care a prezis nașterea lui Hristos la Bethleem (Miheia 5, 2; 7, 6).

Nici în ei înșiși oamenii nu-și găsesc pacea, chinuți fiind de lupta lăuntrică nu numai dintre carne și duh, dar adesea simțind o dedublare și în năzuințele lor, prăbușindu-se și neavând un reazem înlăuntrul lor.

Și se pare câteodată că și acum locul cel mai potrivit pentru Pruncul Hristos ar fi mai degrabă ieslea necuvântătoarelor, încă ferită de toate „realizările” distructive ale vicelanului veac de acum, decât societatea omenească!

Dar nu pentru propria Sa liniște a venit pe pământ Fiul lui Dumnezeu, ci ca să tămăduiască rana lui Adam. Închinându-se lui Hristos, *s-au întors păstorii, slăvind și laudând pe Dumnezeu*” (Luca 2, 20) și magii care L-au găsit „s-au bucurat foarte cu bucurie mare”. Bucuria duhului și veselia inimii i-au cuprins pe păstorii și pe magii care veniseră la Hristos. Numai El Singurul este pacea noastră (Efes. 2, 14), numai El este „*Calea și Adevărul și Viața*” (In. 14, 6). Ca și fiecare om în parte, întreaga omenire numai în Lumina Lui va vedea lumină.

Depărtându-ne de deșertăciunea pământească, să ne alipim cu mintea de peștera din Bethleem și sufletul nostru va simți bucurie nepământească, iar gura va slavoslovi împreună cu îngerii: „Slavă pogorării Tale, Unule Iubitorule de oameni”. Hristos S-a născut!

Shanghai, 1947

Hristos Se naște, slăviți-L!

*“În taină Te-ai născut în peșteră,
Mântuitorule, dar cerul, ca o gură, tuturor
Te-a propovăduit, steaua arătând-o!”*

Fiul lui Dumnezeu S-a pogorât pe pământ și S-a întrupat în liniște și fără zarvă. Așa cum picătura de rouă cade peste țarină, la fel puterea Celui Preaînalt a umbrit-o pe Preacurata Fecioară și S-a născut de la ea Mântuitorul lumii.

Dar lumea n-a observat marea lucrare înfăptuită de Dumnezeu. Oamenii erau ocupați fiecare cu treburile lui, atenția lor era îndreptată spre grijile zilnice și spre zgomotoasele întâmplări ale lumii.

Roma își consolida stăpânirea asupra popoarelor și puterea de stat. Grecia dezvolta artele și se dădea unei subtile înrobiri a cărnii. Popoarele orientale se străduiau să găsească în manifestările naturii răspunsuri la toate întrebările spiritului. Iudeii doreau fierbinte eliberarea de sub puterea străină și așteptau izbăvitorul în persoana lui Mesia - împăratul pământesc.

Însă treburile cotidiene nu-i mulțumeau pe oameni, chiar când aveau spor. Tot mai tare se auzea „dorul duhului” după adevăr și se simțea că lumea, împotmolită în deșertăciune și în vicii, se îndrepta spre pieire.

Nu doar iudeii așteptau un izbăvitor, dar și cei mai vrednici dintre păgâni erau în așteptarea cuiva care să mântuie lumea de la pieire. Dar fiecare își închipuia în felul său venirea acestuia și, fiind ei înșiși trupești, nu se puteau gândi la ceva duhovnicesc. *Iudeii cer semne, iar elinii caută înțelepciune* (I Cor. 1, 22).

Și nimeni nu aștepta un Mântuitor blând și smerit cu inima, acoperit nu de slavă pământească, ci cerească. Și tocmai așa a fost „Cel ce voia ca toți să se mântuiască și să ajungă la cunoștința adevărului”.

Nu cu o putere din afară sau prin trufașă înțelepciune a venit El să domnească peste popoare, nu „înfricoșând cu năluciri” [rugăciunea de sfințire a apei], ci în chip de rob a venit Mântuitorul, ca să ia asupra Sa păcatul lui Adam, să poarte pe umerii Săi povara omenească, fiind gata să primească pe fiecare. *Fiul Omului n-a venit ca să i se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți* (Marcu 10,45; Matei 20, 28).

Potrivit cu aceasta, El Se naște în peșteră, într-un mărunț orașel, în care familia bogată doar în virtuți a săracului dulgher, dreptul Iosif sosise pentru perioada recensământului. Nimeni dintre pământeni nu-și închipuia că într-o asemenea sărăcie va apărea Izbăvitorul și că astfel va veni la oameni Cel Ce împărătește peste toate făpturile.

Și însuși voievodul lumii de atunci, mândrul potrivnic al lui Dumnezeu, diavolul, se văzu înșelat și nu îl recunoscă în Cel născut pe Acela pe Care îl pizmuisse pe când încă era înger. Taina cea dinainte de veci, ascunsă puterii sale, despre mântuirea neamului omenească

putea fi cunoscută doar de cei care iau aminte la glasul din cer și într-acolo își îndreaptă privirile.

Păstorii îi auziră pe îngeri cântând venirea lui Hristos în trup - acei sârmani păstori din Bethleem, al căror singur izvor de înțelepciune era cartea deschisă a înțelepciunii lui Dumnezeu, arătată în frumusețea zidurilor Sale, neatinsă de păătoasa mână omenească.

Iar celeilalte părți a omenirii, care nu a auzit cântarea îngerească, prin lumina strălucitoare a stelei ce s-a aprins pe cer, cerul parcă din gură i-a vestit: *întru ale Sale a venit Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul care vine în lume* (In. 1, 11; 1, 9).

Cerul le-a vorbit tuturor celor care au cunoscut slava lui Dumnezeu. Dar numai regii-magi, ce căutau să descopere în cer judecățile lui Dumnezeu și erau gata să meargă oriunde pentru a afla adevărul, *au priceput glasul cerului.* Strângându-și comorile ca să le aducă în dar nou-născutului împărat, ei își lăsară tronurile, își părăsiră pământul natal și plecară neștiind încotro, urmând doar mersului stelei, care le arăta calea spre împărăția cea veșnică.

Anevoioasă le-a fost calea, dar raza stelei din Bethleem o lumina. Și *înțelepții-magi*, depășind toate piedicile, mergeau pe cărările arătate de cer, *lepădându-și voia lor proprie.* Steaua i-a adus la Ierusalim, unde au auzit cuvântul scris al lui Dumnezeu, iar apoi la Bethleem, unde au văzut Cuvântul întrupat, pe Dumnezeu în trup, și s-au închinat Soarelui Dreptății.

Iar lumea continua să freamăte în patimile ei.

Irod, auzind de nașterea Veșnicului împărat, căută să-l omoare; negăsindu-l, el ucise o mulțime de prunci, dar nu reuși să-l omoare pe Cel născut tainic în peșteră. Taina aceasta rămânea ascunsă pentru cei ce trăiau după stihiiile lumii acesteia. „El era printre oameni, dar ei nu l-au cunoscut” (In. 1, 31³⁷).

Ci li Se dezvăluia treptat doar inimilor curate, căutătoare a dreptății lui Dumnezeu, gata să lupte pentru adevăr, descoperindu-Se și acelor care voiau să-și curate inima și erau gata să-și supună propria voie voii cerești.

Și a venit vremea când lumina de la Bethleem s-a întins peste toate marginile lumii. „Astăzi va fi iarăși pace! Unii au fost gata să-L omoare pe Prunc și se străduiesc să îi șteargă numele, alții parcă nici nu-L observă. Dar El este printre noi, descoperindu-Se acelor care „încearcă mărturiile Lui”³⁸ și îl caută cu toată inima lor” (Ps. 118, 2). „Pentru ce s-au întărit neamurile și popoarele au cugetat deșertăciuni? Îi va paște pe ei cu toiag de fier, ca pe vasul olarului îi va zdrobi pe cei ce L-au mâniat pe El!”³⁹ (vezi Ps. 2, 1, 9).

Iar steaua de la Bethleem iarăși strălucește nevăzut deasupra lumii, chemând toate popoarele și pe fiecare om în parte să-și ațintească privirea spre cer, sus să-și țină inima, să cadă la Noul-Născut și să se bucure cu bucurie mare, fiindcă cu noi este Dumnezeu! „Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți, neamuri, și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu!”. Hristos S-a născut!

Cuvânt în ziua Botezului Domnului, înainte de sfințirea apelor

„S-a deschis cerul, și S-a coborât Duhul Sfânt... în chip trupesc, ca un porumbel” peste Fiul lui Dumnezeu, Care stătea în Iordan. Și glasul lui Dumnezeu-Tatăl s-a auzit din cer: „Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru Tine am binevoit” (Luca 3, 21-22; Mc. 1, 11; Matei 3, 17).

Deschis este și astăzi cerul, și din nou Duhul Sfânt Se pogoară deasupra apelor și Dumnezeu îl mărturisește pe Fiul Său.

O, de s-ar deschide și ochii noștri sufletești! O, de-ar putea urechile noastre să audă glăsurile cerești! Am vedea că cerurile sunt deschise deasupra noastră. L-am vedea pe Fiul lui

³⁷ Citatul nu există ca atare în Biblia B.O.R.

³⁸ În Biblia B.O.R.: „păzesc poruncile Lui.

³⁹ A doua propoziție, în Biblia B.O.R., este prescurtată.

Dumnezeu stând printre noi și pe Duhul Sfânt plutind deasupra noastră și am auzi glasul lui Dumnezeu vestind dumnezeirea Mântuitorului lumii. Am simți cum Duhul Sfânt Se coboară deasupra apelor, cum le redă bunătatea pe care au avut-o la facerea lumii și le dăruiește puteri tămăduitoare, cu care să renască natura căzută. Noi înșine ne-am acoperi de lumină, gurile noastre s-ar umple de duh și L-ar cânta cu bucurie pe Cel ce ne-a întărit pe noi pe piatra credinței.

Dar numai cei curați cu inima văd cele dumnezeiești. Cei întunecați de păcat văzând nu văd și auzind nu aud. Oamenii au văzut cerul în timpul Botezului Domnului, dar numai Ioan Botezătorul a văzut că cerul era deschis.

Mulți L-au văzut pe Domnul Iisus Hristos când a venit la Iordan, dar Ioan a fost singurul care a simțit că El era Fiul lui Dumnezeu întrupat, iar ceilalți îl vedeau ca pe un om obișnuit, un dulgher și un fiu de dulgher. Se poate ca nu doar Ioan să-L fi văzut pe Duhul Sfânt pogorât deasupra Lui în chip de porumbel, dar numai el a priceput că Acela este Duhul Sfânt, în timp ce ceilalți l-au luat drept un simplu porumbel în zbor. Poate că mulți au auzit la Iordan glasul lui Dumnezeu-Tatăl, dar numai Ioan a deslușit pe deplin mărturia lui Dumnezeu despre Fiul Său, în timp ce ceilalți li s-a părut că aud un tunet deasupra apelor, la fel ca și mai târziu, când oamenii au luat drept tunet răspunsul din cer al lui Dumnezeu-Tatăl la rugăciunea Fiului Său (In. 12, 28-29).

La fel și astăzi, vedem norii acoperind cerul, dar nu vedem că cerul este deschis, inspirăm aerul, dar nu simțim Duhul Sfânt pogorât asupra noastră și a apelor, auzim cuvintele cântărilor bisericești, dar nu le pricepem puterea dumnezeiască. Dar cu adevărat Se află între noi Cel ce a spus: „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor” (Matei 18, 20). Cu adevărat cerurile sunt acum deschise și Ziditorul lor îl mărturisește acum pe Cuvântul Cel împreună-veșnic cu El, și acum Se va pogorî Duhul Sfânt peste ape și le va sfinți. Prin harul lui Dumnezeu, apa va deveni izvor de sănătate sufletească și trupească, izvor de sfințire, a noastră, a caselor noastre și a întregii naturi și se va păstra nesticată vreme de mulți ani, făcându-se un fel de glas al lui Dumnezeu, care vestește că Mântuitorul nostru Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu pogorât pe pământ ca să ne renască spre nesticăciune și să ne aducă în Biserica cerească.

Să ne deschidem inimile prin credință și, deschizându-ne gurile spre slavoslovire, să strigăm din adâncul inimii: „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns pentru a lăuda minunile Tale!”.

Shanghai, 1947

Botezul Domnului

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Sărbătorind Botezul Domnului, ne aducem aminte și că Dumnezeu S-a descoperit oamenilor ca Treime, și că Iisus S-a arătat oamenilor ca Hristos. Unde S-a arătat Hristos? Unde Și-a început lucrarea? S-a dus, oare, într-un mare oraș și S-a arătat acolo în slava Sa? Ori S-a urcat pe un multe înalt, ca o mulțime numeroasă de oameni adunată în jur să-L privească de jos, ca pe o ciudățenie? Nu! Hristos S-a dus în pustie, la apa Iordanului, unde Ioan boteza poporul. Ioan propovăduia pocăința și îi chema pe păcătoși ca, în semn de pocăință, să se boteze în Iordan. Și iată, tot ca un păcătos vine și Hristos și cere să fie botezat. El, Care nu are păcat. S-a temut Ioan. „Tu trebuie să mă botezi pe mine.” „Lasă asta acum - îi răspunde Iisus - căci așa ni se cuvine să împlinim toată dreptatea.”

Adam a păcătuit prin mândrie, a vrut să se înalțe, să fie ca Dumnezeu. Iar Hristos a venit să plinească dreptatea lui Dumnezeu, să îndrepte prin smerenie păcatul mândriei lui Adam. Adam a voit să se înalțe în fața lui Dumnezeu, iar Dumnezeu Se smerește în fața omului. Hristos S-a coborât în apă și a primit botezul de la robul Său. Tremurând, Ioan a pus

mâna pe Stăpânul și Dumnezeuul său și Hristos Și-a plecat smerit capul în fața lui. Această smerenie a lui Hristos a deschis cerul. S-au desfăcut atunci cerurile și s-a auzit glasul lui Dumnezeu-Tatăl: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit. Acesta este Fiul Meu, Care S-a smerit pe Sine ca să împlinească voirea Mea, este Fiul Meu cel adevărat, care Se micșorează ca pe om să-l înalțe”. Iar Duhul Sfânt S-a pogorât din cer peste Iisus, întărind cuvintele Tatălui. Astfel, prin smerenie, Hristos a deschis cerul și a descoperit oamenilor taina Treimii dumnezeiești.

Dar de ce a făcut asta tocmai pe apă, iar nu în vreun alt loc? Să ne amintim cum a creat Dumnezeu lumea. Când Dumnezeu a făcut cerul și pământul, „pământul era nevăzut și gol⁴⁰ și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor”. Apoi Dumnezeu a despărțit pământul de apă, dar astfel încât apa să rămână totuși peste tot căci este trebuincioasă oricărei făpturi. Nici omul nu poate trăi fără apă și nici un fel de viețuitoare. Apa se găsește în aer (ca umezeală); să luăm o mână de țărână de oriunde - și acolo e apă; se află apă și în piatră, chiar dacă nouă ni se pare că nu este; ea se află și în piatră și când Dumnezeu vrea, poate să o scoată din ea, cum a făcut în vremea lui Moise. „*Al Domnului este pământul și plinirea lui; lumea și toți cei ce locuiesc în ea. Acesta pe mări l-a întemeiat pe el și pe râuri l-a așezat pe el*” - spune Psalmistul (Ps. 23, 1-2). „*Cerurile și pământul erau în vechime din apă și din apă s-au închegat, prin cuvântul lui Dumnezeu*⁴¹ - scrie Sfântul Apostol Petru - *de aceea, lumea de atunci a fost potopită de apă și a pierit*” (II Petru 3, 5-6).

Când omul a păcătuit, el a adus mânia lui Dumnezeu nu numai asupra lui, ci și asupra întregii făpturi. Omul este cununa zidirii lui Dumnezeu; el a fost pus împărat al naturii. Iar când împăratul s-a făcut dușman al celui alt împărat, atunci și întreaga lui împărăție a devenit o împărăție potrivnică. Pedepsa a fost dată nu numai omului, ci și întregii făpturi. „*Știm că toată făptura împreună suspină și împreună are dureri până acum*” (Romani 8, 22). Dar, *făptura a fost supusă deșertăciunii - nu din voia ei, ci din cauza aceleia care a supus-o*” (Romani 8, 20). De aceea, iertarea vinovatului eliberează și făptura din robia stricăciunii (Romani 8, 21). Această natură stricăcioasă va fi nimicită și va fi preschimbată în cer nou și pământ nou, în care locuiește dreptatea (II Petru 3, 12-13). Pentru a face cu puțință această preschimbare, pentru a pregăti natura pentru starea nestricăcioasă care va veni după Ziua cea înfricoșătoare, a venit Hristos la apele Iordanului.

Cufundându-Se în Iordan, Hristos a sfințit nu numai apele Iordanului, ci și întreaga fire, așa cum glăsuiește Biserica în cântările ei: „Hristos S-a arătat la Iordan, ca apele să le sfințească” (tropar din ajunul sărbătorii), „Astăzi firea apelor se sfințește” (tropar cântat în timpul mersului la Iordan). Și, având în vedere că apă se găsește peste tot, sfințind apele Hristos a pregătit natura ca și ea să se bucure de urmările jertfei pe care El a venit să ne-o aducă. Dar nu este numai atât. El a dat apelor puterea să spele păcatele omenești. Botezul lui Ioan era numai un semn de pocăință. Botezul creștin este noua naștere, iertarea tuturor păcatelor. Prin apă a pedepsit Dumnezeu păcatele lumii dintâi și a pierdut-o prin apă, la potop. Tot prin apă îi mântuiește acum Dumnezeu pe oameni, în taina botezului.

Astfel, Hristos a sfărâmat în apele Iordanului capul balaurului - așa cum se cântă în cântările bisericesti - care i-a înșelat pe Adam și pe Eva, prin smerenia Sa și le-a descoperit oamenilor că Dumnezeu este Treime; a sfințit apele, iar împreună cu apele a pregătit și întreaga făptură să primească cuvântul iertării și pentru nestricăciune. Și atunci, biruindu-l încă o dată pe diavol în pustie, Hristos a mers să pregătească oamenii pentru împărăția viitoare și Și-a început propovăduirea cu cuvintele: „*Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor*” (Matei 4, 17) sau, cum este scris în altă Evanghelie: „*S-a împlinit vremea și s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie*” (Marcu 1, 15).

⁴⁰ În Biblia B.O.R.: „*netocmit și gol*”.

⁴¹ În Biblia B.O.R.: „*Că cerurile erau de demult și că pământul s-a închegat, la cuvântul Domnului, din apă și prin apă*”.

Predici și îndrumări duhovnicești

Până acum, Ioan Botezătorul propovăduia pocăința, pregătind calea Domnului. Acum însuși Domnul le strigă oamenilor: „Pocăiți-vă!”. Acest glas nu este adresat doar oamenilor trăitori în vremea lui Hristos, ci cu aceste cuvinte Hristos li S-a adresat tuturor oamenilor din toate timpurile și din toate veacurile. Am auzit și noi aceste cuvinte în Evanghelie. Cât timp încă nu au încetat cântările sărbătorești ale Bobotezei, ele ne amintesc că vremea pocăinței se apropie.

Să luăm aminte! Nu sunt cuvinte de prooroc sau de înger, ci ale Domnului însuși. Să ne pocăim și să ne străduim în Postul care se apropie să ne biruim patimile și să primim iertarea păcatelor, pentru ca în veacul ce va să vină să intrăm în împărăția cea nestricăcioasă, pe care Domnul ne-a pregătit-o. Amin.

Bitolia (Serbia), 1928

Astăzi firea apelor se sfințește

La Epifanie, adică la Botezul Domnului, se săvârșește în fiecare an o mare minune. Duhul Sfânt, pogorându-Se deasupra apei, îi schimbă însușirile firești. Ea devine nestricăcioasă, adică nu este supusă stricăciunii, rămâne limpede și proaspătă mulți ani la rând, primește harul vindecării bolilor, al izgonirii dracilor și a oricărei puteri potrivnice, îi păzește pe oameni și casele lor de orice primejdie, sfințește diferite obiecte, folosite în biserică sau în casă. De aceea, creștinii ortodocși gustă cu evlavie din apa sfințită - agheazmă mare, cum o numesc grecii.

Trebuie să avem întotdeauna în casă destulă agheazmă mare, ca să ne ajungă întregul an și s-o folosim la orice trebuință - la boală, când plecăm în călătorie, când avem o stare de neliniște, când cei ce învață merg la examene. Bine fac cei ce beau zilnic, înainte de a mânca, puțină apă sfințită. Ea ne întărește puterile sufletești, desigur, dacă facem aceasta cu rugăciune și evlavie, iar nu să așteptăm de la ea pur și simplu o acțiune mecanică.

Fiecare preot trebuie să aibă grijă ca să sfințească o cantitate suficientă de apă pentru biserica sa, ca să o aibă pe parcursul întregului an, pentru orice trebuințe și pentru a o împărți celor ce cer, iar enoriașii trebuie ca de Bobotează să-și facă provizii de apă sfințită pentru întregul an și chiar pentru anii următori.

Discuție despre Judecata de Apoi

Astăzi suntem în Săptămâna înfricoșatei Judecăți și este firesc să vorbim despre înfricoșata Judecată și despre semnele sfârșitului lumii. Nimeni nu cunoaște ziua aceea, afară de Dumnezeu-Tatăl, dar semnele apropierei ei sunt date și în Evanghelie, și în Apocalipsa Sfântului Apostol Ioan Teologul. Apocalipsa vorbește despre evenimentele sfârșitului lumii și despre înfricoșata Judecată cu precădere în simboluri și în ghicitură, dar Sfinții Părinți au tâlcuit-o și există o tradiție autentică a Bisericii care ne vorbește și despre semnele apropierei sfârșitului lumii, și despre Judecata de Apoi.

Înainte de sfârșitul vieții pe pământ vor fi tulburare, războaie, frământări civile, foamete, cutremure. Oamenii vor suferi de spaimă, vor muri de așteptarea nenorocirilor (Luca 21, 26). Nu va fi nici viață, nici bucuria vieții, ci o stare chinuitoare de pierdere a legăturii cu viața. Dar nu se va pierde numai legătura cu viața, ci și cu credința; și Fiul omului, venind, va găsi oare credință pe pământ? (Luca 18, 8). Oamenii vor fi mândri, vor fi nemulțumitori, vor respinge Legea lui Dumnezeu: alături de pierderea legăturii cu viața, va slăbi și morala. Binele va slăbi și răul va crește.

Despre aceste vremuri vorbește și Sfântul Apostol Ioan Teologul în lucrarea sa insuflată de Dumnezeu, numită Apocalipsa. El însuși mărturisește că „a fost în Duh”, ceea ce

înseamnă că însuși Duhul Sfânt era în el când i s-au descoperit în diferite imagini simbolice destinele Bisericii și ale lumii; de aceea, Apocalipsa este o descoperire a lui Dumnezeu.

El prezintă destinul Bisericii în chipul unei femei care se ascunde în acele zile în pustie: ea nu se arată în viață, așa cum se întâmplă acum în Rusia.

În realitate, vor avea importanță hotărâtoare forțele care pregătesc venirea lui Antihrist. Antihrist va fi un om, iar nu diavolul întrupat. Cuvântul „anti” înseamnă „vechi” sau „în loc de” sau „împotrivă”. Acel om dorește să fie în locul lui Hristos, să ocupe locul Său și să aibă ceea ce ar trebui să aibă Hristos. El dorește să aibă aceeași putere de fascinație și aceeași stăpânire asupra întregii lumi.

El va primi acea putere înainte de pieirea sa și a întregii lumi. El îl va avea ca ajutor pe un mag care prin puterea falselor minuni îi va împlini voia și-i va ucide pe cei ce nu recunosc stăpânirea lui Antihrist. Înainte de moartea lui Antihrist vor apărea doi drepti, care îl vor da în vileag. Magul îi va omorî și timp de trei zile trupurile lor vor rămâne neîngropate. Aceasta va fi cea mai mare jubilară a lui Antihrist și a tuturor slujitorilor lui. Dar, deodată, acei drepti vor învia și toată oștirea lui Antihrist va fi în mare tulburare și se va îngrozi, iar Antihrist va cădea deodată mort, omorât de puterea Duhului.

Dar ce se știe despre omul-Antihrist? Originea lui exactă nu se cunoaște. Tatăl este cu totul necunoscut, iar mama este o femeie stricată care se dă drept fecioară. El va fi evreu din seminția lui Dan. Pentru aceasta avem semn că Iacov, murind, a spus că printre urmașii săi *“Dan va fi șarpe la drum, viperă la potecă, înveninând piciorul calului, ca să cadă călărețul”* (Facerea 49, 17). Aceasta ne indică metaforic că el va acționa prin viclenie și răutate.

Ioan Teologul vorbește în Apocalipsă despre mântuirea fiilor lui Israel, că înainte de sfârșitul lumii o mulțime de evrei se vor întoarce la Hristos, dar din șirul semințiilor mântuite lipsește seminția lui Dan. Antihrist va fi foarte inteligent și va ști cum să se poarte cu oamenii. Va fi fermecător și prietenos.

Filozoful Vladimir Soloviov a lucrat mult ca să-și închipuie venirea și personalitatea lui Antihrist. El a folosit minuțios toate materialele existente pe această temă, nu numai ale Sfinților Părinți, ci și textele musulmane, și a creionat acest tablou tulburător⁴².

Până la venirea lui Antihrist în lume, venirea lui este deja pregătită. „Taina lucrează deja” și forțele care-i pregătesc apariția se luptă, în primul rând, împotriva împărăției legiuite. Sfântul Apostol Pavel spune că Antihrist nu poate apărea până nu va fi îndepărtat *„cel care o împiedică”* (II Tes. 2, 7). Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuiește că „cea care o împiedică” este stăpânirea legiuită cinstitoare de Dumnezeu.

Această stăpânire⁴³ se luptă cu răul. „Taina”⁴⁴ care lucrează în lume nu dorește aceasta, nu dorește lupta cu răul prin mijloacele forței: dimpotrivă, ea dorește stăpânirea fărădelegii și când o va obține, nimic nu va mai împiedica venirea lui Antihrist. El nu va fi doar inteligent și fermecător, dar va fi milostiv, va face acte de caritate și fapte bune pentru întărirea stăpânirii sale. Iar când și-o va întări într-atât, încât îl va recunoaște întreaga lume, atunci își va arăta fața.

Capitala pe care o va alege va fi Ierusalimul, pentru că aici Mântuitorul Și-a descoperit învățătura dumnezeiască și Persoana, aici întreaga lume a fost chemată să guste fericirea binelui și a mântuirii. Dar lumea nu L-a primit pe Hristos și L-a răstignit la Ierusalim. În timpul lui Antihrist, Ierusalimul va deveni capitala lumii, care i-a recunoscut stăpânirea:

Atingând culmile puterii, Antihrist le va cere oamenilor să-l recunoască drept cel ce a obținut ceea ce nici o altă putere pământească și nimeni nu a mai obținut vreodată și va pretinde închinare ca unei ființe supreme, ca unui Dumnezeu.

⁴² Vezi *Scurtă povestire despre Antihrist*, în Vladimir Soloviov, *Trei dialoguri despre sfârșitul istoriei universale*, Editura Humanitas, București, 1992.

⁴³ Regalitatea.

⁴⁴ Lucrarea lui Antihrist.

Vladimir Soloviov descrie foarte bine caracterul activității lui Antihrist, ca a unui conducător de rang înalt. El le va face pe plac tuturor, cu condiția ca aceștia să recunoască supremația puterii sale. El va crea condiții de viață Bisericii, îi va îngădui să slujească, va promite că va construi biserici splendide, cu condiția recunoașterii lui ca „ființă supremă” și ca lumea să i se închine. Va avea o ură personală față de Hristos. Va trăi din această ură și se va bucura de lepădarea oamenilor de Hristos și de Biserică. Va fi o apostazie generală și, pe deasupra, mulți episcopi vor trăda credința, iar ca justificare, vor arăta spre starea strălucită a Bisericii.

Căutarea compromisului va fi atitudinea caracteristică a oamenilor. Fermitatea mărturisirii va dispărea. Oamenii vor căuta cu asiduitate să-și motiveze căderea, iar răul, ca o moleșală malignă⁴⁵, va susține această stare generală. Oamenii vor avea obișnuința lepădării de dreptate, a dulceții compromisului și a păcatului.

Antihrist va îngădui oamenilor totul, numai ca ei „căzând în fața lui, să i se închine”. Nu este o atitudine nouă față de oameni: și împărații romani erau gata să le redea libertatea creștinilor cu condiția ca ei să le recunoască divinitatea și suprema putere divină și îi chiniau doar pentru că ei mărturiseau că „*Domnului Dumnezeuului tău să te închini și Lui Singur să-i slujești*” (Matei 4, 9-10).

Întreaga lume i se va supune și atunci el își va descoperi fața și ura față de Hristos și de creștinism. Sfântul Ioan Teologul spune că toți cei ce i se vor închina vor avea un semn pe frunte și pe mâna dreaptă. Nu se știe dacă aceasta va fi cu adevărat un semn pe trup sau este o exprimare simbolică a faptului că oamenii vor recunoaște și cu mintea necesitatea închinării la Antihrist și că întreaga lor voință îi va fi supusă, în timpul unei astfel de supuneri totale a întregii lumi - și cu voința, și cu conștiința - vor apărea cei doi drepti de care am amintit, care vor propovădui fără teamă credința și îl vor da în vileag pe Antihrist.

Sfânta Scriptură spune că înainte de venirea Mântuitorului vor apărea două „sfeșnice”, doi „măslini arzători”, „doi drepti”. Pe aceștia Antihrist îi va omorî cu puterile magului. Cine sunt dreptii aceștia? După Predania Bisericii, sunt cei doi drepti care nu au gustat moartea: profetul Ilie și profetul Enoh. Există o proorocie că acești drepti Care nu au gustat moartea o vor gusta pentru trei zile, iar peste trei zile vor învia.

Moartea lor va fi o mare bucurie pentru Antihrist și pentru slugile lui. Învierea lor de peste trei zile îi va aduce într-o stare de nespusă groază, de înfricoșare și tulburare. Atunci va veni sfârșitul lumii.

Sfântul Apostol Petru spune că prima lume a fost creată din apă și a pierit prin apă. „Din apă” este tot un simbol al haosului masei fizice, și a pierit prin apa potopului. Iar lumea de azi este păstrată pentru foc (II Petru 3, 5-7). „*Pământul și lucrurile de pe el se vor mistui*” (II Petru 3, 10), toate stihiele se vor aprinde. Această lume de acum va pieri într-o singură clipă, într-o clipă totul se va schimba.

Și se va arăta semnul Fiului lui Dumnezeu - adică semnul Crucii, întreaga lume care s-a supus de bunăvoie lui Antihrist „va plânge”. Totul s-a sfârșit. Antihrist a fost omorât. Este sfârșitul împărăției sale, a luptei cu Hristos. Este sfârșitul și vremea răspunsului pentru întreaga viață, răspuns dat Adevăratului Dumnezeu.

Atunci, din munții Palestinei va apărea chivotul Legii: profetul Ieremia ascunsese chivotul și Focul sacru într-o adâncă fântână. Când din acea fântână a fost luată apă, ea s-a aprins. Dar chivotul nu a fost găsit.

Când privim acum la viața din jur, cei ce pot vedea văd că tot ce a fost prezis despre sfârșitul lumii se împlinește.

Cine este, dar, acest om, Antihrist? Sfântul Ioan Teologul îi dă în mod simbolic numele 666, dar toate încercările de a înțelege acest însemn au fost zadarnice.

În viața contemporană putem avea o viziune destul de clară despre posibilitatea arderii lumii, când „toate stihiele se vor aprinde”. Această viziune ne-o oferă fiziunea atomului.

⁴⁵ În textul rusesc: „*laskovoe zio*”.

Sfârșitul lumii nu înseamnă distrugerea ei, ci schimbarea ei. Totul se va schimba deodată, într-o clipită. Morții vor învia în trupuri noi: vor fi trupurile lor, dar înnoite, așa cum Mântuitorul a înviat în trupul Său, care purta urmele rănilor și ale sulii, dar avea însușiri noi și, în acest sens, era un trup nou. Nu se știe clar dacă va fi un trup nou cu totul sau va fi trupul cu care omul a fost creat.

Și Se va arăta Domnul în slavă, pe nor. Cum îl vom vedea? Cu ochii duhului. Și acum, înainte de moarte dreptii văd în jurul lor ceea ce ceilalți oameni nu văd.

Trâmbițele vor suna cu putere. Ele vor suna în suflete și în conștiințe. Totul se va limpezi în conștiința omului.

Proorocul Daniel, vorbind despre Judecata de Apoi, povestește despre un Bătrân Judecător așezat pe tron, în fața căruia este un râu de foc. Focul este elementul curățitor.

Focul mistuie păcatul, îl arde și dacă păcatul s-a altoit de sufletul omului, atunci îl mistuie și pe om. Acest foc se va aprinde înlăuntrul omului: văzând Crucea, unii se vor bucura iar alții vor cădea în disperare, se vor tulbura, se vor îngrozi. Astfel, oamenii se vor despărți dintr-o dată: în relatarea evanghelică unii se așază la dreapta, în fața Judecătorului, iar alții la stânga: i-a despărțit conștiința, însăși starea sufletească a omului îl aruncă într-o parte sau în cealaltă, la dreapta sau la stânga. Cu cât mai sânghinos și mai insistent a năzuit omul spre Dumnezeu în viața sa, cu atât mai mare îi va fi bucuria când va auzi cuvântul: „Veniți la Mine, binecuvântaților!” și, dimpotrivă, aceleași cuvinte vor stârni focul groazei și al chinului celor care nu L-au dorit, L-au evitat ori chiar s-au luptat cu El sau L-au hulit în timpul vieții.

Judecata de Apoi nu cunoaște martori sau listă de protocol. Totul este scris în sufletele oamenilor și aceste însemnări, aceste „cărți” se vor deschide. Totul se va descoperi tuturor și fiecăruia în parte, și starea sufletească a omului îl va face să meargă la dreapta sau la stânga. Unii, la bucurie, alții la chin.

Când se vor deschide „cărțile”, toți vor înțelege limpede că rădăcinile tuturor viciilor sunt în sufletul omului. Iată beivul, desfrânatul: când moare trupul, unii cred că moare și păcatul. Nu e așa, în suflet exista o înclinație, pentru suflet păcatul era dulce. Și dacă nu s-a pocăit de păcatul respectiv, dacă nu s-a eliberat de el, sufletul va veni la Judecata de Apoi cu aceeași dorință a dulceții păcatului și niciodată nu își va satisface dorința. Va suferi de ură și de răutate. Și aceasta e o stare infernală. „Gheena de foc” este focul lăuntric, este flacăra viciului, flacăra neputinței și a răutății și aici va fi „plânsul și scrâșnirea dinților” răutății neputincioase.

Cuvânt despre pocăință

*„Deschide-mi ușile pocăinței,
Dătătorule de viață! “*

Cuvântul grecesc pentru pocăință este „metanoia”. În sens literal acesta înseamnă schimbarea minții, a modului de a cugeta. Cu alte cuvinte, pocăința este schimbarea atitudinii, a modului de a gândi, schimbarea omului lăuntric său. Pocăința este revizuirea părerilor omului, este schimbarea vieții lui.

Cum poate să aibă ea loc? La fel cum se întâmplă atunci când un om ajunge într-o cameră întunecată, care deodată este luminată de razele soarelui: cât timp a privit camera în întuneric, i se părea într-un anume fel: multe din cele aflate acolo nu le vedea, și nici nu presupunea că se află acolo. Multe lucruri și le închipuia cu totul altfel de cum erau de fapt. Trebuia să se miște cu grijă, întrucât nu știa unde se află obstacolele. Dar iată, camera se luminează, el vede totul limpede și se mișcă liber.

Același lucru se petrece și în viața duhovnicească. Când suntem cufundați în păcate iar mintea noastră este ocupată numai de grijile lumești, nu luăm aminte la starea sufletului

nostru. Suntem nepăsători la starea noastră lăuntrică și mergem neîncetat pe o cale greșită, fără să ne dăm seama de asta.

Dar iată, o rază a luminii dumnezeiești pătrunde în sufletul nostru. Câtă murdărie vom vedea atunci în noi înșine! Cât neadevăr, câtă minciună! Cât de dezgustătoare ne vor apărea atunci multe gesturi ale noastre, pe care ni le închipuisem că sunt strălucite! Vom înțelege limpede că mergem pe căi greșite. Și vom înțelege clar care-i calea cea bună.

Dacă vom conștientiza nimicicia duhovnicească, păcătoșenia noastră, și vom dori din tot sufletul să ne îndreptăm, suntem aproape de mântuire. Din adâncul sufletului vom striga către Domnul: „Miluiește-mă, Dumnezeule, miluiește-mă după mila Ta!”, „Iartă-mă și mă mântuiește!”, „Dă-mi să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu!”.

O dată cu apropierea Marelui Post, să ne grăbim să ne iertăm unul altuia toate supărările și mâhnirile. Fie ca întotdeauna să auzim cuvintele Evangheliei din Duminica Iertării⁴⁶: „Că de veți ierta oamenilor greșelele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel Ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșelele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelele voastre” (Matei 6, 14).

Înainte Postului

Se deschid ușile pocăinței, începe Postul Mare. El se repetă în fiecare an și de fiecare dată ne aduce mult folos dacă îl parcurgem cum se cuvine. Mare Post este pregătirea pentru viața viitoare, iar ca țel mai apropiat este pregătirea pentru Sfânta Înălțare.

Așa cum o clădire înaltă este prevăzută cu o scară, pentru ca pe treptele ei oamenii să poată urca ușor până la etajele de sus, la fel și diferitele zile din an sunt trepte pentru urcușul duhovnicesc și pentru înălțarea noastră. Dintre acestea fac parte în primul rând zilele Postului Mare și ale Sfințelor Paști.

Prin Postul Mare ne curățim de murdăria păcatului, iar de Sfintele Paști simțim fericirea cerească a împărăției lui Hristos ce va să vină. Când urcăm pe un munte înalt, încercăm să ne eliberăm de orice povară nefolositoare. Cu cât cineva este mai puțin îngreunat, cu atât îi este mai ușor să urce și cu atât mai sus va reuși la ajungă.

La fel, ca să ne înălțăm duhovnicește, mai întâi de toate trebuie să ne eliberăm de povara păcatului. Ne debarasăm de ea prin pocăință, cu condiția obligatorie ca noi înșine să dăm afară din suflet orice vrăjmășie și să iertăm fiecăruia pe care-l socotim vinovat față de noi. Apoi, curățiți și iertați de Dumnezeu, întâmpinăm Sfânta Înviere a Domnului.

Ce dar de preț, care înseamnă încheierea nevoinței înfrânării, primim atunci de la Dumnezeu? Despre asta ne vorbește întâia cântare începătoare a stihirilor zilnice din Post: „Și ni se dă spre mâncare Mielul lui Dumnezeu, în sfânta și luminoasa noapte a învierii, junghierea adusă pentru noi, primită de ucenici în seara tainei”.

Împărtășirea cu Trupul și Sângele Hristosului înviat, spre viața veșnică - iată care este țelul Sfântului și Marelui Post. Lumea nu se împărtășește numai de Paști. Iar de Paști trebuie să se împărtășească cei care au postit, s-au spovedit și s-au împărtășit în perioada Marelui Post. Chiar înaintea Paștelui nu avem puțința să ne spovedim de toate păcatele, cum se cuvine, căci preoții sunt foarte ocupați cu slujbele Sfințelor Patimi. Trebuie să ne pregătim din timp pentru aceasta.

Fiecare împărtășire cu Sfintele Taine ale lui Hristos este o unire cu Hristos însuși și este mântuitoare pentru noi. De ce se dă o însemnătate atât de mare împărtășirii în noaptea Sfințelor Paști, de ce suntem cu toții chemați la aceasta? Pentru că atunci mai cu seamă putem să simțim împărăția lui Dumnezeu. Atunci mai ales ne luminăm de Lumina cea veșnică și ne întărim pentru înălțare duhovnicească.

⁴⁶ Duminica dinaintea Postului Mare.

Acesta este un dar de neînlocuit al lui Hristos, este o binefacere fără asemănare. Fie ca nimeni, din voia lui, să nu se lipsească de această binefacere și, în loc ca în noaptea de Paști să se împărtășească, să se grăbească a gusta din mâncăruri cu carne și altele. Împărtășirea pascală cu Sfintele Taine ne pregătește pentru ospățul din veșnica împărăție a lui Dumnezeu.

Cuvânt în prima săptămână a Marelui Post

Toate slujbele Marelui Post sunt reunite de gândul pregătirii pentru Sfintele Paști, ca să-L întâmpinăm cu inimă curată pe Hristos cel înviat. De ce ne pregătim astfel? Ce înseamnă Pastele? Pastele înseamnă gustarea bucuriei raiului. În ce constă această bucurie? În a-L vedea pe Dumnezeu și slava Sa! Biserica iubește slava lui Dumnezeu. Când sărbătorește Biruința Ortodoxiei, Biserica săvârșește această prăznuire în ziua repunerii în drepturi a cinstirii icoanelor.

Icoana ne amintește de Hristos-Dumnezeul-Om pe pământ. Icoanele sfinților ne amintesc de toți cei care L-au urmat pe Hristos, care i-au fost credincioși și devotați, care au ars de iubire pentru El. Cinstirea sfințelor icoane este cinstirea slavei lui Dumnezeu: cine se bucură de slava lui Dumnezeu și de tot ce amintește de ea în viața aceasta, acela se va bucura și în veacul viitor. Cine în viața aceasta a năzuit spre Dumnezeu, acela va alerga cu bucurie la El, când la Judecata de Apoi va auzi cuvântul: „Veniți la Mine, binecuvântaților!”.

Toți cei ce nu știu să se bucure de slava lui Dumnezeu, cei cărora lumea lui Dumnezeu și legile ei îi nemulțumesc, cei ce iubesc întunericul sau semiîntunericul, cei ce nu iubesc lumina, aceia nu vor veni la chemarea: „Veniți la Mine, binecuvântaților!”. Aceia se vor da la o parte indignați, nemulțumiți, invidioși și mânioși pe cei blânzi și smeriți, care vor merge spre lumină, mânioși pe Dumnezeu însuși, pe Care îl vor învinui pentru starea în care se află; mânioși pe ei înșiși, însă fără a voi să-și recunoască vinovăția. Această stare este tocmai chinul cel adevărat.

Începutul iadului este aici, pe pământ. De asemeni, și raiul începe în inima omului, încă din viața pământească. Încă de aici ni se întâmplă să ne atingem de cele dumnezeiești, în ziua Luminoasei învieri și când ne împărtășim cu vrednicie.

Trebuie să ne pregătim pentru spovedanie. Trebuie să scoatem afară toată molima, căci de vom lăsa chiar o parte, va începe să facă puroi. Trebuie să ne rugăm pentru pocăință și pentru bucuria curățirii, pentru ca o rază de lumină să se atingă de sufletul nostru și el să îndrăgească lumina. Trebuie să ne rugăm ca să-L întâmpinăm cu inimă curată pe Hristos cel înviat, ca să gustăm astfel cât de puțin din bucuria împărăției Cerești.

Predică în Săptămâna Ortodoxiei

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

„Între doi tâlhari, măsură a dreptății s-a aflat Crucea Ta: căci unul, prin povara hulei, în iad a coborât, iar celălalt, ușurându-se de păcate, spre cunoașterea teologiei [a urcat]...” (Tropar din Marele Post, glasul al 9-lea, la slavă).

Așa se spune despre Crucea Domnului. Măsura dreptății s-a aflat între doi tâlhari: trei cruci a înfipt Pilat pe Golgota - [două pentru] doi tâlhari și [una pentru] Dătătorul vieții. Dar numai Crucea Mântuitorului a fost izbăvire întregii omeniri, Crucea care stătea la mijloc, ea este arma păcii, biruința cea nebiruită - biruință asupra diavolului și asupra morții. Dintre celelalte două cruci, una a fost mântuitoare pentru cel spânzurat pe ea, cealaltă a fost scară spre iad.

Doi tâlhari erau spânzurați pe cruci lângă Domnul Iisus Hristos, unul îl hulise tot timpul și continua să-L hulească, iar celălalt era cât pe ce să hulească, dar și-a venit în fire și,

cunoscându-și păcatele, a strigat către Domnul: „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!”. Și i-a răspuns Domnul: „Astăzi vei fi cu Mine în rai!”.

Astfel, prin Cruce, prin suferință, a ajuns tâlharul cel înțelept să creadă în Hristos Cel răstignit - cum se spune, a crezut spre cunoașterea teologiei. Iar când Domnul i-a iertat păcatele, acesta L-a cunoscut în El pe însuși Fiul lui Dumnezeu, a înțeles că Omul Acela care zace spânzurat fără slavă și în necinste este slăvitul împărat al slavei, a înțeles că Acela Care pare acum slab și neputincios este însuși Atotputernicul Ziditor și Stăpânitor al întregii lumi. Așadar, tâlharului spânzurat în partea dreaptă i s-au deschis ochii minții, ochii sufletului, și a ajuns la aceasta prin pocăință, prin smerenie.

La fel și Hristos S-a smerit pe Sine mai mult decât toți oamenii, S-a umilit pentru ca astfel să șteargă și să nimicească păcatul mândriei lui Adam. La fel și tâlharul, cunoscându-și cu smerenie păcatele, I-a cerut Domnului iertare și, în acest fel, Domnul I S-a arătat în toată slava Sa.

Iar celălalt tâlhar, spânzurat în partea stângă [...], L-a hulit tot timpul, L-a hulit pentru că recunoștea că e păcătos, criminal, că a încălcat și legile omenești, și pe cele dumnezeiești, dar nu voia să se pocăiască, nu voia să se smerească; și hulea tocmai legile pe care le încălcase, îl hulea pe însuși Legiuitorul, Cel Care a dat legile firii, Care a pus în oameni conștiința, după care ei își scriu legile lor omenești, chiar dacă acestea nu sunt întotdeauna în acord cu ea; L-a hulit și a continuat să-L hulească, până când povara hulei i-a coborât sufletul în iad.

Iată cele două căi care stau înaintea oamenilor. În fața noastră stă Crucea Domnului, cea de-viață-dătătoare. Domnul a spus: „Cine vrea să vină după Mine să-și ia crucea și să-mi urmeze Mie”. Încotro să meargă? La început, prin suferințe, așa cum a suferit și Hristos, iar apoi va merge cu Hristos și în împărăția Cerească, unde Domnul Iisus Hristos stă pe Tronul Său. Nu este altă cale, decât să mergem pe urmele Domnului. Și tâlharul spânzurat în partea dreaptă L-a cunoscut pe Dumnezeu și L-a urmat cu sufletul. Desigur, nu putea atunci să se transforme printr-un miracol, nu este nevoie de aceasta, ci a mers cu sufletul după Domnul, L-a recunoscut în El pe Dumnezeu, Care S-a smerit pentru mântuirea oamenilor, și [tâlharul] s-a smerit, și-a cunoscut păcatele și, împreună cu Hristos, a mers în rai.

În fața noastră se află căile celor doi tâlhari. Pe care cale vom merge? Întotdeauna omenirea a urmat o cale sau alta. Crucea Domnului a fost ispită pentru iudei, iar pentru elini, adică pentru păgâni, nebunie. Cum te poți închina unei unelte de umilire, unui instrument de tortură? Ei nu înțelegeau că prin acest instrument Domnul a izbăvit întreaga omenire de împărăția diavolului, de împărăția păcatului, de moartea cea veșnică.

Și pentru iudei a fost sminteală Crucea Domnului, căci ei doreau să-l vadă pe Mesia al lor ca pe un împărat al slavei, ca pe un împărat pământesc, care să înalțe neamul iudeu. Și astfel, Crucea pe care era răstignit Hristos era o ispită pentru ei. Sminteală și nebunie părea răstignirea lui Hristos; cum ne spune Sfântul Apostol Pavel, iudeilor sminteală, elinilor nebunie, iar pentru noi este Hristos, puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu. Iată cum ceea ce unora le-a fost spre pieire altora le-a fost spre mântuire.

Crucea Domnului îi împarte pe oameni în două categorii. Astfel, unii au crezut în Hristos, iar alții s-au împiedicat de piatra de poticnire și au prigunit Biserica lui Hristos, Trupul lui Hristos, al cărei Cap este însuși Domnul Iisus Hristos. Biserica lui Hristos este Trupul lui Hristos, El însuși o cârmuiește și cu Trupul și cu Sângele Său dumnezeiesc îi hrănește pe credincioși, pe fiii Bisericii Sale, așa că trebuie să fim și noi una cu Hristos, și cu trupul nostru, și cu duhul. Ne unim cu trupul cu Hristos prin dumnezeiasca împărtășanie și trebuie să ne alipim sufletește de El și să-i urmăm numaidecât poruncile.

Cu toții păcătuim, dar unii păcătuiesc și se căiesc, iar alții hulesc toate poruncile pe care le încalcă. Așa a fost și în vechime, când Arie și alți eretici au respins dogmele Sfintei Biserici; adesea sufereau atunci credincioșii. Sufereau credincioșii pe vremea conducătorilor nelegiuți care îi trimiteau în exil; astfel, Sfântul Atanasie cel Mare, din cei patruzeci și șapte de ani de episcopat, douăzeci de ani a petrecut în surghiun. Și alți episcopi tot așa au suferit

pentru adevăr, au suferit și mulți credincioși; cu toate acestea, în curăția Ortodoxiei, ei s-au mântuit și au deschis porțile vieții veșnice, porțile împărăției Cerești. Adesea biruiau necredincioșii, adesea împilau Biserica lui Hristos, dar apoi le venea vremea pieririi și a căderii, și sufletele lor erau trimise nu spre împărăția Cerească, ci spre chinurile veșnice, în gheenă, la fel cum odinioară Hristos a trimis în iad sufletul lui Irod și pe al altora, care voiau să-i ia viața.

În fața noastră se află calea mântuirii sau calea pierzării. De Cruce s-au împiedicat și creștinii în vremea luptelor iconoclaste, când începuse prigoana sfintelor icoane, când au început să fie distruse și alte odoare, printre care și Crucea Domnului. Și era vorba de cei care se numeau pe sine dreptcredincioși, ba se socoteau și ortodocși. Astfel, o sută cincizeci de ani a domnit erezia iconoclastă, până când, în sfârșit, a fost sfărâmată definitiv.

În ziua Biruinței Ortodoxiei sărbătorim biruința lui Hristos asupra iconoclasmului și asupra tuturor diavolilor. Crucea Domnului i-a despărțit pe credincioși de necredincioși, pe cei care mergeau pe calea mântuirii de cei ce mergeau pe drumul pierzării.

La fel resping Crucea Domnului și iconoclaștii de astăzi - protestanții și alții, care resping sfintele icoane; ei sunt gata să accepte în casele lor orice reprezentări frumoase ale evenimentelor evanghelice, însă neagă cinstirea sfintelor icoane, care ne aduc aminte că mântuirea se dobândește pe o cale anevoioasă, pe o cale îngustă pe care a mers însuși Domnul Iisus Hristos, pe calea luptei cu păcatele și cu viciile noastre, pe calea postului și a rugăciunii. Aceasta nu recunosc cei ce doresc să vadă în creștinism doar ceva roz și splendid, prin care se poate ajunge la fericirea cea veșnică fără nici o silință, fără nici o încordare, fără nici un fel de luptă cu propriile păcate. Ei merg pe drumul pe care a mers tâlharul spânzurat de-a stânga: ei tăgăduiesc toate legile pe care le-a dat Domnul cu gura Sa, care i-a trimis pe apostoli să le propovăduiască în întreaga lume; ei tăgăduiesc scrierile și rânduielile pe care Sfânta Biserică Ortodoxă le păstrează cu sfințenie.

Și iată că prin Cruce unii se mântuiesc spre cunoașterea teologiei, spre cunoașterea Adevărului veșnic, iar alții, prin povara hulei, se coboară la chinurile iadului. Această cale largă se află în fața noastră, a ortodocșilor, și există și aici ispite care-i despart pe credincioși, dacă ei vor și doresc să meargă pe calea pe care le-a arătat-o Hristos.

Cu toții păcătuim, cu toții încălcăm poruncile lui Hristos și legile Sfintei Biserici, dar unii se recunosc păcătoși din pricina căderii lor și se căiesc de greșelile lor, iar alții, în loc de aceasta, resping înseși legile și nu voiesc să li se supună, spun că aceste legi s-au învechit, că nu mai este nevoie de legi, că noi am fi mai deștepți decât cei care au dat legile Bisericii, pe care însuși Domnul Hristos le-a dat prin apostolii și arhierii Săi. Iată cele două căi care se află în fața voastră: calea tâlharului înțelept și calea tâlharului care, prin povara hulei, s-a coborât în iad.

Tot în fața noastră se află acum și acele opere nemuritoare. Ei [iconoclaștii de astăzi] sunt gata să accepte imaginile dacă sunt bine pictate, dacă sunt frumoase și desfată privirea, alții cinstesc acele icoane în care sfinții sunt reprezentați în suferință, unde sunt înfățișate nevoințele lor mucenicești, posturile și rugăciunile lor și diverse lucruri neplăcute la suprafață, dar frumusețea lăuntrică se vede în aceste imagini sfințite. Aceasta este, fraților, calea celor doi tâlhari. Unii doresc mântuirea, alții doresc doar desfătarea în lumea aceasta și, când nu o primesc, hulesc legile care sunt date pentru mântuirea noastră.

Și acum pot apărea între noi diverse separări. Dar întrucât legile Bisericii lui Hristos sunt neschimbătoare, creștinul trebuie să se supună legilor și rânduielilor Bisericii, indiferent de felul în care alții se raportează la ele, indiferent dacă societatea este binevoitoare sau ostilă față de ele. Cei ce-i sunt credincioși lui Hristos îl urmează pe calea acelor legi, pe calea rânduielilor păzite cu sfințenie de Sfânta Biserică. Iar cei ce-și doresc înlesniri fără măsură și bucurii în lumea aceasta pământească, care va pieri mai devreme sau mai târziu, aceia preferă alte legi, nu pe cele ale Bisericii, ci pe cele care le permit să trăiască așa cum vor și să gândească după bunul lor plac, să-și așeze voia lor proprie deasupra duhului Bisericii - duh dat de însuși Domnul Dumnezeu - și îi cheamă și pe alții să le urmeze calea.

Este posibil, fraților, ca în curând iarăși să aveți parte aici de tulburări, și unii dintre voi să vă cheme să mergeți pe calea tăgăduirii legilor sfinte și să vă supuneți numai legilor stăpânirii omenești. Temeți-vă de această cale! Temeți-vă de calea pe care a mers tâlharul din stânga, căci prin povara hulei, prin povara hulirii lui Hristos, s-a dus la moartea cea veșnică. Cei ce hulesc legile Bisericii îl hulesc pe Hristos însuși, Care este Capul Bisericii, căci legile Bisericii sunt date de Duhul Sfânt, prin apostoli. Iar legile locale sunt întemeiate pe aceleași legi, pe legile și pe canoanele Bisericii. Să nu ne credem mai înțelepți ca arhieriei care au rânduit pravilele Bisericii, să nu ne socotim mari învățați. Ci să strigăm smeriți, împreună cu tâlharul cel înțelept: „Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta!”.

Rugați-vă pentru iertarea păcatelor. Dacă ne îndepărtăm de legile Bisericii, dacă le încălcăm neconținut, rugați-vă ca Domnul să ne miluiască și, împreună cu tâlharul, să ne ducă în împărăția Cerească. Atunci nu vom merge pe calea pe care a mers tâlharul nelegiuit, care a rămas nelegiuit până la sfârșit și s-a coborât în gheenă - de care să ne izbăvească Domnul pe toți. Amin.

Pentru ce a fost miluit tâlharul cel înțelept

“Iar unul dintre făcătorii de rele răstigniți, îl hulea zicând: Nu ești Tu Hristosul? Mântuiește-Te pe Tine însuși și pe noi. Și celălalt, răspunzând, îl certa, zicând: Nu te temi tu de Dumnezeu, că ești în aceeași osândă? Și noi pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut nici un rău. Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta. Și Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai” (Luca 23, 39-43).

Astfel povestește Sfântul evanghelist Luca despre profund pilduitorul și înduioșătorul eveniment, despre convertirea și miluirea de către Hristos a tâlharului spânzurat alături de El, pe crucea de pe Golgota.

Prin ce s-a învrednicit tâlharul de așa o milostivire? Ce anume i-a provocat Domnului un răspuns atât de prompt și de hotărât? În iad încă se aflau toți dreptii Vechiului Testament, incluzându-l și pe Ioan Botezătorul, însuși Domnul se pregătea să Se coboare la iad, e adevărat, nu ca să sufere acolo, ci ca să-i scoată de acolo pe cei întemnițați.

Nimănui nu-i mai făgăduise Domnul să-l ducă în împărăția Cerească, chiar și apostolilor le-a făgăduit să-i ducă în lăcașurile Sale abia după ce le va pregăti.

De ce atunci tâlharul s-a învrednicit primul de milostivirea Domnului, de ce lui i se deschid atât de repede ușile raiului? Să pătrundem în starea sufletească a tâlharului și să privim situația din jurul lui.

Toată viața el și-a petrecut-o în tâlhării și în crime. Dar se vede că nu pierise conștiința în el și că, în adâncul sufletului, îi mai rămăsese ceva bun. Predania spune chiar că ar fi fost tocmai tâlharul care, în timpul fugii lui Hristos în Egipt, s-a îndurat de Pruncul cel minunat și nu le-a îngăduit tovarășilor săi să-L ucidă, împreună cu care năvălise asupra Sfintei Familii fugare spre Egipt. Oare nu și-a amintit acum de chipul aceluși Prunc când a privit cu atenție la chipul Celui spânzurat pe cruce, alături de el?

De-a fost așa sau de nu, în orice caz, când tâlharul L-a privit pe Hristos, în el s-a trezit conștiința. Acum atârna spânzurat împreună cu Cel Drept, alături de *Cel împodobit cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor* (Ps. 44, 3), al Cărui chip era pe atunci *fără cinste, disprețuit mai mult decât toți fiii oamenilor*, Care „nu avea nici chip, nici frumusețe” (vezi Isaia 53, 2-3). Privindu-L, tâlharul parcă se trezi dintr-un somn adânc. I se dezvălui clar deosebirea dintre Acela și el însuși. Acela era drept, fără putință de tăgadă, Care îi ierta chiar și pe chinătorii Săi și Se ruga lui Dumnezeu pentru ei - Dumnezeu pe Care îl numea Tatăl Său. Pe când el era ucigașul multor victime, vărsător de sânge al unor oameni care nu-i făcuseră nici un rău. Privind la Cel spânzurat pe Cruce, el și-a văzut parcă în oglindă propria decadere morală. Tot ce se ascundea mai bun în sufletul său se trezi și căuta să răzbată afară.

Și-a cunoscut păcatele, a înțeles că din propria sa vină a ajuns la acest trist deznodământ și că nu avea pe cine să învinovățească. De aceea, atitudinea dușmănoasă față de împlinitorii torturii - atitudine de care era cuprins tâlharul spânzurat de cealaltă parte a lui Hristos și, la început, chiar și el însuși (Matei 27, 44) - s-a preschimbat într-un sentiment de smerenie și de zdrobire de sine. El a simțit frică față de judecata lui Dumnezeu, care îl aștepta. Păcatul deveni pentru el groaznic și respingător. În sufletul său, el nu mai era criminal. Dragostea de oameni și milostivirea se treziră în el. În el se împleteau acum frica pentru soarta sufletului său și dezgustul față de batjocorirea nevinovatului Patimilor. Cu siguranță că auzise și înainte de marele învățător și Făcător de minuni din Nazaret. Cele petrecute în Iudeea și în Galileea erau obiectul multor discuții și comentarii în întreaga țară. Mai înainte, ceea ce auzea despre El îi trecea pe lângă urechi. Acum, aflându-se împreună cu El și în aceeași situație cu El, tâlharul începea să înțeleagă măreția morală a Persoanei Sale.

Lipsa de răutate, a-toate-iertarea și rugăciunea lui Hristos îl zguduiră pe tâlhar. El a înțeles cu inima că alături nu se afla un om obișnuit. Să Se adreseze astfel lui Dumnezeu, în clipa morții, ca Tatălui Său, nu putea decât Acela Care Se știa pe Sine cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Să nu Se clatine în învățătura Sa despre iubire și atoateiertare, îndurând toată josnicia clevețirilor omenești și răutatea celor cărora le făcuse bine, nu putea decât Cel aflat în cea mai strânsă părtășie cu Izvorul iubirii, sau Cel Care era El însuși Acel Izvor.

Tâlharul își aminti tot ce auzise neobișnuit despre Cel Răstignit acum împreună cu el și un cald simțământ de credință se înfiripă în inima lui. Da, neîndoielnic, El era Fiul lui Dumnezeu întrupat pe pământ, dar petrecând neîntrerupt în împărtășire cu Tatăl Său, El era Fiul lui Dumnezeu, neprimut de pământ și reîntorcându-Se în cer, Fiul lui Dumnezeu Care putea ierta păcatele oamenilor! În tâlhar S-a născut nădejdea că ar putea să scape de osândă la judecata de după moarte. Dacă Iisus Se roagă Tatălui Său pentru cei ce L-au răstignit, nu-l va respinge nici pe cel răstignit împreună cu El. Lui trebuie să i se adreseze, pentru ca Cel cu Care împarte acum împreună soarta amarelor suferințe să-l primească la fericirea Sa.

Este adevărat, cuvintele de iubire și părtășie pe care i le Va spune lui Iisus vor fi primite cu derâdere de gloata înnebunită din jur, care îl hulea. A-L recunoaște pe Iisus ca drept și ca Fiu al lui Dumnezeu însemna să atragă asupra sa atenția și mânia bătrânilor iudei. Cu toate că nu mai puteau să-i pricinuiască alte chinuri trupești, decât cele pe care le-a îndurat, ce greu va fi totuși să simtă numai răutate în jur, cât de mult i se vor îngreuna suferințele când și pe el îl va batjocori mulțimea înfierbântată de gură-cască adunată aici!

De altfel, ce este pentru el acum mânia stăpânilor pământești, ce sunt acum pentru el batjocurile oamenilor? Oricât de greu ar fi să fii respins de oameni, când ești pe pragul morții și mai greu este să fii respins de Dumnezeu. El merge acum la judecata lui Dumnezeu și numai de Dumnezeu trebuie să se teamă! Trebuie ca în ultimele clipe ale vieții să facă tot ceea ce mai poate ca să imploră bunăvoința lui Dumnezeu!

Fie ca vorbele lui să ușureze măcar cât de cât suferințele lui Hristos, fie ca măcar unul dintre hulitori să-și vină în fire și să nu-L mai ponegrească. Hristos, Care a făgăduit să răsplătească chiar și pentru o cană de apă dată în numele Său, nu-l va lăsa nici pe el fără răsplată pentru aceasta. Ponegritorii lui Hristos n-au decât să-l ocărască și pe el, împreună cu El! Aceasta îl va apropia și mai mult de Hristos! Dacă va împărți soarta cu Hristos aici, nici în slava Sa Hristos nu-l va uita!

Și iată că, în vacarmul răsunător al batjocurilor, ponegririlor și ocărilor, el începu să-L înduplece pe tovarășul său, atârnat de partea stângă a lui Hristos, să înceteze a-L mai ponegri pe Iisus: „Nu te temi tu, oare, de Dumnezeu, căci pentru același lucru ești osândit? Iar noi suntem osândiți cu dreptate, căci am primit ceea ce-am meritat după faptele noastre. Pe când Acesta n-a făcut nici un rău”. Apoi, din gura lui se auzi smeritul glas: „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!”. Era strigătul fostului tâlhar, de-acum al noului ucenic al lui Hristos, care a crezut în Hristos atunci când ucenicii dinaintea L-au părăsit.

„Tâlharul a teologhisit, iar eu m-am lepădat” (sedeală, glasul al 5-lea) - striga mai târziu cu durere Sfântul Apostol Petru. Și toți ceilalți apostoli s-au îndoit de Domnul în

vremea aceea. Chiar și Sfântul Ioan Teologul, care îl urma nedespărțit pe învățătorul său și care stătea lângă Cruce pe Golgota, cu toate că a continuat să-I fie credincios lui Iisus, Care îl îndrăgise, nu a avut atunci credință deplină în dumnezeirea învățătorului său: abia după înviere, intrând în mormântul gol, unde au rămas ștergarele și mahrama cu care fusese înfășurat Trupul mort al lui Hristos, Ioan „văzu și crezu” că Hristos a înviat cu adevărat și că este Fiul lui Dumnezeu.

Apostolii s-au îndoit în credința lor în Iisus ca fiind Mesia, pentru că ei așteptau și voiau să vadă în El un împărat pământesc, în a cărui împărăție ar putea să stea „de-a dreapta și de-a stânga” Lui. Tâlharul a înțeles că împărăția lui Iisus din Nazaret, Cel înjosit și osândit la moarte rușinoasă „nu este din lumea aceasta”. Dar tocmai aceea era împărăția pe care tâlharul o căuta acum: porțile vieții pământești s-au închis în spatele lui și i se deschidea veșnicia. Socotelile cu viața pământească și le-a încheiat, el se gândea acum la viața veșnică. Și, în pragul veșniciei, el a înțeles deșertăciunea slavei pământești și a împărățiilor pământului. El a înțeles că măreția constă în dreptatea lui Dumnezeu, și în dreptul Iisus chinuit fără de vină el L-a văzut pe împăratul dreptății. Nu slava unei împărății pământești I-o cerea, ci mântuirea sufletului său.

Credința tâlharului, născută din îngenuncherea în fața măreției morale a lui Hristos, s-a dovedit mai puternică decât credința apostolilor, cucerită de înălțimea învățaturii lui Hristos, dar care au crezut în El mai mult pentru semnele și minunile pe care le făcea El. Pe când acum Hristos nu a fost izbăvit în chip minunat de vrăjmașii Săi, și credința apostolilor se clătină.

Dar răbdarea arătată de Hristos, a-toate-iertarea și credința că este auzit de Tatăl Său cel Cereșc au arătat atât de convingător dreptatea lui Iisus și înălțimea Lui morală, încât, crezând pentru aceasta în El, cel care își căuta propria renaștere duhovnicească și morală nu se mai putea îndoii. Era tocmai ceea ce căuta cu însetare tâlharul care-și cunoscuse profunda cădere. El nu l-a cerut lui Hristos să fie în împărăția Lui „de-a dreapta sau de-a stânga Lui” ci, cunoscându-și nevrednicia, a cerut smerit doar „să-l pomenească în împărăția Sa”, să-i dea măcar ultimul loc. El L-a propovăduit deschis în fața tuturor pe Hristos Cel Răstignit ca Domn și l-a cerut miluire.

Credința smerită în Hristos l-a făcut mărturisitor. Prin voința sa, el a fost chiar mucenic, căci, netemându-se să-L recunoască drept Domn al său pe respinsul de toți „împărat al iudeilor” - asupra Căruia era concentrată întreaga ură a mulțimii nenumărate de popor, strânse la Ierusalim în zilele acelea din toate colțurile lumii, venite la sărbătoarea Paștelui și care, împreună cu bătrânii și cu preoții săi, îl hulea pe Hristos -, desigur că nu s-ar fi temut nici să sufere pentru El.

Astfel, adâncă pocăință a tâlharului a născut în el smerenia, împreună cu care a format un reazem solid pentru o credință atât de puternică, cum nu avuseseră în acea vreme nici cei mai apropiați ucenici ai lui Hristos. Tâlharul care a crezut a arătat o nevoie de care nu a fost în stare până atunci nici unul dintre ucenicii lui Hristos. „*Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri*” (Matei 10, 32) - a spus Domnul Iisus Hristos. Tâlharul L-a mărturisit pe Hristos, L-a mărturisit în fața mulțimii fără număr care îl batjocorea, L-a mărturisit atunci când nimeni nu se încumeta să o facă și când puținii ucenici și femei care l-au rămas fideli își mărturiseau iubirea pentru El doar prin lacrimi amare.

Tâlharul a făcut ceea ce făcuseră odinioară cei trei tineri din Babilon, care n-au vrut să se închine idolului de aur, pe care Nabucodonosor îl așezase pe câmpia Deir și căruia i se închinau „*toate popoarele, neamurile și limbile*” (Daniel 3, 7).

Tâlharul a crezut în Domnul aflat în suferință, „Îl mărturisi pe Dumnezeul Cel tăinuit, mai înaintea tuturor Îl cunosc *pe El și puterea învierii Lui și se făcu părtaș la patimile Lui, făcându-se asemenea cu El în moartea Lui* (Fil. 3, 10), înțelese înaintea tuturor în ce constă *împărăția care nu-i din lumea aceasta, pricepu „ce este adevărul”* (In. 18, 36-38). El este primul care a deslușit ce este împărăția lui Hristos, de aceea este primul care intră în ea. El este primul care l-a văzut „*pe Iisus Hristos, și pe Acesta răstignit*” (I Cor. 2, 2), este primul

care L-a propovăduit „pe Hristos cel răstignit: pentru iudei, sminteală; pentru elini⁴⁷, nebunie. Dar pentru cei chemați, și iudei și elini: pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu” (I Cor. 1, 23-24). De aceea, el este primul care gustă puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu, puterea iubirii împreună-pătimitoare și renăscătoare a lui Hristos, este primul care „auzit-a vestea puterii Crucii, căruia i s-a deschis raiul” (Cântarea a 4-a la Canonul înălțării).

Deplina pocăință pentru propriile crime și păcate, adâncă smerenie, credința puternică în Domnul Iisus Hristos Cel răstignit, Care S-a dat pe Sine pentru pătimire, și mărturisirea Lui atunci când întreaga lume era împotriva Lui - iată din ce a fost împletită cununa care a încununat capul fostului tâlhar, acum biruitor și erou, iată din ce a fost făurită cheia care i-a deschis ușile raiului!

Mulți păcătuiesc și nădăjduiesc că se vor pocăi înainte de moarte, arătând spre pilda tâlharului înțelept. Dar cine este în stare de o nevoiță asemenea lui? „Domnul l-a pomenit pe tâlhar în ultima clipă, pentru ca nimeni să nu deznădăjduiască. Dar numai pe unul singur, ca nimeni să nu nădăjduiască prea mult în milostivirea Sa” (Fericitul Augustin).

„Acesta a fost sfârșitul lui. Dar care va fi al nostru, nu știm; și cu ce fel de moarte vom muri, nu avem cunoștință: va veni, oare, pe neașteptate, sau cu vreo înștiințare dinainte?” (Cuviosul Teodor Studitul, „Învățătură despre sfârșitul neașteptat al unui frate”).

Vom putea noi oare să renaștem moral într-o singură clipă și să ne înălțăm cu duhul, asemeni „tovarășului lui Hristos”, care „puțină vorbă a rostit, dar mare credință a dobândit”? Oare nu ne va răpi moartea neașteptată, lăsându-ne amăgiți de nădăjduirea pocăinței înainte de moarte? (Cuvântul Sfântului Chiril al Alexandriei *despre Judecata de Apoi*, tipărit în Ceaslovul Mare).

De aceea: „Păcătosule! Nu-ți amâna pocăința păcatelor, pentru ca nu cumva acestea să treacă împreună cu tine în cealaltă viață și să nu te împovăreze cu povară din toate părțile” (Fericitul Augustin [în]: „*Iliotropionul*” Sfântului Ioan de Tobolsk, cartea a 4-a, capitolul al 5-lea, paragraful 1).

Pilda tâlharului înțelept să ne dea imboldul nu să amânăm pocăința, ci „să ne răstignim împreună cu Hristos” (Gal. 2, 20) și „fierbinte să ne căim”, ca și noi să simțim „milostivirea împreună-pătimirii” (rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog). *Răstignindu-ne trupul împreună cu patimile și cu poftetele* (Gal. 5, 24), să ne străduim spre o cât mai grabnică deplină îndreptare lăuntrică, predându-ne în întregime voii lui Dumnezeu și cerându-i lui Hristos milostivire și har.

„Pocăința tâlharului dă-ne-o nouă, Unule Iubitorule de oameni, celor ce cu credință îți slujim, Hristoase Dumnezeul nostru, și care îți cântăm: pomenește-ne și pe noi în împărăția Ta” (Fericita înviere, glasul al 4-lea).

„Tâlharului celui înțelept, într-o singură clipă raiul i l-ai dăruit, Doamne, luminează-mă și pe mine cu lemnul Crucii și mă mântuiește.”

Cuvânt de Sfintele Paști

Hristos a înviat! Unde ți-e, moarte, boldul? Unde ți-e, iadule, biruința?

Veniți, oameni, să-i cântăm și să ne închinăm lui Hristos, să slăvim învierea Lui din morți!

Astăzi este mântuirea lumii: nimicitu-s-a și s-a biruit vrăjmașul cel temut și neînfrânt până acum al neamului omenesc și al întregii lumi - moartea. Omul a fost zidit nemuritor, dar păcatul l-a lovit cu moarte.

⁴⁷ În Biblia B.O.R.: „pentru neamuri”.

Mulți oameni trăiau la începutul lumii cu sutele de ani, dar și lor le venea sfârșitul. Erau bărbați puternici, care-și învingeau toți dușmanii, care supuneau țări și popoare, dar nici unul dintre ei nu a reușit să biruie moartea.

Alții, prin înțelepciunea lor, se ridicau deasupra tuturor, se îmbogățeau de cunoștințe, descopereau tainele naturii, dar nimeni dintre ei nu a reușit să omoare moartea. Chiar și dreptii, cu întristare, se coborau cu sufletele în iad, simțind că totul în viață e deșertăciune și chin sufletească, care se prelungește până la moarte.

Dar astăzi moartea a fost biruită. Căci Hristos a înviat. S-a ridicat Hristos, primul dintre cei înviați. Nu pentru Sine a gustat moarte și a înviat Hristos, Fiul Dumnezeului veșnic viu ci, ca să biruie moartea în El însuși⁴⁸, iar nouă, oamenilor, să ne deschidă porțile vieții veșnice, El a primit moartea și îngroparea și, înviind din morți, a devenit biruitorul morții.

Singur înviindu-Se pe Sine cu puterea Sa dumnezeiască, El le dăruiește tuturor celor ce merg către El și în urma Lui viața veșnică și nemurirea. El îi hrănește pe credincioșii Săi cu Trupul și Sângele Său cel înviat, turnând în ei și suvoiuil vieții. El ne conduce spre viața plină de bucurie, spre raiul cel nou, plin de dumnezeiasca Lui slavă.

Asemeni lui Hristos, Care doar pentru scurtă vreme a gustat moartea, mor și astăzi oamenii, ca să învie din morți și să fie împreună cu El în împărăția Lui.

Astăzi e ziua învierii. Cu bucurie să o prăznuim, oameni buni!

Se veselesc și cei trecuți în lumea cealaltă, părinții și frații noștri, văzând lumina învierii și pregustându-și propria înviere, când se vor sătura și mai mult de slavă dumnezeiască. Bucurați-vă, toți cei bolnavi, cei întristați și suferinzi. Va veni și pentru voi vremea unei vieți pline de bucurie. Prăznuți, veseliți-vă toți oamenii, bătrâni și tineri, bogați și săraci, puternici și neputincioși, cei ce munciți și cei ce nu vă găsiți de lucru, locuitori în orașe, în sate și în pustii, călători și întemnițați! Toți să ne bucurăm acum! Sărbătorim omorârea morții, a iadului nimicire, începutul unei vieți noi.

Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le. Hristos a înviat!

La început a fost Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul

La Liturghie, în ziua Sfântei învieri se citește începutul Evangheliei lui Ioan despre Cuvântul cel dumnezeiesc. Când totul se umple de lumina învierii lui Hristos și cerurile se unesc cu pământul în proslăvirea Biruitorului morții, Evanghelia ne vestește Cine este El: „La început (în traducerea veche⁴⁹ - *iskoni*) era Cuvântul”.

Despre Cuvânt s-a vorbit încă din Vechiul Testament: „*Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu duhul gurii Lui toată puterea lor*” (Ps. 32, 6), „*Trimis-a Cuvântul⁵⁰ Său și i-a vindecat pe ei*” (Ps. 106, 20). Deosebit de viu și de grăitor se vorbește despre puterea lucrării Cuvântului lui Dumnezeu în Cartea înțelepciunii lui Solomon. Dar oamenii Vechiului Testament subînțelegeau prin Cuvântul lui Dumnezeu doar manifestarea voinței și a lucrării lui Dumnezeu. Iar acum Ioan binevestește despre Cuvântul lui Dumnezeu că este însuși Fiul lui Dumnezeu Cel Unul-Născut, a doua Persoană a Sfintei Treimi.

De ce Fiul lui Dumnezeu este numit și Cuvântul? Deoarece prin El Tatăl își exprimă voința. Cuvântul lui Dumnezeu nu este asemeni cuvântului omenească. Omul își exprimă prin cuvânt gândurile și dorințele sale. Dar cuvântul rostit de om se stinge și dispăre. Dorința exprimată de el uneori se împlinește, dar adesea rămâne neîmplinită. Cuvântul lui Dumnezeu este veșnic și atotputernic. El este mereu la Dumnezeu.

⁴⁸ Referire la firea omenească a Mântuitorului.

⁴⁹ În limba slavona.

⁵⁰ în Biblia B.O.R.: „*cuvântul*”.

Cuvântul omului este o putere care îl ajută. Cuvântul lui Dumnezeu este a doua Persoană a Sfintei Treimi. El însuși este Dumnezeu. Dumnezeu-Cuvântul este Fiul lui Dumnezeu și îl iubește pe Tatăl și face totul de bunăvoie după voia Lui. Mai precis, Ei au o singură voință.

Dumnezeu-Tatăl îl iubește pe Fiul Său și face totul prin El. Nimic nu a făcut Tatăl fără Fiul. „*Toate prin El s-au făcut*” - toate prin El au început să fie și fără El nimic nu a început să fie, din toate câte sunt: „*Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut*” (In. 1, 3) - așa cum spune despre aceasta al doilea articol al Simbolului de credință.

Când în Cartea Facerii se spune că atunci „*a zis Dumnezeu: Să fie lumină!*” și „*a zis Dumnezeu: să fie o tărie*”, înseamnă că Dumnezeu-Tatăl a voit să facă lumina, tăria și celelalte, iar Cuvântul, Fiul Său, le-a adus la împlinire.

Cuvântul lui Dumnezeu dă viață. El este Izvorul vieții: „*Întru El era viață și viața era lumina oamenilor*” (In. 1, 4).

Cuvântul lui Dumnezeu este Lumină, prin El Dumnezeu-Tatăl Se arată pe Sine și își vestește dumnezeiasca Sa voie: „*era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume*” (In. 1, 9).

Acea Lumină nu poate fi acoperită de nici un întuneric: „*lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o*” (In. 1, 5).

Întunericul păcatului a pus stăpânire pe omenire după căderea în păcat, dar nu a putut să acopere Lumina dumnezeiască.

Potrivit voii Tatălui, Fiul lui Dumnezeu a sfințit lumea, S-a coborât pe pământ și S-a întrupat. „*Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi*” (In. 1, 14).

Iar pentru a-I pregăti calea în inimile oamenilor, Dumnezeu l-a trimis pe Ioan înaintemergătorul. El îl propovăduia pe Hristos și chema oamenii să creadă în El, să creadă că El este Fiul lui Dumnezeu.

Cu multă vreme înainte a fost dată Legea, prin Moise. Dar, limitând răul, Legea nu-i putea mântui pe oameni, împlinind Legea în cele din afară, oamenii rămâneau plini de răutate pe dinăuntru. De aceea, lumea nu-L cunoscuse pe Ziditorul ei, Fiul lui Dumnezeu coborât pe pământ: „*În lume era și lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut, întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit*” (In. 1, 10-11). Păzitorii Legii nu l-au primit pe Cuvântul întrupat, căci nesuferită le era Lumina Lui.

Dar Izvorul vieții, pe care ei l-au predat morții, S-a coborât la iad, l-a nimicit și a risipit întunericul prin Lumina Sa dumnezeiască.

Înviind din morți, Hristos a deschis porțile împărăției slavei Sale tuturor celor ce cred în El. Cei ce cred în Fiul lui Dumnezeu Cel întrupat și L-au primit în suflete se fac cu inimile lor fii ai lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu îi renaște în duh, sălășluindu-se în ei și dându-le puterea să iubească Adevărul și să facă voia lui Dumnezeu. „*Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu*” (In. 1, 12).

Renăscuți prin har, dacă până la sfârșitul vieții pământene vor rămâne în har și vor merge pe calea arătată de Hristos, de Lumina cea adevărată, se vor învrednici să primească de la El darul cel nou: se vor desfăta veșnic în împărăția Tatălui Cerească, privind la slava Unicului-Născut Fiul al Său, slavă care întrece totul în lume, bucurându-se totodată cu bucurie și fericire de nedescris.

Același Cuvânt de dinainte de veci al lui Dumnezeu, prin Care s-a zidit lumea, a mântuit și a renăscut neamul omenesc spre o nouă viață plină de bucurie, prin întruparea și învierea Sa.

Luminoasa înviere este sărbătoarea lui Dumnezeu-Cuvântul, ziua biruinței Lui asupra iadului și a morții, începutul vieții celei noi și a veseliei veșnice dăruite de El.

„Cuvântul Cel dimpreună-fără-de-început cu Tatăl și cu Duhul din Fecioară S-a născut pentru mântuirea noastră, să-L cântăm, credincioșilor și să ne închinăm Lui, pentru Că a binevoit cu trupul să Se urce pe Cruce și moarte să sufere și pe morți să-i învieze, prin slăvită învierea Sa.”

„Unule-Născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Ce ești fără de moarte, cu moartea pre moarte ai călcat, Unul fiind din Sfânta Treime, împreună-slăvit cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, mântuiește-ne pre noi!”

Veniți, credincioșilor, să ne închinăm dumnezeirii celei în trei Ipostasuri!

Dumnezeu este Sfânta Treime. Treimea Cea de-o-ființă și nedespărțită. De-o-ființă, adică o singură ființă, o singură fire. Treimea nedespărțită: niciodată Fiul nu S-a despărțit de Tatăl sau Duhul Sfânt de Tatăl sau de Fiul și niciodată nu Se despart.

Tatăl, Fiul și Sfântul Duh nu sunt trei dumnezei, ci un singur Dumnezeu, întrucât au o singură fire, dar nu numai din această pricină. Și oamenii au o singură natură, o singură fire. Dar nu putem spune despre oameni că doi sau trei oameni sunt unul singur, oricât ar fi de apropiați și de buni prieteni între ei. Oamenii nu numai că au trupuri diferite, dar fiecare are și voința lui proprie, gusturile lui, înclinațiile lui. Oricât de asemănători ar fi uneori între ei oamenii, și la trup, și prin caracter, totuși nu se poate ca totul să le fie comun, să aibă totul identic: pe când la Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi totul este de obște. Nemăsurata iubire a Tatălui față de Fiul, a Fiului față de Tatăl și aceeași iubire dintre ei și Duhul Sfânt face ca voința Lor și toate lucrările Lor să fie comune. Ele au o singură voință, totul se săvârșește prin voința lor comună. De la ce își întoarce fața Duhul Sfânt, de la aceea își întoarce fața și Tatăl. Ce iubește Fiul, aceea iubește și Tatăl și Sfântul Duh.

Totul se săvârșește de către Sfânta Treime împreună. Despre Facerea Lumii se spune în Biblie: *„Și a zis Dumnezeu: Să fie lumină! Și a fost lumină”*. Ce înseamnă „a zis”, adică a spus? Înseamnă că Dumnezeu-Tatăl zidea cu Cuvântul Său, cu acel Cuvânt despre Care vorbește Evanghelia: *„La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul”* și Care este Unicul-Născut Fiul al lui Dumnezeu.

Pe toate le-a zidit Dumnezeu-Tatăl prin Cuvântul Său, altfel spus, pe toate le-a făcut prin Fiul Său. Nimic nu săvârșește Tatăl fără Fiul, iar împreună cu Tatăl și cu Fiul întotdeauna conlucrează Duhul Sfânt. Despre Facerea Lumii se spune în Biblie: *„Și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor”*. *„Se purta”* deasupra zidirii nu înseamnă că doar Se purta deasupra ei - acest cuvânt, care în limba slavonă nu are un echivalent exact, în originalul ebraic semnifică „a acoperi”, „a încălzi”, la fel cum cloșca, stând pe ouă, le aduce la viață cu căldura ei și din ele ies ființe vii.

„Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu duhul gurii Lui toată puterea lor” (Ps. 32, 6). Tot ceea ce este a fost făcut de Dumnezeu-Tatăl prin Fiul și a fost adus la viață prin Duhul Sfânt. Sau, altfel spus: tot ce a voit și voiește Tatăl a fost împlinit imediat și se împlinește de către Fiul și se înduhovnicește de Duhul Sfânt. Așa a fost creată lumea, așa s-a făcut tot prin economia lui Dumnezeu referitoare la lume și la omenire.

Ca să-l mântuiască pe om, care prin căderea în păcat a căzut de la Dumnezeu și a devenit muritor, după sfatul cel mai dinainte de veci al Sfintei Treimi, supunându-Se voii Tatălui, Fiul lui Dumnezeu S-a coborât pe pământ, S-a născut prin lucrarea Sfântului Duh de la Pururea Fecioara Maria, L-a vestit oamenilor pe Adevăratul Dumnezeu-Tată și voința Sa dumnezeiască, i-a învățat pe oameni adevărata închinare [la Dumnezeu], pătimind pentru păcatele noastre, S-a coborât cu sufletul la iad și, eliberând de acolo sufletele morților, a înviat din morți.

Încă înainte de patimile Sale, Hristos le-a făgăduit apostolilor Săi, aleși de El dintre ucenicii Săi, să le dea puterea să hotărască și să lege/să ierte păcatele oamenilor sau să le lase asupra lor. Acest dar al harului, după învierea Sa, Domnul nu l-a dat fiecăruia dintre apostoli, ci tuturor laolaltă: El și-a întemeiat Biserica, păstrătoarea acestui har și i-a unit în ea pe toți care cred în El și-L iubesc.

Făgăduindu-le apostolilor să-i acopere cu putere de sus - trimitându-le pe Duhul Sfânt - și împlinind toate cele pentru care venise pe pământ, Domnul Iisus Hristos S-a înălțat la cer,

primind și ca om slava și cinstea pe care le avea și până la Facerea Lumii, ca Fiul al lui Dumnezeu.

Pogorât asupra ucenicilor lui Hristos, potrivit făgăduinței, Duhul Sfânt i-a întărit în credința în Hristos și Și-a revărsat asupra lor, prin harul Său, darurile dumnezeiești. El i-a întărit pentru propovăduire și pentru împlinirea în viață a învățaturii lui Hristos, pentru chivernisirea Bisericii, cea întemeiată de Hristos și pusă în lucrare de Duhul Sfânt.

Biserica stă cu temeliiile pe pământ și are ca întâistător pe Cel ce sade de-a dreapta Tatălui, Fiul lui Dumnezeu, și este condusă în mod tainic de Duhul Sfânt. Ea îi unește sufletește laolaltă pe fiii săi, pe care îi unește cu Dumnezeu. Prin Biserică, darurile harice ale lui Dumnezeu se revărsă peste cei ce râvnesc să meargă pe urmele lui Hristos, sfințesc și întăresc tot ce este bun în ei, îi curăță de păcate și de toată întinarea, făcându-i vrednici a deveni vase ale strălucirii slavei și puterilor dumnezeiești.

Prin Biserică omenirea se face părtașă a ființei lui Dumnezeu, intrând în cea mai strânsă împărtașire cu Sfânta Treime. Nu numai sufletul se sfințește și se împărtașește cu Dumnezeu, ci și trupul omului, prin cuminerea cu Trupul și Sângele lui Hristos, prin care se unește cu întreaga Sfântă Treime. Prin harul lui Dumnezeu, prin participarea propriei voințe și strădanii, omul se face faptură nouă, părtașă a veșnicei împărății a lui Dumnezeu.

Pentru împărăția lui Dumnezeu ce va să vină se pregătește și natura, pentru viitoarea curățire prin foc de urmările păcatelor omenești și ale blestemului ce apasă asupra ei. Ea primește începătura sfințirii prin pogorârea asupra ei a Sfântului Duh la sfințirea apelor care are loc de Bobotează și prin multe alte ierurgii bisericești, pentru a deveni apoi cer nou și pământ nou.

Aceasta se va întâmpla când se vor împlini soroacele rânduite de Dumnezeu-Tatăl, și când Fiul lui Dumnezeu va veni în slavă să judece lumea. Atunci cei ce L-au iubit pe Dumnezeu și s-au unit cu El vor străluci de razele luminii dumnezeiești și se vor desfăta veșnic de lumina necreată a dumnezeirii treimice, a Celei de-o-singură-ființă, de-viață-făcătoare și nedespărțite Treimi.

Treimii, așadar, lui Dumnezeu, Ziditorului și Mântuitorului nostru I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, în vecii vecilor:

„Veniți, oamenilor, să ne închinăm dumnezeirii triipostasiate, Fiului în Tatăl și Sfântului Duh: Tatăl, Care fără de ani L-a născut pe Fiul, Care cu El de-a pururi împreună-ființează și împreună-tronează, și Duhul Sfânt Care în Tatăl cu Fiul este slăvit: o singură putere, o singură Ființă, o singură Dumnezeire. Lui închinându-ne cu toții, să spunem: Sfinte Dumnezeule, Care pe toate le-ai făcut prin Fiul, prin împreună-lucrarea Sfântului Duh; Sfinte tare, prin Care L-am cunoscut pe Tatăl și Care prin Duhul Sfânt ai venit în lume; Sfinte fără de moarte, Mângâietorul sufletelor, Care de la Tatăl porcezi și în Fiul Te odihnești: Treime Sfântă, slavă Ție!”.

Descoperirea Sfintei Treimi

Stenogramă a predicii rostite de praznicul Sfintei Treimi

În Vechiul Testament există numai indicii lipsite de limpezime referitor la dumnezeiasca taină a Sfintei Treimi.

Sfânta Scriptură spune că, înainte de crearea omului, Dumnezeu a spus: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră” - prin asta se arată că Dumnezeu nu este o singură Persoană. Dar câte Persoane sunt în Dumnezeu și cine sunt Acești împreună-vorbitori și Împreună-Ziditori - despre aceasta indiciile lipsesc.

Altă dată, ceva mai deslușit, dar tot numai sub chipul văzut a trei îngeri, Dumnezeiasca Treime i Se descoperă dreptului Avraam.

În Noul Testament taina Sfintei Treimi se descoperă de trei ori: la Botez, la Schimbarea la Față și la Pogorârea Sfântului Duh.

În timpul Botezului s-a auzit glas dumnezeiesc: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit”, când Fiul lui Dumnezeu întrupat, Dumnezeu-Omul Și-a început lucrarea mântuirii neamului omenesc. Aici se arată slava lui Dumnezeu-Tatăl și bucuria Lui la vederea unui asemenea nevoie a iubirii. Dumnezeu-Fiul stă în chip de rob în repejunile Iordanului și Dumnezeu-Duhul Sfânt în chip de porumbel întărește cuvântul Tatălui, mărturisitor al dumnezeirii Fiului, Care-Și pleacă smerit capul sub dreapta înaintemergătorului.

La Schimbarea la Față au răsunat iarăși aceleași cuvinte dumnezeiești, cu adăugirea: „Pe Acesta ascultați-L”. Aici se arată slava Fiului lui Dumnezeu: în Dumnezeu-Omul, firea omenească se luminează de slava lui Dumnezeu. El Se arată apostolilor ca un Stăpânitor atotputernic al viilor și al morților, pentru ca apoi, văzându-L răstignit, apostolii să înțeleagă că Domnul Iisus Hristos a primit moartea de bunăvoie, pentru ca să înțeleagă slava iubirii lui Dumnezeu!

Și, în sfârșit, după înviere și înălțare, când sfinților apostoli li se dezvăluie taina iubirii lui Dumnezeu și căile mântuirii omului, atunci iarăși se produce descoperirea Sfintei Treimi în arătarea lui Dumnezeu-Duhul Sfânt. Aici se arată slava Duhului Sfânt și a atotputerniciei Sale, care-l renaște și-l transfigurează pe omul aflat pe dumnezeiescul drum al mântuirii. Aici Duhul Sfânt împlinește făgăduința Fiului și își desăvârșește lucrarea mântuitoare.

Așa s-a săvârșit descoperirea Sfintei Treimi: în slava lui Dumnezeu-Tatăl, în slava lui Dumnezeu-Fiul și în slava lui Dumnezeu-Duhul Sfânt. Așa s-a făcut descoperirea Sfintei Treimi Celei de-o-singură-ființă, de-o-singură-putere, de-o-singură-cugetare și de-o-singură-slavă.

Așa Se descoperă Acela Care a spus „să facem” după asemănarea „Noastră”. Taina Facerii lumii este taina Sfintei Treimi.

Dumnezeu a creat lumea prin Cuvânt: „a zis și s-a făcut”. Prin „Cuvânt”, Sfânta Scriptură îl numește pe Dumnezeu-Fiul. Cuvântul lui Dumnezeu nu este numai sunet, precum cuvântul nostru, ci este puterea divină creatoare, este arătarea pe față a înțelepciunii lui Dumnezeu: „La început a fost Cuvântul” și „Cuvântul era Dumnezeu”.

Dumnezeu-Tatăl creează lumea prin Fiul. Dumnezeu-Fiul, Cuvântul lui Dumnezeu, creează lumea cu Duhul Sfânt, Duhul vieții, după planul lui Dumnezeu-Tatăl.

Sfânta Scriptură spune că atunci când a fost creată lumea, Duhul Sfânt „Se purta” pe deasupra lumii, care încă nu avea chip. Expresia slavonă „Se purta” nu redă în întregime expresia biblică. Din originalul ebraic trebuie să înțelegem nu doar faptul că Duhul Sfânt Se afla și „Se purta” pe deasupra acelei lumi, ci și faptul că El avea o atitudine specială față de acea lume, că o încălzea într-un anumit fel, ca o cloșcă ce își clocește puii. Lumea este iubită de Dumnezeu, ca fiind chemată să se facă părtașă la viața și la slava lui Dumnezeu - prin om.

După cădere, toată lumea materială a suferit urmările aceluia eveniment și a împărțit pedeapsa omului. De aceea, când începe lucrarea mântuirii omului, atunci se pregătește și înnoirea stihilor lumii.

La Iordan se pune temelia mântuirii omului: pocăința; iar stihia apei este chemată să slujească înnoirii omului. „Astăzi firea apelor se sfințește” - cântă Biserica de Bobotează - adică întreaga lume materială, în chipul stihiei apei, este chemată să slujească vieții celei noi. La început se sfințește apa, întrucât în lumea cea dintâi *cerurile și pământul s-au închegat din apă și prin apă* (vezi II Petru 3, 5).

La Schimbarea la Față este proslăvit Dumnezeu-Omul. Slava Lui nu e o simplă privescătoare sau un simbol, ci e adevărata proslăvire și transfigurare a firii omenești și descoperirea vieții celei noi. Schimbându-Se la față, Domnul a arătat slava împărăției Sale Cerești și slava firii Sale omenești îndumnezeite, pentru ca apostolii, văzându-i mai târziu suferințele și umilirile, să înțeleagă că aceasta este calea pe care și ei trebuie să meargă, pentru ca la fel să strălucească și ei în împărăția lui Hristos, de lumina slavei dumnezeiești.

La Pogorârea Sfântului Duh, omul și, prin el, întreaga lume sunt chemați să se împărtășească de această viață și slavă dumnezeiască. Se schimbă la față duhul omului, care a primit Duhul Sfânt și dorește viața cea nouă. Duhul Sfânt S-a pogorât peste apostoli, și prin ei

peste toți cei ce merg pe calea mântuirii. El S-a pogorât în limbi de foc: puterea renăscătoare și transfiguratoare a Sfântului Duh pârjolește tot ce este păcătos, și lumea va începe o viață nouă, curățindu-se prin foc. Duhul Sfânt îi dă omului puterea să primească viața cea nouă, făurită de Fiul lui Dumnezeu, îi dă puterea să se împărtășească și să se înrudească cu El.

La zidirea lumii celei dintâi, la început a fost făcută lumea materială, apoi omul și apoi i-a fost dat duhul cel asemenea lui Dumnezeu - „a suflat [Dumnezeu] în fața lui suflare de viață”.

Tot așa, la crearea lumii înnoite, la început a fost sfințită apa - lumea materială - la Botez; apoi, firea omului - la Schimbarea la Față; și, în sfârșit, s-a săvârșit renașterea și schimbarea la față a duhului omului - la Pogorârea Sfântului Duh.

Mănăstirea Lesninsk, 1/14 iunie 1954

Cuvânt la Schimbarea la Față a Domnului

La Facerea Lumii Dumnezeu a zis: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră”. Chipul lui Dumnezeu se arată în capacitățile minții omului, în stăpânirea lui asupra naturii, în puterea și capacitatea lui creatoare. Asemănarea cu Dumnezeu constă în calitățile morale ale omului, în năzuințele lui duhovnicești, în putința de a ajunge la sfințenie.

Chipul și asemănarea lui Dumnezeu după care au fost creați strămoșii noștri se răsfrângeau în întregime în aceștia până la cădere. Păcatul însă le-a tulburat pe amândouă, cu toate că nu l-a lipsit pe om de ele cu desăvârșire, în om au rămas gândirea și toate celelalte, care erau chipul lui Dumnezeu, dar pentru dezvoltarea lor era nevoie, de-acum înainte, de mai multă strădanie, și abia într-o mică măsură se putea ajunge la starea pe care strămoșii noștri au primit-o deplină la început. În om a rămas într-o oarecare măsură și năzuința de a fi asemenea lui Dumnezeu, chiar dacă uneori cade atât de jos, încât ajunge de nerecunoscut.

Pentru a-i da omului asemănarea cea dintru început cu Dumnezeu, S-a coborât pe pământ și S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu. El a luat asupra Sa toată firea omenească, S-a făcut întru toate asemeni omului, în afară de păcat. El a venit să refacă după chipul lui Dumnezeu frumusețea noastră cea zidită dintru început. Dar dacă la început Dumnezeu L-a creat după chipul și asemănarea Lui pe om, care până atunci încă nu existase, și omul nu a participat în nici un fel la propria sa zidire, la refacerea chipului dintru început este nevoie și de participarea directă a omului. Omul trebuie să năzuiască la desăvârșire, pentru ca, prin harul și ajutorul lui Dumnezeu, să o dobândească.

Prin învățătura Sa, Domnul a arătat calea spre desăvârșire, a arătat-o prin exemplul Său. Aceasta este calea desăvârșirii morale, a lepădării de sine, a dorinței de debarasare de tot ce este păcătos.

Păcatul a pătruns adânc în firea omului, într-un fel, s-a contopit cu ea. Fiecare om se naște cu un germene al păcatului și eliberarea de el este un fel de luptă cu sine însuși. De aceea, lupta aceasta este chinuitoare, dar e obligatorie pentru apropierea de Dumnezeu. „*Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie*” - a spus Hristos. Crucea pe care trebuie să o luăm este tocmai lupta cu slăbiciunile, cu viciile și cu păcatele noastre. Eliberându-se treptat de ele, omul se apropie de Dumnezeu, după chipul Căruia a fost creat.

Omul singur nu are destule puteri pentru aceasta, dar îl ajută harul lui Dumnezeu, pe care Dumnezeu îl dă prin Biserica întemeiată de Fiul lui Dumnezeu întrupat. De aceea, S-a întrupat El, ca să restaureze chipul Său cel căzut.

Pe Tabor, Hristos a arătat frumusețea și slava dumnezeirii Sale, pentru ca apostolii și, prin ei, întreaga omenire să cunoască a Cui asemănare o are omul și către ce se apropie când se înalță duhovnicește.

Pe măsura curățirii omului de păcat și a apropierii de Dumnezeu, slava lui Dumnezeu se reflectă în el tot mai mult. De aceea se și numesc sfinții cuvioși „cei întocmai (asemenea) cu”. Ca în oglindă se reflectă slava lui Dumnezeu în sufletele lor, umplându-i de strălucire.

Atunci se sfârșește nevoința pământească, se pecetluiește definitiv treapta asemănării atinsă de fiecare. La venirea împărăției celei veșnice vor învia toți oamenii, sufletele se vor întâlni cu trupurile lor, și *Atunci cei dreپți vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor*” (Matei 13, 43), a spus însuși Hristos.

Înălțarea Sfintei Cruci

Crucea, care până la Hristos a fost unealtă de tortură, stârnind groază și silă, după moartea lui Hristos pe Cruce a devenit arma și semnul mântuirii noastre. Prin ea, Hristos l-a sfârșat pe diavol, de pe ea S-a coborât la iad și, slobozindu-i de acolo pe cei ce se chinuiau, i-a adus în împărăția Cerească. Imaginea Crucii este înfricoșătoare pentru demoni și, ca semn al lui Hristos, este cinstită de creștini.

Domnul i-a arătat-o pe cer împăratului Constantin, aflat în drum spre Roma, să se lupte cu tiranul care pusese mâna pe putere; făurindu-și un stindard în formă de cruce, împăratul Constantin a repurtat o victorie deplină. Fiind ajutat prin Crucea Domnului, împăratul a rugat-o pe mama sa, împărăteasa Elena, să caute Crucea de-viață-făcătoare; și Cuvioasa Elena, îndreptându-se spre Ierusalim, după multe căutări, o găsi.

Multe vindecări și alte minuni s-au făcut și se fac atât prin Crucea Domnului, cât și prin imaginea ei. Prin ea, Domnul păzește poporul Său de toți vrăjmașii văzuți și nevăzuți. Biserica Ortodoxă prăznuiește cu multă solemnitate aflarea Sfintei Cruci, amintindu-și totodată și arătarea Crucii pe cer împăratului Constantin.

În această zi și în alte zile închinat Sfintei Cruci noi ne rugăm lui Dumnezeu să-Și reverse milostivirile nu numai unor persoane în parte, ci și întregii creștinătăți, întregii Biserici. Foarte sugestiv vorbește despre aceasta troparul Sfintei Cruci, alcătuit în secolul al VIII-lea, când prietenul Cuviosului Ioan Damaschin, Sfântul Cosma, episcopul Maiumei, a scris toată rânduiala slujbei înălțării Sfintei Cruci.

„Măntuiește, Doamne, poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta, biruință (binecredincioșilor) împărați⁵¹ asupra celor potrivnici dăruiește și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău.”

Începutul acestei rugăciuni este preluat din Psalmul 27. În Vechiul Testament, prin cuvântul „popor” se înțelegeau numai mărturisitorii credinței adevărate, oamenii cei credincioși lui Dumnezeu. „Moștenirea” era tot ce îi aparține de fapt lui Dumnezeu, era avuția lui Dumnezeu, așa cum este Biserica lui Hristos în Noul Testament. Rugându-ne pentru mântuirea poporului lui Dumnezeu (a creștinilor) atât de muncile veșnice, cât și de nenorocirile pământești, noi ne rugăm Domnului să *binecuvânteze*, să trimită harul Său și darurile Sale întregii Biserici și să o întărească lăuntric.

Rugăciunea de a da „biruință împăraților”, marilor țitori ai lumii acesteia, are ca punct de pornire Psalmul 143, stihul al 10-lea și amintește de biruințele repurtate de regele David, prin puterea lui Dumnezeu și, de asemeni, de victoriile dăruite împăratului Constantin prin Crucea Domnului. Această arătare a Crucii i-a făcut pe împărații care până atunci îi prigoneau pe creștini să devină apărătorii Bisericii de vrăjmașii cei din afară, de „episcopii din afară”, după formula Sfântului împărat Constantin.

Biserica, întărită pe dinăuntru de harul lui Dumnezeu și îngrădită pe dinafară, este pentru creștinii ortodocși „cetatea lui Dumnezeu”, *lăcașul dumnezeiesc*, de unde pornește

⁵¹ Troparul [înălțării] Sfintei Cruci, în (actuala) rânduială a slujbelor Bisericii Ortodoxe Române: *Binecredincioșilor creștini*” (cf. *Sinaxar și Ceaslov*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1990).

calea spre Ierusalimul ceresc. Felurite nenorociri au zguduit lumea, au dispărut popoare, au pierit orașe și state întregi, dar prigonita și chiar sfâșiata pe dinăuntru Biserică stă neclintită, căci *porțile iadului* nu o vor birui.

Astăzi, când strădaniile conducătorilor lumești de a stabili ordine pe pământ rămân neroditoare, singura armă de nădejde a lumii rămâne aceea despre care cântă Biserica:

„Crucea este apărătoarea întregii lumi, Crucea este înfrumusețarea Bisericii, Crucea este puterea împăraților, Crucea este întărirea credincioșilor, Crucea este slava îngerilor și rana demonilor”.

De ce rugăciunile către Crucea de viață dătătoare sunt unite cu rugăciunile pentru împărați?

Ca armă a mântuirii noastre, Crucea Domnului a început să fie cinstită de creștini încă din vremurile apostolice. Însă, în timpul prigoanei creștinilor, ea putea fi cinstită numai pe ascuns. „Hristos Cel Răstignit” era sminteală pentru iudei și nebunie pentru păgâni. De aceea, creștinii nu cinsteau Crucea în mod deschis, ca să nu o expună batjocurilor. Ei ascundeau imaginea Crucii sau o reprezentau astfel încât păgânii să nu-și dea seama că desenul respectiv reprezenta în mod ascuns Crucea.

În anul 312, împăratul Constantin cel Mare, în timpul campaniei spre Roma a văzut pe cer imaginea unei cruci, cu inscripția „N I K A”, adică „biruiește!”. Făurindu-și un steag de luptă în formă de cruce, împăratul Constantin a pornit la război, a înfrânt dușmanul și a cucerit Roma. În amintirea acestei victorii, el a poruncit să fie așezată la Roma o statuie a lui cu o cruce în mână, cu inscripția: „Prin acest semn mântuitor am eliberat Roma de tiran”. La scurtă vreme după aceasta, edictul de la Milan îngăduia mărturisirea creștină; însuși împăratul Constantin a dat exemplul de cinstire a Crucii, poruncind să fie reprezentat cu o cruce în mână chiar și pe monezi.

De două ori a mai văzut împăratul Constantin Crucea pe cer, în campaniile lui ulterioare, ceea ce l-a întărit și mai mult în cinstirea Sfintei Crucii.

După dorința împăratului, mama sa, Sfânta împărăteasă Elena, a întreprins o călătorie la Ierusalim și a aflat acolo Sfânta Cruce de-viață-dătătoare. Ea a adus o parte a Crucii la Țarigrad⁵² și împărații Bizanțului, când plecau în călătorii, o luau cu ei, nădăjduind să primească prin Cruce ajutor de la Dumnezeu. Iată de ce, în minunatele cântări bisericesti care o proslăvesc, Sfânta Cruce este lăudată și pentru ajutorul primit prin ea de împărații dreptcredincioși.

Totodată, Biserica Ortodoxă, urmând îndrumarea Sfântului Apostol Pavel, se roagă pentru împărați, chiar și pentru cei păgâni, întrucât ei sunt apărătorii ordinii, iar nu prigonitorii credinței, și a înălțat mereu rugăciuni către Dumnezeu pentru ca puterea Crucii să-i ajute pe împărații care își pun nădejdea în ea.

Slujbele Sfintei Crucii din fiecare miercuri și vineri, zile în care sunt pomenite Patimile lui Hristos, și din celelalte praznice ale de-viață-făcătoarei Crucii sunt pline de astfel de rugăciuni, în ele se spune: „Crucea este puterea împăraților”, „cu tine se laudă credincioșii noștri împărați, căci prin puterea ta poporul lui Israel⁵³ cu putere a biruit”, „biruință binecredincioșilor împărați asupra celor potrivnici dăruiește și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău”, „lemn cinstit, dătător de biruință împăraților împotriva barbarilor”... De astfel de formule și altele așijderea sunt pline slujbele Sfintei Crucii.

⁵² Constantinopol (n. Apologeticum).

⁵³ Posibilă greșeală în text unde apare scris Ismael: fiul patriarhului Avraam și al slujnicei soției sale, egipteanca Agar. Fiii săi sunt considerați printre întemeietorii poporului arab (v. Fac. 17, 20).

Este remarcabil că multe dintre aceste cântări au fost scrise de Sfinți Părinți care au pățimit crunt de pe urma împăraților iconoclaști, dar ei nu și-au curmat rugăciunile pentru ei, crezând cu tărie că acestor răi împărați le vor urma și împărați binecredincioși.

Nici grecii ortodocși, nici slavii din sud nu au schimbat aceste rugăciuni, chiar și atunci când s-au aflat sub stăpânirea turcilor sau a altor stăpâniri străine, și chiar dacă acestea erau de altă credință.

Care este rostul rugăciunii pentru împărați din cuprinsul rugăciunilor Sfintei Cruci, când un popor ortodox poate că nici nu-și are împăratul său?

În primul rând, popoarele ortodoxe trebuie să se roage nu numai pentru conducătorii lor, ci - ca mădulare ale unui singur trup: trupul Bisericii - trebuie să se roage și pentru alți suverani dreptslăvitori. Cuceritori de turci, grecii, sârbii, bulgarii și românii se rugau pentru unicul împărat ortodox de atunci, acela al Rusiei. La fel, și datoria rușilor este să se roage nu numai pentru ai săi, ci și pentru suveranii altora, cu atât mai mult cu cât emigranții care trăiesc în țările respective se bucură de protecția lor.

În al doilea rând, când înălțăm rugăciuni pentru împărați, nu ne rugăm doar pentru împărații de acum, ci și pentru viitorii împărați dreptslăvitori, căci, după tâlcuirea Sfântului Ioan Gură de Aur, suveranii ortodocși vor deține puterea până la venirea lui Antihrist, îngăduind răspândirea răului. Iată de ce Biserica Ortodoxă nu încetează să se roage: „biruință binecredincioșilor împărați⁵⁴ asupra celor potrivnici dăruiește”. Aceste cuvinte se găsesc în rugăciunea Sfintei Cruci, care se folosește deosebit de des, fiind tropar, adică un fel de imn al zilelor Sfintei Cruci.

Primele cuvinte ale acestei rugăciuni compun al 12-lea verset al Psalmului 27 al lui David, iar următoarele sunt preluate din Psalmul 143, scris de David cu ocazia luptei cu Goliat. La început ea a fost compusă ca o sedeană a octoihului glasului I, pentru cântarea de miercuri și de vineri, între citirea catismelor Psaltirii. Apoi a început să fie folosită, de asemeni, și ca tropar al acelor zile, al praznicelor înălțării Sfintei Cruci și a altor zile închinare Sfintei Cruci. Ea se mai citește și la începutul utreniilor de fiecare zi, se cântă la slujba agheasmei mici și de multe alte ocazii.

În Rusia și în alte câteva țări slave, în această rugăciune se introducea și numele suveranului înscăunat, dar conținutul ei principal a rămas întotdeauna textul neschimbat și original, cel pe care l-au scris Sfinții Părinți: „*Mântuiește, Doamne, poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta, biruință binecredincioșilor împărați asupra celor potrivnici dăruiește și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău*”.

⁵⁴ Vezi nota de la predica precedentă.

III. Cuvânt arhieresc

PROSLĂVIREA SFINŢILOR BINEPLĂCUŢI LUI DUMNEZEU

Sfinţenia nu înseamnă doar o viaţă dreaptă în ochii lui Dumnezeu⁵⁵, pentru care dreptii se învrednicesc de desfătarea fericirii în împărăţia lui Dumnezeu, ci este o asemenea stare a trăirii dreptăţii lui Dumnezeu în care omul se preaple atât de mult de har, încât acesta se revarsă din el şi asupra celor cu care intră în contact. Mare este fericirea acestor oameni, născută din vederea cu ochii lor a slavei lui Dumnezeu. Plini fiind şi de iubire faţă de oameni, izvorâtă din iubirea de Dumnezeu, ei sunt sensibili la problemele semenilor şi la rugăciunile lor şi sunt ajutătorii şi mijlocitorii lor în faţa lui Dumnezeu.

Aşa au fost, mai întâi de toate, dreptii Vechiului Testament, pe care Hristos i-a eliberat din iad şi i-a adus în rai, aşa a fost şi „cel mai mare dintre cei născuţi din femeie”, Ioan Botezătorul. Aşa au ajuns apoi şi apostolii, şi urmaşii lor direcţi. Nimeni dintre creştini nu se îndoia de sfinţenia lor, astfel încât după sfârşitul lor, cel mai adesea mucenicesc, erau imediat cinstiţi şi chemaţi în rugăciuni. În perioada de mare sporire duhovnicească, în primele veacuri ale prigoanelor creştine, la fel au fost şi mucenicii. Însuşi sfârşitul mucenicesc era poarta către lăcaşurile cereşti, şi creştinii începeau imediat să-i cheme în rugăciuni, ca pe nişte sfinţi bineplăcuţi lui Dumnezeu. Semnele şi minunile întăreau această credinţă a creştinilor şi erau dovada sfinţeniei lor. La fel au început apoi a fi cinstiţi şi marii asceţi. Nimeni nu a hotărât cinstirea ca sfinţi a lui Antonie cel Mare, Macarie cel Mare, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Nicolae Făcătorul de minuni şi a multora asemenea lor, ci şi Răsăritul, şi Apusul îi preamăresc deopotrivă şi doar cine nu crede în sfinţenie poate să le tăgăduiască sfinţenia. Ceata bineplăcuţilor lui Dumnezeu a sporit necontenit; oriunde erau creştini, apăreau şi noii lor nevoitori.

Apoi însă nivelul duhovnicesc al vieţii creştinilor a început să scadă, arderea duhului a început să pălească şi nu mai exista acea simţire clară a dreptăţii dumnezeieşti. De aceea, nu întotdeauna conştiinţa comună a credincioşilor putea stabili cine este cu adevărat drept şi bineplăcut lui Dumnezeu, în unele locuri apăreau persoane îndoielnice, care prin false nevoiţe amăgeau o parte a turmei. De aceea, conducerea Bisericii a început să vegheze asupra cinstirii sfinţilor, îngrijindu-se să-şi păzească păstoriţii de credinţe deşarte. Vieţile nevoitorilor cinstiţi de credincioşi au început a fi cercetate, iar povestirile despre minunile lor erau verificate. Către vremea încreştinării Rusiei s-a stabilit deja că recunoaşterea unui nou sfânt se face de către conducerea Bisericii. Desigur că hotărârea conducerii bisericeşti era răspândită apoi în toată regiunea aflată sub oblăduirea ei, dar şi alte regiuni recunoşteau, de obicei, sfinţii proslăviţi într-un anumit loc, chiar dacă nu îi introduceau în sinaxarele lor, întrucât conducerea bisericească nu făcea decât să mărturisească sfinţenia. *Dreptii deveneau sfinţi nu prin hotărârea conducerii bisericeşti pământene, ci prin mila şi prin harul lui Dumnezeu.* Ocârmuirea Bisericii nu făcea decât să aprobe preamărirea în Biserică şi chemarea în rugăciune a noului sfânt. Care anume stăpânire era datoare şi putea să facă aceasta nu era clar stabilit, în orice caz era nevoie de puterea unui episcop.

Au existat proslăviri făcute de înalta conducere eclezială a întregii Biserici a unei regiuni şi numele celor proslăviţi erau înscrise în sinaxarele întregii Biserici respective, alţii erau proslăviţi într-un loc anume şi cinstirea lor se răspândea treptat şi în alte locuri. De obicei, proslăvirea se făcea în locul în care a trăit sau a suferit nevoitorul respectiv. Dar putea fi şi altminteri.

⁵⁵ În textul rusesc: *pravednosti*.

Astfel, tânărul Gheorghe din orașul Kratov (Serbia), care în 1515 a fost chinuit de turci la Sofia (Sredeț, Bulgaria), peste numai paisprezece ani era proslăvit la Novgorod. Cu toate că și concetățenii săi îl cinsteau ca pe un nou mucenic, iar duhovnicul lui chiar îi alcătuiseră o slujbă, ei nu au îndrăznit să-l mărturisească deschis, de frica turcilor. De aceea, la Novgorod, oraș care se afla în relații comerciale cu acele locuri, în urma hotărârii arhiepiscopului, a fost alcătuită o slujbă și a început să fie cinstită pomenirea Noului Mucenic Gheorghe, de unde cinstirea lui s-a răspândit în întreaga Rusie. Iar când Serbia și Bulgaria s-au eliberat de sub robia turcească, ele s-au folosit de slujba alcătuită în Rusia, iar cea compusă inițial la Sofia a rămas până azi un bun de bibliotecă.

În ultimele două veacuri, Rusia a trăit în slavă și în bunăstare, proslăvirile noilor sfinți făcându-se, de obicei, cu mult fast, prin hotărârea înaltei ocârmuirii bisericești și având loc uneori (dar nu întotdeauna) în întreaga Rusie și cu deosebire în locul unde se aflau moaștele făcătoare de minuni.

Însă aceasta nu schimbă regula generală a Bisericii: dacă poporul rus, aflat sub jugul stăpânirii atee nelegiuite nu poate să proslăvească și să cheme în rugăciune deschis *pe un bineplăcut al lui Dumnezeu proslăvit de Dumnezeu*, datoria părții Bisericii Ruse neoprimate de jugul ateu este să proclame spre cinstire generală și să cheme în rugăciune pe Făcătorul de minuni, cel asemenea Sfântului Nicolae, cinstit astăzi în întreaga lume⁵⁶ și să se roage Sfântului și dreptului Ioan⁵⁷ pentru îndreptarea vieții noastre și pentru încetarea nenorocirilor care, potrivit prorocirii lui, au cuprins patria noastră.

Să dea Domnul să vină așteptata zi, când de la Carpați și până la Oceanul Pacific va răsună: „Te mărim pe tine, dreptule părinte Ioane și cinstim sfântă pomenirea ta, căci tu te rogi lui Hristos Dumnezeu pentru noi!”.

Despre cinstirea sfinților care au strălucit în Apus

Raport către Sinodul Arhieresc din anul 1952

„Stabilit-a hotarele limbilor după numărul îngerilor Săi și a adunat de la risipiții fii ai lui Adam Biserica Sa, înmulțind în ea sfinții Săi, ca stelele pe cer, care au strălucit la Răsărit și la Apus, la Miazănoapte și la Miazăzi”.

Doar pentru o mică parte a sfinților au fost alcătuite cântări bisericești și pomenirea lor se săvârșește pretutindeni în Biserică. Cete nenumărate de alți sfinți sunt cunoscute și se cinstesc cu deosebire doar în anumite locuri, în alte locuri sunt indicați parțial, prin povestiri despre viețile lor și prin sinaxare, în alte locuri sunt însemnate doar zilele pomenirii lor. Sinaxarele, care au început să fie alcătuite de la jumătatea mileniului trecut, au fost compuse în mare măsură din propria inițiativă a unor oameni și importanța lor depindea de încrederea și deschiderea Bisericii față de alcătuitoarea lor. Cu mult mai târziu au început să se alcătuiască Mineiele, culegerile de vieți ale sfinților.

Poporul rus îi cinstea pe bineplăcuții lui Dumnezeu, atât pe cei care au strălucit pe pământul rusesc, cât și pe cei pe care îi cunoștea din viețile lor. La noi în Rusia și sinaxarele, și viețile sfinților erau îndreptate și completate în repetate rânduri, pe baza noilor date culese. Temelia actualelor culegeri rusești de vieți ale sfinților sunt Mineiele compuse de Sfântul Dimitrie al Rostovului, acestea reprezentând una dintre lucrările lui de căpătâi. Ulterior, ele au fost editate cu adăugiri de Sfântul Sinod și în limba rusă⁵⁸. În viețile sfinților din vechime se amintește și de unii sfinți a căror pomenire nu se mai prăznuiește astăzi și ale căror vieți sunt

⁵⁶ Țarul Mucenic Nikolai al II-lea.

⁵⁷ Sfântul și dreptul Ioan de Kronstadt, proslăvit în Rusia de Sinodul local al Bisericii Ortodoxe Ruse pe 7-8 iunie 1990.

⁵⁸ Referire la limba rusă modernă, spre deosebire de cea slavonă, limba de cult a Bisericii Ruse.

aproape necunoscute. Cel mai complet sinaxar din Rusia a fost alcătuit de arhiepiscopul Serghie de Vladimir, cuprinzând o mulțime de sfinți din Răsărit și din Apus. Oricât de ample erau în Rusia datele despre sfinții care au strălucit pe pământul ei, când rușii au plecat din patria lor în marele exod⁵⁹, au aflat că în afara Rusiei mai exista o mulțime de sfinți din alte țări, necunoscuți chiar cercetătorilor scrupuloși ai vieților sfinților, după viețile și sinaxarele deținute de ei.

Chiar și în țările apropiate geografic, după duh și după sânge s-a dovedit că există sfinți necunoscuți în Rusia, care au avut legături nemijlocite cu ea prin faptele și viața lor. Astfel sunt ucenicii primilor învățători ai slavilor, Sfinții Chiril și Metodie: Făcătorul de minuni Naum, Preasfințitul Clement și alții, care prin învățăturile lor au ajutat la traducerea cărților de cult în limba slavonă; Sfinții Ioan Rusul și Pahomie, originari din Rusia Mică, ajunși prizonieri în secolul al XVIII-lea și cinstiți de Biserica Greacă, dar necunoscuți în Rusia, cu toate că aparțin cetii sfinților ruși.

De asemeni, în țările răsăritului există și în afară de aceștia mulți alți nevoitori noi și din vechime, rămași până azi necunoscuți în alte locuri, întrucât acele țări sunt ortodoxe și sfinții sunt proslăviți de Bisericile Ortodoxe, nu pot fi dubii și îndoieli cu privire la cinstirea acelor sfinți în egală măsură cu sfinții cunoscuți deja în Rusia. Alături de locuitorii acelor țări - Grecia, Serbo-Cernogorie (Serbia și Muntenegru), Bulgaria și România -, toți ortodocșii trebuie să-i cheme în ajutor și să-i cinstească.

Mai complicată s-a dovedit situația în Apus. În primele secole, creștinismul a fost propovăduit aici în multe locuri chiar de apostoli. De-a lungul a multe veacuri, Ortodoxia a rămas neclintită și mărturisitorii din răsărit chiar veneau aici pentru a căuta sprijin în timpul ereziilor (Sfinții Atanasie și Maxim Mărturisitorul). Aici au strălucit mulți mucenici și nevoitori, întărind Biserica. Dar, în același timp, îndepărtarea și desprinderea Apusului de singura Biserică Universală a întunecat adevărul și l-a amestecat cu amăgirea. A fost nevoie să se stabilească cine anume dintre cei cinstiți aici ca stâlpi și luminători ai credinței își merită cu adevărat numele. Această lucrare nu putea fi lăsată pe seama unor cercetători individuali, ci constituia o datorie a eparhiei și aceasta era cea care trebuia să o ducă la îndeplinire. Deciziile Consfăturilor stareților ruși cu privire la cinstirea sfinților din Apus nu reprezintă defel un act de canonizare a lor, ci o dispoziție prin care un anumit nevoitor, care a fost cinstit ca sfânt până la desprinderea Apusului, este cinstit ca sfânt de Biserica Ortodoxă.

Lipsa în Răsărit a cântărilor și a mărturiilor despre un anumit sfânt nu înseamnă defel nerecunoașterea sfințeniei lui în Răsărit. Căci nici pentru sfinții cinstiți în Răsărit, care au strălucit acolo, nu au fost alcătuite pentru toți slujbe bisericesti. Aproape în fiecare zi, în sinaxar și în Proloage sunt indicate pomenirile unor sfinți, nu numai a celor cărora le este închinată slujba acelei zile, ci și a altora.

Iar mulți sfinți nu au stabilită o zi anume de pomenire, cu toate că sunt amintiți în unele slujbe, bunăoară în Slujba sfinților care prin post au strălucit, întrucât, oricum, ei sunt cunoscuți și cinstiți. Căci viețile mucenicilor, ale asceților și ale altor sfinți numai lui Dumnezeu îi sunt cunoscute. Cu toții sunt proslăviți împreună în Săptămâna Tuturor Sfinților, așa cum se spune în sinaxarul acelei zile. Sfinții rămași până astăzi necunoscuți (sau în prezent⁶⁰) în Răsărit, dar cinstiți între hotarele Apusului, prin viața lor pământească aparțin unor veacuri diferite și s-au proslăvit pe căi diferite.

Astfel sunt martirii primelor veacuri, asceții și arhieriei. Ultimele două cinuri se contopesc parțial, întrucât mulți asceți au devenit, ulterior, episcopi. Cu privire la primii, adică la martiri, nu se nasc nici un fel de îndoieli. După suferințele lor pentru Hristos, ei sunt martiri în aceeași măsură ca și alți martiri cinstiți de Biserică, dintre care unii se află trecuți chiar în sinaxarele rusești verificate; iar astăzi îi amintim numai pentru că sunt necunoscuți celor mai mulți dintre mireni, care se folosesc doar de sinaxarele și de calendarele prescurtate. Astfel

⁵⁹ Referire la valurile de emigrări începute după prăbușirea Imperiului țarist.

⁶⁰ Neclaritate: referire ori la sfinții uitați de-a lungul vremurilor, ori la sfinții necunoscuți ai zilelor noastre.

este, de pildă, **Preasfințitul Pothinus, episcopul Lionului**, și ceilalți mucenici ai Lionului. A trebuit să le atragem atenția locuitorilor de azi ai meleagurilor pe care aceștia s-au nevoit și unde odihnesc rămășițele sfințelor lor moaște - să le atragem atenția asupra neprețuitelor comori duhovnicești [pe care le dețin] și să chemăm turma dreptcredincioasă să-i cinstească. Apusul este plin de asemenea mucenici.

Încă din primele decenii ale izgonirii noastre au început să se facă pelerinaje, din inițiative personale, către locurile sfinte de aici, dar până în ziua de azi aceste sfinte locuri au rămas necunoscute pentru mulți, cu toate că alte locuri demne de vizitat le sunt cunoscute.

Deosebit de cinstit a fost la Marsilia în vremurile de demult **Mucenicul Victor**, care a pățimit împreună cu străjerii convertiți de el: **Alexandru, Felician și Longhin**. Deasupra mormintelor lor, Cuviosul Casian Romanul și-a construit mănăstirea, în care și-a avut metania și a murit. În sinaxarul ortodox se află câțiva mucenici cu același nume Victor, dar, din descrierea suferințelor lor, se vede că e vorba de alți mucenici.

Un mucenic la fel de cinstit în vremurile de demult a fost Sfântul Albanie de lângă Londra; moaștele lui se află la Londra până azi și s-a păstrat o descriere amănunțită a faptelor lui. În unele cronică bisericești este amintită legiunea Sfântului Mauriciu care a pățimit pentru Hristos în munții Elveției, la fel ca oștirea lui Andrei Stratilat, în Răsărit; acest Mauriciu are același nume cu un alt Mauriciu, care a pățimit împreună cu fiul său, Fotie, dar după locul unde s-a petrecut supliciul și după felul acestuia se vede că este vorba de mucenici diferiți.

Episcopul Saturnin a sfințit Toulouse-ul cu sângele său, târât pentru Hristos pe străzile orașului la mijlocul veacului al III-lea.

Toți aceștia sunt martiri al căror sânge a fost sămânța lui Hristos, pe care Biserica îi cântă aproape zilnic în diferite tropare și stihire „mucenicești” și care sunt pomeniți, de asemeni, în locurile unde au înflorit și au rodit semințele sângelui lor. Ei sunt ca niște picături de sânge, ca și sângele altor „mucenici din întreaga lume”, care împodobește Biserica „ca și cu o porfiră și vison” (tropar în Săptămâna Tuturor Sfinților). Continuatorii martirilor întru întărirea credinței în Răsărit, ca și în Apus, au fost arhieriei și cuvioșii. Monahismul timpuriu din Apus este strâns legat de cel din Răsărit. Mărturii despre el și despre întemeietorii lui s-au păstrat în lucrările ucenicilor acestora sau ale altor scriitori trăitori în acele timpuri.

Una dintre principalele livezi duhovnicești ale Apusului a fost **mănăstirea Lerin**. Viața întemeietorului ei, **Sfântul Honorie** s-a păstrat în panegiricul ucenicului său Ilarie, episcopul orașului Arles. Din acesta aflăm că Sfântul Honorie a călătorit împreună cu fratele său în Egipt și Palestina, iar la întoarcere și-a zidit în Lerin propria mănăstire. În timpul vieții a săvârșit o serie de minuni. De această mănăstire au fost legați duhovnicește **Sfântul Paulin de Nolan**, la indicația căruia a venit acolo și **Sfântul Euherie**, care a lăsat o serie de lucrări, dintre care „Viața Sfântului Mauriciu și a sfinților mucenici ai legiunii Thebei”, despre care am vorbit mai înainte. În această mănăstire a locuit câțiva vreme **Cuviosul Casian**, care și-a construit mai târziu propriul lăcaș la Marsilia. Trebuie să remarcăm că Sfântul Casian, cinstit de întreaga Biserică Ortodoxă - cu toate că pomenirea lui e săvârșită o dată la patru ani -, în Biserica Catolică este considerat un sfânt cu venerare locală și pomenirea lui se săvârșește - anual, e adevărat - doar la Marsilia, unde în biserica Sfințitului Mucenic Victor odihnesc rămășițele moaștelor lui, păstrate după distrugerea lor în timpul Revoluției Franceze. În aceeași mănăstire și-au avut metania **Sfântul Vichentie de Lerin**⁶¹, cinstit în Răsărit mai mult chiar decât în Apus, învățător al Bisericii, care a murit în jurul anului 450 și care ne-a lăsat o lucrare despre Sfânta Tradiție. De asemeni, prin intermediul mănăstirii Lerin s-au legat de Răsărit Anglia și Irlanda, întrucât Răsăritul s-a dovedit a fi un sprijin duhovnicesc pentru luminătorul Angliei, Cuviosul Augustin și pentru cei ce s-au nevoit împreună cu el; a trăit acolo câțiva vreme și **luminătorul Irlandei, Sfântul Patrichie**.

⁶¹ Câteva amănunte la Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie*, Sf. Mănăstire Dervent, 200, p. 164. (n. Apologeticum)

Mănăstirea întemeiată în Irlanda de **Sfântul Colomb** se afla în legături și relații cu mănăstirile răsăritului în secolul al XI-lea și, după datele existente, câțeva vreme după căderea Romei, după ruperea ei de Răsărit. Rămășițele acestei mănăstiri, împreună cu moaștele Cuviosului întemeietor al ei există până astăzi și, cu puțină vreme în urmă, a fost făcut un pelerinaj în acele locuri, care, la fel ca și viața amănunțită a Sfântului Colomb, lăsă o adâncă impresie pelerinilor.

Urmașii Cuviosului Colomb au fost **Cuvioșii Columban, Fridolin și Gall**, care au sosit în Elveția din Irlanda în secolul al VII-lea și au contribuit la întărirea creștinismului în Galia și în Italia de nord și la apărarea dreptei credințe de eretici. În timpul vieții ei au săvârșit minuni și au prevăzut viitorul. Viețile lor amănunțite s-au păstrat în mănăstirile acelor locuri și pomenirea lor e cinstită în regiunile de care au fost legați, până în zilele noastre.

Printre cuvioșii francezi se remarcă **Sfânta Genoveva și Sfântul Clodoald**, numit pe scurt și Cloud.

Cuvioasa Genoveva, născută în anul 423 și adormită întru Domnul în 512, s-a remarcat din copilărie printr-o evlavie deosebită și și-a petrecut întreaga viață în rugăciune și în înfrânarea cea mai aspră. Chemarea ei spre Dumnezeu a fost prevăzută din copilărie de Sfântul Gherman de Auxerres, care i-a dat binecuvântare să se afierosească Domnului. Ea a fost legată duhovnicește de Cuviosul Simeon Stâlpnicul, care avea știință despre ea. A săvârșit multe minuni în timpul vieții, dintre care deosebit de cunoscută este salvarea Parisului de Attila, prin rugăciunile ei. Amintirea acestei minuni este păstrată nu doar de tradiție, ci este consemnată și de o coloană ridicată pe locul până la care a ajuns Attila. Ea este considerată ocrotitoarea Parisului și a Franței; nici distrugerea moaștelor ei în timpul Revoluției, nici lupta împotriva credinței nu au reușit să-i curme cinstirea.

Cuviosul Clodoald provenea dintr-o familie regală, pierită în timpul luptelor feudale. După ce a crescut și a înțeles deșertăciunea slavei lumești, el nu a voit să lupte ca să-și redobândească drepturile, ci a intrat în monahism și a dus o viață de asceză deosebit de aspră. Câțeva vreme a petrecut în totală însingurare, apoi în jurul lui a fost ridicată o mănăstire, a cărei biserică îi păstrează moaștele până în ziua de azi. El a adormit întru Domnul la jumătatea veacului al VI-lea.

Cuviosul Clodoald a fost crescut de bunica sa, **Sfânta Clotilda**, care era regină a Franței. Ea are pentru Franța aceeași însemnătate ca și Sfânta Olga pentru Rusia, ca Sfânta Liudmila pentru Cehia, sau ca Sfânta Elena pentru Imperiul Roman. Datorită ei, soțul ei Clovis s-a botezat, iar apoi s-a întărit definitiv în dreapta credință. Prin viața, învățăturile și rugăciunile ei, ea a propovăduit și a întărit creștinismul în Franța. După moartea soțului și-a petrecut viața în înfrânare, îngrijindu-se de săraci și de cei aflați în nevoi, înștiințată de sus asupra sfârșitului ei cu treizeci de zile înainte, a plecat în pace la Domnul pe 3 iunie 533. Moaștele ei au fost păstrate și purtate în procesiuni până la Revoluția Franceză, când au fost arse și au rămas numai părțile din ele.

La consolidarea creștinismului în Franța, care a fost propovăduit aici încă din zilele apostolilor, au contribuit mulți episcopi ai secolelor următoare, care s-au luptat totodată și cu ereziile care pătrundeau în țară. Cu deosebire s-a proslăvit **Sfântul Martin, episcopul de Tours**. Viața lui se găsește în Mineiele rusești, cu toate că este trecută la ziua de 12 octombrie, iar nu la 11 noiembrie, când a adormit întru Domnul și când i se prăznuiește pomenirea. Învățătorul lui a fost peste tot slăvitul Sfântul Ilarie de Poitiers.

Sfântul Martin, a cărui cinstire este larg răspândită, a contribuit nu numai la luminarea Galo-Franței, ci și a Irlandei, întrucât Sfântul Patrichie, luminătorul ei era ruda lui apropiată și se afla sub influența lui duhovnicească.

Sfântul Patrichie s-a remarcat printr-o viață foarte aspră și, asemeni Sfântului Martin, își unea lucrările episcopale cu nevoițe călugărești. În timpul vieții s-a proslăvit prin multe minuni, care au netezit calea convertirii irlandezilor. El este cinstit ca sfânt din ziua morții sale, care a avut loc în 491 sau 492 și a fost însoțită de o serie de semne ce i-au mărturisit sfințenia.

Printre contemporanii care s-au ostenit, de asemeni, în Irlanda, unde se duceau pentru a lupta cu pelagianismul, au fost doi stâlpi ai Bisericii din Galia (Franța): Preasfinții Gherman de Auxerres și Lup de Troyes. Ambii s-au proslăvit prin curajul cu care propovăduiau și își ocroteau turmele de barbari, de asemeni și prin multe minuni săvârșite atât în timpul vieții, cât și după moarte.

Sfântul Gherman de Auxerres a adormit întru Domnul în anul 439. Moaștele lui s-au păstrat neputrezite de-a lungul multor veacuri, până le-au distrus calviniștii. Sfântul Lup, de care pomenește Sfântul Ioan, arhiepiscopul Cernigovului (ulterior, mitropolit de Tobolsk), în „Iliotropion”, a intrat în viața monahală la mănăstirea Lerin și s-a aflat atunci sub conducerea **Sfântului Honorat**, vrednicul succesor al Cuviosului Honorie, întemeietorul acelei mănăstiri. Ulterior, Sfântul Honorat a devenit episcop de Arles, unde a ridicat o biserică și unde primul episcop a fost **Sfântul Trofim**, ucenicul Sfântului Apostol Pavel.

Iar Sfântul Lup a fost ales episcop de Troyes, dar a continuat să ducă o aspră viață ascetică. Salvându-și orașul de Attila și săvârșind o serie de minuni, el a murit în anul 479. Moaștele lui s-au păstrat până la Revoluția Franceză, când au fost arse și a rămas doar o mică parte din ele.

Cu o sută de ani mai târziu a trăit **Sfântul Gherman, episcopul Parisului**. Viața lui a ajuns din vechime până la noi; din ea vedem că se remarcă prin evlavie încă din primii ani ai copilăriei - copilărie care a fost grea pentru el. Intrând în monahism în mănăstirea Sfântului Simforian, a petrecut viața cea mai aspră, consacrand rugăciunii o parte însemnată a timpului său. Proslăvindu-se prin minuni, el a devenit mai târziu episcopul Parisului, unde a continuat să ducă același fel de viață, împletind nevoia ascetică cu treburile păstoririi și cu fapte de milostenie. Ajungând la cinstite bătrâneți, a fost înștiințat de sus de sfârșitul său și a plecat la Domnul pe 28 mai 576. Moaștele lui s-au păstrat vreme îndelungată, dar locul în care se găsesc acum n-a putut fi aflat. Numele său este purtat de o biserică rămasă până în ziua de azi, a cărei construire a început prin grija sa pe locul capiştei lui Isis, în cinstea Sfântului Mucenic Vichentie. Tot în vremea lui a fost construită și biserica cu hramul Sfântului Gherman de Auxerres, pe care îl cinstea mult și pe care și-l luase ca model. Activitatea și viața lui au consolidat definitiv creștinismul în Franța.

În Franța a strălucit o ceată întregă de sfinți arhieriei și nevoitori, stâlpi ai drepte credințe și învățători ai evlaviei pe acele meleaguri.

Mai târziu a început luminarea creștină a Europei de nord-est. De aceasta sunt legate lucrările arhieresti ale **Preasfințitului Ansgarie, episcopul Hamburgului și apoi al Bremenului**. Viața sfințitului Ansgarie a fost descrisă de ucenicul său, arhiepiscopul Rimper și a ajuns până în zilele noastre. Din ea citim că s-a născut în anul 801. La vârsta de șapte ani a avut o vedenie, prin care era chemat la slujirea lui Dumnezeu. Făcându-și educația în mănăstire, la vârsta de doisprezece ani a primit tunderea. Vedeniile pe care le-a avut l-au îndemnat să ducă o severă viață ascetică, iar apoi (la vârsta de 21 de ani) a plecat să propovăduiască păgânilor din Europa de nord. Începând cu Hamburgul, el a trecut apoi în Danemarca, unde l-a botezat pe regele acesteia, împreună cu tot poporul său. De acolo s-a îndreptat spre Suedia. În anul 831 este sfințit ca episcop al Hamburgului și al tuturor popoarelor Nordului. Propovăduirea lui se întinde în Suedia, Danemarca și la slavii *polbeni* (*polbenskie*⁶²), din actuala Germanie de nord. Era plin de râvnă și gata să sufere pentru Hristos. Întristat că nu primise cununa mucenicească, a fost mângâiat de o voce de sus și a plecat în pace la Domnul pe 3 februarie 865. Ostenelile apostolice și le-a împletit cu lucrarea desăvârșirii lăuntrice, din când în când plecând să se însingureze. Era foarte milostiv, întinzându-și mâna darnică oriunde era nevoie și nelimitându-se [să facă milostenie] într-un singur loc. Se îngrijea îndeosebi de cei aflați în bejenie, de văduve și de orfani.

Preafințitul Ansgarie a săvârșit în timpul vieții o mulțime de tămăduiri dar, din smerenie, se socotea păcătos. Faptele bune și minunile încerca să le săvârșească în taină. Dar

⁶² Probabil referire la slavii *polabiți* (*polabskie*), de pe fluviul Elba (numit, în vechime, Laba).

harul dumnezeiesc care sălășluia în el era atât de vădit și cinstirea lui era atât de mare, încât la doi ani după sfârșitul său el este deja numărat în rândul sfinților și numele lui este prezent în Martiroloage încă din anul 870. Moaștele lui neputrezite s-au păstrat la Hamburg până la Reformă, când au fost îngropate în pământ și s-a păstrat doar o parte din ele. Viața lui și puterea harului dumnezeiesc, arătată prin el, ca și slăvirea lui în rândul sfinților, pe când Apusul mai făcea încă parte din Biserica Ortodoxă Universală, nu trebuie să lase nici o îndoială că este un sfânt bineplăcut lui Dumnezeu. Arhiepiscopul Alexandru a strâns toate mărturiile existente despre el în limba germană, atât din surse catolice, cât și din surse protestante, și toate acestea întăresc tot ce am expus aici despre Preafințitul Ansgarie, descriind atât ostenelele întru blândețe și virtuțile acestui mare bărbat, cât și minunile lui. Am primit, de asemeni, și o descriere amănunțită a vieții lui în limba daneză.

În legătură cu obiecțiunile făcute de un confrate de-al nostru, trebuie să spunem că acestea sunt nefondate. În primul rând, nu există nici un fel de date ca să presupunem că Preafințitul Ansgarie ar fi fost o unealtă în mâinile tronului Romei pentru întărirea stăpânirii acesteia și că s-ar fi făcut vehiculul acelor idei care au dus la despărțirea Romei. Toate strădaniile noastre de a găsi vreun indiciu în sursele existente nu au furnizat nici un fel de susținere [a acestei ipoteze], dimpotrivă, ele ne conduc la concluzii contrare, întrucât, dacă ar fi fost așa, catolicii de azi nu ar fi scăpat ocazia să se folosească de acest fapt și să-l proslăvească pentru aceasta pe Preafințitul Ansgarie.

Sfințenia Preasfințitului Ansgarie nu poate fi pusă la îndoială datorită absenței numelui său din sinaxarul grecesc și din cărțile de cult bisericesc, întrucât acestea nu determină în nici un caz respingerea ei [a sfințeniei] de către Biserica Răsăritului.

Există contemporani ai Preasfințitului Ansgarie, ai Sfinților Chiril și Metodie, care nu au fost consemnați și nu sunt consemnați până azi în sinaxarul și în cărțile de cult grecești, cu toate că erau binecunoscuți la Țarigrad. Iar Biserica Catolică îi comemorează mai mult decât pe Preafințitul Ansgarie. Din cărțile de cult grecești lipsește **luminătorul Bulgariei, Sfântul Boris-Mihail**, care a fost botezat de greci, cât și **Sfânta Liudmila** a Cehiei, botezată de Sfântul Metodie, cât și **Sfântul Viaceslav**. Lipsesc și Sfinții Vladimir, și Sfinții Boris și Gleb, proslăviți cu binecuvântarea Patriarhului Constantinopolului, lipsește și Preasfințitul Petru al Moscovei. Dintre toți sfinții ruși, în Mineiele grecești sunt pomeniți în sinaxare, dar fără să li se închine o slujbă, numai Sfântul Ioan al Novgorodului și Cuviosul Varlaam Hutînski. În Biserica Eladei este pomenită Fericita Cneaghină Olga, având acolo un alt tropar și condac, decât la noi. Dar asta nu înseamnă nicidecum că nu trebuie să-i cinstim pe sfinții care au strălucit pe pământul Rusiei, după cum nu dovedește nici respingerea lor de către greci. Există și mulți sfinți greci ale căror nume nu sunt în mineie și în sinaxare, dar pomenirea lor se săvârșește local și tot local se țin și slujbele lor.

Preasfințitul Ansgarie nu a slujit scopurilor politice, ci lui Hristos și pecetea apostolatului său sunt țările aduse prin el la Hristos. Ruptura lor ulterioară [de la dreapta credință] nu-i micșorează lucrarea, după cum truda Sfântului Metodie nu e împuținată de ruptura, pentru multe secole, a Moraviei și a Panoniei.

În colțuri diferite ale lumii dreptii lui Hristos au lucrat pentru Unicul Dumnezeu, au umblat într-un singur duh și sunt împreună proslăviți de El. Valul revoluțiilor și al reformelor le-a distrus moaștele în Apus, la fel cum, ajungând până în patria noastră, s-a atins profanator și de sfinții ruși. Acest val a încercat să le nimicească memoria, la fel cum și Iulian Apostatul ardea sfintele moaște ale cuvioșilor. Dar ei strălucesc în Biserica cerească, iar noi trebuie să le slăvim și mai mult ostenelele, proslăvindu-L astfel pe Dumnezeu, Care prin ei săvârșește minuni.

Dumnezeu este foc

Dumnezeu este foc mistuitor (Evr. 12, 29). Când un obiect se atinge de foc, el se schimbă: ori arde, ori se căleşte. La fel și omul, când se atinge de Dumnezeu, ori piere, ori se mântuiește. Focul este întotdeauna foc! Dar vedem că din atingerea de el rezultă fie cenușă, fie oțel, în funcție de ceea ce se atinge.

La fel se întâmplă și cu omul, și totul depinde de ce anume va aduce el focului dumnezeiesc, adică în ce stare este omul când se atinge de Dumnezeu. Dacă se ține ca fierul, atunci puterea fierului va deveni de oțel. Dar dacă se coboară până la slăbiciunea paielor, va fi mistuit.

Fiecare om, mai devreme sau mai târziu, este în mod inevitabil adus la Dumnezeu și vai lui dacă nu se va pregăti pentru această întâlnire. Lev Tolstoi s-a apropiat de Dumnezeu cu neglijență, plin de sine, fără frică de Dumnezeu, s-a împărtășit cu nevrednicie și a ajuns apostat. Va veni ceasul când ne vom atinge de puterea lui Dumnezeu, indiferent dacă vrem sau nu acest lucru.

Lopata este în mâinile Domnului. Cu lopata se aruncă semințele și paietele; paietele le împrăștie vântul, iar semințele cad la picioarele Stăpânului și sunt strânse în jitnițe, în timp ce paietele sunt lăsate deoparte sau arse. Întâlnirea cu Domnul este inevitabilă și trebuie să ne pregătim pentru ea. Păcatele noastre sunt paietele care sunt mistuite la această întâlnire. Trebuie ca, din vreme, să facem singuri judecată cu noi înșine și noi înșine, pregătindu-ne pentru această întâlnire, trebuie să ne desprindem de paiete, să mistuim paietele păcatelor prin pocăință. Ori se mistuie ele singure, ori împreună cu ele se mistuie și omul, care s-a înrobuit păcatului.

Trebuie să știm că vine Judecata de Apoi și să ne raportăm cum se cuvine la acea zi și la acel eveniment. Trebuie să ne curățim sufletele și să ne rugăm. Trebuie să ne raportăm la acel eveniment în mod limpede și conștient, iar nu ca o jivină care-și ascunde capul ca să nu vadă primejdia.

Biserica este trupul lui Hristos

„El (Hristos) este capul trupului, al Bisericii” (Col. 1, 18), *„Care este trupul Lui, plinirea Celui ce plinește toate întru toți”* (Efeseni 1, 23)

Nu o singură dată, în Sfânta Scriptură, Biserica este numită Trupul lui Hristos. „Mă bucur în⁶³ suferințele mele pentru voi..., pentru trupul Lui, adică Biserica” (Col. 1, 24), scria despre sine Sfântul Apostol Pavel. Apostolii, proorocii, binevestitorii, păstorii și învățătorii - ne spune tot el - sunt dați de Hristos „la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos” (Efeseni 4, 12).

În același timp, în Trupul și Sângele lui Hristos se transformă pâinea și vinul la dumnezeiasca Liturghie și credincioșii se împărtășesc cu ele. Așa a rânduit însuși Hristos, Care i-a împărtășit pe apostolii Săi la Cina cea de taină, spunându-le: „*Luați, mâncați, acesta este trupul Meu... Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi* (Matei 26, 26-28).

Cum se poate ca, în același timp, Trupul lui Hristos să fie și Biserica, și Sfintele Taine? Cum se poate ca, în același timp, credincioșii să fie mădulare ale Trupului lui Hristos - Biserica - și, totodată, să se împărtășească cu Trupul lui Hristos în Sfintele Taine?

⁶³ În Biblia B.O.R.: „de suferințele mele”.

În ambele situații, denumirea „Trupul lui Hristos” nu este folosită în sens figurat, ci în sensul cel mai propriu și real al acestui cuvânt. Noi credem că Sfintele Taine, păstrând înfățișarea pâinii și a vinului, sunt adevăratul Trup și adevăratul Sânge al lui Hristos. De asemeni, credem și mărturisim că Hristos, Fiul Dumnezeului Celui Viu, venind în lume să-i mântuiască pe păcătoși, a devenit Om adevărat și carnea Lui, primită de la Fecioara Maria, a fost carne omenească adevărată; credem că, cu trupul și cu sufletul, Hristos a fost Om adevărat, asemenea întru toate celorlalți oameni, afară de păcat, rămânând în același timp și Dumnezeu adevărat. Fiul lui Dumnezeu nu Și-a împuținat și nu Și-a schimbat firea dumnezeiească la întrupare, după cum nici firea omenească nu s-a schimbat, ci și-a păstrat în întregime însușirile ei omenești.

Dumnezeirea și omenitatea s-au unit neschimbător și neamestecat, pe vecie, „neseplat și nedespărțit”, într-o singură persoană a Domnului Iisus Hristos.

Fiul lui Dumnezeu s-a înomenit, pentru ca pe oameni să-i *facă părtași dumnezeieștii firi* (II Petru I, 4), pentru ca pe omul căzut în păcat și în moarte să-l slobozească de acestea și să-l facă nemuritor.

Unindu-ne cu Hristos, noi primim harul dumnezeiesc, care dă firii omenești putere de biruință asupra păcatului și a morții, Domnul Iisus Hristos, prin învățătura Sa, le-a arătat oamenilor calea biruirii păcatului și le-a dăruit viața veșnică, făcându-i, prin învierea Sa, părtași ai veșnicei Sale împărății. Ca să primim de la El acest har dumnezeiesc, este nevoie să fim în cea mai strânsă părtășie cu El. Atrăgându-i la Sine pe toți prin dragostea Sa dumnezeiască și unindu-i cu Sine, Domnul i-a unit între ei pe cei ce L-au iubit și au venit la El, reunindu-i într-o singură Biserică.

Biserica este unitatea în Hristos, este unirea cea mai strânsă cu Hristos a tuturor celor ce cred cu dreptate în El și îl iubesc și este unirea tuturor acestora prin Hristos.

Biserica este alcătuită dintr-o parte pământească și o parte cerească.

Fiul lui Dumnezeu a sosit pe pământ și S-a făcut om, pentru ca pe om să-l înalțe la cer, să-l facă iarăși locuitor al raiului, redându-i starea de neprihănire și integritate dintru început și ca să-l unească cu Sine. Aceasta se înfăptuiește prin lucrarea harului lui Dumnezeu, care este dat prin Biserică, dar este nevoie și de strădania omului. Dumnezeu își mântuiește creația căzută prin iubirea Sa față de ea, dar este necesară și iubirea omului față de Ziditorul său, fără de care nu poate să se mântuiască. Năzuind către Dumnezeu și lipindu-se de Domnul prin smerita lui iubire, sufletul omului primește o putere curățitoare de păcate, care îl întărește în lupta cu păcatul până la biruința deplină. La această luptă ia parte și trupul, care astăzi este vas și armă a păcatului, dar este menit să devină armă a dreptății și vas al sfințeniei.

Dumnezeu l-a zidit pe om suflând duh asemeni celui dumnezeiesc⁶⁴ în trupul însuflețit, pe care l-a zidit la început din pământ. Trupul trebuia să fie o armă a duhului supusă lui Dumnezeu. Prin trup, duhul omului se manifestă în lumea materială.

Prin mijlocirea trupului și a părților lui separate, duhul omului își descoperă însușirile și calitățile primite de la Dumnezeu, în calitatea lui de chip al lui Dumnezeu - fapt pentru care și trupul, ca manifestare a chipului lui Dumnezeu, este și se numește „frumusețea noastră cea după chipul lui Dumnezeu zidită” (stihiră la înmormântare).

Când primii oameni au căzut cu duhul de la Ziditorul lor, trupul, care până atunci era supus duhului, ascultându-i poruncile prin mijlocirea sufletului, nu s-a mai supus duhului și voi să-și fie singur stăpân. În locul Legii lui Dumnezeu, în om a pus stăpânire legea cărnii.

Păcatul, care l-a smuls pe om de la Izvorul vieții -Dumnezeu, l-a scindat și pe om. Unitatea dintre duh, suflet și trup s-a tulburat, moartea a pătruns în el. Sufletul, neadâpându-se din izvoarele vieții, nu mai avea cum să le transmită pe acestea trupului. Astfel, trupul a devenit stricăcios, iar chinul a devenit soarta duhului.

Hristos a venit pe pământ ca să restaureze chipul căzut al omului și să-i redea unirea cu Acela al Cărui chip este. Unindu-l cu Sine, Dumnezeu îl restaurează pe om în toată

⁶⁴ În textul rusesc: „Bogopodobnii”

plinătatea bunătății sale dintru început. Dăruind har și sfințire duhului, Hristos curățește, întărește, vindecă și sfințește și sufletul, și trupul. „*Cel ce se alipește de Domnul este un duh cu El*” (I Cor. 6, 17).

Așadar, trupul omului care s-a unit cu Domnul trebuie să fie o armă a Domnului, să slujească împlinirii voii Sale și să devină parte a Trupului lui Hristos. Pentru deplina sfințire a omului, trupul robului lui Dumnezeu trebuie să se unească cu Trupul lui Hristos, și aceasta se săvârșește în Taina împărtășirii. Adevăratul Trup și adevăratul Sânge al lui Hristos, pe care le primim, se transformă într-o parte a marelui Trup al lui Hristos ⁶⁵.

Desigur, pentru a ne uni cu Hristos nu este suficientă doar unirea trupului nostru cu Trupul lui Hristos. Gustarea Trupului lui Hristos este binefăcătoare atunci când omul își ațintește duhul către El și se unește cu El. Primirea Trupului lui Hristos, în timp ce cu duhul îl respingem, este asemenea atingerii lui Hristos de cei care L-au bătut, L-au ocărât și L-au răstignit. Atingerea lor de El nu le-a fost spre mântuire și spre vindecare, ci spre osândă.

Iar cei ce se împărtășesc cu cucernicie, cu dragoste, fiind gata să vină și să-i slujească, aceia se unesc strâns cu El și devin armă a voinței Lui dumnezeiești.

„*Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el*” - grăit-a Domnul (In. 6, 56). Unindu-se cu Domnul cel înviat și, prin El, cu întreaga Treime Cea Pururi-Fiitoare, omul absoarbe putere din Ea pentru viața veșnică și devine el însuși nemuritor. „*Precum M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu și Eu viez pentru Tatăl, și cel ce Mă mănâncă pe Mine va trăi prin Mine*” (In. 6, 57).

Toți cei ce cred în Hristos și s-au unit cu El, predându-se Lui și primind harul lui Dumnezeu, alcătuiesc laolaltă Biserica lui Hristos, al cărei Cap este însuși Hristos, iar cei care intră în ea sunt mădularele ei.

Nevăzut ochiului trupesc, Hristos Se arată în mod real pe pământ prin Biserica Sa, așa cum duhul nevăzut al omului se arată prin lucrările trupului său. Biserica este Trupul lui Hristos deoarece, în primul rând, părțile ei sunt unite cu Hristos prin dumnezeieștile Taine și, în al doilea rând, întrucât prin ea Hristos lucrează în lume.

Noi ne împărtășim de Trupul și sângele lui Hristos (în Sfintele Taine), pentru ca noi înșine să fim părți ale Trupului lui Hristos (ale Bisericii). Acest lucru nu se produce dintr-o dată. Neconținuta petrecere în Biserică arată deja o stare de biruire a păcatului și de deplină curățire de păcat. Tot ce este păcătos ne scoate, într-o anumită măsură, afară din Biserică și ne îndepărtează de Biserică. Iată de ce, la rugăciunea pentru spovedanie, deasupra capului fiecărui om care se căiește se citește: „Primește-1 și unește-1 cu Sfânta Ta Biserică”. Prin pocăință, creștinul se curățește, se unește mai strâns cu Hristos în împărtășirea cu Sfintele Taine, dar apoi iarăși peste sufletul lui se așterne praful păcatului și-l îndepărtează de Hristos și de Biserică, motiv pentru care din nou este nevoie de pocăință și de împărtășanie.

Cât timp nu se sfârșește viața pe pământ, chiar până la ieșirea sufletului din trup, în om continuă lupta dintre păcat și dreptate. Oricât de înaltă ar fi starea duhovnicească și morală la care ar ajunge cineva, este totuși posibil ca, treptat sau fulgerător, să cadă adânc în bezna păcatului. De aceea, fiecăruia îi este de trebuință împărtășania cu Sfântul Trup și Sânge al lui Hristos, care ne întăresc comuniunea cu El și ne udă cu șuvoaiile harului dătător de viață al Sfântului Duh, care curg prin trupul Bisericii. Cât de importantă este împărtășania cu Sfintele Taine, ne arată viața Cuviosului Onufrie cel Mare, căruia, ca și altor pustnici aflați în pustia aceea, îngerii îi aduceau sfânta împărtășanie; ca și viața Cuvioasei Maria Egipteanca, a cărei ultimă dorință, după mulți ani de viață în însingurare, a fost să primească Sfintele Taine; sau ca viața Cuviosului Savatie al Solovețului și a multor altora. Căci nu degeaba grăit-a Domnul: „*Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi*” (In. 6, 53).

Împărtășania cu Trupul și Sângele lui Hristos este primirea în noi a Hristosului înviat, biruitorul morții, Care le dăruiește celor ce sunt cu El biruință asupra păcatului și a morții.

⁶⁵ Care este Biserica.

Păstrând în noi darul haric al sfintei împărtășanii, avem în noi zălogul și începătura fericitei vieți veșnice a trupului și a sufletului.

Lupta dintre păcat și dreptatea lui Dumnezeu - atât în fiecare om, cât și în întreaga omenire - se va continua chiar până în „Ziua lui Hristos”, până la a doua Sa venire, până la Judecata întregii lumi.

Biserica pământească îi reunește pe toți cei renăscuți prin botez, care și-au luat în spate crucea luptei cu păcatul și îi urmează începătorului nevoinței acestei lupte, Care este Hristos.

Dumnezeiasca Euharistie, aducerea Jertfei celei fără de sânge și împărtășirea cu ea îi sfințește și îi întărește pe cei ce participă la ea, făcându-i pe cei ce gustă din Trupul și Sângele lui Hristos mădular adevărate ale Trupului Bisericii Sale. Dar abia o dată cu moartea omului se stabilește dacă acesta a rămas până la ultima lui suflare mădular adevărat al Trupului lui Hristos, ori dacă păcatul a triumfat în el, izgonind harul primit în Sfintele Taine și care îl lega de Hristos.

Adormit întru har, ca un mădular al Bisericii pământești, omul trece din Biserica pământească în cea cerească, iar cel căzut din Biserica pământească nu va intra în Biserica cerească, întrucât partea pământească a Bisericii este calea spre cea cerească.

Cu cât omul se află mai mult sub lucrarea harului sfintei împărtășanii și cu cât se unește mai strâns cu Hristos, cu atât mai mult se va desfăta de părtășia cu Hristos și în împărăția Lui, ce va să vină.

Dar întrucât păcatul continuă să lucreze în sufletul omului până la moarte, trupul său este supus urmărilor păcatului, purtând în sine sămânța bolii și a morții de care se va elibera doar după moarte, când trupul se va descompune și când, în fine, se va ridica eliberat de ele, la învierea obștească.

Cel ce s-a unit cu duhul și cu trupul cu Hristos în viața aceasta va fi împreună cu El cu duhul și cu trupul și în viața viitoare. Șuvoaiele harice ale de-viață-dătătoarelor Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos sunt izvoarele bucuriei noastre veșnice în comuniunea cu Hristos Cel înviat și în vederea față către față a slavei Sale.

Aceleași urmări ale păcatului, încă neizgonit definitiv din seminția omenească, lucrează nu doar individual, în fiecare om, ci, prin oameni, ele se manifestă și în activitatea pământească a unor întregi părți ale Bisericii. Tot timpul aparerezii, schisme, neorânduiri care îndeapărtează o parte a credincioșilor. Neînțelegerile dintre Bisericile locale sau dintre unele părți ale lor au tulburat din vechime Biserica, și în timpul slujbelor auzim neconținut rugăciuni pentru încetarea lor.

„Ne rugăm pentru împreună-cugetarea Bisericilor”, „pentru unirea Bisericilor” (canonul treimic al învierii, glasul al 8-lea), „curmă schismele Bisericii”, „Potolește despărțirile Bisericii” (slujba arhanghelilor, 8 noiembrie, 26 martie, 13 iulie) și alte rugăciuni asemenea acestora sunt înălțate de Biserica Ortodoxă de-a lungul veacurilor. Chiar și în Sâmbăta Mare, în fața sfântului epitaf, Biserica înalță chemarea: „Ceea ce ai născut Viața, Neprihănită, Precurată Fecioară, liniștește smintelile din Biserica și pace dăruiește-ne, ceea ce ești bună” (sfârșitul paragrafului al 2-lea).

Abia când Se va ivi Hristos pe nori va fi nimicit ispititorul și vor dispărea toate înșelările și amăgirile. Atunci se va încheia lupta dintre bine și rău, dintre viață și moarte, și Biserica pământească se va contopi cu Biserica Triumfătoare, în care *Dumnezeu va fi toate în toți* (I Cor. 15, 28).

În viitoarea împărăție a lui Hristos nu va mai fi nevoie de împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, întrucât toți cei ce s-au învrednicit [de aceasta] vor fi în cea mai strânsă împărtășire cu El și se vor desfăta de preaveșnica lumină a Treimii Celei de-viață-începătoare, gustând o fericire cerească de negrăit cu cuvântul și de necuprins cu mintea noastră cea slabă. De aceea, după împărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos, după Liturghie, în altar se înalță întotdeauna rugăciunea care se cântă în zilele Paștelui: „O, Pastile cele mari și preasfințite, Hristoase! Dă-ne nouă mai cu râvnă să ne împărtășim cu Tine și în ziua cea neînserată a împărăției Tale!”.

Cuvânt despre cele două ospețe

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Acum, în fața ochilor minții noastre se află două ospețe, despre care ne vorbește pericopa evanghelică de astăzi.

Unul dintre ospețele descrise în pildă este dat de un împărat plin de bunăvoință și milostiv⁶⁶. Însă când ospățul era gata, cei chemați n-au venit. Ei au preferat să se ocupe unii cu cumpărături, alții cu treburi gospodărești; iar alții, prinzându-i pe soli, i-au batjocorit, iar pe unii chiar i-au omorât, împăratul, mâniat, pedepsindu-i aspru pe vinovați, își trimise iarăși slugile sale să cheme la ospăț pe oricine ar întâlni în cale. Se adună o mulțime de oameni, și când împăratul veni să-i vadă, zări pe unul care nu era îmbrăcat în haine de sărbătoare. El îl întrebă de ce nu a venit îmbrăcat cum se cuvine, iar acela tăcu, arătându-și astfel disprețul față de împărat și nedorința de a participa la sărbătoare, motiv pentru care a fost dat afară. Astfel, la acest ospăț au fost mulți chemați, dar puțini au fost și aleși, care au luat parte la cină.

Al doilea ospăț nu este o pildă, ci este real. Este banchetul nelegiuitului Irod⁶⁷. Se vede că la acest banchet nici unul dintre cei chemați nu a refuzat să vină, toți erau îmbrăcați de sărbătoare și se desfătau după pofta inimii. El s-a petrecut în beție, desfrâu nestăvilit de simțul rușinii și de conștiință și s-a terminat cu o imensă crimă: uciderea lui Ioan Botezătorul.

Aceste două ospețe sunt chipurile a două feluri de viață, a două moduri de desfătare. Primul este închipuirea ospățului duhovnicesc, a desfătării duhovnicești. El este făcut de Domnul. Acest ospăț este Biserica lui Hristos. Noi suntem invitați la acest ospăț atunci când suntem chemați să participăm la slujbele bisericesti, mai ales la dumnezeiasca Liturghie și la împărtășirea cu dumnezeiescul Trup și Sânge al lui Hristos, [când suntem chemați] la fapte bune, la luare-aminte și la trezvie. Noi refuzăm să mergem la acest ospăț când nu venim la slujbele Bisericii, când, în loc de bine, facem rău, când preferăm grijile și plăcerile lumești în locul vieții în Dumnezeu. Noi nu venim în haine de nuntă când vieții trăite în Dumnezeu îi aducem dispoziții străine și păcătoase. Fiecare dintre noi este chemat de multe ori pe zi la acest ospăț și de fiecare dată refuză când, în locul celor duhovnicești și dumnezeiești, le preferă pe cele trupești și păcătoase.

Și la banchetul lui Irod suntem chemați de multe ori pe zi. Adesea nu observăm imediat că răul ne ispitește. Păcatul începe întotdeauna cu lucruri mărunte. La început, Irod chiar îl asculta cu plăcere pe Ioan Botezătorul, el înțelegea păcatul faptei sale, dar nu s-a luptat cu păcatul și a ajuns până la uciderea acestui mare drept. Noi mergem de fiecare dată la josnicul banchet al lui Irod când, în loc de bine, alegem răul, plăcerile trupești, păcătoase, nemilostivirea, neatentația față de propriul suflet și așa mai departe.

Începând cu lucruri mărunte, este deja greu să te oprești și dacă apoi nu-ți vii în fire la vreme și nu te silești să te lupți cu tine însuși, poți ajunge până la cele mai mari păcate și crime, după care vor urma chinurile veșnice.

Și astăzi, Ioan Botezătorul îl cheamă pe fiecare dintre noi: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția Cerurilor”. Pocăiți-vă, ca să vă desfătați în luminoasele și veșnicele cămări ale cinei Mielului» junghiat pentru păcatele întregii lumi, și ca să nu împărțiți cu diavolul cina răutății și a chinurilor tartarului (în gheenă), în întunericul de nepătruns.

⁶⁶ Mt. 22, 2-14; Luca 14, 16-24.

⁶⁷ Luca 14, 16-24.

Învățătură folositoare pentru tineri, din Pilda fiului risipitor

Și i-a spus tânărul tatălui său: „Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere!”. În Pilda fiului risipitor (rătăcitor) este conținută cea mai ziditoare lecție pentru tineri.

Într-adevăr, în fiul risipitor vedem întregul tablou al tinereții ușuratic: superficialitatea, neseriozitatea, patima independenței - într-un cuvânt, tot ce caracterizează cea mai mare parte a tinerilor. Fiul cel mic a crescut în casa părintească. Ajungând la anii tinereții, și-a închipuit că deja casa părintească era prea strâmtă pentru el. I se părea neplăcut să trăiască sub conducerea tatălui și sub supravegherea mamei, dorea să-și imite colegii, care se dedau gălăgioaselor plăceri ale lumii.

„Sunt moștenitorul unei mari averi - cugeta el. N-ar fi mai bine dacă mi-aș primi chiar acum partea cuvenită? Voi putea să-mi chivernisesc bogăția altfel decât o face tatăl meu.” Și ușuraticul tânăr se lăsă amăgit de strălucirea înșelătoare a plăcerilor lumii și hotărî să arunce de pe umerii săi jugul ascultării și să plece din casa părintească.

Oare nu sunt similare imboldurile care îi fac pe mulți și astăzi să părăsească, dacă nu casa părinților pământești, atunci casa Tatălui Ceresc, adică să iasă de sub ascultarea Bisericii?

Minților necoapte, jugul lui Hristos li se pare greu și poruncile Lui, anevoioase. Ei cred că nu există vreo nevoie anume ca să asculte ceea ce ne poruncește Dumnezeu și Sfânta Sa Biserică. Putem sluji lui Dumnezeu – li se pare lor - fără a refuza să slujim lumii. „Suntem destul de puternici - spun ei - ca să rezistăm tentațiilor pierzătoare și ispitelor. Putem și singuri să rămânem fermi în adevăr și în învățătura cea sănătoasă. Dați-ne să ne desăvârșim gândirea cu informații multilaterale! Dați-ne posibilitatea să ne întărim singuri voința în mijlocul ispitelor și al tentațiilor! Și fie ca simțurile noastre să se convingă prin experiență nemijlocită de hidoșenia păcatului!”. Cu ce sunt mai bune aceste dorințe decât cererea necugetată pe care i-a făcut-o fiul cel mic tatălui său: „Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere”?

Și iată că fiul cel ușuratic încetează să mai asculte de legile și de sfaturile Sfintei Biserici, încetează să mai studieze cuvântul lui Dumnezeu și învățăturile Sfinților Părinți, ci își pleacă urechea la teoriile mincinoase ale falșilor învățători și își omoară cu astfel de ocupații cele mai bune ceasuri ale vieții, începe să vină mai rar la dumnezeiasca biserică sau stă neatent, împrăștiat în biserică. Nu găsește posibilitatea să se ocupe cum se cuvine cu lucruri evlavioase și să se exerseze în fapte bune, întrucât cea mai mare parte a timpului o folosește ca să meargă la spectacole, la petreceri publice și așa mai departe. Cu alte cuvinte, cu fiecare zi se dedă tot mai mult lumii și, în sfârșit, pleacă „în țara îndepărtată”.

Unde se ajunge după o asemenea îndepărtare de Sfânta Biserică? Tot acolo unde l-a adus pe fiul risipitor plecarea din casa părintească. Tinerii ușuratici își consumă foarte repede minunatele lor puteri și capacități sufletești și trupești și distrug tot ce făcuseră bun mai înainte pentru vremea veșniciei. Iar între timp vine „o foamete mare în țara aceea”, apare pustiirea lăuntrică și nemulțumirea - urmări inevitabile ale plăcerilor zgomotoase; apare setea de desfătări, care se întărește și mai mult prin satisfacerea patimilor păcătoase și devine, în sfârșit, de nepotolit. Și cât de adesea se întâmplă că nefericitul petrecăreț recurge, pentru satisfacerea patimilor sale, la îndeletniciri josnice și rușinoase, care nu-l fac să-și vină în fire, ca fiul risipitor, și nu-l întorc pe calea mântuirii, ci îi desăvârșesc pieirea, cea vremelnică și cea veșnică!

Zaheu

Iisus a intrat în Ierihon și trecea prin oraș. Și iată că un oarecare Zaheu, mai-marele vameșilor, un om bogat, căuta să-L vadă pe Iisus, să vadă cine este. Nu putea vedea din spatele mulțimii, pentru că era mic de statură. Atunci, alergând înainte, s-a urcat într-un sicomor ca să-L vadă, pentru că Iisus urma să treacă pe acolo. Când ajunse în acel loc, Iisus,

privind în sus, îl văzu și îi spuse: „Zaheu, coboară mai repede, căci astăzi trebuie să fiu în casa ta”. El coborî degrabă și îl primi cu bucurie. Și, văzând lumea acestea, a început să cârtească și să murmure, că Iisus a intrat la un om păcătos. Iar Zaheu, stând, i-a spus Domnului: „*Iată, jumătate din averea mea o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit*”. Iar Iisus a zis: *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut*” (Luca 19, 1-10).

Cine este Zaheu? „*Mai-marele vameșilor.*” Obișnuita antiteză dintre vameșul smerit și mândrul fariseu ne întunecă adesea în minte caracteristicile reale ale acestor două tipuri de personaje. Dar, ca să înțelegem corect Evanghelia, trebuie să ni-i imaginăm cu claritate.

Fariseii erau într-adevăr drepți. Dacă, pe buzele noastre, numele de „fariseu” sună ca o ocară. În zilele lui Hristos și în primele decenii ale creștinismului nu era așa. Dimpotrivă, Sfântul Apostol Pavel declară triumfător în fața iudeilor: „*Eu sunt fariseu, fiu de farisei*” (Fapt. 23, 6). Apoi tot el le scrie creștinilor, fiilor săi duhovnicești: „*Sunt din neamul lui Israel, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu*” (Fil. 3, 5). Și, în afară de Sfântul Apostol Pavel, mulți alți farisei au devenit creștini: Iosif, Nicodim, Gamaliel.

Fariseii (în ebraica veche, „perusim”, în aramaică, „ferisim”, ceea ce înseamnă „alții”, „separați”) erau râvnitori ai Legii lui Dumnezeu. Ei „se odihneau în Lege”, adică meditau la ea neconținut, o iubeau, se străduiau să o împlinească întocmai, o propovăduiau, o tâlcuiau.

Rostul demascărilor repetate a fariseilor pe care le face Domnul este de a-i preveni că toată nevoița lor, toate silințele lor cu adevărat bune, ei le compromit în ochii lui Dumnezeu, le fac de nimic, și astfel își capătă osândă, iar nu binecuvântare de la Dumnezeu, datorită înălțării cu duhul, din pricina faptelor de dreptate pe care le săvârșesc, a orgolioasei păreri de sine și, ce este mai grav, a osândirii aproapelui - pentru care îl avem ca exemplu grăitor pe fariseul din pildă, care spunea: „*Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni*” (Luca 18, 11).

Dimpotrivă, vameșii erau cu adevărat păcătoși, încălcători ai legilor fundamentale ale lui Dumnezeu. Vameșii erau cei ce strângeau birurile de la evrei pentru romani. Să nu uităm că evreii, cunoscându-și bine situația de excepție de aleși ai lui Dumnezeu, erau vestiți prin faptul că „*Noi suntem sămânța lui Avraam și nimănui niciodată n-am fost robi*” (In. 8, 33). Iar acum, în urma știutelor evenimente istorice, ei s-au trezit subjuogați, înrobiți de poporul mândru și brutal, „de fier”, al păgânilor romani. Și jugul acestei înrobiri se îngreuna tot mai mult și devenea tot mai apăsător.

Semnul cel mai simțit și mai grăitor al subjugării și al supunerii evreilor de către romani era plata către cuceritorii lor a tot felul de biruri și dăjdii. Pentru evrei, ca și pentru toate popoarele antichității, plata birurilor era în primul rând un semn al supunerii. Iar romanii, neavând nici un fel de scrupule față de poporul cucerit, le pretindeau cu brutalitate și neînduplecare atât birurile hotărâte, cât și altele suplimentare. Desigur că evreii plăteau cu ură și cu dispreț. Nu degeaba, dorind să-L compromită pe Domnul în fața poporului Său, cărturarii îl întrebau: „*Se cuvine să dăm dajdie Cezarului sau nu?*” (Matei 22, 17). Ei știau că, dacă Hristos va răspunde că nu, va fi ușor de învinuit în fața romanilor, iar dacă va răspunde că da, atunci va fi compromis definitiv în ochii poporului Său.

Atâta vreme cât romanii cârmuiau Iudeea prin intermediul domnitorilor locali, de felul lui Irod, Arhelau, Agripa și alții, această supunere față de Roma și, în particular, obligativitatea plății birurilor se îndulcea pentru iudei prin faptul că ei se supuneau nemijlocit domnitorilor lor, cărora le plăteau tributul, iar aceia, la rândul lor, se supuneau și plăteau Romei.

Dar exact cu puțină vreme înainte de începerea propovăduirii Mântuitorului, s-a produs o schimbare în sistemul de conducere a Iudeii. Recensământul general, legat de evenimentul Nașterii lui Hristos, a fost primul pas pentru instaurarea tributului individual pentru toți supușii romani ai acestei regiuni, în anul 6 sau 7 după Nașterea lui Hristos, după înlocuirea lui Arhelau, când a fost introdusă dania personală pentru toți locuitorii Palestinei,

iudeii au răspuns la aceasta cu revolta fariseului Sadoc⁶⁸ și a lui Iuda Galileianul (vezi Fapt. 5, 37) și cu mare greutate reuși arhiereul Iazar⁶⁹ să liniștească atunci mulțimea.

În locul domnitorilor locali, au fost numiți la conducerea Iudeii și a regiunilor învecinate procuratori romani. Pentru o mai eficientă colectare a tributului, romanii au apelat la un institut al vameșilor, existent deja de multă vreme la Roma. Dar, în timp ce la Roma și în întreaga Italie vameșii se recrutau din respectabila pătură socială a călăreților, în Iudeea romanii erau nevoiți să recruteze vameși din renegații societății, din iudeii care acceptau să treacă în slujba lor și să-și constrângă confrății la plata daniilor.

Acceptarea unei asemenea slujbe era corelată cu cea mai profundă decădere morală. Ea era legată nu numai de trădarea națională ci, în primul rând, de cea religioasă: ca să devii armă de înrobire a poporului ales de Dumnezeu de către niște păgâni primitivi, trebuia să te lepezi de făgăduința lui Israel, de sfinții lui, de speranțele lui, mai ales că romanilor nu le păsa de suferințele sufletești ale agenților lor: acceptând această funcție, vameșii trebuiau să facă jurământ păgânesc de credință împăratului și să aducă jertfă păgânească spiritului său (geniului împăratului).

Desigur că vameșii, strângând biruri de la frații lor de același sânge, nu urmăreau numai interesele Romei. Dar, urmărindu-și scopurile egoiste, îmbogățindu-se pe spinarea confrăților înrobiți, ei îngreunau și mai mult, insuportabil de mult, jugul asupririi romane.

Iată cine erau vameșii. Iată de ce erau înconjurați de ură îndreptățită și de dispreț, ca trădători ai poporului lor, trădători nu ai unui neam oarecare, ci ai celui ales, arma lui Dumnezeu în lume, unicul popor prin care lumii îi putea veni renașterea și mântuirea.

Toate acestea se referă în cel mai înalt grad la Zaheu, întrucât el nu era un vameș de rând, ci mai-marele vameșilor - *arhitelonis*. Fără îndoială că le făcuse pe toate: adusese jurământ păgânesc și jertfa păgânească, îi jupuia fără milă de dăjdiile pe confrății săi, le mai și mărea birurile în interesul lui propriu. Și deveni, cum mărturisește Evanghelia, un om bogat.

Desigur că Zaheu înțelegea bine că pentru el erau pierdute toate așteptările lui Israel. Toate cuvintele pronunțate de prooroci, îndrăgite din copilărie, la auzul cărora fremăta de bucurie orice suflet credincios din vremea Vechiului Legământ, „cunoscător al strigătului proorocesc”, nu erau pentru el. El era trădătorul, un renegeat. El nu avea parte în Israel.

Și iată că ajung până la el zvonuri că Sfântul lui Israel, Mesia cel profețit de prooroci, a venit deja pe pământ și, împreună cu un mic grup de ucenici, trece prin câmpiile Galileei și Iudeei, propovăduind Evanghelia împărăției și săvârșind mari minuni, în sufletele credincioase se aprind, fremătător, speranțe pline de bucurie. Cum va reacționa la aceasta Zaheu?

Pentru el, personal, venirea lui Mesia este o catastrofă, înseamnă că stăpânirea romană se sfârșește și desigur că biruitorul Israel se va răzbuna pe el pentru pierderile suferite din cauza lui, pentru jignirile și strâmtorările pe care i le-a pricinuit. Dar chiar dacă nu este așa, căci - după mărturia proorocului - Mesia *vine drept, biruitor și smerit* (Zah. 9, 9) chiar și atunci biruința lui Mesia nu îi va aduce decât cea mai mare rușinare și privarea de toată bogăția și situația pe care le-a dobândit cu înfricoșătorul preț al trădării lui Dumnezeu, a poporului natal și a tuturor așteptărilor lui Israel.

Dar poate că nu e tocmai așa. Poate că noul prooroc nu e deloc Mesia. Nu toată lumea crede în El. Cei mai importanți dușmani ai vameșilor și, în particular, ai lui Zaheu - fariseii și cărturarii - nu cred în El. Poate că toate acestea nu sunt decât scornelile deșarte ale lumii. Atunci poate continua să trăiască liniștit, ca și mai înainte.

Dar Zaheu nu vrea să rămână ținut de astfel de gânduri. El vrea să-L vadă pe Iisus, ca să se lămurească, să se lămurească cu certitudine cine este El. Și Zaheu dorește ca proorocul

⁶⁸ Acest nume, ca atare, nu există în Faptele Apostolilor și în Evanghelie.

⁶⁹ Nici acest nume nu există în Faptele Apostolilor. Apare citat în același loc (Fapt. 5, 34) un „*fariseu, anume Gamaliel*”, care a liniștit cu altă ocazie mulțimea (care voia să-i ucidă pe apostoli) și care vorbește despre Iuda Galileianul.

care trece pe lângă el să fie cu adevărat Mesia Hristosul. El dorește să strige, împreună cu proorocii: „O, dacă ai desface cerurile și ai coborî!” - chiar dacă asta ar însemna o catastrofă de moarte pentru el, Zaheu. Există, va să zică, în sufletul său astfel de adâncimi, pe care nici el însuși nu și le dibuise până acum, există în el o iubire aprinsă, arzătoare, mistuitoare, totalmente dezinteresată față de „așteptarea popoarelor”, față de chipul zugrăvit de profeți al blândului Mesia, Care „a luat asupra Sa neputințele noastre, și a purtat durerile noastre”. Și, dacă s-a ivit ocazia de a-L vedea, Zaheu nu se mai gândește la sine.

Pentru el personal, pentru Zaheu, biruința lui Mesia înseamnă dezastru și moarte. Dar el nu se gândește la asta. El vrea să-L vadă măcar cu coada ochiului pe Acela pe Care L-au prevestit Moise și proorocii. Și iată că Hristos trece pe lângă el. El este înconjurat de mulțime. Zaheu nu poate să-L vadă, fiind mic de statură. Dar setea cu totul dezinteresată a lui Zaheu, dezinteresată până la totala lepădare de sine, ca măcar de departe să-L vadă pe Hristos, este atât de nemărginită, este de nebiruit, încât el - un om bogat, cu situație, funcționar al Imperiului roman - neținând seama de nimic, cuprins doar de dorința fierbinte de a-L vedea pe Hristos, în mijlocul mulțimii dușmănoase, care-l urăște și-l disprețuiește, încalcă toate convențiile, toate cuviințele formale, și se suie în copac, într-un smochin - un sicomor, care crescuse în cale.

Și ochii marelui păcătos, căpetenia trădătorilor, se întâlniră cu ochii Sfântului lui Israel - Hristos-Mesia, Fiul lui Dumnezeu.

Iubirea vede ceea ce nu îi este accesibil ochiului indiferent sau dușmănos. Iubind dezinteresat chipul lui Mesia, Zaheu a putut să recunoască imediat în învățătorul aflat în trecere prin Galileea pe Domnul Hristos, iar Domnul, plin de iubire dumnezeiască și omenească, a văzut în acest Zaheu, care îl privea din ramurile sicomorului, acele adâncimi sufletești pe care nici Zaheu nu și le cunoscuse până atunci: Domnul a văzut că iubirea arzătoare pentru Sfântul lui Israel, neîntunecată câtuși de puțin de vreun interes personal, a acestei inimi de trădător, poate să-l renască și să-l înnoiască.

Atunci răsună glasul dumnezeiesc: *„Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân”*. Și renașterea morală, mântuirea, înnoirea au venit la Zaheu și la toată casa lui.

Fiul Omului a venit cu adevărat să-i caute și să-i mântuiască pe cei pierduți.

Doamne, Doamne, și noi Te-am trădat odinioară, ca Zaheu, pe Tine și lucrarea Ta, ne-am lipsit de partea noastră din Israel, ne-am trădat așteptările! Dar, chiar de-ar fi într-o rușinare noastră și a celor ca noi, vie împărăția Ta, biruința Ta și sărbătoarea Ta! Ca să nu-și bată joc vrăjmașii Tăi de moștenirea Ta! Chiar dacă venirea Ta ne va aduce pieire și osândă, după cum merităm pentru păcatele noastre, vino, Doamne, vino degrabă! Dar dă-ne să vedem, măcar de departe, biruința adevărului Tău, chiar dacă nu vom izbuti a-i fi părtași! Și pomenește-ne, mai presus de așteptările noastre, cum l-ai pomenit odinioară pe Zaheu!

(Sfântul Clement Romanul relatează că, ulterior, Zaheu a devenit însoțitorul Sfântului Apostol Petru și, împreună cu întâiul dintre apostoli, a propovăduit la Roma, unde și-a primit mucenicescul sfârșit pentru Hristos, în timpul lui Nero. Le-a răsplătit romanilor creștinește, cu cea mai mare binefacere pentru răul de moarte pe care au fost pe cale să i-l pricinuiască, în mândra capitală a romanilor, care l-au ispitit și l-au înrobit odinioară și l-au silit să se lepede de tot ce-i era mai sfânt sufletului său, sosește Zaheu, eliberat de harul Domnului nostru Iubitor de oameni, și îi aduce Romei nu blestem, ci binecuvântare, dându-și pentru aceasta chiar propria viață).

Cuvânt despre zugrăvirea de icoane

Rostit la deschiderea Societății susținătorilor icoanei ruse ortodoxe din San Francisco

Zugrăvirea de icoane a început din ziua când Domnul nostru Iisus Hristos Și-a pus mahrama (adică un ștergar) peste fața Sa și pe ea s-a întipărit dumnezeiescul Său chip omenesc. După predanie, Sfântul evanghelist Luca a pictat chipul Maicii Domnului. Tot potrivit predaniei, există astăzi multe icoane pictate de Sfântul evanghelist Luca. Fiind pictor, el nu a pictat doar primele icoane ale Maicii Domnului, ci și ale Sfinților Apostoli Petru și Pavel, probabil și altele, care n-au ajuns până la noi. De atunci a început meșteșugul zugrăvirii icoanelor.

Apoi, pentru câțeva vreme, meșteșugul icoanelor s-a întrerupt. Creștinismul era crunt prigonit: orice imagine care amintea de Hristos era distrusă și supusă batjocoririi. De aceea, în timpul prigoanelor, meșteșugul icoanelor nu s-a dezvoltat. Creștinii se străduiau să exprime ceea ce doreau să spună prin simboluri. Hristos era reprezentat sub chipul Bunului păstor, ori sub chipul unor personaje păgâne, mitologice. Mai era reprezentat și sub forma viței de vie, în amintirea cuvintelor Domnului: *„Eu sunt vița cea adevărată, voi sunteți mlădițele”* (In. 15, 1, 5). De asemeni, se mai obișnuia ca Hristos să fie reprezentat sub formă de pește. De ce sub formă de pește? Pentru că, dacă scriem în grecește „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul” și punem cap la cap inițialele cuvintelor, iese cuvântul „pește”. De aceea, creștinii reprezentau un pește, amintind astfel cuvintele cunoscute de cei ce credeau în Mântuitorul. Păgânii au aflat acest lucru, de aceea desenele cu pești erau și ele urmărite.

Dar când, după victoria împăratului Constantin cel Mare asupra lui Maxențiu, creștinilor li s-a permis să practice liber creștinismul, acesta a înnoit duhovnicește în mod grabnic Imperiul roman și a înlocuit păgânismul, iar arta icoanei a țâșnit dintr-o dată și a început să se dezvolte cu toată puterea. Deja la primele Sinoade Ecumenice apar indicații asupra picturii de icoane, în cântările bisericești, folosite adesea în zilele noastre, se amintește de icoane.

Ce anume erau, așadar, icoanele? Icoanele erau tocmai unirea acelor simboluri care înlocuiau icoanele în perioada prigoanei cu pictura. Icoana nu este o simplă imagine, un portret, în ultimul se reprezintă doar aspectul trupesc, pe când icoana trebuie să le amintească oamenilor de aspectul duhovnicesc al persoanei reprezentate. Creștinismul este înduhovnicirea lumii. Hristos a zidit Biserica Sa ca să înduhovnicească lumea, să o transfigureze, să o curățească de păcate și s-o aducă la starea în care va fi în veacul viitor. Creștinismul a fost creat pe pământ, își are temelii pe pământ, dar cu pilonii săi se ridică până la cer. Creștinismul este podul și scara pe care oamenii urcă de la Biserica pământească la cea cerească. De aceea, simpla reprezentare, amintind de însușirile aspectului pământean al persoanei reprezentate, nu este o icoană. Chiar precizia reprezentării, în sensul alcătuirii fizice trupesti, încă nu înseamnă nimic. Omul poate fi foarte frumos pe dinafară, dar poate, în același timp, să fie foarte rău. Dimpotrivă, poate fi total neaspectuos fizic dar, în același timp, să fie un model de viață dreaptă. Și iată că icoana trebuie să zugrăvească ceea ce vedem cu ochii, păstrând trăsăturile aspectului trupesc - căci sufletul, în lumea aceasta, lucrează prin trup - și, în același timp, să arate firea lăuntrică, duhovnicească. Iar sarcina iconarului este tocmai aceea de a transmite cât mai deplin trăsăturile duhovnicești prin care [sfântul reprezentat] a dobândit împărăția Cerească, prin care și-a meritat de la Domnul cununa nestrăciunii. Întrucât menirea Bisericii este mântuirea sufletului omenesc. Ceea ce este pe pământ, pierе; când însoțim trupul la groapă, sufletul pleacă în altă parte. Când lumea va pieri, când va arde în foc, atunci va fi cer nou și pământ nou - așa cum spune Sfântul Apostol Ioan Teologul, căci el deja a prevăzut, cu ochiul său duhovnicesc, acest Nou Ierusalim, pe care l-a zugrăvit atât de izbitor în Apocalipsă. Domnul a venit ca să pregătească întreaga lume pentru această renaștere morală. Ca să ne pregătim pentru această viitoare împărăție trebuie să

dezrădăcinăm din noi semințele păcatului care, deformând firea harică dintru început, au pătruns în omenire o dată cu căderea strămoșilor noștri și trebuie să semănăm în noi virtuțile pe care ei le-au pierdut odinioară, la cădere.

Amintindu-ne despre sfinți, despre nevoințele lor, icoana nu este o simplă reprezentare a sfântului, așa cum arăta el pe pământ. Icoana înfățișează lupta sa lăuntrică duhovnicească, înfățișează felul în care a ajuns să fie socotit înger pământesc, om ceresc. Exact așa sunt reprezentările Maicii Domnului, ale lui Iisus Hristos. Ele trebuie să zugrăvească acea preainaltă sfințenie care era în Ei. Căci Domnul Iisus Hristos este unirea a tot ce e omenesc și a tot ce e dumnezeiesc, și când este zugrăvită o icoană a Mântuitorului, ea trebuie zugrăvită astfel încât să simțim că El este un Om, un om adevărat și că, în același timp, El este mai presus de om, ca să nu ne apropiem de El, așa cum ne apropiem de fiecare trecător, de fiecare cunoscut. Trebuie să simțim că El este Omul apropiat nouă și Domnul nostru, Care ne este milostiv și, în același timp, că este temutul Judecător, Care dorește ca noi să-L urmăm și vrea să ne aducă în împărăția Cerească. De aceea, nu trebuie să ne înclinăm nici într-o parte, nici într-alta. Nu avem voie nici să zugrăvim doar aspectul duhovnicesc al sfântului, neglijând cu totul felul cum arăta pe când trăia pe pământ. Aceasta este tot o extremă. Toți sfinții trebuie zugrăviți astfel încât, pe cât posibil, să le fie transmise trăsăturile reale: militarii se reprezintă în armurile lor militare, arhieriei, în veșmintele arhieresti. Nu este corect când arhieriei primelor veacuri sunt reprezentați în sacos, știut fiind că în vremea aceea nu se purta sacos, ci felon. Dar aceasta nu este o greșeală prea mare. Mai bine este să îngăduim o greșeală în cele trupești, decât în cele duhovnicești, adică să disprețuim latura duhovnicească.

Este însă cu mult mai rău când totul este corect din punct de vedere fizic, trupesc, iar sfântul arată ca un om obișnuit, de ca și cum ar fi fost fotografiat, de ca și cum n-ar fi fost în el nimic duhovnicesc. Acea nu mai este o icoană. Uneori se dă mai multă importanță cerinței ca icoana să fie frumoasă. Dacă aceasta nu este în dauna duhovniciei, este bine. Dar dacă frumusețea ne atrage privirea într-atât, încât uităm de ceea ce este mai important, că trebuie să ne mântuim sufletul, să ne înălțăm inima spre cer, atunci frumusețea icoanelor este în dauna lor. Aceasta nu mai este o icoană, este un tablou. Icoana este acea imagine care ne înalță la sfântul bineplăcut lui Dumnezeu, sau ne ridică la cer, sau ne stârnește sentimentul pocăinței, sentimentul umilinței, starea de rugăciune, simțământul că trebuie să ne închinăm în fața acestei imagini. Valoarea icoanei constă în aceea că, atunci când ne apropiem de ea, dorim să ne rugăm cu evlavie în fața ei. Dacă imaginea din ea ne cheamă la aceasta, atunci este vorba de o icoană.

Iată către ce se sileau iconarii noștri, iconarii de demult, care au fost mulți și înainte de încreștinarea Rusiei și, în fine, iconarii noștri ruși, începând cu Cuviosul Alipie al Pecerskăi, care a zugrăvit un șir de icoane ale Maicii Domnului, dintre care s-au păstrat câteva până astăzi. Sunt niște icoane minunate, care continuă tradiția bizantină și care stârnesc smerită evlavie. Ele nu erau obligatoriu pictate în culori întunecate; adesea erau și în culori vii, dar aceste culori atrăgeau: doreai să te rogi în fața unei astfel de icoane.

Preasfințitul Petru, vlăstar al Galitiei, a ajuns apoi mitropolit al Kievului și al întregii Rusii. S-au păstrat icoane pictate de el, care în ultima vreme s-au aflat la catedrala Uspensk (a Adormirii Maicii Domnului) din Moscova. În Novgorod s-a născut o întreagă școală de iconografie, sub conducerea Preasfințitului Aleksie al Novgorodului, de la care s-a păstrat o serie întreagă de icoane pictate de el. Rubliov a pictat icoana Sfintei Treimi, care e astăzi cunoscută nu numai în lumea creștină, ci și în cea semi-creștină⁷⁰.

Dar, din păcate, toată această tradiție ortodoxă a început să fie încălcată din momentul în care în Rusia a început să pătrundă influența occidentală. Faptul că Rusia a făcut cunoștință cu Europa Apuseană a fost, din unele puncte de vedere, foarte folositor. Multe științe tehnice, multe alte cunoștințe folositoare au venit de acolo. Se știe că niciodată creștinismul nu s-a scârbit să cunoască lucruri venite din afară. Sfinții Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan

⁷⁰ Referire *sui-generis* la civilizația europeană secularizată.

Gură de Aur au învățat în școli păgânești și mulți dintre cei mai buni teologi îi cunoșteau personal și îndeaproape pe scriitorii păgâni, și însuși Sfântul Apostol Pavel, chiar în Sfânta Scriptură citează din poezii păgâni. Dar nu tot ce era apusean îi era de folos Rusiei. Apusul îi aduse, de asemeni, un imens prejudiciu moral. Deoarece rușii, alături de cunoștințele folosite, au început să accepte ceea ce era străin structurii noastre ortodoxe, credinței ortodoxe. Rapid, societatea noastră cultivată s-a îndepărtat de viața poporului și de Biserica Ortodoxă, în care totul era măsurat de rânduiala Bisericii. Apoi icoana a fost atinsă de influențe străine. Au început să pătrundă reprezentări în variațiuni apusene, care poate că erau frumoase din punct de vedere artistic, dar le lipsea cu desăvârșire orice sfințenie: frumoase în sensul frumuseții pămâtenă, uneori chiar ademenitoare, dar lipsite de duhovnicie. Acestea nu mai erau icoane. Era o răstălmăcire, o neînțelegere a icoanei.

Țelul Societății noastre este, în primul rând, să dezvoltăm - în primul rând la compatrioții noștri ruși - înțelegerea icoanei autentice, în al doilea rând, să le sădim dragostea față de această icoană și dorința ca bisericile și casele noastre să fie înfrumusețate de icoane adevărate, iar nu de unele tablouăse occidentale, care nu ne spun nimic despre adevăr și sfințenie, ci doar sunt plăcute la înfățișare. Desigur, există icoane pictate corect, din punctul de vedere al execuției. Poți picta foarte corect sub aspect teoretic dar, în același timp, prost din punct de vedere practic. Asta nu înseamnă că, din punctul de vedere al principiilor icoanei, aceste icoane sunt rele. Și invers, se poate întâmpla ca icoana să fie pictată frumos, dar ignorând cu desăvârșire regulile icoanei. Și una, și alta sunt dăunătoare. Trebuie să ne străduim să pictăm icoane care să fie bune și ca principiu, și ca metodă, și ca execuție. Pentru aceasta s-a înființat Societatea noastră, ca să ajute populația ortodoxă de aici să-și formeze o părere corectă asupra picturii bisericești, în sensul realizării sfințelor icoane, pentru a fi de folos, astfel, cauzei Bisericii noastre.

Iată de ce ne-am împotrivit aici anumitor persoane și tentativei lor de a zugrăvi biserici, întrucât ele nu au o bună așezare, nu sunt corect orientate - oricât de bine ar merge locomotiva [dacă nu e corect orientată,] tot va deraia de pe șine și se va produce catastrofa. Tot așa se întâmplă cu cei care, sub aspect tehnic, poate că sunt buni executanți, dar așezarea lor greșită, concepțiile lor greșite îi conduc pe o cale greșită.

Fie ca Domnul să ne ajute ca Societatea noastră să lucreze cu spor, cu folos pentru Biserica noastră.

26 ianuarie 1965

Despre talanți și pictura de icoane

Domnul a rostit Pilda stăpânului care le-a împărțit talanți robilor săi, ținând seamă de înclinațiile fiecăruia. După ce trecu câțeva vreme, el le-a cerut socoteală și i-a răsplătit pe cei care au câștigat la fel de mult cât au primit. Dar pe acela care n-a făcut nimic și a adus doar talantul pe care-l primise, El l-a pedepsit cu asprime. Acel Stăpân este Domnul Dumnezeu, talanții sunt darurile Sale, iar robii sunt oamenii. Domnul dă daruri duhovnicești, le dă și oamenilor în parte, le dă și popoarelor întregi.

Până la venirea lui Hristos, cuvintele lui Dumnezeu i-au fost încredințate lui Israel. Când Israel s-a clătinat în credință, când Iudeea a început să se prăbușească, proorocul Baruh, ucenicul proorocului Ieremia a strigat: *Aceasta este cartea poruncilor lui Dumnezeu și legea care dăinuiește în veac; toți cei ce o țin vor trăi, iar cei ce au părăsit-o vor pieri, întoarce-te, Iacove, și te apucă de ea⁷¹ umblă în strălucirea luminii ei⁷². Nu da altuia mărirea ta și cele de folos ție, celui de alt neam. Fericiți suntem, Israele, că cele ce îi plac lui Dumnezeu ni s-au arătat*” (Baruh 4, 1-4).

⁷¹ în Biblia B.O.R.: „și te teme de ea”.

⁷² în Biblia B.O.R.: „umblă prin strălucire în preajma luminii ei”.

Dar Israel nu a rămas în Legea lui Dumnezeu și, lepădându-se de Fiul lui Dumnezeu, a căzut de la Dumnezeu. Domnul Și-a întemeiat Biserica Noului Legământ, în care au intrat multe popoare păgâne. După biruința creștinismului asupra păgânătății, un deosebit păstrător al Ortodoxiei a devenit Bizanțul, în care Sinoadele Ecumenice și Sfinții Părinți ai Bisericii au stabilit o expunere precisă a dogmelor credinței și învățătura ortodoxă.

După căderea Bizanțului, credința ortodoxă a fost păstrată cu deosebire de poporul rus, care la acea vreme o absorbise deja în întregime. Traiul poporului și legile statului, datina - toate își aveau ca fundament credința ortodoxă sau erau în acord cu ea. Una dintre întrucipările credinței ortodoxe erau bisericile noastre - și întregul pământ al Rusiei era acoperit de biserici.

Templul însuși este închipuirea Bisericii Universale nevăzute, despre care spunem în Simbolul Credinței: „întru una singură, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică”. De aceea se numesc templele noastre biserici. Cupola care se ridică deasupra bisericii arată năzuința spre cer și amintește de bolta cerească, sub care rugăciunea noastră se înalță spre Dumnezeu. Ea amintește cerul nevăzut, împărăția de sus a lui Dumnezeu.

Bisericile se împodobesc cu icoane. Icoanele nu sunt o simplă reprezentare a vreunei persoane sau eveniment. Icoana este simbolul nevăzutului. Dacă avem posibilitatea de a vedea înfățișarea lui Hristos și a bineplăcuților Săi, icoana trebuie să le înfățișeze și chipul lăuntric: sfințenia. Adesea, chiar și reprezentările lumești înfățișează o anumită idee. Să luăm, bunăoară, celebrul monument a lui Petru cel Mare din Petrograd, unde Petru cel Mare este reprezentat călare, ridicat foarte sus de calul său, ceea ce arată cât de sus a ridicat el Rusia în anumite privințe. Multe alte monumente înfățișează o idee sau alta. Dacă așa se întâmplă în arta lumească, cu atât mai mult trebuie să fie în cea duhovnicească, unde sunt înfățișate cele de sus, cerești, duhovnicești.

Icoana nu este un portret; portretul înfățișează numai aspectul pământesc al omului, pe când icoana înfățișează și starea lui lăuntrică. Și chiar dacă am reprezenta doar aspectul exterior al omului în momente diferite, înfățișările vor fi toate diferite. Preafericitul mitropolit Anastasie povestea cum, fiind student la Academia Teologică, împreună cu alți colegi de vârsta lui a fost la Kronstadt, să asiste la o slujbă a dreptului părinte Ioan. Pe când părintele Ioan termina Sfânta Liturghie, el arăta ca înconjurat de o aureolă luminoasă, asemeni lui Moise când se cobora de pe muntele Sinai. Peste câțeva vreme, părintele Ioan i-a primit în chilia sa și arăta ca un om obișnuit. Dar însuși Domnul nostru Iisus Hristos ne-a arătat odată dumnezeiasca Sa slavă, pe muntele Tabor, iar în restul timpului părea un om obișnuit și lumea se mira de unde avea așa o putere și cum de făcea minuni.

Icoana trebuie să înfățișeze nu numai viața din afară, ci și pe cea lăuntrică, sfințenia și apropierea de cele cerești. În principal, aceasta [viața lăuntrică] este redată de față și de privire și, potrivit cu acestea, trebuie pictat și restul icoanei. Tocmai asupra zugrăvirii stării duhului, ascuns sub învelișul cărnii, era îndreptată toată atenția iconarilor noștri ortodocși. Cu cât reușea mai bine, cu atât mai bună era icoana. Adesea se întâmpla ca, în același timp, să apară neajunsuri în reprezentarea unor părți ale trupului, nu pentru că iconarii ar fi făcut această înadins, ci întrucât atingerea țelului principal nu le îngăduia întotdeauna să acorde destulă atenție aspectelor secundare. De altfel, chiar dacă s-ar face fotografiile obișnuite, mai ales instantanee [ale trupului omenesc], în multe trupul omenesc ar ieși în poziții nefirești, pe care de obicei nu le observăm.

Nu se poate picta o icoană reprezentând doar aspectul din afară al trupului, ci în ea trebuie să se reflecte nevoințele nevăzute și trebuie să strălucească slava cerească. Aceasta se poate face în mod desăvârșit doar de acela care trăiește el însuși o viață duhovnicească, care a înțeles bine și se simte apropiat de viețile sfinților. De aceea, meșterii noștri iconari din vechime făceau întotdeauna așa și se pregăteau pentru aceasta prin post și rugăciune. Multe icoane pictate în acest fel au primit de la Domnul puterea facerii de minuni.

Desigur că fiecare icoană, după sfințire, trebuie cinstită și nu avem voie să ne purtăm cu ea disprețuitor și fără respect, motiv pentru care ne vom abține de la judecarea icoanelor

care se află deja în biserici, dar întotdeauna trebuie să năzuim la mai bine, iar cel mai important este să fim atenți nu atât la frumusețea văzută a icoanelor, cât la duhovnicia lor. Iar icoanele care în mod evident nu împlinesc cerințele icoanei ortodoxe nu trebuie așezate în biserici și, uneori, nici în casele noastre.

Nu toți cei ce stăpânesc artele și au aptitudini la desen pot să picteze icoane. Adesea, starea celui care pictează icoana și dorința de a-i sluji lui Dumnezeu au mai mare importanță decât măiestria cu care este pictată, în Rusia, după Petru cel Mare, alături de lucrurile bune aduse din Apus, a pătruns și o influență nouă, străină duhului ortodox, căruia i-a căzut pradă o parte însemnată a clasei ruse cultivate, care a început să introducă în creațiile ei multe noutăți nefolositoare, chiar dăunătoare. Această schimbare s-a regăsit, parțial, și în arta icoanei, în locul imitării vechilor iconari ruși, a început să domnească imitarea pictorilor apuseni, străini de Ortodoxie. Noile imagini, cu toate că erau foarte frumoase, nu corespundeau totuși duhului icoanei. Un duh străin dreptei credințe a început să se încuibeză în Rusia și, treptat, a zdruncinat-o.

Nouă ne sunt adresate acum cuvintele proorocului: *Nu da altuia mărirea ta și cele de folos ție, celui de alt neam*". Trebuie să ne întoarcem și în viață, și în obiceiurile bisericii la principiile trainice și curate pe care s-a clădit și s-a ținut Rusia. O reflectare a lor este și iconografia noastră. Icoanele pentru bisericile noastre nu trebuie pictate într-un duh străin de Ortodoxie. Gândesc greșit cei ce susțin că icoanele ortodoxe trebuie pictate neapărat în culori întunecate și în poziții nefirești ale trupului. Icoanele din vechime erau pictate în culori deschise și aprinse și s-au întunecat de-a lungul vremii, datorită trecerii timpului și a prafului așezat în atâtea veacuri. Dar, totodată, trebuie să ne amintim că mulți sfinți, ducându-și viața în arșițele pustiei, aveau într-adevăr pielea întunecată și că mulți aveau cu adevărat trupurile slăbănogite de îndelungatele nevoițe. Ei nu aveau slava frumuseții pământești, ci pe a celei cerești.

Fie ca ei să ne ajute cu rugăciunile lor ca bisericile noastre să fie o reflectare a slavei cerești, iar turma noastră să se unească în căutarea împărăției lui Dumnezeu și, atât prin biserica ei, cât și prin viața ei să propovăduiască adevărul Ortodoxiei.

Aștept învierea morților și viața veacului ce va veni

Neîmpăcată și fără margini ne-ar fi fost suferința pentru moartea celor apropiați, dacă nu ne-ar fi dăruit Dumnezeu viața veșnică. Fără sens ne-ar fi fost viața, dacă s-ar fi sfârșit o dată cu moartea. Ce folos atunci de la virtuți, de la faptele bune? Au atunci dreptate cei ce au spus: „*Să bem și să mâncăm, căci mâine vom muri!*” (I Cor. 15, 32).

Dar omul e făcut pentru nemurire, iar prin învierea Sa, Hristos le-a deschis celor ce cred în El și trăiesc în dreptate porțile împărăției Cerești, porțile fericirii veșnice. Viața noastră pământească este o pregătire pentru viața viitoare și, prin moartea noastră, această pregătire se încheie. „*Este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata*” (Evr. 9, 27). Atunci omul își lasă toate grijile pământești, trupul se descompune, ca să se ridice din nou la învierea obștească. Dar sufletul continuă să trăiască și nu-și întrerupe existența nici pentru o singură clipă.

Prin multe arătări ale celor ce au murit ni se dă să cunoaștem parțial ce se întâmplă cu sufletul când iese din trup. Când i se termină vederea cu ochii trupești, sufletului i se deschide vederea duhovnicească. Adesea, la muribunzi vederea duhovnicească începe încă înainte de a-și da sfârșitul și, văzându-i încă pe cei din jurul lor și chiar vorbind cu ei, ei văd și ceea ce alții nu văd. Ieșind apoi din trup, sufletul se trezește printre alte duhuri, bune și rele. De obicei el se îndreaptă către acelea care-i sunt mai înrudite după duh, iar dacă, aflându-se în trup, a fost sub influența unor duhuri, atunci rămâne sub influența lor și după ce iese din trup, oricât de neplăcute ne-ar fi acestea la întâlnirea cu ele.

În primele două zile sufletul se bucură de o relativă libertate, poate să viziteze locurile pe care le-a îndrăgit de pe pământ, iar în cea de-a treia zi se îndreaptă spre alte teritorii. Cu această ocazie el trece printr-o mulțime de duhuri rele, care îi barează drumul și îl învinuiesc de felurite păcate, spre care chiar ele l-au îndemnat. Potrivit dezvăluirilor, există douăzeci de asemenea bariere, așa-numitele vămi, și la fiecare omul este tras la răspundere pentru un anumit păcat; trecând de o barieră, sufletul ajunge la următoarea și, abia trecând cu bine de toate, el poate să-și continue calea, fără să fie imediat aruncat în gheenă. Cât de groaznici sunt acei demoni și vămile lor ne arată faptul că însăși Preasfânta Născătoare, dinainte vestită de Arhanghelul Gavriil de apropiatul ei sfârșit, S-a rugat Fiului ei să o izbăvească de acei demoni; împlinindu-i rugămintea, însuși Domnul Iisus Hristos S-a arătat din cer ca să primească sufletul Preacuratei Sale Maici și să-l ridice la cer.

A treia zi este, de obicei, înfricoșătoare pentru sufletul celui adormit, și atunci cu deosebire are nevoie de rugăciune. Trecând vămile cu bine și închinându-se lui Dumnezeu, timp de încă treizeci și șapte de zile sufletul vizitează lăcașurile cerești și prăpăstiile iadului, neștiind încă unde se va afla și abia în a patruzecia zi i se hotărăște locul, până la învierea morților.

Unele suflete se află în starea de pregustare a bucuriei și a fericirii veșnice, iar altele în groaza veșnicilor chinuri, care vor începe pe de-a-ntregul după înfricoșata Judecată. Până atunci mai sunt încă posibile schimbări în starea sufletelor, mai ales prin aducerea pentru ele a Jertfei celei fără de sânge (adică prin pomenirea lor la Sfânta Liturghie), de asemeni și prin alte rugăciuni.

Cât este de importantă în acest timp pomenirea la Sfânta Liturghie ne arată următoarea întâmplare, înainte de descoperirea moaștelor Sfântului Teodosie al Cenigovului (în 1896), preotul care săvârșea reînvelirea moaștelor, fiind foarte ostenit, așezat lângă moaște și îl văzu în fața sa pe sfântul, care îi zise: „îți mulțumesc că te-ai ostenit pentru mine. Te mai rog ca, atunci când vei săvârși Sfânta Liturghie, să-i pomeniți pe părinții mei”, și le rosti numele (preotul Nichita și Maria). „Cum de tu, Preasfințite, ceri rugăciuni de la mine, când tu însuși stai în fața Tronului ceresc și le împărți oamenilor milostivirile lui Dumnezeu?”, îl întrebă preotul. „Da, este adevărat - răspuse Sfântul Teodosie - dar pomenirea la Sfânta Liturghie este mai puternică decât rugăciunile mele.”

De aceea, pentru cei adormiți sunt de folos și parastasele, și rugăciunile pentru adormiți făcute acasă, și faptele bune făcute în numele lor ca, de exemplu, milostenia, jertfele pentru biserică, dar cele mai folositoare sunt pentru ei pomenirile la dumnezeiasca Liturghie. Au existat multe arătări ale morților și alte întâmplări care arată cât de binefăcătoare este pomenirea celor adormiți. Mulți adormiți în pocăință, dar care nu au apucat să-și manifeste căința în viață, s-au eliberat astfel de chinuri și au primit împăcarea. În biserică se înalță întotdeauna rugăciuni pentru împăcarea sufletelor celor adormiți, și chiar în ziua Pogorării Sfântului Duh, când ne rugăm în genunchi la vecernie, există o rugăciune specială „pentru cei ținuți în iad”.

Așadar, fiecare dintre noi, dorind să-și arate dragostea față de cei adormiți și să le ofere un real ajutor, poate face cel mai bine acest lucru rugându-se pentru ei și, cu deosebire, prin pomenirea lor la Sfânta Liturghie, când particulele scoase pentru vii și pentru morți se cufundă în Sângele Domnului, cu cuvintele: „Ridică, Doamne, păcatele celor pomeniți aici, cu cinstitul Tău Sânge și prin rugăciunile sfinților Tăi”. Nimic mai bun și nimic mai mult nu putem face pentru cei adormiți decât să ne rugăm pentru ei, dându-i să fie pomeniți la Liturghie. Ei au nevoie întotdeauna de aceasta, dar cu deosebire în cele patruzeci de zile în care sufletul celui adormit parcurge drumul spre veșnicile lăcașuri. Atunci trupul nu simte nimic, nu-i vede pe apropiații care s-au adunat pentru el, nu simte mirosul florilor, n-aude cuvântările de îngropare. Ci sufletul simte rugăciunile înălțate pentru el și le este recunoscător celor care se roagă, simțindu-se duhovnicește apropiat de aceștia.

Rude și apropiați ai celor adormiți! Faceți pentru ei ceea ce ei au nevoie și ce este în puterile voastre. Cheltuiți bani nu pentru înfrumusețarea exterioară a sicriului și a

mormântului, ci pentru a-i ajuta pe oamenii nevoiași în numele apropiaților adormiți, cheltuiți pentru bisericile unde se înalță rugăciuni pentru ei. Milostiviți-vă de cel adormit, îngrijiți-vă de sufletul lui! Pe toți ne așteaptă această cale; cât vom dori atunci să fim pomeniți în rugăciune! Să fim și noi înșine milostivi față de cei adormiți.

Imediat cum răposează cineva, chemați imediat preotul sau dați-i de veste, ca să-i citească „Canonul pentru ieșirea sufletului”, care se cuvine a fi citit deasupra capului fiecărui dreptcredincios, imediat după sfârșitul său. Străduiți-vă ca, dacă se poate, slujba parastasului să aibă loc în biserică și ca, până la parastas, la capul repausatului să se citească Psaltirea. Slujba parastasului poate să aibă loc și fără mult ceremonial, dar e obligatoriu să fie făcută în întregime, fără prescurtări; nu vă gândiți atunci la voi înșivă și la comoditățile dumneavoastră, ci la cel adormit, de care vă luați rămas bun pentru vecie. Dacă în biserică se află mai mulți răposați, nu refuzați ca slujba să fie făcută pentru toți deodată. Este mai bine ca slujba parastasului să fie făcută pentru doi sau mai mulți adormiți deodată - cu atât mai fierbinte va fi rugăciunea celor adunați pentru ei - decât să li se facă slujbă separată și preoții, neavând destul timp și putere, să scurteze slujba, când fiecare cuvânt al rugăciunii pentru adormit este ca o picătură de apă pentru cel însetat.

Îngrijiți-vă neapărat și imediat de sărindar, adică de pomenirea zilnică la Liturghie, timp de patruzeci de zile. De obicei, în bisericile în care se slujește în fiecare zi, adormiții cărora li s-a făcut parastas acolo sunt pomeniți timp de patruzeci de zile și mai mult. Dacă însă slujba parastasului se face într-o biserică fără slujire zilnică, apropiații celui adormit trebuie să se îngrijească singuri de sărindar și să îl dea undeva unde se slujește zilnic. Este bine, de asemeni, să fie trimise pomelnice spre pomenire la mănăstiri și la Ierusalim, unde se face rugăciune neîntreruptă la locurile sfinte. Dar sărindarul trebuie început imediat după sfârșitul omului, când sufletul are nevoie cu deosebire de ajutor prin rugăciune și, de aceea, pomenirea trebuie începută în locul cel mai apropiat în care se săvârșește slujire zilnică.

Să ne îngrijim de cei ce pleacă înaintea noastră spre lumea cealaltă, să facem pentru ei tot ce putem, ținând minte că „Fericiți cei milostivi, că aceia vor fi miluiți” (Matei 5, 7).

Cum putem să-i cinstim mai bine pe adormiții noștri?

Vedem adesea străduința rudelor celui mort de a face o înmormântare cât mai luxoasă și de a ridica un mormânt cât mai bogat. Mai mulți bani se cheltuiesc uneori pentru monumente fastuoase. Mulți bani cheltuiesc rudele și cunoscuții pentru coroane și flori și, pe deasupra, florile trebuie scoase din sicriu înainte de închiderea lui, pentru ca acestea să nu grăbească descompunerea trupului. Alții doresc prin anunțuri în presă să-și exprime cinstirea față de cel adormit și compătimirea față de rudele lui, cu toate că însuși acest mod de manifestare a sentimentelor arată superficialitatea lor, adesea chiar falsitatea lor, întrucât cel aflat cu adevărat în suferință nu-și va expune durerea în ochii celorlalți, iar exprimarea condoleanțelor se poate face mult mai călduros, în mod personal.

Dar orice am face din toate acestea, mortul nu va avea nici un folos. Trupului celui mort îi este indiferent dacă este așezat într-un sicriu sărac sau bogat, într-un (mormânt luxos sau umil. El nu simte mirosul florilor aduse, nu are nevoie de exprimarea prefăcută a durerii. Trupul este dat putrezirii, sufletul trăiește, dar nu mai simte senzațiile pe care le primea mai înainte prin organele de simț trupești. El începe o altă viață și alte lucruri trebuie să-i dăm acum.

Trebuie să-i facem acum celui adormit ceea ce îi este de folos, dacă îl iubim cu adevărat și dorim să-i aducem darurile noastre. Ce anume îi va face bucurie sufletului celui mort? În primul rând, rugăciunile sincere pentru el, atât rugăciunile individuale, făcute în casă, cât și, mai ales, rugăciunile de la biserică, unite cu Jertfa cea fără de sânge, adică pomenirea la Sfânta Liturghie.

Predici și îndrumări duhovnicești

Multe arătări ale morților și alte vedenii întăresc convingerea despre marele folos pe care îl primesc cei adormiți de la rugăciunile făcute pentru ei și din aducerea pentru ei a Jertfei fără de sânge. Un alt lucru care le aduce mare bucurie sufletelor celor adormiți este milostenia făcută pentru ei. A hrăni un flămând în numele celui răposat, a ajuta un nevoiaș, este ca și cum am face același lucru pentru cel răposat.

Cuvioasa Atanasia († 12 aprilie) a lăsat prin testament înainte de moarte ca, întru pomenirea ei, să fie hrăniți cerșetorii vreme de patruzeci de zile, însă surorile din mănăstire, din neglijență, împliniră testamentul doar timp de nouă zile. Atunci sfânta le apără însoțită de doi îngeri și le spuse: „De ce ați uitat de porunca mea? Să știți că milostenia și rugăciunile preoților aduse pentru suflet timp de patruzeci de zile îl milostivesc pe Dumnezeu: dacă sufletele răposaiților au fost păcătoase, Domnul le dă iertare de păcate; iar dacă au fost drepte, atunci cei ce se roagă pentru ele vor fi răsplătiți cu binefaceri”.

Mai ales în zilele noastre, grele pentru toată lumea, este o nebunie să cheltuim banii pentru obiecte și gesturi nefolositoare când, folosindu-le pentru cei lipsiți, putem face două fapte bune în același timp: și pentru cel adormit, și pentru cei care primesc ajutorul.

Nu demult, la împlinirea unui an de la sfârșitul monahiei Marina, potrivit testamentului ei, din jertfele strânse de la voluntari, în grădina bisericii arhieresti a fost organizată o masă pentru nevoiași. La anunțul acestei mese au sosit înjur de 150 de oameni, care au fost cu toții săturați. O faptă mare s-a făcut în felul acesta!

Iar dacă nu vom oferi un ajutor atât de mare, ci vom sătura doar câțiva flămânzi, sau numai pe unul singur, este, oare, puțin lucru? Și nu e greu de făcut, depunând o sumă oarecare pentru pomenire, la Comitetul de ajutorare a săracilor de la biserica arhierescă, la Casa de ajutor sau la Cantina socială.

O dată cu rugăciunea pentru răposat, va fi dată și hrană săracilor. Ei se vor sătura trupește, iar cel adormit se va sătura duhovnicește.

Săptămâna a 7-a după Paști, Shanghai, 1941

POVĂTUIRI, PASTORALE ȘI ÎNDRUMĂRI ALE EPISCOPULUI IOAN

Despre pomenirea neortodocsilor

Amintim sfințiților preoți că la dumnezeiasca Liturghie se săvârșește numai pomenirea celor care au aparținut Bisericii Ortodoxe, întrucât acest fel de pomenire îl face pe cel pomenit să fie părtaș la sfânta slujbă, la care pot participa numai creștinii ortodocși. De asemeni, nu pot fi pomeniți sinucigașii care au săvârșit această faptă în mod conștient, deoarece s-au lepădat de bunăvoie de Biserică.

Trebuie, de asemeni, să mai spunem despre slujbele de parastas, panihide și altele că sunt prevăzute pentru a fi săvârșite pentru cei dreptcredincioși, ceea ce reiese din înseși denumirile lor. Ca o excepție în privința persoanelor care [nefiind ortodoxe] au arătat în timpul vieții o înclinație față de credința și Biserica ortodoxă și au participat, după puterea lor, la viața ei: se poate face o rugăciune pentru sufletul celui adormit, care constă din cântarea sau citirea Catismei a 17-a (Psalmul 118), cu adăugarea unei scurte ectenii pentru împăcarea sufletului celui adormit și „Veșnică pomenire”.

Iar în rugăciunile lor particulare, creștinii ortodocși pot să se roage lui Dumnezeu pentru toți, nădăjduind în mila lui Dumnezeu.

Edictul nr. 39, 23 septembrie 1951

Despre cinstirea sfinților de demult ai Apusului

Trăind [noi] împrăștiați în țări unde în vechime s-au ostenit și s-au proslăvit, prin suferințele lor sau prin alte nevoințe, sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu, cinstiți din vechime de Biserica Ortodoxă a lui Hristos, se cade ca și noi să-i cinstim cum se cuvine și să alergăm la ajutorul lor, fără a ne răci, în același timp, nici față de sfinții cuvioși ai lui Dumnezeu la care alergam și înainte în rugăciune.

În diferite locuri ale vechii Galii - Franța de astăzi - și în alte țări ale Europei Occidentale s-au păstrat până astăzi sfintele oseminte ale mucenicilor primelor veacuri și ale următoarelor, care au fost mărturisitori ai credinței ortodoxe. Îi chemăm pe părinții slujitori ai Bisericii să-i pomenească la dumnezeieștile slujbe - la litie și la alte rugăciuni - pe cuvioșii lui Dumnezeu, care sunt ocrotitorii locului sau ai țării unde se desfășoară slujba, ca și pe cei cinstiți cu deosebire, de asemeni și la otpust.

În particular, pe teritoriul Parisului se cuvine să fie pomeniți: Sfințitul Mucenic Dionisie, Cuvioasa Genoveva, de asemeni, Cuviosul Clodoald; la Lyon: Sfințitul Mucenic Irineu; la Marsilia: Mucenicul Victor și Cuviosul Casian; în zona Toulouse: Preasfântul Mucenic Saturnin, episcopul din Toulouse; la Tours: Sfințitul Martin.

În caz de neclarități și nelămuriri, adresați-vă nouă, pentru lămuriri și indicații. Și chemați turma de credincioși să-i cinstească pe acești bineplăcuți ai lui Dumnezeu.

Edictul nr. 223, 23 aprilie 1953

Apel pentru ajutorarea Sfântului Pământ

„De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta Mea!” - a strigat proorocește Regele David, încă în zilele de prosperitate ale Sionului (Ps. 136, 5). Cu amărăciune cântau iudeii acest psalm în timpul robiei babiloniene.

A iubit Ierusalimul Domnul Iisus Hristos, vărsând lacrimi pentru nenorocirile ce aveau să se abată asupra lui. Sfânt pentru iudeii Vechiului Testament, Ierusalimul a devenit și mai sfânt pentru creștini, sfințindu-se prin tălpile, iar apoi prin sângele dumnezeiescului nostru Mântuitor, Iisus Hristos.

Imediat ce au încetat prigoanele împotriva creștinilor, spre Ierusalim porniră pelerini din toate țările în care era slăvit numele lui Hristos, începând cu împărăteasa Elena, aflătoare a Crucii Domnului și ziditoare a unui șir de mărețe biserici pe sfintele locuri ale drumului pământesc al lui Hristos. Acele locuri s-au umplut, de asemeni, și de mănăstiri în care asceții își căutau și arătau și altora calea mântuirii.

Înrobirea acelor țări de popoare orientale de altă credință nu a micșorat cinstirea Sfântului Pământ de către creștini. Popoarele occidentale au întreprins campanii pentru eliberarea lor, însă nu și-au atins scopul.

O dată cu încreștinarea Rusiei, chiar de la începutul creștinismului în Rusia, porniră alți pelerini. Biserica Rusă, chiar de la începuturile ei, s-a aflat în strânse legături cu Sfântul Pământ. Tot ce venea sau era adus de acolo era sfânt în ochii rușilor. Iar dorința cea mai mare a oamenilor blagocestivi era să viziteze Sfântul Pământ. Persoanele particulare au reușit să facă aceasta, chiar și în perioada când acest lucru implica dificultăți din cale-afară de grele; iar în secolul trecut, fluvii întregi de pelerini se curgeau într-acolo, aproape neîntrerupt.

Pentru înlesnirea pelerinajului a fost creată Misiunea Duhovnicească Rusă la Ierusalim și Societatea Palestinei, care au achiziționat un șir de terenuri în locurile sfinte, pe care au fost ridicate lăcașuri rusești. Pe de o parte, aceste lăcașuri le dădeau posibilitatea rușilor ajunși acolo să aibă un adăpost în timpul vizitării și închinării la locurile sfinte, iar doritorilor, chiar să rămână acolo până la sfârșitul vieții. Pe de altă parte, grație mijloacelor materiale ce se scurgeau din Rusia, aceste lăcașuri aveau posibilitatea să desfășoare o largă activitate educațională în rândul populației locale și să acorde, în acest fel, un sprijin substanțial Patriarhiei locale a Ierusalimului.

Toate acestea s-au schimbat o dată cu începerea vremurilor amare pentru Rusia. O dată cu începutul Primului război mondial, fluxul de pelerini și de mijloace pentru susținerea activității sfintelor noastre lăcașuri a fost întrerupt. Iar o dată cu sfârșitul războiului, după prăbușirea statului rus, starea lor s-a înrăutățit și mai mult.

După Al doilea război mondial și împărțirea Palestinei între Regatul Iordaniei și nou-înființatul stat Israel, au apărut noi necazuri și primejdii.

Lăcașurile care aparțineau acum Israelului au fost lipsite de o parte din averea lor și transferate sub administrația Patriarhiei Moscovei.

Lăcașurile din Regatul Iordaniei au rămas în alcătuirea Bisericii Ruse din exil, în pofida încercărilor Patriarhiei Moscovei de a le supune; aceste lăcașuri și alte instituții ortodoxe ruse din Iordania au refuzat să se supună Patriarhului Moscovei, pe motivul legăturii lui cu puterea sovietică. Aceasta din urmă încearcă să-și supună și să-și lărgească influența asupra tuturor popoarelor, prin orice mijloace⁷³. De aceea, luând în considerare importanța de

⁷³ Referitor la atitudinea Fericitului arhiepiscop Ioan față de Patriarhia Moscovei și problema despărțirii administrative a celor două Biserici Ruse Ortodoxe, trebuie să dăm un citat din articolul Preasfințitului episcop Vasili (Rodzeanko), „Cuvânt despre vlădica Ioan”: „[...] I-am spus sincer și deschis vlădicăi Ioan că *nu mă lasă conștiința* să arunc cu piatra, așa cum făceau mulți din exil, în Biserica Ortodoxă Rusă, în Patriarhul ei și în ierarhi. Și știți ce mi-a răspuns? Mi-a spus: «Eu în fiecare zi, la proscomidie, îl pomenesc pe Patriarhul Aleksei. Este patriarh. Și rugăciunea noastră totuși rămâne, în virtutea circumstanțelor, noi am ajuns despărțiți, dar

odinioară a Rusiei dreptmăritoare și slava ei printre popoarele ortodoxe, statul sovietic, dușman al Bisericii și al religiei, se erijează în ocrotitor al sfintelor lăcașuri din Orientul Apropiat și se străduiește să extindă prin orice mijloace influența Patriarhului Moscovei, aflat în mâinile puterii sovietice, asupra Orientului Apropiat.

Dacă n-ar fi existat reacții la această acțiune, ea ar fi putut avea un mare succes, și locurile cu nume dragi întregii lumi creștine ar fi devenit centre de propagandă anticreștină, însă, această intenție și acțiune se lovire de împotrivirea neclintită a săracilor și cu adevărat sfintelor lăcașuri și a instituțiilor ortodoxe rusești de pe cuprinsul Sfântului Pământ.

Cunoscând supunerea conducerii bisericești a Moscovei față de puterea sovietică, știind că Patriarhul Moscovei nu este un slujitor liber al lui Dumnezeu și al Bisericii Sale, ci un prizonier al stăpânirii atee și vrăjmașe lui Dumnezeu, aceste sfinte lăcașuri și instituții refuză să-l recunoască și rămaseră sub ascultarea părții libere a Bisericii Ruse - a Sinodului Arhieresc al Bisericii Ruse din exil, cu toate că, dacă s-ar fi supus, ar fi avut mai multe avantaje materiale.

Lăcașurile rusești de pe cuprinsul Sfântului Pământ sunt întruchiparea curatei conștiințe creștine în Orientul Apropiat. Prezența lor și mărturisirea lor de credință ferește popoarele ortodoxe de acolo să-și deschidă inimile influenței puterii bisericești aflate sub controlul vrăjmașului Bisericii și al lui Dumnezeu. Nevoința curajoasei mărturisiri a adevărului de către aceste sfinte lăcașuri ne stârnește simțăminte de smerită evlavie și este vrednică să ne înclinăm umili în fața ei.

Este firesc și trebuie ca rușii din străinătate să recunoască drept datorie a lor susținerea morală și materială a acestei mărețe nevoițe a monahilor și monahiilor vârstnice, care rabdă lipsuri în toate, dar rămân neclintiți cu duhul.

Pentru organizarea acestei acțiuni, Sinodul Arhieresc a instituit un Comitet al Palestinei, aflat sub președinția mea. Purcezând la deschiderea de reprezentanțe ale Comitetului pe întreg teritoriul diasporei ruse, îi chem pe toți ortodocșii să conlucreze cu el, iar lucrarea de ajutorare a lăcașurilor și a instituțiilor ortodoxe de pe cuprinsul Sfântului Pământ să o recunoască drept datorie sacră a lor, a Bisericii și a Sfintei Rusii, care cu atâta deschidere a inimii și evlavie cinstea Ierusalimul.

De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta Mea!”

Posibilitatea participării clerului la viața obștească

Având ca țel principal renașterea sufletească a oamenilor și călăuzirea lor spre veșnica împărăție a lui Dumnezeu, cei ce au primit darul preoției nu trebuie să se distragă de la lucrarea apostolică și să piardă timpul cu treburi lumești. Ceea ce preotul le dă oamenilor nu le mai poate da nimeni altcineva și nimic nu se poate compara cu acel veșnic bine spre care el îi călăuzește pe oameni. De aceea, un preot nu îndrăznește să se distragă de la îndatoririle sale directe, chiar să se ocupe cu treburi lumești folositoare, ținând minte că el este paznicul sufletelor oamenilor și că va da răspuns la înfricoșata Judecată a lui Dumnezeu pentru fiecare oaie cuvântătoare pierită din nepăsarea sa.

Pildă pentru aceasta ne-au dat apostolii care, în timpul certurilor apărute în mijlocul ucenicilor lor, cu privire la împărțirea de ajutoare, au zis: „Nu este drept ca noi, lăsând deoparte cuvântul lui Dumnezeu, să slujim la mese” (Fapte 6, 2). Canoanele Bisericii interzic cu asprime clerului să se ocupe cu grijile lumești și să-și ia asupra răspunderi obștești, însă aceasta nu înseamnă că slujitorii Bisericii se pot abstrage cu desăvârșire de la toate treburile lumești.

liturgic suntem una. Biserica Rusă, ca și întreaga Biserică Ortodoxă, este unită euharistic, și noi suntem cu ea și în ea [...]»“.

Oamenii sunt alcătuiți din suflet și trup și este imposibil ca, îngrijindu-te de suflet, să uiți cu totul de cerințele trupului. Domnul ne-a dat poruncă să ne arătăm dragostea față de aproapele prin fapte de milostenie, despre care ne va întreba la înfricoșata Judecată. Mulți sfinți arhierii și cuvioși au participat activ la evenimentele petrecute în vremea lor, uneori chiar au cârmuit împărății. Dar aceasta se întâmpla doar când situația o cerea în mod imperios. Când trebuie salvați oameni din catastrofe, când este inevitabilă participarea preotului ca să-i aducă pe calea cea dreaptă, atunci preotul nu are voie să stea cu mâinile în sân. El nu numai că poate, dar este dator să le vină în ajutor. Aceasta se referă atât la problemele particulare, cât și la cele obștești. A însufleți oamenii spre binefaceri și, dacă e nevoie, a se așeza în fruntea organizațiilor de binefacere, a direcționa desfășurarea lucrurilor în acord cu duhul învățaturii lui Hristos sunt datorii ale preotului. Dar, în toate aceste condiții, el trebuie să rămână întotdeauna slujitor al Bisericii și păstor.

Este de neîngăduit intrarea în vreun partid și aderarea la o disciplină de partid. De asemeni, este nepotrivită pentru un preot adâncirea în latura strict lumească a problemelor obștești. Tot ceea ce pot face mireni trebuie lăsat în sarcina lor, iar preotul trebuie să se străduiască a se concentra pe probleme duhovnicești, care sunt în misiunea sa.

Preoția este lumina lumii și participarea ei la viața socială trebuie să conștientizeze în luminarea drumului vieții personale, a vieții sociale și a celei de stat. Datoria unui slujitor al Bisericii este să indice principiile morale pe care trebuie să se întemeieze viața societății și să-i însuflețească activitatea, săturând-o cu duhul învățaturii lui Hristos.

Fără a se afunda singur în hățișul deșertăciunii lumești, păstorul trebuie să plutească deasupra turmei sale și, supraveghind-o cu agerime, să se coboare, când este nevoie, să-i susțină pe cei slabi cu duhul sau cu trupul, să curme răul și să-l dea în vileag, să însuflețească spre fapte bune și spre nevoițe, să întărească în facerea binelui.

Cel mai înalt și mai important dar făcut societății de un slujitor al Bisericii este chemarea asupra ei și aducerea binecuvântării lui Dumnezeu și a harului - pentru care preotul trebuie să fie deosebit de sârguitor în rugăciune și, ținând minte că este, în primul rând, un slujitor al lui Dumnezeu, să fie „*pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția*” (I Tim. 4, 12), cu rugăciunea, conducându-i prin exemplul și povățuirea sa spre împărăția lui Dumnezeu.

Despre participarea activă a enoriașilor la sfânta slujbă

Pentru o participare mai activă și mai eficientă a credincioșilor la sfintele slujbe, părinții parohi și toți slujitorii Bisericii sunt chemați să-i atragă pe mireni într-un număr cât mai mare, după putință, la citirea și cântarea în strană, chiar pe copii și pe tineri, și la a ajuta la desfășurarea sfintelor slujbe. Odată cu aceasta, dispunem a se introduce, după posibilități, cântarea unor părți ale sfintei slujbe, sau chiar a întregii slujbe de către toți credincioșii, urmând în aceasta exemplul Bisericii primare. Neîndoielnic, în toate duminicile și sărbătorile trebuie să se cânte de către toată lumea: la Liturghie, „Crezul” și „Tatăl nostru”, iar la miezonoptică, când este rânduit, „Învierea lui Hristos văzând”. Pentru împlinirea acestora, este bine ca o parte din cântăreți să stea atunci în mijlocul bisericii, iar diaconul sau conducătorul corului să dirijeze cântarea.

Edictul nr. 70, 8 noiembrie 1951

Despre posibilitatea preoților de a da informații în calitate de martori

În situația în care autoritățile îi cer să dea informații în calitate de martor, slujitorul Bisericii trebuie să se ghideze după următoarele:

Dacă i se cere să dea mărturie despre un eveniment la care a asistat întâmplător, în calitate de martor ocular sau de care are cunoștință în același fel ca și alți oameni, preotul poate și este dator să dea mărturie.

Dacă însă autoritățile îi cer să dea mărturie despre ceva care îi este cunoscut în virtutea poziției sau activității sale pastorale, în astfel de probleme preotul nu are voie să dea mărturie, întrucât oricine poate veni la el ca la un părinte duhovnicesc și nu trebuie să se teamă că ceva din cele spuse ar ajunge la cunoștința altor persoane.

În caz că autoritățile au nevoie de lămuriri în privința vreunui eveniment din viața publică sau bisericească și îi cer preotului să dea informații despre acesta, preotul trebuie să declare că nu este împuternicit pentru aceasta și să le sugereze să se adreseze conducerii bisericești, care va oferi întotdeauna lămuririle necesare.

Edictul nr. 424, din 29 decembrie 1954

Sfat pentru cler, referitor la pomenirea sinucigașilor

Li se amintește părinților slujitori ai Bisericii, spre respectare neabătută și întocmai, că prin canoanele bisericești este oprită pomenirea sinucigașilor la dumnezeiasca Liturghie, ca și săvârșirea slujbelor de parastas și a panihidelor pentru ei.

Dacă persoana respectivă a fost mai înainte internată la un spital de boli mintale sau în alte situații ieșite din comun, cazul trebuie prezentat spre cercetare arhierului și, fără îngăduința lui, a nu se cuteza să se săvârșească ierurgia din proprie inițiativă.

Edictul nr. 489, din 8 octombrie 1955

Despre oprirea de a fi nași de botez a persoanelor heterodoxe

Întrucât la botez nașii sunt garanții că cel botezat va rămâne în credința ortodoxă și că își va asuma obligația de a respecta nașii de botez ca atare, ar fi lipsită de sens îngăduirea ca naș a unei persoane de altă credință. Doar o persoană ortodoxă poate fi naș. Înscrierea ca nași a unor persoane neortodoxe este lipsită de valabilitate, iar cel ce a îngăduit aceasta va fi tras la răspundere.

Edictul nr. 490, din 8 octombrie 1955

Îndrumare pentru ajunul Nașterii Domnului

Amintim și clarificăm clerului și păstoriților că scoaterea sfeșnicului în mijlocul bisericii în Ajunul praznicelor Nașterii lui Hristos și al Botezului Domnului, după vecernie, care este, de obicei, „unită cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, semnifică venirea pe pământ și sălășluirea printre oameni a Luminii celei Adevărate, a Soarelui Dreptății, cel vestit de stea, a Căruia Lumină a luminat oamenii (vezi troparul Nașterii Domnului și condacul Sfintei Cruci). În acest sens, însăși sfeșnicul, închipuind tainic această Lumină Nevăzută, ascunsă sub trupul Dumnezeului-Om, este un fel de icoană și nu este nevoie să îl așezăm

atunci în fața altei icoane, ci trebuie să-l așezăm în mijlocul bisericii și, în fața lui, să-L slăvim pe Hristos.

24 decembrie 1951

Îndrumări cu privire la Vinerea Mare

Aducem la cunoștința clerului și păstoriților că înmormântarea lui Hristos este pomenită la vecernie, fapt pentru care vecernia din Vinerea Mare se săvârșește în mijlocul zilei, când, după moartea pe Cruce a lui Hristos, trupul Lui a fost coborât de pe Cruce și înmormântat de Iosif și de Nicodim, ceea ce este închipuit prin scoaterea sfântului epitaf la sfârșitul vecerniei.

Canonul care se citește apoi la pavecerniță închipuie durerea și plângerea Maicii Domnului lângă mormânt.

La utrenia din Sâmbăta Mare se cântă șederea lui Hristos cu trupul în mormânt și coborârea Lui cu sufletul la iad, care a zdruncinat temeliile iadului și a slobozit sufletele chinuite, aflate în așteptarea lui Hristos. Durerea pentru moartea Mântuitorului se unește, deja, cu bucuria triumfătoare a nimicirii iadului de către Hristos și a pregustării biruinței asupra morții. Procesiunea (prohodul) de la sfârșitul utreniei, după slavoslovie mare, închipuie tocmai coborârea biruitoare în iad și aducerea sufletelor eliberate în împărăția Cerească, unde Hristos nu a încetat să șadă pe tronul Său, împreună cu Tatăl și cu Duhul; fapt pentru care, după înconjurarea bisericii cu sfântul epitaf, acesta este adus la ușile împărătești, cu strigarea: „Înțelepciune, drepti!” și prohodul se încheie.

Având doar o oarecare asemănare exterioară cu o înmormântare, acest înconjur cu sfântul epitaf, ca și toată rânduiala utreniei din Sâmbăta Mare nu este, de fapt, deloc așa ceva. Vecernia Sâmbetei Mari, unită cu Liturgia, este o adâncire plină de evlavie în taina izbăvirii de păcat a neamului omenesc, săvârșită de Hristos, și o pregătire pentru proslăvirea învierii din morți a lui Hristos, înviat la începutul zilei următoare. Asemuindu-se mironosițelor, care așteptau zorii primei zile de după sâmbătă pentru a unge trupul lui Hristos, creștinii sunt chemați să lepede grijile lumești și să se pregătească duhovnicește ca, în loc de mir, cântare să-i aducă Stăpânului, Care urmează să Se scoale din mormânt.

O dată cu miezonoptica, suferința se sfârșește, cântarea deasupra mormântului lui Hristos se încheie, căci după miezul nopții, în zorii primei zile, îngerul a adus deja vestea învierii lui Hristos.

Nu se cunoaște cu precizie ora învierii lui Hristos, evangheliștii descriu doar repetatele sosiri ale mironosițelor la mormântul Domnului. Se cunoaște cu precizie doar că ea s-a petrecut în miez de noapte, înainte de zorii primei zile, așa cum reiese din confruntarea relatărilor evanghelice și cum a preluat și a păstrat de la început Sfânta Biserică, fapt despre care mărturisesc Sfinții Părinți ai primelor veacuri.

De aceea, bucuria universală a învierii lui Hristos începe o dată cu Utrenia Luminată, care în diferite Biserici locale începe la ore diferite, dar nicicum înainte de miezul nopții. Miezul nopții, fiind începutul următoarei zile, desparte, în Noaptea Luminată, bucuria de durere și pune început zilei luminoase și mântuitoare, în care lumina învierii luminează inimile și sufletele tuturor credincioșilor și, de aceea, utrenia săvârșită la miezul nopții sau în zori este oglindirea învierii lui Hristos, iar dumnezeiasca Liturghie a acelei mărețe zile ne unește în modul cel mai strâns cu Hristosul înviat din morți.

21 martie 1958

Despre împărtășirea de Sfintele Paști

Am gustat Mielul lui Dumnezeu în sfânta și luminoasa noapte a învierii. Pentru aceasta ne rugăm, încă de când începem să ne pregătim pentru post și apoi, în repetate rânduri, în decursul Marelui Post: ca Domnul să ne învrednicească să ne împărtășim în noaptea Sfintelor Paști. Atunci harul lui Dumnezeu lucrează cu deosebire asupra sufletelor oamenilor. Atunci ne împărtășim de Hristosul Cel înviat, ne facem părtași învierii Sale. Desigur că trebuie, în prealabil, să postim și, după ce ne-am mai împărtășit deja în timpul Marelui Post, să ne împărtășim iarăși cu Sfintele Taine, înainte de Liturghia pascală nu este vreme să ne spovedim cu de-amănuntul, acest lucru trebuie făcut înainte.

Iar în Noaptea Luminată, primind dezlegare generală, să ne apropiem de Mielul Dumnezeiesc - începătura învierii noastre, Fie ca nimeni să nu iasă din biserică înainte de vreme, grăbit să guste din carnea animalelor, în loc de a gusta Preacuratul Trup și Sânge al lui Hristos.

Despre schimbarea datei de ținere a sărbătorilor

Amintim clerului și păstoriților că, încă din vremea Vechiului Testament, prin porunca lui Dumnezeu au fost rânduite zile de sărbătoare - „pe care Dumnezeu le-a ales și le-a sfințit” -, ca și zile de post și de plângere.

Domnul Iisus Hristos, învățându-ne să deslușim sensul adevărat al sărbătorii, prin aceasta nu a anulat, ci a întărit respectarea sărbătorilor; și Biserica lui Hristos, a Noului Legământ, încă de la începuturile ei a respectat zilele sfinte.

Rânduind șirul anual al sfintelor slujbe, Biserica a stabilit zilele de sărbătoare, evidențind dintre ele cu deosebire pe acelea în care au avut loc manifestări mărețe ale Proniei dumnezeiești și în care se revarsă astăzi harul lui Dumnezeu. În afară de acestea, ni se poruncește să cinștim și alte zile, în care se pomenesc evenimente importante din viața Mântuitorului și a Maicii Domnului, semnele îndurării lui Dumnezeu și memoria cuvioșilor lui Dumnezeu.

Biserica a stabilit cu precizie semnificația și ordinea prăznirii lor, ca și zilele în care se săvârșește prăznuirea, de asemeni și mutarea lor în alte zile, în anumite situații. După posibilitate, se respectă pomenirea în același timp a sfintelor evenimente și a sfinților, pentru ca toți creștinii ortodocși să se unească într-un singur cuget și într-o singură simțire, înălțând într-un singur suflet rugăciuni și laude - ceea ce nu exclude însă anumite prăzniri locale a unor evenimente sau a unor sfinți, cunoscuți sau cinstiți cu deosebire numai într-o anumită regiune.

Printre zilele importante ale fiecărei biserici se numără și praznicul altarului ei, adică prăznuirea sfintelor evenimente sau a sfântului căruia îi este închinată. Prin rânduiala bisericească, praznicele de hram se consideră egale ca importanță cu marile praznice ale Domnului și ale Născătoarei de Dumnezeu și se sărbătoresc cu o slujbă corespunzătoare, prevăzută special pentru acea zi, care este zi de sărbătoare și de bucurie sfântă pentru cei ce se roagă în biserică și pentru obștea de enoriași.

De aceea, nu este îngăduită mutarea samavolnică a praznicului de hram, din considerente lumești. Atât preotul, cât și mirenii trebuie să înțeleagă bine că schimbarea datei sărbătoririi în altă zi nu transformă acea zi în praznic de hram, la fel cum și un praznic de hram nesărbătorit nu își micșorează astfel semnificația duhovnicească și rămâne ceea ce este, indiferent de felul cum îl tratează clerul și enoriașii.

Clerul și enoriașii trebuie să se străduiască în orice chip să cinstească cum se cuvine praznicul lor de hram, după putință, printr-o participare cât mai râvnitoare la slujba acelei zile

din biserica lor. Cei ce nu au posibilitatea să intre atunci în biserică nici măcar pentru câteva clipe, să fie prezenți cu mintea și cu sufletul acolo, ca să primească cel puțin în acest fel razele harului, revărsate atunci asupra ei [a bisericii].

Despre oprirea participării la distracții în ajunul zilelor de duminică și al sărbătorilor⁷⁴

Sfânta pravilă ne face cunoscut ca în ajunurile zilelor de sărbătoare creștinii să petreacă în rugăciune și în cucernicie, pregătindu-se pentru a participa sau a asista la Sfânta Liturghie. Dacă toți creștinii ortodocși sunt chemați la aceasta, atunci cu atât mai mult cei ce iau parte nemijlocit la dumnezeiasca slujbă. Participarea lor la distracții în ajunul sărbătorilor este un mare păcat. În legătură cu aceasta, cei care, în ajunul unei duminici sau al unei sărbători, au fost la un bal sau la alte distracții de acest fel nu au voie, în următoarea zi, să cânte în cor, să ajute în biserică, să intre în altar sau să stea în strană.

Îndrumări către cler și cântăreții bisericești

Se cuvine să ținem minte întotdeauna și să înțelegem: cântarea bisericească este o rugăciune și cântarea rugăciunilor trebuie să se facă cu evlavie, pentru însuflețirea spre rugăciune a celor aflați în biserică. Nu sunt îngăduite intonările și cântatul doar pentru îndulcirea auzului și care, prin conținut sau prin modul de execuție, nu îndeamnă la rugăciune, precum și dacă sunt necorespunzătoare slujbei respective sau evenimentului celebrat de Biserică, zilei sau canonului bisericesc. De asemeni, comportamentul cântăreților trebuie să fie cucernic și potrivit înaltei chemări a cântăreților bisericești, care își unesc vocile lor cu vocile îngerilor.

Grija pentru aceste lucruri sta în sarcina conducătorilor corului și a preotului care săvârșește dumnezeiasca slujbă, ale cărui indicații trebuie împlinite întocmai.

Despre neîngăduirea atingerii icoanelor cu buzele rujate

Trasăm ca sarcină clerului și, cu deosebire, parohilor de biserică, să ia aminte ca persoanele cu buzele rujate să nu se atingă de icoane, de cruce și de nici un obiect sfințit, lăsând pe acestea urme de vopsea. Referitor la aceasta, se vor pune afișe la intrarea în biserică și se va explica la predică, de repetate ori, cât de mare este păcatul persoanelor care, printr-o atingere necurată, pângăresc un sfânt odor, motiv pentru care persoanele care merg la biserică trebuie să-și șteargă rujul sau să nu se atingă de nimic și, în orice caz, să nu se împărtășească cu Sfintele Taine ale lui Hristos fără a-și fi spălat bine buzele.

⁷⁴ Emis în anul 1964, după ce păstoriții Fericitului Ioan au fost surprinși, în ajunul unei duminici, participând la sărbătoarea americană Halloween.

Ospățul credinței

TRIUMFUL SFINȚENIEI, PRIN OCHII UNUI PELERIN

Înainte de urcușului

Cinstirea arhiepiscopului Ioan, luminător și făcător de minuni, a început încă din timpul vieții sale. Chiar și după moartea sa, mulți au primit vindecări de la Dumnezeu prin mijlocirea lui și au mărturisit despre un alt fel de ajutor minunat - de acum, al Arhipăstorului Bisericii Triumfătoare. Au fost pictate icoane ale vlădicăi, sfânta sa pomenire se cinstește în întreaga lume, iar rămășițele neputrezite ale trupului său mărturisesc că sufletul cuviosului lui Dumnezeu petrece curat și neprihănit în lăcașurile dreptilor.

Acum, când vremea se tot scurtează, ademenindu-i pe credincioși de pe calea cea îngustă pe cărările lumii acesteia, proslăvirea Preasfințitului Ioan este o mare întărire pentru oastea slăbănogită a lui Hristos, ale cărei rânduri se subțiază atât de fulgerător. Unor contemporani ai vlădicăi le era greu să se obișnuiască cu gândul că, iată, un om pe care îl cunoscuseră în timpul vieții, care a umblat printre ei, acum va fi proslăvit în rândul sfinților și că i se vor înălța rugăciuni. Biserica Rusă mai cunoaște și alte proslăviri grabnice: au trecut mai puțin de 10 ani de la moartea sfinților cneji răbdători de chinuri, Boris și Gleb, și până la proslăvirea lor; Cuviosul Chiril Belozerski a fost proslăvit la 13 ani după sfârșitul său, iar Cuviosul Antonie Siiski, la 23 de ani; putem numi și alți cuvioși ai lui Dumnezeu, grabnic proslăviți, atât în Rusia, cât și dincolo de hotarele ei.

În anul 1992, la Sinodul Arhieresc al Bisericii Ruse din exil s-a analizat problema pregătirii pentru proslăvirea Luminătorului Ioan, iar la Sinodul Arhieresc desfășurat în luna mai 1993 s-a stabilit ca proslăvirea să aibă loc pe 19 iunie/2 iulie 1994, la San Francisco, cu ocazia aniversării a 28 de ani de la cinstita adormire a dreptului lui Dumnezeu.

În eparhia nord-americană a fost instituit un Comitet de organizare. El era însărcinat să hotărască cum să distribuie clerul în altar, să găsească locuri pentru înveșmântarea slujitorilor bisericești, să organizeze sfânta slujbă (cine să aibă grijă de lumânări, bunăoară) și să facă ordine și în afara bisericii, să comande cantitatea necesară de prescuri, să asigure hrănirea pelerinilor, să organizeze o trapeză la sfârșitul ceremoniei, să le dea posibilitatea tuturor pelerinilor să participe la oficierea slujbei. De aceea, încă din toamna anului trecut ședințele Comitetului, care organizase, de asemeni, și ceremoniile de proslăvire a Luminătorilor Inochentie și Nikolai, se desfășurară săptămânal. [...]

Cu o săptămână înainte de ceremonie, la San Francisco au început să sosească arhierii, să se scurgă șiruri de credincioși evlavioși, astfel încât deja spre ziua de joi, pe bulevardul Harrie pe care se afla catedrala și unde locuiau mulți ruși, prezența ortodocșilor deveni sensibil simțită.

Au sosit oameni din lumea întreagă, în special oameni care participă la viața Bisericii și care sunt receptivi la evenimentele trăite de ea și, de aceea, aveam impresia că s-a strâns laolaltă o singură mare familie ortodoxă. Poate că, de aceea, toate ceremoniile se desfășurară atât de liniștit.

Un preot a spus: „Vlădica Ioan, care aparține acum Bisericii Cerești, Triumfătoare, își continuă păstoria începută pe pământ: prin proslăvirea sa, el îi cheamă pe toți cei veniți aici să se spovedească și să se împărtășească, adică spre ce i-a chemat și în decursul întregii sale vieți pământești”.

În suflet trăiam sentimentul că ne aștepta urcușul unui munte, ale cărui piscuri aveam să le atingem abia vineri. De dimineața până seara pelerinii trebuiau să petreacă în biserică, la fel ca în Săptămâna Patimilor.

În aceste ultime zile dinaintea proslăvirii, în cripta de sub catedrală, unde se afla vlădica, preoții sosiți săvârșeau neîncetat panihide, iar credincioșii se spovedeau. Un șir nesfârșit de închinători evlavioși se scurgea încontinuu spre criptă. Iar aici, după un obicei stabilit, se săvârșeau slujbe și Preasfințitului Ioan de Tobolsk, strămoșul și ocrotitorul ceresc al vlădicăi.

Oamenii așază icoane pe cavou pentru sfințire. Unele icoane, aduse din diferite parohii, sunt pictate anul acesta și sunt excepționale ca aspect. Ieromonahul Benedict, sosit de la mănăstirea Noul Sarov din Texas „împreună cu pelerinii”, le dădea credincioșilor ca binecuvântare reproducere pe hârtie după o icoană pictată special pentru ocazia proslăvirii de Iuri Sidorenko, un pictor iconar trăitor în Alaska. Părintele Victor Potapov, sosit din Washington cu mai mult de șaiszeci de enoriași, a adus o icoană a Preasfințitului Ioan și împărțea, de asemeni, copii pe hârtie ale icoanei.

17/30 iunie 1994

La orele 3 după-amiază, într-o sală de pe lângă catedrală, pentru credincioșii sosiți a avut loc o prelegere despre vlădica Ioan, ținută de preotul Aleksandr Krasovski. Am reținut cuvintele părintelui Aleksandr - participant la prima cercetare a moaștelor Preasfințitului Ioan - despre neobișnuitul sentiment de pace instaurat în suflet la atingerea de moaștele vlădicăi.

Joi seara, la orele 5.40, a avut loc întâmpinarea icoanelor Maicii Domnului Ivirită-Izvorătoarea de mir și a Maicii Domnului din Vladimir, cea refăcută în chip minunat, din mănăstirea de călugărițe a Maicii Domnului-Vladimir din San Francisco. La orele 5.45 a fost adusă icoana Maicii Domnului Kursk-Korenaia. Din biserică în pridvor ies unul după altul, pentru întâmpinarea întâiului Ierarh al Bisericii Ruse din exil, mitropolitul Vitalie și peste o sută de preoți și ierarhi. [...]

Către momentul întâmpinării mitropolitului, catedrala, care are o capacitate de peste o mie de persoane, era plină. Imediat după întâmpinarea întâiului Ierarh a început parastasul - vecernia cu litia și utrenia. [...].

Credincioșii au primit, într-adevăr, mare milostivire de la Dumnezeu, având posibilitatea să se atingă de icoanele Maicii Domnului Kursk-Korenaia, Ivirită-Izvorătoarea de mir și a Maicii Domnului din Vladimir și să simtă astfel atingerea harului împărăției Cerești, înalt Preasfințitul i-a uns pe toți cu mir de la icoana Ivirită. S-a observat că, în timpul ceremoniei, icoana a izvorât mir din abundență. [...]

O credincioasă venită la ceremonia proslăvirii, O.N. Kulikovskaia-Romanova povestește: „După moartea soțului meu, Tihon Nikolaevici, mi-era foarte greu să aud cântarea «Cu dreptii odihnește». Dar când întreaga biserică tună într-un glas «Cu dreptii odihnește», a fost prima dată după un an și jumătate când parcă m-am înviorat, parcă clocoteam, într-atât de puternică era trăirea mea”. Aici aveai un alt sentiment decât la cântarea condacului la o slujbă obișnuită pentru morți.

După citirea Ceasului I, preoții au coborât în criptă, unde mitropolitul Vitalie sluji litia.

La sfârșitul slujbei - era trecut de ora I noaptea - a fost oferită trapeza. Pelerinii se împrăștiară să doarmă care pe la hoteluri, care pe la cunoscuți și la enoriașii bisericii.

Bunii enoriași oferă găzduire multor închinători - oameni pe care nu-i cunoscuseră niciodată până atunci. Pentru aceasta avem mare recunoștință față de ei și față de Comunitatea de femei a catedralei, care i-au hrănit, neobosite, pe toți cei veniți la vlădica Ioan. Unii pelerini au dormit în automobilele lor, în jurul catedralei, alții în microbuze, asemeni fiilor de demult ai Sfintei Rusii, care își petreceau nopțile la porțile bisericilor și mănăstirilor, în

așteptarea Dumnezeieștii Trapeze - așa cum se mai poate vedea și azi în mulțămintoarea noastră patrie.

18 iunie/1 iulie 1994

Vineri, la orele 8 dimineața, după întâmpinarea mitropolitului Vitalie, a început Liturghia de parastas. Clericii s-au înveșmântat în clasele gimnaziului Sfinților Chiril și Metodie, aflat lângă catedrală, special pregătite pentru aceasta, întrucât în altar nu era îndeajuns loc. Întreaga catedrală cântă într-un singur glas „Crezul”, mărturisind credința ortodoxă, de asemeni toți credincioșii cântară rugăciunea domnească „Tatăl nostru”.

Înainte de împărțășania mirenilor, ieromonahul Roman, care a crescut în San Francisco și, copil fiind, slujise pe lângă vlădica, în liniștea catedralei pline de credincioși, rosti cu o voce puternică, întreruptă de emoția momentului, următorul cuvânt:

„În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Iubiți frați și surori! «De este cineva binecredincios și iubitor de Dumnezeu, să se îndulcească de acest praznic bun și luminos.» Așa ne cheamă Sfântul Ioan Gură de Aur în noaptea Sfințelor Paști. Să mai repetăm o dată aceste cuvinte, căci astăzi Domnul ne dă o mare milă. A sosit momentul mult-așteptat - marele nostru luminător Ioan este trecut în rândul sfinților. Vor trece doar câteva ore și sfințele lui moaște neputrezite vor fi mutate din criptă, aici și vom putea să cădem încă o dată cu lacrimi la vlădica Ioan și să sărutăm cinstitul său trup. Dar nu cu lacrimi de întristare și de durere, așa cum a fost cu 28 de ani în urmă, ci cu lacrimi de bucurie și de împăcare, căci Domnul l-a proslăvit.

Biserica cerească și cea pământească se află într-o strânsă comuniune. Imediat ce vlădica Ioan și-a dat sfârșitul, am început să-l chemăm în rugăciune, căci noi, creștinii, credeam că Domnul îi va auzi rugăciunile, și credința noastră nu a fost rușinată. Câte minuni s-au săvârșit și se săvârșesc prin sfințele sale rugăciuni! Iar acum Domnul dă mărturie despre sfințenia vlădicăi Ioan și ne arată neputrezitele sale moaște. Acest lucru nu poate să nu aibă o înrăurire asupra noastră, și nu vom pleca din fața sfințelor moaște fără să ne fi schimbat pe dinăuntru.

Lucrul cel mai trist și mai neplăcut pentru vlădica Ioan era când turma sa, când păstoriții săi nu se înțelegeau între ei, când se certau și se dușmăneau. El suferea din pricina asta și plângea, căci vedea și înțelegea că prin această vrăjmășie satana se bucură și își bate joc de om, cununa creației lui Dumnezeu, și de însuși Dumnezeu. La fel, vlădica vedea cum demonul îi incurcă pe oameni în plasele lui ucigătoare. Iar cel mai mult îl bucura atunci când oamenii trăiau în pace, în unitate, când își iertau supărările unii altora. Așadar, frați și surori, să-l întâmpinăm pe iubitul și marele nostru Luminător așa cum se cuvine creștinilor ortodocși, având dragoste unii față de alții.

Slujba de astăzi este asemenea Marii Sâmbete, întrucât simțim că stăm în pragul a ceva tainic și măreț. La fel ca înainte de Paști, ne pregătim prin curățare duhovnicească și prin iertare, după cuvintele stihirei pascale: «Să ne luminăm cu prăznuirea și unul pre altul să ne îmbrățișăm; și să zicem, fraților, și celor ce ne urăsc pe noi să le iertăm toate, pentru înviere». Și numai aflându-ne într-o asemenea stare sufletească putem nădăjdui să-l întâmpinăm pe Preasfințitul Ioan așa cum se cuvine și să ne împărțășim de această măreață sărbătoare. Amin”.

Într-adevăr, starea de spirit era ca în ajunul Sfințelor Paști. Aveam senzația că participanții se găseau în pragul a ceva important, măreț, care urma să se împlinească în următoarea zi. Această senzație nu-i părăsea pe credincioșii care umpluseră catedrala până la refuz, în aceste clipe ale ultimei Liturghii slujite pe pământ pentru împăcarea sufletului neuitatului vlădică Ioan.

La orele 2 după amiaza, arhiepiscopii Antonie, Lavru, Marcu, episcopul Ilarion și vreo douăzeci de preoți au coborât în cripta vlădicăi Ioan. Totul era pregătit pentru mutarea din sicriu a sfințelor moaște în raclă, începu litia pentru împăcarea sufletului celui adormit. A fost

scos capacul sarcofagului în care se afla sicriul; arhiepiscopul Antonie ridică pecetea eparhială, cu care fusese pecetluită racla, în timpul cântării „Cu dreptii odihnește”, a fost scos capacul sicriului și cei prezenți văzură moaștele neputrezite ale vlădicăi, mărturisind tainica măreție a puterii lui Dumnezeu, care se împlinește în neputința omenească. Egumenul Luca și ieromonahul Roman, prezenți în criptă, povestesc despre puterea duhovnicească de nedescris, care ieșea din sfintele moaște, resimțită de ei în aceste momente. Arhiepiscopul Antonie a ridicat sfântul aer de pe fața Preasfințitului. Se așternu o tăcere plină de evlavie. Nimeni nu se gândea la nimic, gândurile încremeniră. Mitropolitul Ciprian, episcopii lui și toți participanții la această tainică atingere de Dumnezeu, minunat întru sfinții Săi, plângeau. Timpul parcă nu mai era. În aceste clipe de taină, prin negrăita milă a lui Dumnezeu, participanții s-au împărtășit de împărăția Cerească, au simțit-o, aflându-se cu duhul pe muntele Tabor. „Doamne, bine este să fim noi aici...” (Matei 17, 4). Toți se atinseră de mâna vlădicăi Ioan. După litie, însoțite de cântarea „Miluiește-ne, Doamne, miluiește-ne”, cinstitele moaște au fost mutate din sicriu în racla pregătită, care fu acoperită cu o sticlă și cu un capac și apoi încuiată. Apoi, racla a fost acoperită cu o cuvertură, peste care fu așezată mantia, care nu fusese deloc atinsă de trecerea vremii: cu ea fusese acoperit sicriul în urmă cu douăzeci și opt de ani, la înmormântarea vlădicăi. Cinstitele moaște erau de culoare maroniu-închis, asemeni moaștelor cuvioșilor și asceților Răsăritului de la Lavra Pecerska a Kievului. [...] Capul Preasfințitului Ioan odihnește pe o perniță, în care este cusută o listă cu numele tuturor ierarhilor și preoților Bisericii Ruse din exil și a celei din patrie, împreună cu casnicii lor.

Arhieriei plecară în catedrală pentru pregătirea procesiunii, în criptă au rămas preoții, ca să ajute la susținerea raclei, în timpul mutării ei. Procesiunea, pornită din catedrală, ajunge la criptă. Racla este ridicată și, în timp ce se cântau irmoasele Canonului mare „Ajutor și Acoperitor...” (care se cântă la înmormântarea preoților), procesiunea se îndreaptă spre catedrală.

Racla este așezată în mijlocul catedralei, cu fața spre altar, și în fața ei fu slujită litia. Imediat, sfântul odor a fost înconjurat de un ocean de lumânări. Toată vata pusă lângă Icoana izvorătoare de mir era pătrunsă de mirul sfânt. După litie a fost citită pravila pentru sfânta împărtășanie și s-a cântat Acatistul Maicii Domnului. Apoi a început ultima panihidă pentru în veci-pomenitul vlădica Ioan, înainte de care episcopul Ambrozie Bebeiski a rostit un cuvânt despre semnificația rugăciunii „Veșnică pomenire”:

„Dacă Domnul nu voiește să ne pomenească în fața Tronului Său, înseamnă că suntem dați uitării. Iată de ce, când îi însoțim pe adormiții noștri [pe ultimul drum], îi cerem lui Dumnezeu veșnică pomenire pentru ei. Aceasta nu înseamnă că noi nu-i vom uita pe adormiții noștri, ci că îl rugăm pe Dumnezeu ca El să nu-i uite niciodată. Cei care sunt în veșnică pomenire la Dumnezeu, aceia sunt veșnic cu Dumnezeu. Și dacă astăzi îi vestim, pentru ultima oară, veșnică pomenire în veci-pomenitului arhiepiscop Ioan, nu este pentru că ne-am mândri că nu l-am uitat în decursul a douăzeci și opt de ani, ci pentru că vlădica așa l-a mărturisit pe Domnul în fața oamenilor, încât și Domnul astăzi îl mărturisește pe el în fața întregii lumi. Vlădica Ioan nu numai că nu este uitat la Dumnezeu, dar are și mare îndrăzneală la El...”

Preoții stăteau pe câte șase rânduri, de fiecare parte a raclei. La sfârșitul panihidei racla a fost așezată de-a lungul soleiei [altarului]. După cum se vede din acest, la prima vedere, nesemnificativ amănunt, fiecare mișcare petrecută în sfânta biserică este plină de înțelepciune și pe deplin întemeiată: după ce a fost adusă din criptă, racla a fost așezată ca un sicriu (cu fața spre altar), iar acum, înainte de proslăvire, este așezată ca o icoană sau ca sfântul epitaf.

Nu toți credincioșii au reușit să pătrundă în catedrală, mulți se rugau în sala de pe lângă catedrală și în fața pridvorului, urmărind slujba pe ecranele fixate în fața bisericii și în sală. În fața ecranelor din sală erau așezate sfeșnice și credincioșii participau pe de-a-ntregul la slujbă: se închinau, aprindeau lumânări, făceau metanii.

La sfârșitul parastasului, după o scurtă pauză, a început miezonoptica. La „Doamne, strigat-am către Tine” au răsunit pentru prima dată stihirele adresate Preasfințitului Ioan, arhiepiscopul de Shanghai și San Francisco - trei stihire compuse de arhiepiscopul Antonie de San Francisco:

„Pe Preasfințitul lui Hristos, Ioan, să îl cântăm, rugătorul dăruit nouă de Dumnezeu, care Sfânta Liturghie în fiecare zi o săvârșea, de împărtășirea Preasfințitelor Taine fiind întărit, și cu vioiciune la lucrarea sa ieșea, în neîncetată rugăciune petrecând, și spre casele suferinzilor și saloanele spitalelor către bolnavii deznădăjduți se grăbea - toate acestea făcându-le, pe de-a-ntregul sfințit și milostiv s-a arătat, darul vindecării și al înainte-vederii de sus dobândind, acest îndrăzneț mijlocitor la Dumnezeu pentru mântuirea sufletelor noastre”.

[...]

La litie, racla cu sfințele moaște, încă acoperită cu mantia, este deodată ridicată deasupra mulțimii și, pe umerii preoților, scoasă afară pentru procesiunea de înconjurare a catedralei. Toată ziua a fost cețoasă și rece și doar în timpul procesiunii au strălucit câteva raze de soare. [...] Toată vecernia a fost slujită fără lumină artificială. Slujba se desfășura calm, liniștit. După toate cele petrecute, așteptam apropierea unui eveniment neobișnuit. La utrenie, la sfârșitul Catismei a 2-a, deja simțeam că ne-am apropiat foarte mult de acesta. Înainte de polieleu, vlădica Antonie le-a povestit credincioșilor despre ultimele zile ale vieții pământești ale Preasfințitului Ioan.

[...]

Toată atenția ne este atrasă de ceea ce se întâmplă în biserică. Prin ușile împărătești ies ierarhii, preoții și ajutoarele lor, îndreptându-se spre racla cu de Dumnezeu dăruitele moaște - această fereastră spre împărăția Cerească. Biserica este cădită de înalt Preasfințitul mitropolit. Așteptăm deschiderea moaștelor. Rumoare și liniște. Este scos vâlul de pe icoana Preasfințitului. [...] Icoana este ridicată de doi preoți în fața mulțimii. La vederea chipului Preasfințitului, un suspin de bucurie și de smerită evlavie traversează întreaga biserică. Mitropolitul Vitalie scoate mantia de pe raclă și imediat o descuie și ridică capacul. Cu o voce puternică, protodiaconul rostește spre toți credincioșii: „O metanie până la pământ!” - și toți închinătorii dinăuntru și din afara catedralei, cu sfântă frică și entuziasm, cad la pământ. Preoții, apoi și credincioșii încep să-i cânte Preasfințitului cântarea de laudă, și iată că întreaga biserică, lumea pământească și cea cerească, toți cântă într-un singur glas: „Pe tine te laudăm, Preasfințite părinte Ioane...”. Cu adevărat, har peste har!

La rugăciunea „Mântuiește, Doamne, poporul Tău”, care se citise până atunci la litie, printre numele altor arhieriei a fost rostit și slăvitul nume al Preasfințitului și făcătorului de minuni Ioan. Esența momentelor trăite a fost deosebit de profund subliniată de prochimenu dinaintea citirea Evangheliei: „Cinstită este în fața Domnului moartea cuvioșilor Săi”. Pericopa evanghelică a Sfântului Apostol Ioan Teologul ne vestea despre viața Preasfințitului, care a mers pe calea pe care începătorul Preoției, Hristos, îi cheamă pe slujitorii Săi:

„Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale. Iar cel plătit și cel care nu este păstor, și ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind și lasă oile și fuge; și lupul le răpește și le risipește. Dar cel plătit fuge, pentru că este plătit și nu are grijă de oi. Eu sunt păstorul cel bun și cunosc pe ale Mele și ale Mele Mă cunosc pe Mine. Precum Mă cunoaște Tatăl și Eu cunosc pe Tatăl. Și sufletul îmi pun pentru oi. Am și alte oi, care nu sunt⁷⁵ din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc, și vor auzi glasul Meu și va fi o turmă și un păstor”. (In. 10, 11-16).

⁷⁵ În Biblia de la 1688 și varianta în limba rusă, citată în text: *nu sunt*; în Biblia B.O.R.: *sunt*. Diferența apare în ediția tipărită cu banii protestanților de la Societatea Biblică și răspândită după anul 1989. În ediția Noului Testament din 1983, apărut cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte IUSTIN, textul este corect conținând cuvintele: *nu sunt*, ca și în ediția de la 1688 și cele rusești.

Din viața vlădicăi Ioan cunoaștem că oriunde s-ar fi aflat, renunțând desăvârșit la viața sa personală, făcea tot ce îi stătea în puteri ca să-și călăuzească turma pe calea ce duce spre împărăția Cerească, manifestând, în același timp, o grijă neobosită și de trebuințele trupești ale turmei sale. Faptul că vlădica s-a aflat în locuri diferite ale lumii reflectă misiunea Bisericii Ruse din exil în ansamblu care, de pe toate drumurile pe care a fost împrăștiată, aduce în staulul lui Hristos și oile „care nu sunt din turma aceasta”.

Cuvintele Preasfințitului Ioan mărturisesc cum nu se poate mai bine despre el însuși:

„Biserica Ortodoxă este aceea despre care Hristos a spus: *«Voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui»* (Matei 16, 18). Acest lucru a fost adevărat și întărit de multe semne, săvârșite încă de la întemeierea Bisericii și care nici astăzi nu au încetat să se arate cu putere în Biserica Ortodoxă, ca și de minuni, nu doar ale sfinților cuvioși care au strălucit în vechime, ci și ale celor din vremuri apropiate de ale noastre”.

Vlădica Ioan, ca un fiu credincios al Bisericii Ruse din exil, suferind alături de arhipăstorii cei într-un duh cu el din pricina diferitelor neorânduiri, considera că, în general, Biserica Ortodoxă continuă să meargă pe calea dintotdeauna a turmei celei mici a lui Hristos. Mărturie pentru aceasta sunt scrierile lui, care ne dezvăluie profilul limpede al unui smerit-cugetător arhieru al Bisericii Ruse, iar nu al vreunui cutezător samavolnic, care închide ochii în fața încălcărilor disciplinei bisericesti, așezat deasupra tuturor îngrădirilor juridictionale. Vlădica Ioan a fost hirotonit de Biserica Rusă, izgonită pentru adevăr din patria sa, a slujit în mijlocul ei și a plecat către Domnul, iar acum este proslăvit de această Biserică, mărturisind necesitatea credinței nestrămutate a creștinilor în cuvintele Apostolului: „*Ca niște amăgitori, deși iubitori de adevăr... ca fiind pe pragul morții, deși iată că trăim*” (II Cor. 6, 8-9).

Arhieriei începură mirungerea, pe care o continuară preoții la capul racliei. Din nou credincioșii s-au învrednicit de o mare milostivire, pentru întărirea lor duhovnicească: să se atingă de sfintele icoane ale Stăpânei noastre, în a cărei biserică⁷⁶ se petrecea proslăvirea, și de sfintele și minunatele moaște ale vlădicăi. După ce se atingea de sfintele moaște, fiecare primea [...] câte o mică reproducere pe hârtie a icoanei Preasfințitului, pictată de ieromonahul Andrei.

După cântarea irmoaselor „Deschide-voi gura mea”, a început citirea Canonului „Bucuria tuturor necăjiților” și a Canonului Preasfințitului Ioan, citit cu însuflețire chiar de autorul său, arhiepiscopul Antonie:

„Bine este să-i laudăm pe cuvioșii lui Dumnezeu, din rândul cărora cu bucurie ne luminează Sfântul Ioan, mângâindu-i și tămăduindu-i pe cei care-l cheamă în ajutor, prin pilda mult-încercatei sale vieți învățându-ne să ne silim a-i ajuta pe cei aflați în nevoi” (troparul primei cântări).

Miezonoaptea s-a sfârșit în jur de orele 11 noaptea și mulți au rămas lângă catedrală, ca să aștepte începerea, la orele 2 noaptea, a Trapezei Cerești. Pelerinii se pregăteau pentru Dumnezeiasca Liturghie, se plimbau în jurul catedralei, se atingeau de sfintele moaște, și se părea că toate acestea se întâmplă undeva, în Pravoslavnică Rusie. În biserică intrau și cei ce nu reușiseră să ajungă la slujbă în timpul zilei. Pelerinii simțeau liniștita bucurie care iradia de la fiecare.

Starea de așteptare care domnea în suflete era asemeni celei din ajunul Sfintei învieri a Domnului, și domnea o pace de nedescris, fără nici o adiere de tulburare și oboseală, când toate grijile și amăgirile lumii acesteia nu au putere asupra omului.

⁷⁶ Catedrala este închinată icoanei Maicii Domnului „Bucuria tuturor necăjiților”.

19-20 iunie/2-3 iulie 1994

La orele 2 noaptea, Dumnezeiasca Liturghie a fost slujită de episcopul Ambrozie Bebeiski în altarul lateral stâng, închinat Sfântului și dreptului Ioan de Kronstadt. Împreună cu vlădica Ambrozie au mai slujit douăzeci și opt de preoți și șase diaconi. Ceasurile, Fericirile și alte cântări au fost cântate de pelerini în limba engleză [...], iar altă parte a credincioșilor a cântat în slavonă. Trei sute optzeci și opt de credincioși s-au împărțit cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

Preotul David Moser, parohul bisericii Cuviosului Serafim din orașul Boysie, statul Idaho, s-a adresat celor adunați cu un cuvânt puternic, plin de însuflețire, al cărui conținut, pe scurt, a fost următorul:

„De ce Biserica îl proslăvește pe Preasfințitul Ioan? Pentru minunile lui? Nu. Pentru nevoițele și tămăduirile săvârșite de el? Nu. Pentru posturile și priveghele lui? Nu. Îl proslăvim pentru că el L-a iubit cu adevărat pe Dumnezeu. Iar toate nevoițele și faptele lui erau urmarea acestei iubiri, și fără ea toate aceste lucruri n-ar fi avut nici un fel de importanță. Noi, cei ce asistăm la proslăvire, nu putem săvârși minunile pe care le săvârșea vlădica Ioan, nu putem împlini nevoițele și tămăduirile lui, dar putem să-L iubim pe Dumnezeu mai presus de orice și, prin aceasta, îl vom urma pe vlădica Ioan. Căci toate celelalte fapte sunt doar o urmare a acestei iubiri”.

La Liturghia care a început la orele 5 dimineața în altarul lateral închinat Sfântului Nicolae Făcătorul de minuni s-au împărțit două sute șaptezeci și nouă de persoane.

Au slujit doisprezece preoți și șase diaconi. Protoiereul Mihail Konstantinov a spus în predica sa că toți creștinii sunt chemați la ceea ce a atins vlădica Ioan: la sfințenie... El a fost postitor - dacă vrem să ne mântuim, trebuie neapărat să postim. El îi vizita pe bolnavi - la fel trebuie să facem și noi. Așa, pe cât putem, trebuie să urmăm calea Preasfințitului Ioan - calea sfințeniei.

Orele 7.30 dimineața. Catedrala este plină de oameni, în afara ei este, de asemenea, mulțime de credincioși. Este așteptat înalt Preasfințitul. Preoții ies într-o coloană lungă din altar.

Slujirea dumnezeieștii Liturghii în altarul central al catedralei a fost condusă de mitropolitul Vitalie, cu care au împreună-liturghisit treisprezece arhierii, șaiszeci și doi de preoți și douăzeci și patru de diaconi, în fața icoanelor Maicii Domnului, prezente pe toată durata ceremoniilor proslăvirii.

Altarul din stânga a slujit ca jertfelnic, unde, pe rând, preoții săvârșeau proscomidia. La Fericiri au fost cântate tropare din Canonul Preasfințitului Ioan. [...] La cântarea „Veniți, să ne închinăm” racla este ridicată de preoți și, pe umerii lor, trece lin prin porțile împărătești spre locul cel mai înalt, unde rămâne până la sfârșitul Liturghiei. Mergând înaintea clerului, Preasfințitul Ioan se află în fruntea vohodului mic. [...]

În pofida mulțimii de oameni, nimeni nu simțea înghesuială sau oboseală și tot ce simte de obicei omul când se află în aglomerație. [...] Mulți clerici și mireni povesteau despre bucuria creată de sentimentul unirii într-o singură familie duhovnicească, despre sentimentul născut din conștiința faptului că lângă tine se roagă un frate de-al tău întru Hristos, care a venit aici, la Preasfințitul, ca acesta să-i ajute în drumul pe calea mântuirii. Privind spre credincioșii atenți la slujbă, mă gândeam că aceasta este corabia Bisericii lui Hristos, ațintită spre împărăția Cerească. Unii dintre pelerini a participat la toate cele trei Liturghii. „Aș fi dorit ca această sfântă slujbă să continue veșnic - a spus un preot -, îmi doream să mă rog.” Preoții, ale căror condiții de slujire erau diferite în Rusia și în diaspora, s-au simțit acum un singur trup: Hristos mai presus de orice!

Acum, când, după proslăvire, pelerinii se întâlnesc între ei, probabil că ei simt ceva care îi unește, la fel ca cei ce au fost împreună la Sfântul Pământ - este „cu adevărat harul Sfântului Duh cel ce ne-a adunat”.

Înainte de împărtașanie, protoiereul mitrofor Valeri Lukianov, hirotont de vlădica Ioan, se adresează mulțimii cu un cuvânt care mișcă multe inimi, din care spicuim câteva gânduri:

„Doresc să încep cu cuvintele «Hristos a înviat!»... Vlădica Ioan ne-a adunat aici; fiecare a venit la el ca să dobândească ceva: bolnavii să primească vindecare, tinerii și tinerele, binecuvântare pentru întemeierea unei familii creștine. Mulți și-au plâns astăzi păcatele întregii vieți... Dar și noi trebuie să aducem ceva Bisericii: să ne rânduim bine viața în ea [...]. Proslăvirea va fi un moment hotărâtor pentru Biserica noastră și pentru întreaga lume”.

Împărtașirea cu Sfintele Taine s-a făcut din cinci potire în biserică și dintr-unul în sala de lângă biserică, care era plină de credincioși. După terminarea Sfintei Liturghii preoții au ridicat racla cu sfintele moaște și, în timpul cântării Psalmului 33: „*Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea...*”, au scos-o afară din altar. [...] La procesiune au participat peste o sută cinci zeci de clerici, purtând icoanele făcătoare de minuni și pe cea a Preasfințitului Ioan. Corul era compus din două sute de persoane. A început cântarea rugăciunii către Preasfințitul. Procesiunea a ieșit afară din catedrală și a pornit încet în jurul cartierului, făcând opriri din loc în loc, stropind cu apă sfințită și însemnând cu sfintele icoane. Șapte diaconi tămâiau. „Se sfințește orașul San Francisco.” Străzile din vecinătatea catedralei erau barate de lanțuri ale poliției. Un val de mulțime curgea în urma raclei. Era o adevărată biruință a Ortodoxiei, din acelea despre care auzim din viețile sfinților și din descrierea ceremoniilor de la Sarov, de mutare a moaștelor Cuviosului Serafim. Cuvintele proorocești ale Cuviosului Serafim cu privire la mutarea moaștelor sale: „Va fi Paște în mijlocul verii” s-au împlinit astăzi și pentru Preasfințitul Ioan de San Francisco. Procesiunea se desfășura liniștit, fiecare preot avea posibilitatea să ducă racla cu cinstitele moaște ale Preasfințitului. S-a observat că, în ciuda faptului că era o zi răcoroasă, deasupra raclei zburau albine. Se vedea că întreaga făptură se veselea de proslăvirea bineplăcutului lui Dumnezeu.

Înainte de reintrarea în catedrală, pe supraaglomeratul bulevard Harrie a fost citită Evanghelia. Intrând în biserică, vlădica Antonie și întreaga mulțime au îngenunchat în rugăciune în fața Preasfințitului Ioan [...]. După ce sărutară crucea, pelerinii s-au îndreptat spre masă. În timpul mesei, un student al seminarului Sfintei Treimi a dat glas unui „Cuvânt de laudă la proslăvirea celui între sfinți, părintelui nostru Ioan, arhiepiscop de Shanghai și San Francisco”:

„Bucură-te astăzi, Biserică Rusă! Căci trebuie să ne bucurăm din tot sufletul, având în fața ochilor noștri sfințita raclă care a primit în sine un vas al Duhului Sfânt - neputrezitele moaște ale dreptului arhiepiscop Ioan, care cu toată inima l-a iubit pe Dumnezeu și pe chipul Său, răsfrânt în aproapele nostru, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Mărețe cu adevărat sunt faptele și nevoințele săvârșite de acest vrednic urmaș al marilor Ioani din istoria Sfintei Biserici! Asemeni lui Ioan Botezătorul, prin bunele sale purtări, el dădea în vileag păcatele oamenilor, pe mulți chemându-i la pocăință și la îndreptare, în sinea lui socotindu-se însă primul dintre nelegiuți. La fel ca Sfântul Apostol Ioan Teologul, a nutrit o iubire deosebită față de Preabinecuvântata Fecioară Maria, ridicând în cinstea ei catedrale mărețe și adormind întru Domnul în fața icoanei ei făcătoare de minuni, Kursk-Korennia. Tot el, asemuindu-i-se lui Ioan Gură de Aur, pe mulți *înstrăinați de viața lui Dumnezeu* (Efes. 4, 18) i-a adus, prin învățăturile sale înalt-ziditoare și prin scrierile folositoare de suflet, la minunata Lumină a lui Hristos, care «pe toți îi luminează»... Ca și Ioan Scărarul, el s-a războit cu gândurile, a împușinat patimile, și-a zidit casă duhovnicească și, urcând pe scara virtuților, a dobândit din belșug harul lui Dumnezeu, care să-l ajute în asprele nevoințe ale vieții călugărești.

... Legându-se cu nevoița misionară, pe mulți i-a adus la turma cea aleasă a credincioșilor, aprinzând în inimile lor lumina nestricăcioasă a înțelepciunii îndumnezeite. Fiind râvnitor la înțelepțitul de Dumnezeu Ioan Damaschinul, a apărat credința și Sfânta Biserică a lui Hristos de năvălirile ereticilor și necinstitorilor apostatați, apărând turma ce i-a fost încredințată de toate lucrurile vătămătoare potrivnice Ortodoxiei, căci *râvna casei Domnului l-a mâncat* (vezi Ps. 68, II⁷⁷).

«Fie ca cerurile să se veselească, iar pământul să se bucure», căci acest preacucernic arhieru al lui Dumnezeu mijlocește astăzi în mod deschis pentru noi, păcătoșii, în fața Celui Ce are cerul și pământul ca sprijin al picioarelor Sale! Și nu de astăzi l-a învrednicit Domnul de nevestejita cunună a sfințeniei, ci din ziua mutării lui în palatele cerești.

Să ne îndulcim cu toții de acest ospăț al credinței și, împreună cu întreaga Biserică, să mulțumim grijii preabune a lui Dumnezeu, care ridică la vreme potrivită astfel de stâlpi ai credinței, mai cu seamă în secolul nostru, al apostaziei mondiale! Alături de mulțumiri, să înălțăm și sporitele noastre rugăciuni lui Dumnezeu și Preasfințitului Ioan, sărutând cu cucernicie cinstitele sale moaște, nesecate izvoare de tămăduiri tuturor credincioșilor, pentru ca, prin fierbintea lui mijlocire, să se întărească Biserica și credința în mult încercata noastră patrie și în toată lumea!”

[...]

La terminarea trapezei, Preasfințitul Marcu i-a anunțat pe cei prezenți că Biserica Sârbă, la Sinodul ei ordinar, a luat act de proslăvirea de către Biserica Rusă din diaspora a Sfinților Inochentie, Nikolai și Ioan și a hotărât introducerea numelor lor în Dipticele ei. De asemeni, Preasfințitul Marcu a înștiințat adunarea că sfințenia vlădicăi Ioan era cinstită nu numai de marele luminător al Bisericii Sârbe și Universale, Preasfințitul Nikolai (Velimirovici) (încă de pe când acesta era ieromonah), ci și de ocrotitorul curăției credinței ortodoxe, vrednicul de veșnică pomenire, arhimandritul Iustin (Popovici), mentorul duhovnicesc al arhiepiscopului Marcu.

Înainte de slujba miezonopticii, moaștele au fost mutate din mijlocul bisericii în tinda pregătită pentru a le găzdui. Acum sfântul odor se odihnește la vedere și fiecare se poate atinge de el. După așezarea moaștelor în tindă, Preasfințitul Antonie rosti: „Cu rugăciunile celui dintre sfinți, părintelui nostru Ioan, arhiepiscopul de Shanghai și San Francisco, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi”.

Pe de o parte, se simțea că în aceste zile de iulie ale proslăvirii se concentraseră, parcă, evenimentele unor luni întregi, pe de altă parte, că aceste zile zburau atât de repede, de parcă timp n-ar mai fi existat. Este greu să cuprindem toată înălțimea acestui preasfânt eveniment al Bisericii lui Hristos, în mijlocul căruia ne-a învrednicit Domnul să ne aflăm. Acum, în catedrala de la San Francisco se află și odihnesc moaștele rugătorului și mijlocitorului în fața lui Dumnezeu pentru Biserica Rusă, la fel cum odihneau moaștele în catedralele Sfintei Rusii, păstrătoare a dreptei credințe. Acestea sunt primele moaște întregi, ale primului sfânt ieșit din sânul Bisericii Ruse din exil.

A doua zi, în Săptămâna Tuturor Sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei, dumnezeiasca Liturghie a fost condusă de arhiepiscopul Marcu. „În iconostasul sfinților ruși, aici, în această sfântă biserică, am așezat o nouă icoană”, au fost cuvintele predicii sale.

Iulie, luna sfinților ruși, s-a completat cu încă o dată în calendar. După sfârșitul sfintei Liturghii a fost săvârșită o rugăciune către Preasfințitul Ioan, la încheierea căreia vlădica Antonie s-a adresat credincioșilor cu aceste vorbe de mângâiere și binecuvântare:

„Oamenii au sosit aici, la limanul cel liniștit, cu amărăciunile lor, pentru ca să și le stingă cu harul izvorât din moaștele Preasfințitului Ioan. Spuneți-le celor ce-l cinstesc pe vlădica Ioan că aici, la San Francisco, Domnul a descoperit lumii un izvor de apă vie. Veniți, luați și beți din izvorul care este harul din belșug revărsat în vlădica Ioan. Domnul ne-a spus

⁷⁷ în Biblia B.O.R.: „Că râvna casei Tale m-a mâncat”.

prin apostolii Săi să împărțim pâine,- iar acum, prin vlădica Ioan, se împarte har și ajutor tuturor celor care cer cu credință. Vă așteptăm în această sfântă biserică să veniți din toate colțurile lumii. Prin voi, cei care ați fost martori la această sărbătoare, Preasfințitul Ioan le trimite binecuvântarea sa tuturor celor care nu au putut veni aici”.

Nădăduind la ajutorul Preasfințitului Ioan

Adesea suntem nemulțumiți de vremurile noastre, de răcirea duhovnicească, de lipsa unor descoperiri minunate vizibile, pentru întărirea creștinilor. Dar nu este, oare, o mare minune descoperirea moaștelor Preasfințitului și făcătorului de minuni Ioan? Nu este oare o minune că atâta lume a putut veni la proslăvire, să se spovedească și să se împărtășească la sfintele moaște ale vlădicăi și să-și descopere, în acest fel, într-o minunată unitate de simțire, năzuința comună spre viața veșnică? Exemple ale ajutorului Preasfințitului Ioan dat celor ce cu credință aleargă la el sunt nenumărate și se văd peste tot.

Doamna M.Z. a vrut să meargă la proslăvire, dar nu avea bani îndeajuns și iată că a sunat la aeroport și i s-a spus că există un singur bilet până la San Francisco și, pe deasupra, la un preț incredibil de mic, încât funcționarul a fost nevoit să verifice de mai multe ori și să telefoneze șefului său, ca să se încredințeze că prețul era cel corect.

Câteva călugărițe doreau să meargă la proslăvire, dar nu aveau bani și deodată au primit exact atâția bani de câți era nevoie pentru biletele de drum.

Oameni care, în condiții obișnuite, nici nu visau la o călătorie în America, și-au strâns fiecare banuț pe care-l aveau ca să ajungă aici. Unui om din America de Sud nu i se aproba concediu pentru această călătorie și el hotărî să-și dea demisia, cu toate că știa că îi va fi greu să-și găsească apoi de lucru, numai ca să ajungă la Preasfințitul, întrucât avea încredere că el va aranja totul.

Preotul Andrei Kensis relatează că, după miezonoptica proslăvirii, pelerinul pe care îl găzduia în zilele acelea, împreună cu băiatul său îi povesti ce tocmai i se întâmplase: pe când se ruga pentru fiul său în fața iconiței Preasfințitului, primite după închinarea la sfintele moaște, fiul se trezi și, ridicându-se în pat în capul oaselor, deschise ochii, își împreună mâinile pentru binecuvântare și rosti: „Vlădică, binecuvântați!”. Primind blagoslovenia, băiatul se culcă la loc și adormi.

Unui bărbat care trebuia să plece la război în Vietnam, episcopul Nectarie i-a dat o icoană de botez de-a vlădicăi Ioan: îl reprezenta pe Sfântul Arhistrateg Mihail; omul a purtat-o pe toată durata războiului. El o păstrează și azi, ca pe o mare sfințenie, în timpul proslăvirii ea a început treptat, dar vizibil, să se înnoiască singură.

Starea sănătății fiului nou-născut al preotului Gheorghi Lardas din Huston (Texas) era atât de alarmantă pentru medici, care presupuneau că pruncul are gastrită, încât a fost luată hotărârea să fie botezat imediat. Taina se săvârși în spital, exact în timp ce, la San Francisco, avea loc miezonoptica proslăvirii. Pruncul a fost botezat în cinstea Preasfințitului Ioan. Sâmbătă, spre orele 6 dimineața, copilul se înzdrăveni îndeajuns, ca să suporte operația. Apoi, imediat după prima rugăciune făcută Preasfințitului, medicul le telefona părinților ca să-i înștiințeze de rezultatele pozitive ale analizelor. De asemeni, și operația a reușit cu bine, pruncul a început să se însănătoșească și acum este perfect sănătos.

La proslăvire au sosit oameni din diferite colțuri ale Americii Latine, Europei, Rusiei și Australiei, au sosit preoți însoțiți de enoriașii lor. Se puteau observa grupuri mari din Toronto, Lakewood, Washington și Pennsylvania. La ceremoniile proslăvirii a participat și protopresbiterul Ilia Wenn, în vârstă de 97 de ani, care slujise cu vlădica Ioan în China. Trebuie neapărat să amintim și de arhimandritul Metodie, care i-a bucurat pe participanții la ceremonial prin însăși prezența sa: înfățișarea starețului, sprijinit în toiag, cu picioarele bolnave, dar care a parcurs întregul drum al procesiunii, era o mângâiere pentru pelerini. Au

sosit egumenele ambelor mănăstiri rusești de la Ierusalim, însoțite de câteva măicuțe. [...] Din păcate, nu-i putem numi pe toți cei care, cu greutate, au reuși să vină aici.

Printre pelerini erau și colaboratori a diverse periodice bisericești din întreaga lume [...], posturi de radio și edituri din Rusia.

Revenirea pe pământ

„Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”, „Preasfințite părinte Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi”... O stradă micuță, coborând de la catedrală, plină de credincioși. O procesiune cu icoane și steaguri, cu arhierii, șiruri de preoți și o mulțime de alți slujitori bisericești, cântăreți... și procesiunea se îndepărtează de noi tot mai departe, în negura vremii.

Unde s-au întâmplat toate acestea? A fost aievea, sau a fost în cer? A fost pe un pământ străin? La San Francisco? Nu, a fost în Sfânta Rusie, cea din afara timpului și a spațiului. Și acești oameni, adunați aici, în această zi răcoroasă și neînsoțită, au fost purtați de duhul dragostei lor pentru Hristos, duh în care a trăit Sfânta Rusie.

La proslăvirea „sărmanului Serafim”, s-au adunat trei sute de mii de oameni din toată Rusia, iar acum, pentru proslăvirea Preasfințitului lor, s-au putut strânge mai mult de trei mii de oameni din toată diaspora rusă și din patrie. Dar duhul care i-a împins să vină aici este același cu cel din Sarov.

Căci, cinstindu-i pe sfinții lui Dumnezeu, în ei îl cinstim pe Domnul Dumnezeu, pentru Care ei au lucrat întreaga lor viață și pe care Domnul i-a făcut vase binecuvântate ale Duhului Sfânt.

Din vremuri străvechi, după moartea sfinților, creștinii veneau la smeritele lor morminte, la rămășițele lor pământești care, ca un vas păstrător de mir înmiresmat, păstrează pentru totdeauna buna mireasmă a sfințeniei lor. Această bună mireasmă îi întărește pe credincioșii care, în lupta lor cu păcatul, caută mijlocire în fața lui Dumnezeu la sfinții care l-au biruit.

„Sfințenia nu este numai o viață dreaptă în ochii lui Dumnezeu, pentru care dreptii se învrednicesc de desfătarea fericirii în împărăția lui Dumnezeu - ne spune Prea-sfințitul Ioan de Shanghai și San Francisco -, ci este o asemenea înălțime a dreptății lui Dumnezeu, încât omul se preaple într-atât de har, că acesta se revărsă din el și asupra celor cu care intră în contact. Mare le este fericirea acestor oameni, provenită din vederea cu ochii lor a slavei lui Dumnezeu. Plini fiind și de iubire față de oameni, izvorâtă din iubirea de Dumnezeu, ei sunt sensibili la problemele semenilor și la rugăciunile lor și sunt ajutătorii și mijlocitorii lor în fața lui Dumnezeu.”

Întâiul-ierarh, înalt Preasfințitul mitropolit Vitalie, ne cheamă în predicile sale la rugăciune, pentru ca Domnul să dăruiască un conducător poporului rus. Oare faptul că l-am primit în dar pe grabnicul ajutător și apărător, pe Preasfințitul Ioan, nu este răspunsul duhovnicesc la aceasta cerere? Căci, dacă vom pune în capul unghiului vieții noastre mântuirea, pe calea arătată de Preasfințitul, atunci el va deveni călăuzitorul nostru și ne vom îndrepta spre o singură țintă: dobândirea iubirii de Dumnezeu, adică vom merge de calea Sfintei Rusii.

Lumea înconjurătoare privea cu nepăsare și neînțelegere la procesiunea desfășurată pe străzile ei. Cât de departe este probabil această lume de Sfânta Rusie și de înțelesurile veșnice pentru fiecare „vlăstar al acestui pământ” - de cinstirea Ziditorului nostru, Domnul Dumnezeu, de devotamentul față de Biserica pe care El ne-a dăruit-o „pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire”!

Predici și îndrumări duhovnicești

„Această ceremonie trebuie s-o purtăm cu noi până la mormânt - a spus preotul Konstantin Busîghin, venit din Brazilia - s-o purtăm în toate zilele cenușii ale vieții noastre, pentru ca acest har să le lumineze. Dacă am primit acest dar, acest talant dăruit de Dumnezeu, nu avem dreptul să îl pierdem odată cu trecerea acestei prime perioade de înălțare duhovnicească - așa cum scria înalt Preasfințitul mitropolit Filaret în testamentul său: „*ține ce ai*” (Apoc. 3, 11). Nu avem dreptul să ne întoarcem acasă sau oriunde, chiar și la mănăstire, și să lăsăm acest foc să se stingă. Nu avem voie să îngăduim ca toată această ceremonie, această sărbătoare, acest har să devină o simplă pagină din cartea vieții noastre. Nu! Această ceremonie trebuie să fie întărirea noastră. Căci timpurile în care trăim grele sunt și, fără harul lui Dumnezeu, fără ajutor de sus, fără mijlocirea sfinților nu ne vom putea îndura creștinește soarta vieții pământești. Trebuie să încălzim în noi harul pe care l-am primit”.

În loc de cuvânt de încheiere

DESPRE CINSTIREA PREASFINȚITULUI IOAN ÎN RUSIA

Preasfințitul Ioan, arhiepiscop de Shanghai și San Francisco, ca arhieru al Dumnezeului Celui Viu, socotea Biserica Rusă din diaspora ca fiind partea din afara țării a Bisericii Ortodoxe Ruse, desprinsă de ea din motive binecunoscute. Arhiepiscopul Ioan încă nu a fost proslăvit în rândul sfinților de Biserica Ortodoxă Rusă, dar nenumăratele minuni atestă faptul că *Făcătorul de minuni al vremurilor din urmă* mijlocește în fața Domnului nu numai pentru „drept-slăvitorii fii ai suferinței Rusii, risipiți în lume”, ci le trimite ajutor ceresc și celor „aflați în patrie”, pe pământul părinților lor. Rusia este patria strămoșilor săi, dintre care Preasfințitul Ioan de Tobolsk este canonizat din inițiativa personală a țarului mucenic Nikolai al II-lea; acesta, în lucrările sale, a luminat nedeslușitele căi ale Proniei dumnezeiești. „Sfinții își urmăresc cu agerime urmașii”, obișnuia să spună Cuviosul Varsanufie al Optinei.

Vom ilustra ajutorul rugător al Preasfințitul Ioan dat credincioșilor ortodocși din Rusia prin câteva povestiri despre cinstirea Preasfințitului de către rudele și apropiații protoiereului Leontie Nikiforov (care din 1951 a slujit la Tașkent, iar din 1963 a fost numit paroh al bisericii „Schimbării la Față” din satul Nijnie Prîski, de pe lângă Pustia Optinei, unde slujește și astăzi).

Evgheeni Lukianov

Povestește părintele Leontie

Preasfințitul Ioan este Nicolae Făcătorul de minuni al vremurilor noastre. Am citit cartea *Fericitul Ioan, Făcătorul de minuni* și am fost cutremurat până în străfundul inimii și i-am mulțumit lui Dumnezeu, că ne-a mai trimis în acest veac un așa mare făcător de minuni, la fel ca Nicolae Făcătorul de minuni din vremurile de demult. Da, a fost un om extraordinar, adesea alerg la el în rugăciune și îi cer să se roage pentru noi, binecuvântare și ajutor. Am acatistul său: „Spuneți lumii că, cu toate că am murit, sunt viu” (Condacul al 13-lea) - este cutremurător, căci, cu adevărat, este viu! Trebuie doar să ai mare evlavie la el, să ai dispoziție sufletească și Domnul te va milui pentru rugăciunile lui.

Povestește Tamara Ivanovna, mama părintelui Leontie

Prima persoană din casa noastră care a citit cartea *Fericitul Ioan, Făcătorul de minuni* a fost fiica noastră, Olia. A citit-o și ne spune: „E o carte nemaivăzută, nu poți povesti în cuvinte - trebuie să simți [ce e scris acolo]!”. Apoi a sosit o prietenă de-a noastră, Irina Nikolaevna, care cântă în strană la noi în biserică, și spuse: „Dă-mi-o și mie, Olecika, s-o citească!”

Noi - cu toate că abia-l cunoscusem, cu toate că era de undeva din străinătate -, ne-am lipit sufletește de vlădica nu mai puțin ca, de pildă, de Sfântul Nicolae. Așa că, în colțișorul nostru, Preasfințitul Ioan este ajutătorul nostru, nu mai putem acum fără el. Iconița lui stă în

colțișorul sfânt al casei, iar acatistul său îl citim într-una - mi-e dor să-i citesc acatistul. Dacă n-avem timp să citim întreg acatistul, spunem măcar o scurtă rugăciune.

Eu mă rog Preasfințitului, am evlavie la el, îl iubesc. Și, când îmi este greu, mă apropii de icoană și îl rog și văd că mă ajută. Să vă dau cel mai mic exemplu.

Anul trecut m-am îmbolnăvit foarte rău: am răcit și am zăcut toată iarna, pe toată durata Marelui Post. Deja se apropie Pastele, mai sunt câteva zile și eu nu pot să merg la biserică. Ce să mă fac? M-am așezat pe marginea patului și am izbucnit în plâns. Am plâns cât am plâns și am început să vorbesc direct cu vlădica Ioan. Îl rog să mă ajute, să-mi dea puteri: mâine-poimâine vine Pastele, și cum se va chinui părintele: cu cine să cânte, cu cine să citească, și trebuie să conducă și slujba, și tot așa. Și ce credeți? Am luat acatistul, n-am așteptat, pur și simplu am citit acatistul și am simțit că, spre prânz, îmi revin puterile. Așa, pe neobservate, dar simt că deja mă pot mișca, pot umbla, pot face chiar câte ceva prin casă. Apoi m-am sculat, am început să umblu, să deretic, să pregătesc masa. Apoi mi-am zis că diseară o să mă duc la biserică, la citirea celor douăsprezece Evanghelii. Și, de necrezut, m-am dus la biserică! Așa am petrecut și la slujba de Paști.

Nu e asta, oare, a minune, când nu-ți poți urni capul de pe pat și iată că, dintr-o dată, fără să știi cum, îți vin puterile?! Vlădica mă ajută foarte mult, în multe lucruri. Familia noastră îl cinstește pe Preasfințitul Ioan, la fel ca pe Sfântul Nicolae. Și suntem bucuroși că Domnul ni l-a trimis, suntem bucuroși că a venit la noi în Rusia, ca să se roage pentru noi, păcătoșii.

Povestește Olga Leontievna, fiica părintelui Leontie

În 1981 m-am măritat cu un bărbat care, prin serviciul pe care-l avea, călătorea mult în străinătate. Și iată că, în anul aniversării a o mie de ani de la încreștinarea Rusiei, soțul meu a avut ocazia să viziteze catedrala „Bucuria tuturor necăjiților” din San Francisco, a fost în criptă și a adus „Letopisețul cinstirii arhiepiscopului Ioan (Maximovici)”, cu fotografiile sfântului. De la primele pagini l-am îndrăgit pe vlădica, iar mai târziu am descoperit că prima mea întâlnire cu viitorul meu soț fusese în ziua adormirii vlădicăi Ioan, pe 2 iulie. Și îl cinstim ca pe ocrotitorul nostru și ca pe ajutorul cel mai apropiat.

La scurtă vreme după ce am citit cartea, în primele luni de sarcină cu cel de-al patrulea copil, am ridicat o ladă grea cu legume, motiv pentru care a început să mă doară rău mijlocul. Sunt bolnavă cronic de rinichi, de aceea m-am speriat foarte tare de urmările care ar fi putut să apară, dar, după ce m-am rugat la vlădica, am simțit o ușurare. Băiatul care s-a născut ne bucură prin caracterul său frumos și prin mințișoara lui înțeleaptă și întotdeauna când citim acatistul vlădicăi, participă și el până la sfârșit, parcă nici n-ar obosi. Acum băiatul merge pe șase ani.

Acum cinci ani ne-am mângâiat sufletește, primind o bucățică din mantia vlădicăi Ioan, care ne-a fost trimisă. Iar acum doi ani le-am cumpărat copiilor cruciulițe-relicvar și am pus în ele câte o bucățică din mantie, deoarece cei trei copii mai mari merg neînsoțiți la școală, cu metroul, trebuind să facă două transbordări la ore de maximă aglomerație, așa că i-am încredințat vlădicăi. Peste câteva zile băiatul cel mare, întorcându-se cu întârziere de la școală, mi-a spus din prag: „Mamă, scuză-mă, dar am nimerit sub o mașină și m-a adus tatăl unui coleg”. Așadar, Vania traversa strada vizavi de școală și, împiedicându-se pe banda despărțitoare [a celor două sensuri de circulație], a căzut cu capul sub roțile unei mașini în viteză. Și doar printr-o minune mașina nu i-a sfărâmat capul. Prin mila lui Dumnezeu, a scăpat doar cu o comotie cerebrală. Nu m-am îndoit nici pentru o clipă că acesta fusese ajutorul vlădicăi, căruia îmi încredinșasem copiii, așa cum, la vremea mea, mama mea m-a încredințat Maicii Domnului Ivirile, lăsându-mă să merg singură la școală la Moscova.

La începutul iernii lui 1995 am primit o bucată de pământ. Maica noastră duhovnicească ne-a dat binecuvântare să ne construim o casă la țară, întrucât cămăruțele

minuscule ale *datchei*⁷⁸ noastre și cele trei sute de metri pătrați de pământ deveniseră cu totul strănte pentru șapte oameni. Nu aveam bani pentru construirea casei - abia ne ajungeau pentru mâncare. Atunci i-am spus, pur și simplu, vlădicăi: „Ajută-mă să-mi împlinesc ascultarea!”. Și am început zilnic, cu toată familia, să citim acatistul vlădicăi Ioan. Atunci, dintr-o dată, totul începu să meargă cu spor. Am primit bani cu împrumut, iar apoi, pe neașteptate, am reușit să vindem repede partea noastră din casa cea veche și, în plus, ne-a ajutat și mătușa noastră, fără să ne ceară nimic în schimb. Spre mirarea noastră, lucrările de construcție mergeau bine, constructorii erau mulțumiți cu lucrul lor și, în două luni, a fost ridicată o casuță foarte dichisită, ne-au pus chiar și gard.

Nici nu pot înșira toate exemplele de ajutor minunat. Odată l-am ocărât pe fiul mijlociu pentru una dintre notele de 2 la limba rusă, iar peste câțeva vreme am văzut că citea cu lacrimi acatistul vlădicăi; asta m-a mișcat nespus de mult, deoarece m-am convins că, la zece ani, copilul deja știa la cine trebuia să se adreseze într-un moment de cumpănă. Și, într-adevăr, după citirea acatistului, băiatul pricepu perfect tema dificilă pe care-o avea la limba rusă.

Poate că cineva va privi cu scepticism povestirea mea - iertați-mă dacă nu am putut să redau în cuvinte ceea ce am trăit. Dar faptul că, din când în când, îl simt pe Preasfințitul ca pe un membru principal al familiei noastre, aceasta este o realitate. Adesea este îndeajuns să te plângi pentru vreo ispită și imediat simți mângâiere și răspuns la ceea ce nu înțelegeai. Noi, cu copiii, în fiecare zi terminăm rugăciunile de seară cu un tropar și o laudă închinată vlădicăi Ioan. Și adesea aud de la copii, în greutățile zilnice: „Citește acatistul vlădicăi Ioan”.

Întreaga noastră familie îi este nesfârșit recunoscătoare marelui cuvios, *Făcătorului de minuni al vremurilor din urmă* (poate de aceea ne este atât de apropiat) - Preasfințitului Ioan. Am dori foarte mult să-i slujim rugăciuni de mulțumire - după proslăvirea vlădicăi în America nu mi se mai ridică mâna să-i scriu numele pe pomelnicul pentru adormiți -, întrucât suntem mai mult decât încredințați că este un sfânt viu și că este întotdeauna cu noi.

Povestește istoricul de artă pensionar, Irina Nikolaevna Soloviova-Volînskaia

În primăvara anului 1994 fiica părintelui Leontie, preotul nostru din satul Nijnie Prîski din regiunea Kaluga, mi-a dat să citesc cartea *Fericitul Ioan, Făcătorul de minuni - Mărturii preliminare despre viața și minunile arhiepiscopului Ioan Maximovici*⁷⁹, scrisă de ieromonahul Serafim Rose și de egumenul Gherman (Podmoșenski). Trebuie să recunosc că priveam povestirile despre minuni cu o anumită doză de scepticism, știind înclinația oamenilor de a conferi un sens mistic întâmplărilor obișnuite; dar, cu cât citeam mai mult, cu atât simțeam mai puternic neobișnuita forță de atracție a acestui sfânt. Tot timpul doream să arunc o privire asupra feței lui (cartea avea multe fotografii). Viața lui ascetică, minunile săvârșite, nesfârșita iubire de oameni m-au cutremurat până-n adâncul sufletului și m-am adâncit în lectura memoriilor despre el și minunile lui, cu încredere și evlavie. Apoi le-am citit și rudelor cartea, cu voce tare, și am pus-o pe raft lângă icoane: de acolo vlădica ne privea, parcă era viu, întrucât pe copertă era fotografia lui. Rugându-mă, alergam la ajutorul său.

A sosit toamna. Vecinii mei de la *datcha* care, la fel ca și mine, soseau la țară primăvara și se întorceau la Moscova toamna târziu, la sfârșitul sezonului își terminară de pus la punct gospodăria, lucrare care le luase câțiva ani. Și deodată, pe 7 septembrie, când, împreună cu fiica mea cea mică, care este invalidă, ne rugam înainte de culcare, am auzit din

⁷⁸ Localitate rurală, fără structură administrativă de tip sătesc și, de obicei, fără o populație stabilă, în care orașenii din Rusia (și din fosta U.R.S.S.) își petrec concediile de vară.

⁷⁹ Apărută în România sub titlul „*O sută de minuni ale Fericitului Ioan Maximovici*”, la Editura Schimbarea la Față, 1999.

direcția fermei vecine zgomote ciudate, asemănătoare unor împușcături. „Ce să fie?” - mă întrebă fata, speriată. Am ridicat perdeaua de la fereastră și am asistat la un spectacol înfricoșător: focul se ridicase ca un zid, acoperind tot câmpul vizual al ferestrei, încât la început am crezut că ardea terasa noastră. Ca să nu sperii fata, i-am spus foarte liniștită: „Este un incendiu, Nadenka.

Pune-ți jacheta, să luăm icoanele, actele, banii și să ieșim cât mai repede din casă”.

Ieșind afară, am văzut că ardea întreaga casă a vecinilor mei, una după alta se desprindeau foliile de ardezie de pe acoperiș. Flacăra se ridica deasupra copacilor și tăciunii aprinși erau aruncați peste ei, căzând tot mai departe în jur, împrăștiindu-se în mii de scântei. Oamenii alergară la mine, oferindu-se să mă ajute să scot lucrurile afară. „Dacă voi scoate lucrurile afară, nu voi mai putea să mă rog” -mi-a trecut prin gând. Strângând la piept cartea despre vlădica Ioan, dându-le femeilor să-mi țină icoanele, am îngenuncheat în întuneric pe pământ și am strigat cu putere: „Fericite Ioane, dragă vlădică, ajută-mi, la fel cum și pe alții i-ai ajutat să stingă incendiul, păzește-ne pe noi!”. Așa repetam, stând în genunchi și rugându-mă când Fericitului Ioan, când Maicii Domnului, între timp sosiră pompierii, dar nu le-a ajuns apa. Deodată, flacăra se făcu dreaptă ca o lumânare, vântul se potoli, în casa vecină erau niște materiale inflamabile, multă vreme nu reușiră să stingă focul, au ars copacii din jurul casei, dar vechiul meu gard de lemn n-a fost nici măcar pârlit. „V-a salvat faptul că n-a fost vânt - îmi spuneau consătenii a doua zi dimineață - mai bine zis, faptul că vântul s-a potolit”, dar eu nu mă îndoiam că ne-a salvat Fericitul Ioan, cu rugăciunile lui. Iar despre mine începu să se vorbească în sat ca despre „femeia, căreia sfânta icoană i-a oprit incendiul”.

Am fost nevoită să returnez cartea. Revenind la Moscova, le-am rugat pe toate rudele mele să se intereseze de această carte prin magazinele bisericești, dar nu se găsea nicăieri. Arzând de dorința de a o avea, m-am rugat chiar vlădică! și am pornit în căutarea ei. Chiar la prima biserică în care am ajuns, cartea era la vânzare și, în plus, aveau și acatistul, editat ca broșură separată. Nu pot să vă spun cât am fost de fericită.

**Povestește fiica cea mare a Irinei N.
Soloviova-Volînskaia, Olga Mihailova Alihanova,
medic oculist**

Multă vreme mi-am dorit să am o fiică, dar nu aveam decât doi băieți. Și iată că, în sfârșit, am rămas însărcinată a treia oară și speram foarte mult că va fi o fetiță. Dar peste câțeva vreme, într-un stadiu de sarcină timpurie, mi s-a declanșat o hemoragie, adică a început un avort spontan, și am ajuns la spital. Speranțe de păstrare a sarcinii erau puține, și am început să mă rog lui Dumnezeu, Maicii Domnului și vlădicăi Ioan, pentru ajutor. La examenul cu ultrasunete mi s-a spus că fătul era viu, dar că bătăile inimii sunt foarte rare: se părea că fătul este foarte slab și se putea naște cu malformații sau să moară. Mi s-a propus să fac un avort. Am refuzat, continuând să nădăjduiesc în ajutorul lui Dumnezeu și al vlădicăi Ioan.

Trebuie să vă spun că tocmai atunci citisem pentru prima dată despre viața și ajutoarele minunate săvârșite de vlădica Ioan. Și am simțit cumva într-un mod neobișnuit că vlădica este undeva pe-aproape, este chiar lângă mine, căci a și trăit, practic, în vremurile noastre. Apoi mi s-a adus ulei sfințit din cripta vlădicăi, de care mă foloseam în mod regulat cu multă evlavie, căci amenințarea avortului persistă pe toată perioada sarcinii.

În sfârșit, în aprilie 1995, în Săptămâna Luminată mi s-a născut mult-așteptata fetiță, perfect sănătoasă, prin mila lui Dumnezeu și - pentru mine e neîndoielnic - prin ajutorul minunat al vlădicăi Ioan.

**Povestește Galina Vasilievna Malițeva,
pensionară (fostă casieră a unui parc de taximetre)**

Din fericire pentru mine, Domnul Dumnezeu mi-a trimis cartea despre viața și minunile sfântului vlădică și am devenit unul dintre miile de oameni care-l iubesc și îl cinstesc pe arhiepiscopul Ioan. Cu doi ani în urmă, am plecat cu mașina împreună cu soțul meu la înmormântarea fratelui meu. Răposatul se afla în casă, în comuna Redkino din regiunea Moscovei. Acolo era periculos să lași mașina singură: huliganii demontau totul de pe mașini, și am hotărât să lăsăm mașina în satul vecin, la prietena mea, unde era în siguranță.

Când am plecat cu mașina împreună cu soțul meu spre satul vecin, se mai afla cu noi cumnata fratelui meu. Trebuia să traversăm un câmp, dar câmpul era pe jumătate înghețat: era luna martie. „Volga” este o mașină grea și când am cotit-o spre câmp, s-a înțepenit: ambele roți din spate s-au împotmolit în mocirlă.

Soțul îmi spune: „Du-te după un tractor!”. Dar de ce tractor putea fi vorba, când era 12 noaptea, iar soțul avea gripă, cu temperatură 39°? O oră întreagă ne-am chinuit cu mașina asta și n-am reușit nimic - roțile din spate s-au înfundat de tot și nu se mai vedeau deloc. Și deodată m-am luminat. Mi-am amintit de vlădica Ioan și i-am spus soțului: „Așază-te la volan”, iar eu cu cumnata am ieșit în spatele mașinii. Vă scriu și nu îmi pot opri lacrimile.

Am început să strig de răsună câmpul, mi-a izbucnit de undeva din străfundul sufletului: „Doamne și sfinte vlădică, ajută-ne să scoatem mașina, ce putem face noi, soțul este bolnav și avem înmormântare. Doamne și sfinte vlădică, ajută-ne! Vindecătorul meu ceresc, ajută-mă! Sfinte vlădică, ajută-mă!”. Așa strigam peste tot câmpul, așa plângeam, și deodată mașina se săltă puțin și ieși singură lin și ușor. M-au trecut fiori peste tot trupul, așa de tare plângeam în hohote și nu vedeam nimic în jur, ci doar mă rugam lui Dumnezeu și Sfântului Vlădică Ioan, când m-am așezat în mașină. Soțul meu și cumnata amuțiră și spuneau numai: „Doamne, miluiește!”. Așa ceva nu se uită niciodată.

24 martie 1997

CUPRINS

Vladimir Șohin: EPISCOPUL IOAN MAXIMOVICI, MARELE FĂCĂTOR DE MINUNI	3
Obârșiile	3
Copilăria și tinerețea (1896-1921)	4
Iugoslavia (1921-1934)	6
China (1934-1949)	9
Arhipelagul Filipinez (1949-1951).....	13
Europa de Vest (1951-1962).....	14
America (1962-1966)	22
„Cu toate că am murit, sunt viu”	26
Ieromonahul Serafim Rose: ÎNVĂȚĂTURA ORTODOXĂ A FERICITULUI ARHIEPISCOP IOAN MAXIMOVICI	32
PREDICI ȘI CUVÂNTĂRI ALE EPISCOPULUI IOAN	36
I. Despre Rusia	36
950 de ani de la încreștinarea Rusiei	36
[Rusia] Ziua tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei	40
Pavăza Rusiei pe fluviul Neva	43
Cuvânt în Săptămâna tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei	45
Cuviosul Serafim de Sarov	48
În amintirea Mucenicilor	50
Cuvânt înaintea slujbei de parastas pentru țarul mucenic	52
Păcatul regicidului	53
Sângele lui asupra noastră!	55
Starea spirituală a emigrației ruse.....	55
Scrisoare către generalul Raier, referitoare la atitudinea față de conducătorii Mișcării Albe	62
II. Ciclul praznical	64
Înțelepciunea și-a făcut sieși casă	64
Epistolă la Nașterea Domnului	67
Hristos Se naște, slăviți-L!	69
Cuvânt în ziua Botezului Domnului, înainte de sfințirea apelor	70
Botezul Domnului	71
Astăzi firea apelor se sfințește	73
Discuție despre Judecata de Apoi	73
Cuvânt despre pocăință.....	76
Înaintea Postului	77
Cuvânt în prima săptămână a Marelui Post	78
Predică în Săptămâna Ortodoxiei	78
Pentru ce a fost miluit tâlharul cel înțelept	81
Cuvânt de Sfintele Paști	84
La început a fost Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul ...	85
Veniți, credincioșilor, să ne închinăm dumnezeirii celei în trei Ipostasuri!	87
Descoperirea Sfintei Treimi	88
Cuvânt la Schimbarea la Față a Domnului	90
Înălțarea Sfintei Cruci	91
	143

Sfântul Ioan Maximovici

De ce rugăciunile către Crucea de viață dătătoare sunt unite cu rugăciunile pentru împărați?	92
III. Cuvânt arhieresc: <i>Proslăvirea sfinților bineplăcuți lui Dumnezeu</i>	94
Despre cinstirea sfinților care au strălucit în Apus	95
Dumnezeu este foc	101
Biserica este trupul lui Hristos	101
Cuvânt despre cele două ospețe	105
Învățătură folositoare pentru tineri, din Pilda fiului risipitor	106
Zaheu	106
Cuvânt despre zugrăvirea de icoane	110
Despre talanți și pictura de icoane	112
Aștept învierea morților și viața veacului ce va veni	114
Cum putem să-i cinstim mai bine pe adormiții noștri?	116
POVĂȚUIRI, PASTORALE ȘI ÎNDRUMĂRI ALE EPISCOPULUI IOAN	118
Despre pomenirea neortodocșilor	118
Despre cinstirea sfinților de demult ai Apusului	118
Apel pentru ajutorarea Sfântului Pământ	119
Posibilitatea participării clerului la viața obștească	120
Despre posibilitatea preoților de a da informații în calitate de martori	121
Sfat pentru cler, referitor la pomenirea sinucigașilor	122
Despre oprirea de a fi nași de botez a persoanelor heterodoxe	122
Îndrumare pentru ajunul Nașterii Domnului	122
Îndrumări cu privire la Vinerea Mare	123
Despre împărtășirea de Sfintele Paști	124
Despre schimbarea datei de ținere a sărbătorilor	124
Despre oprirea participării la distracții în ajunul zilelor de duminică și al sărbătorilor ...	125
Îndrumări către cler și cântăreții bisericești	125
Despre neîngăduirea atingerii icoanelor cu buzele rujate	125
Ospățul credinței	126
TRIUMFUL SFINȚENIEI, PRIN OCHII UNUI PELERIN	126
Înainte de urcușului	126
17/30 iunie 1994	127
18 iunie/1 iulie 1994	128
19-20 iunie/2-3 iulie 1994	132
Nădăjduind la ajutorul Preasfințitului Ioan	135
Revenirea pe pământ	136
În loc de cuvânt de încheiere	138
DESPRE CINSTIREA PREASFINȚITULUI IOAN ÎN RUSIA	138
Povestește părintele Leontie	138
Povestește Tamara Ivanovna, mama părintelui Leontie	138
Povestește Olga Leontievna, fiica părintelui Leontie	139
Povestește istoricul de artă pensionar Irina Nikolaevna Soloviova-Volînskaia	140
Povestește fiica cea mare a Irinei N. Soloviova-Volînskaia, Olga Mihailova Alihanova, medic oculist	141
Povestește Calina Vasilievna Malițeva, pensionară (fostă casieră a unui parc de taximetre)	142